466

Sergio Galindo

Treizeci și două de trepte

Lumea povestirilor scriitorului mexican Sergio Galindo (n. 1926) configurează, prin complexitatea ei, tulburătoarea aventură spirituală a omului, cu înălțările și căderile ei, cu eternul joc de umbre și lumini din care, pînă la urmă, se zămislește speranța.

Străbătută de un suflu de adîncă umanitate, întrunind valori vitale, etice și artistice, creația lui Sergio Galindo este una din acele teme melodice originale, de o cuceritoare frumusețe, care alcătuiesc concertul literaturii latino-americane actuale.

GLOBUS

EDITURA UNIVERS

ISBN – 973 – 34 – 0046 – 7

Lei 11,50

7

SERGIO GALINDO Treizeci și două de trepte

1989

SERGIO GALINDO

Treizeci și două de trepte

Colecția „GLOBUS" Editura Univers

COPERTA COLECŢIEI DE STATE ION
Grafica : Ana-Maria Orban
Ilustraţia : Dan Stanciu

SERGIO GALINDO
CUENTOS

GLOBUS

Sergio Galindo

Treizeci şi două de trepte

Traducere şi cuvînt înainte de
TUDORA ŞANDRU OLTEANU

EDITURA UNIVERS

Bucureşti
1989

I.S.B.N. 973-34-0046-7

CUVÎNT ÎNAINTE

Valoroasa contribuție a literaturii latino-americane la tezaurul cultural al lumii contemporane este un fenomen care și-a desăvîrșit, în ultimii ani, traiectoria, atingînd cele mai înalte culmi de realizare.

Căci, dacă în 1930 America Latină era, după expresiva caracterizare a criticului Luis Alberto Sánchez, „un roman fără romancieri", în sensul că realitatea de o extraordinară bogăție și varietate își aștepta scriitorii care s-o prefigureze artistic, astăzi romanul latino-american este considerat printre cele mai însemnate creații ale genului pe plan mondial.

În panorama literaturii de expresie spaniolă, cea de sorginte mexicană se situează pe unul din locurile de frunte, fiind reprezentată cu strălucire de prestigioase personalități de talie internațională — ca „mexicanii universali" Octavio Paz și Carlos Fuentes — alături de o întreagă pleiadă de scriitori, cum sînt Juan Rulfo, Mariano Azuela, José Arreola, José Revueltas, Martín Luis Guzmán, între care se cuvine menționat, și nu în ultimul rînd, numele lui Sergio Galindo.

Mexicul — acest vast spațiu geografic și atît de divers uman dinspre granița de nord a Americii Latine — și-a definit de-a lungul vremii coordonatele exis-

tențiale într-un proces complex, adînc implantat în tradițiile civilizațiilor indigene ajunse la apogeu în epoca precolumbiană și a căror înrîurire a dăinuit peste veacuri. În această continuă metamorfoză, un rol precumpănitor l-au avut îndelungatele lupte revoluționare generate de vocația spre libertate a acestui popor, care, la rîndul lor, au dat naștere unor efervescente mișcări patriotice de afirmare a valorilor naționale pe tărîm politic, social și cultural.

În această frămîntată istorie, făurirea Mexicului zilelor noastre, cu întreaga sa dezvoltare modernă, a decît prin prisma evenimentului hotărîtor constituit de revoluția inițiată în 1910. Îndreptată împotriva dictaturii de peste trei decenii a lui Porfirio Díaz și a privilegiilor clasei stăpînitoare, revoluția a zguduit din temelii vechea ordine, provocînd mutații fundamen-
spiritualității și artelor sale, nu poate fi înțeleasă
tale în toate domeniile, aducînd cu sine un suflu nou, de democrație și progres. Era așadar firesc ca literatura — și în special romanul, conceput ca „oglindă, element și rezultat al vieții individuale și colective", după cum îl definea același Luis Alberto Sánchez * — să reflecte profundele prefaceri înnoitoare, devenind o „mărturie istorică de interes național și, în același timp, mărturie umană de interes particular." **

Trecerea timpului nu a estompat însemnătatea actului revoluționar ca sursă de inspirație, ci a oferit oamenilor de litere cadrul obiectiv necesar unei aprecieri din perspectivă istorică. „Aluzie îndepărtată sau

---

* *Proceso y contenido de la novela hispanoamericana*, Madrid, 1968, p. 28.

**María del Carmen Millán, *Panorama de la literatura mexicana*, în *Diccionario de escritores mexicanos*, México, 1967, p. 111.

subiect central, fundal sau dramatic prim plan, revoluția începută în 1910 ocupă întotdeauna un loc în literatura narativă din Mexic. Este personajul ei cel mai constant." *

În ansamblul operelor narative care ilustrează acest nou drum al literaturii mexicane, se disting orientări tematice diverse. În planul proxim se disting *„romanele revoluției"*, inspirate nemijlocit de aspectele istorice și politice ale mișcării, interferate de elemente autobiografice. Reprezentații cei mai de seamă ai acestui tip de roman sînt : Mariano Azuela, Martín Luis Guzmán, Agustín Yáñez etc.

Scriitori ca Francisco Monterde, Genaro Estrada, Artemio De Valle—Arizpe și alții se îndreaptă spre investigarea trecutului colonial, din dorința de cunoaștere integrală a identității mexicane, promovată de suflul revoluției.

În sfîrșit, o a treia direcție a prozei mexicane grupează romanele cu puternică tentă socială, reflectînd o altă consecință benefică a spiritului revoluției : trezirea la scară națională a conștiinței sociale. Sub semnul acestei generoase orientări stau operele lui José Revueltas, Carlos Fuentes, Rafael Solana, Sergio Galindo și ale altor prozatori de marcă.

Sergio Galindo Márquez s-a născut în 1926, în Jalapa, statul mexican Veracruz. După școala primară și liceul în orașul natal, urmează cursurile Facultății de Filozofie și Litere a Universității din Ciudad de México. La scurt timp după absolvire, întreprinde o călătorie de studii în Franța, fapt care-l influențează adînc în

---

* Juan Loveluck, *Intención y forma en „La muerte de Artemio Cruz"*, în „Nueva Narrativa hispanoamericana", México, vol. I, 1971, nr. 1, pag. 107—108.

formaţia sa culturală. Revenit în ţară, în 1953, ocupă catedra de estetică la Institutul de Teatru din Jalapa. Doi ani mai tîrziu, ca o recunoaştere a talentului său literar, Uniunea Mexicană a Scriitorilor îi acordă o bursă de studii. Îndeplineşte apoi diferite funcţii — între altele a lucrat şi ca agent la Biroul de Emigrări, experienţă de viaţă care avea să-i inspire romanul *La justicia de enero (Dreptatea din ianuarie).* A fost, de asemenea, director al Departamentului Editorial al Universităţii din Veracruz şi al revistei de cultură „La Palabra y el Hombre" („Cuvîntul şi Omul"), pe care a condus-o pînă în 1964, director coordonator la Institutul Naţional de Belle Arte etc.

Debutul literar şi-l face cu volumul de povestiri *La máquina vacía (Tramvaiul gol),* apărut în 1951. În 1958 publică romanul scurt *Polvos de arroz (Pudră de orez)* şi, în continuare, romanele de mai amplă respiraţie *La justicia de enero (Dreptatea din ianuarie),* în 1959, *El Bordo (Bordul),* în 1960, *La comparsa (Mascarada de carnaval),* în 1964, *Nudo (Nod),* în 1970, apoi un alt roman scurt, *El hombre de los hongos (Gustătorul de ciuperci),* în 1972, şi volumul de povestiri *Oh, hermoso mundo! (Oh, frumoasă lume!),* în 1974. În 1984, romanul său *Los dos ángeles (Cei doi îngeri)* este considerat de criticul María Elvira Bermúdez printre cele mai importante ale anului. Pentru ultimul său roman, *Otilia Rauda* (1986), şi ca o încununare a întregii sale creaţii literare, în 1987 a fost distins cu prestigiosul premiu Villaurrutia, corespondentul mexican al premiului Goncourt. Nu poate fi trecut cu vederea nici premiul de onoare atribuit la Concursul Naţional de Teatru, în 1970, pentru opera sa dramatică *Un dios olvidado (Un zeu uitat).*

Sergio Galido a fost ales, de asemenea, membru al Academiei Mexicane de Limbă Spaniolă.

Tema centrală a întregii creaţii a scriitorului este fiinţa umană urmărită în variatele ei ipostaze, într-o viziune artistică coerentă, de mare sensibilitate şi expresivitate, conectată la estetica romanului modern, care presupune suprapunerea şi armonizarea unor registre narative dintre cele mai diferite, prozatorul pătrunzînd cu subtilă naturaleţe în zonele esenţiale ale spiritului uman.

În urzeala primului său roman de amplă întindere *Dreptatea din ianuarie* se împletesc istoriile mai multor funcţionari de la Biroul de Emigrare, fiecare cu frămîntările, bucuriile şi speranţele sale, subordonate ideii de justiţie, omniprezentă. Pe fundalul caleidoscopic al vieţii imensului oraş tentacular care este capitala Mexicului, pulsînd într-o scară de valori morale precare, în permanentă schimbare, personajele trăiesc o existenţă răscolitoare, punctată de obsedante imagini din lumea copilăriei.

Ecourile revoluţiei care a zguduit Mexicul la sfîrşitul primului deceniu al secolului nostru sînt captate în romanul *Bordul,* care recompune atmosfera apăsătoare a vieţii unei familii tradiţionale dintr-un colţ uitat de provincie, izolat parcă de restul lumii, Las Vigas (Veracruz). Imposibilitatea stabilirii unei punţi de comunicare, de înţelegere, singurătatea şi închistarea în tipare anacronice duc la asperităţi sufleteşti, la neadaptare şi, logic, la autodistrugere. Tonurile naraţiunii sînt sumbre, căci forţa anihilatoare a mediului ostil asupra cugetului şi simţirii personajelor creează o tensiune de o copleşitoare plasticitate.

Tema vieții de provincie este reluată în *Mascarada de carnaval* dintr-un unghi total diferit. Monotonia și lipsa de orizont în care se scurge existența locuitorilor din Jalapa sînt brusc pulverizate de ademenitoarea strălucire a carnavalului. Ființele umane își manifestă în aceste zile nestingherite impulsurile, redescoperă voluptatea de nu se mai preface, de a sfida prejudecățile și convențiile rigide care le guvernează existența cotidiană, bucurîndu-se frenetic de plăcerea de a trăi.

Creație de vîrf a scriitorului, romanul *Otilia Rauda* este fără nici o îndoială, sub aspectul realizării artistice, o elocventă mărturie a plenitudinii artei sale. Echilibrul compozițional și claritatea expresivă care însoțesc în chip fericit complexitatea narațiunii, conduse magistral, într-un ritm fluent, sînt virtuțile de prim rang ale acestei opere. Autorul reînvie episoade ale sărbătoririi Centenarului Independenței în portul Veracruz, alternîndu-le cu altele din istoria Mexicului pînă la 1940, ansamblu în care antrenează personaje felurite, bine individualizate, cu conflictele, pendulările afective și dramele lor. Protagonista cărții, Otilia Rauda, personalitate puternică, stăpînită de pasiuni violente ce se consumă între cei doi poli ai existenței, dragostea și moartea, poate fi așezată, cu totul îndreptățit, în galeria personajelor feminine celebre din literatura hispano-americană.

Volumul de față, prima tălmăcire în limba română din opera lui Sergio Galindo, reunește povestiri din culegerile *La máquina vacía* și *Oh, hermoso mundo!*, și cele două romane scurte, *Polvos de arroz* și *El hombre de los hongos*.

Și aici este de remarcat, sub aspectul conținutului, varietatea tematică, toate aceste narațiuni avînd însă numitorul comun, de altfel prezent în întreaga creație a scriitorului: în centrul lor se află, constant, făptura umană.

Viziunea pe care se întemiază elaborarea substanței narative prinde contur prin interferarea a trei atitudini fundamentale: cea psihologică, cea care reflectă neliniștea existențială a omului modern și cea care decurge din așa numitul „realism fantastic" sau „magic", toate determinînd, pe planul expresiei, modalități specifice.

Tinzînd să capteze realitatea complexă, adesea contradictorie, să dezvăluie resorturile insesizabile ale reacțiilor, exterioare sau lăuntrice, ale personajelor sale, scriitorul nu face apel la tehnica tradițională, de descriere caracteriologică directă, explicită, prin amănunțite comentarii psihologice, ci la o manieră nouă, bazată pe sugestie, ce presupune prezentarea faptelor și atragerea cititorului într-o profundă și variată implicare în demersul creativ.

Primele cinci povestiri din volumul de față sînt o incursiune în lumea copilăriei, cu bucuriile, spaimele și durerile ei. În *Trifoiul cu patru foi* este surprinsă înfiriparea, la o vîrstă fragedă, a sentimentului de mare puritate și gingășie al prieteniei, trăite absolut; în *Doar cerul știe*, uimirea descoperirii, în pragul adolescenței, a marilor întrebări ale existenței și zbuciumul încercării de a le pătrunde tîlcul. Pato, micul protagonist al povestirii cu același nume, trăiește nedreptatea vieții în mizerie, dar este însuflețit de o nepotolită sete spre un ideal care trascende învelișul material al lucrurilor. Confruntarea cu lumea adulților

poate avea uneori consecințe traumatizante, dezastruoase, asupra sensibilității și fragilității sufletești a copilului *(Ana și diavolul).*

La cealaltă extremitate se află bătrînețea, nostalgica dorință a imposibilei întoarceri într-un trecut idealizat, înțeleasă ca unică evadare din prezentul monoton sau sordid. Aici, tragismul este mereu prezent, fie că este vorba de resemnare și detașare, realitatea subordonîndu-se duioasei rememorări a unei iubiri cu deznodămînt nefericit *(Cele Trei Cadențe),* fie de o cufundare în grotesc, în patologic, înnobilată însă de o sfîșietoare strădanie de a păstra nealterată, mai presus de orice, puterea de transfigurare dăruită de dragoste *(Portretul Anabellei).*

Fiorul tragismului este regăsit la alt diapazon în romanul scurt *Pudră de orez.* Eroina, Camerina Rabasa, își irosește viața în supunere și neîmplinire, în ambianța mărginită a unei familii burgheze conservatoare dintr-un oraș de provincie. Sub imboldul unei copleșitoare nevoi de iubire, ea cunoaște o singură și prea tîrzie revoltă. Încercarea-i de a sparge canoanele ordinii sociale și morale în care și-a consumat tinerețea plină de iluzii romanțioase și condiția searbădă de fată bătrînă este sortită eșecului. Cruda trezire la realitate îi dezvăluie cu brutalitate prăpastia dintre vis și adevăr, aruncînd-o într-o dezintegrantă deznădejde.

Povestirile care au drept fundal marea metropolă *(Puștiu, Tramvaiul gol, Treizeci și două de trepte, Oh, frumoasă lume !, Mă așteaptă în Egipt)* stau sub semnul angoasei existențiale a omului modern. Ele sînt populate de făpturi abulice sau zbuciumate, apăsate de conștiința propriei neputințe de a schimba cursul implacabil al vieții, evoluînd într-un univers întunecat, dezumanizat, în care domnește absurdul, însingurarea, frustrarea, adesea violența ce duce în mod fatal la crimă.

Sub aspectul tehnicii narative, remarcabilă este povestirea *Oh, frumoasă lume !* Pentru a reda chinuitoarea dilemă — a ucis sau nu ? — a celui întemnițat pentru o crimă a cărei amintire se pierde în mintea-i rătăcită, scriitorul apelează la procedee aproape cinematografice : realitatea delirantă este decupată brusc în secvențe scurte, alternînd prin fluxul incoerent al memoriei, cu flash-back-uri de imagini răzlețe, onirice sau desprinse dintr-o copilărie de demult, totul într-o succesiune de coșmar, plină de simboluri haotice.

Dar eternele valori umane nu dispar cu desăvîrșire în peisajul dezolant al acestor povestiri. Uneori, întunericul este străbătut de un licăr aducător de speranță : eroinei din ***Întîlnire*** îi este dat să cunoască forța izbăvitoare a dragostei, care o umanizează, înălțînd-o deasupra unei condiții morale degradante.

Năzuința spre ideal există, chiar dacă este treptat redusă la o iluzorie fata morgana nu numai sub imperiul unui destin potrivnic, ci și prin proprie slăbiciune sau lașitate *(Mă așteaptă în Egipt).*

Dacă, în povestirile de această factură, demersul narativ vizează problematica omului modern din marile aglomerări urbane, ce presupune un proces de universalizare, fără obligatorie circumscriere la un anumit spațiu, povestirile *Dragul meu Jim, Cină la Dorrius* și romanul scurt *Gustătorul de ciuperci* se circumscriu „realismului fantastic", fenomen literar de

care s-a vorbit mult în legătură cu trăsăturile definitorii ale prozei latino-americane contemporane.

După cum reliefează Alejo Carpentier într-un cunoscut studiu*, realitatea Lumii Noi este atît de vastă, de complexă și surprinzătoare, încît multe din aspectele ei nu au fost încă explorate de literatură. „America este un continent încă nedescoperit din punct de vedere spiritual", care nu și-a epuizat tezaurul de mituri, oferind bogate elemente fantastice, de magie, integrate organic în viața de toate zilele. La rîndul său, omul este un mister între datele realului, nu atît prin mișcările sale sufletești, ci mai cu seamă prin legăturile subtile pe care le stabilește cu mediul înconjurător. Menirea scriitorului latino-american este să ajungă la descoperirea realității acestei lumi în esența ei, la descifrarea germenului miraculos dincolo de aparențe, la revelarea misterului din ființa umană, și aceasta o poate face numai în virtutea unei exaltări a spiritului. Prin urmare, realismul fantastic se deosebește atît de literatura fantastică, pentru că el nu se folosește de complicate elaborări imaginative ca să creeze artificios atmosfera de magie, ci scoate la iveală miracolul integrat în realitatea imediată, cît și de literatura de factură psihologică, axată pe investigarea resorturilor interioare ale comportamentului.

În frumoasa poveste de dragoste care este *Dragul meu Jim*, miraculosul iradiază din enigmatica Leonor, necunoscuta făptură care irumpe în viața lui Roberto, încredințată că acesta este Jim, bărbatul pe

* *De lo real maravilloso americano* (Despre realul miraculos american), în volumul *Tientos y diferencias*, Havana, 1966, pag. 85—90.

care îl iubește de o veșnicie. Treptat misterul devine mai de nepătruns, timpul capătă dimensiuni neașteptate, dilatîndu-se la infinit, iar cei doi par a trăi fascinați într-un univers desprins de realitate: „Nu știu de ce în momentul acela m-am gîndit că focul avea ceva solemn. Ca și cum «Leonor» și cu mine am fi săvîrșit ceva sacru, care ne îndreptățea să fim un fel de ființe din altă lume. Sau, poate, să împărtășim o taină ce ne făcea să fim mai presus de fápturile acelea — asemănătoare cu noi în aparență — care ne înconjurau." Misterul rămîne pînă la sfîrșit insondabil, cititorul fiind prins într-un hățiș de conjecturi despre esența personajului — femeie cu memoria pierdută sau iubita de o viață? Întruchipare a eternului ideal feminin sau poetică prefigurare a morții? Finalul coincide cu momentul de maximă expansiune a misterului, care îl învăluie definitiv și pe protagonist: „Ea era tot mai tînără și mai frumoasă, iar eu *tot mai mult Jim*".

Incidența fantasticului în cotidian se împletește în strania povestire *Cină la Dorrius* cu vechea temă a lumii ca spectacol uman, supusă însă unei rafinate viziuni moderne asemeni jocului imaginilor reflectate de oglinzi paralele într-o succesiune infinită.

În *Gustătorul de ciuperci* miraculosul este catalizatorul nevăzut care dirijează întreaga desfășurare a narațiunii. Depozitarul misterului este personajul principal, Gaspar, copilul găsit în împărăția ciupercilor. Cea dintîi incidență a fantasticului în real este impactul produs de ivirea lui, pe un tărîm vrăjit, în calea seniorului pornit la vînătoare, care povestește: „Am înaintat de unul singur pe întinderea de o culoare neasemuită, cum numai mlaștinile înșelătoare

o pot avea... și mergînd mai departe pe pămîntul acela de catifea, am luat aminte că din el se iveau mii de ciuperci, speciile cele mai rare și mai ispititoare din cîte ți-ai putea imagina. În mijlocul rîpei, contemplîndu-mă surîzător, stătea el : mă aștepta. L-am luat în brațe și l-am adus... Mi s-a năzărit să-l cheme Gaspar.“ Intrat în viața familiei celui care-l descoperise, Gaspar stîrnește deopotrivă pasiuni năvalnice și dușmănie, robindu-i pe cei din preajmă cu aura lui de mister, pe care însă aceștia nu sînt capabili s-o pătrundă, cu excepția mezinei, Ema. Iubirea absolută a fetei îi îngăduie să intuiască legătura lui Gaspar cu sîmburele miracolului : „M-am înfundat în livadă. Puțin mai tîrziu am dat de Gaspar, scăldat într-o lumină aurie. De parcă s-ar fi întors iar la obîrșie, de parcă ar fi fost o ființă înzestrată cu harul de a renaște, gol și răspîndind lumină ca un soare.“ Supunîndu-se unor legi secrete, cînd ciclul iubirii se încheie, Gaspar dispare, fără urmă, pentru totdeauna.

Lumea povestirilor lui Sergio Galindo configurează, prin complexitatea ei, tulburătoarea aventură spirituală a omului, cu căderile și înălțările ei, cu eternul joc de umbre și lumini din care, pînă la urmă, se zămislește speranța.

Străbătută de un suflu de adîncă umanitate, de o nemărginită înțelegere, întrunind culminant valori vitale, etice și artistice, creația lui Sergio Galindo este una din acele teme melodice originale, de o cuceritoare frumusețe, care alcătuiesc concertul literaturii latino-americane actuale.

TUDORA ȘANDRU OLTEANU

TRAMVAIUL GOL

Părinților mei.

We've got to live, no matter how many skies have fallen.

(Trebuie să trăim, oricîte ceruri s-ar prăbuşi.)

D. H. LAWRENCE

Sirila !

— Mami, Carlota se duce pe terasă să-ntindă rufele, pot să merg şi eu ?

— Oh, Doamne, du-te !

— Carlota, Carlota, vin cu tine, aşteaptă-mă !

Copilul fuge iute spre femeia voinică, prinzîndu-se de mîna ei liberă ; cu cealaltă ţine un coş de rufe ude. Indiana zdravănă îl priveşte mulţumită şi-o pornesc pe coridor ; el o urmează cu paşi mari, ca să se poată ţine de ea. O iubea pe Carlota şi era preferatul ei, şi la cină avea parte de turtiţa de mălai cea mai mare sau de lapte în plus şi, dacă era ceva care nu-i plăcea lui Luisito, Carlota făcea în aşa fel să nu-l servească, fără ca mama să bage de seamă. O iubea fiindcă mirosea a săpun, şi fiinţele care miros a săpun sînt puţine. Pe deasupra, Carlota cunoaşte numele stelelor, descoperă animale în nori, ştie poveşti de groază. Carlota e slujnica cea mai bună din cîte am avut.

— Tu n-ai să pleci, nu-i aşa, Carlota ?

— Un' să plec, copile ?

— Să pleci, nu ştiu unde... de la noi.

Urcă scările cu grijă să nu se lovească, uitîndu-se bine pe unde calcă.

— N-o să plec, dacă eşti cuminte şi mă iubeşti.

— Şi dacă te iubesc mult, mult de tot, n-ai să pleci niciodată ?

— Niciodată, copile. Haide, împinge ușa și ai grijă să nu mi te sui pe balustradă !

Aici sus aerul e mai plăcut ; vîntul adie răcoros.

Dar pe terasă n-ai voie să urci singur. Copiii nu se duc singuri nicăieri, trebuie să meargă de mînă cu cineva. Cînd o să fie mare cît Cuca (două palme peste creștetul lui) o să poată urca singur ; atunci Anita și Enrique vor fi încă tot copii și el o să-i ducă de mînă.

— E frumos să fii mare ?

Nu răspunde. Oamenii mari sînt mereu ocupați cu treburi pe care copiii nu le pricep. Astăzi nu-s atîți nori pe cer, nu se îngrămădesc ; cînd e așa, a doua zi o să fie cald, asta o știe bine. Face cîțiva pași. Peste balustrada scundă se vede grădina. Banca de lemn de sub stejarul bătrîn. Aici ești tot atît de sus ca păsările care zboară printre ramuri. Ah, de-ar putea zbura și copiii ! Îi plăcea terasa, pentru că aici ești foarte departe de pămînt, mai ales de pivnițe.

— Carlota, știi de ce-mi place să vin aici ?

Femeia însă prinde rufele pe sfoară ; îl privește, fără să-i poată răspunde, căci gura-i e plină de cîrlige.

— Știi de ce ?

Dă din cap că nu. Își vede mai departe de treabă, fără să-i dea atenție.

— ...Fiindcă aici sîntem foarte departe de Sirila, ea nu poate urca scările. Tu știi cine-i Sirila ?... Nu ?... Cît e de mare ! Sirila e o năpîrcă fioroasă pe care tati o ține în pivniță, într-o groapă neagră, eu am văzut-o ; dacă ne

purtăm urît, dacă ne certăm sau nu sîntem ascultători, tati ne închide cu Sirila. Mie mi-e frică, tare frică ! Mai bine mor decît s-o văd iar.

— Ei bine, atunci ține minte, nici o poznă !

— Într-o zi cînd am fost obraznic, tati m-a dus cu de-a sila... am plîns și-am strigat atîta că a venit mami după mine și m-a ținut în brațe multă vreme. Mi-au dat ciocolată, dar n-am vrut-o, toată gura mi-era parcă plină de frică.

Carlota îl sărută și rîde cu poftă. Ah, oamenii mari ! De ce-o fi rîzînd ? Oare cei mari sînt proști ? Mami spune că nu, dar că nu înțeleg ; ce noroc că ea înțelege totdeauna, aproape totdeauna. Norii se mișcă. Dac-ar trebui să călătorești prin cer te-ai pierde, e atît de mare !

— Uite, uite un zmeu ! Tu știi să-l înalți ?... Mă înveți și pe mine ?

— Da, altă dată, acum hai jos.

Altă dată. Altă dată.

— Carlota, nu m-ai urcat să văd ce e de partea astălaltă.

Îl ia în brațe cu duioșie și, strîngîndu-l la piept, îl așează lîngă balustradă să vadă priveliștea. O mulțime de copaci, o mulțime de acoperișuri, toate mai scunde decît casa lor, doar turnurile bisericilor sînt mai înalte. Așa. Acum jos ! Altă dată.

Altă dată și iar altă dată. Cine știe cînd ! Aude că vorbesc de el, că atunci cînd se termină vacanța o să meargă la altă școală. Și într-o dimineață vacanța se sfîrșește și, la ora nouă,

Carlota îl duce. Străzile sînt diferite. La școală sînt alți copii, mulți necunoscuți, sînt elevi mari și voinici, unii te și sperie. Într-o zi mami spune că hainele de duminică nu mai sînt bune, că n-o să mai poarte costumașul de catifea neagră cu guler alb. Îi aduc haine noi, se vede că unele îi sînt mari, dar i se spune că e în creștere și Luisito, ca să se încredințeze că-i așa (ceea ce lui i se pare exagerat, dar măgulitor), se duce în vîrful picioarelor și se măsoară de trei sau patru ori pe zi cu frații lui mai mici. Într-o zi, se întoarce acasă cu o cutie de acuarele pe care a cîștigat-o prin iscusința la colorat. Într-altă zi, vine cu vestea că acum își poate scrie numele și, ca să fie limpede pentru oricine, îl pictează literă cu literă pe pereți. Uimit, descoperă că poate citi fără ajutor, mami spune că se bîlbîie tare și-l învață cum să rostească, dar așa cum vrea ea zăbovești cu cititul o groază.

Într-o dimineață — era sîmbătă — se urcă pe terasă cu Carlota. Pe la jumătatea scării — ea mergea înainte — copilul exclamă :

— Carlota ! Nu mai ai juponul tău scrobit !

— Ce ?... Ah, țîncule, o să-i spun maică-ti că te uiți pe sub fuste !

O privi, nedumerit de indignarea ei :

— Asta-i ceva rău ?

— Asta-i ceva rău, îngînă ea. Fățarnicule !... Nu știu ce fel de prieteni oi fi avînd, dar înveți multe prostii... vrei să știi toate celea.

Luis se întristă. Se simți ca atunci cînd mătușa Clara i-a spus că „era foarte isteț“, uitîndu-se la el de parc-ar fi fost un drăcușor. Dar asta nu era adevărat, dimpotrivă. Lumea e tot mai încîlcită și de neînțeles, iar eu, un copil bun. Naivul ! Așa îi spuneau colegii, rîzînd de el. Ah, ce încurcat mai e totul ! La școală era bun (și asta era rău), acasă era rău (și asta era și mai groaznic). De ce spuneau oare că acum era mare ?...

Așteptă o clipă, lăsînd-o să atîrne rufele și să-și uite de supărare. O ajuta întinzîndu-i rufele ca să se facă iertat de un păcat pe care nu-l înțelegea, și în cele din urmă întrebă :

— Carlota, la ce se gîndesc oamenii mari ?

— La lucruri bune.

— Și copiii, la ce trebuie să se gîndească ?

— Copiii cuminți, la lucruri bune.

— Atunci înseamnă că gîndești mereu la fel ! Și de ce mai creștem ?

— Ce copil iscoditor ! Ai atîția fluturi în cap, că nici nu te mai uiți la cer. Astăzi e înnorat, ai văzut ?

Luis își ridică fețișoara. Contemplă bucuros petele albe, norii ca niște miei. Se trînti pe pardoseală, cu fața spre cer. Slujnica se așeză alături.

— Uite acolo, un iepuraș lîngă un pantof !

Pe cînd își trecea în joacă degetele prin păru-i negru, făcîndu-i cîrlionți, îi povesti un basm cu șase spiriduși care se apucară să locuiască într-o gheată. Luis se desfătă simțindu-se mic, bucuros să-i asculte vocea, și se gîndi : „Nu-s chiar așa de rău, încă mă mai iubește“. I se părea că norii, în dansul lor, îl purtau

înapoi spre zile liniștite, spre o atmosferă limpede ca cristalul, unde domnea bunătatea și nimeni nu vorbea de copii răi. Deodată, se gîndi la Sirila. Începu să tremure. Un nor prinse să se lungească, luînd o formă urîtă, monstruoasă, oribilă.

Cerul se întunecă, rupînd farmecul de acum cîteva clipe.

— Iat-o pe Sirila !

Gheata și cei șase spiriduși se făcură nevăzuți. Sirila cea cumplită se lăți pe tot cerul, strecurîndu-se printre castele, devorînd iepurașii. Povestea se sfîrșise. Carlota îl ajută să se ridice. Rămase nemișcat, cu ochii țintă în jos, zicîndu-și : „După ce tati m-a dus s-o văd pe Sirila, am fost cuminte, dacă tati m-ar sili din nou, aș fi iar foarte cuminte. Mătușa Clara n-ar avea de ce să mă socotească drac împielițat, nici Carlota nu s-ar mai supăra de vorbele mele."

— Dar bine, copile, nu vrei să te uiți peste balustradă ?

Merse doi-trei pași și, cînd se opri, descoperi ceva care-l făcu să uite pentru o clipă de Sirila, ceva uimitor. Putea să vadă fără să fie luat în brațe ! În fața ochilor se întindeau dealurile care mărgineau orașul, copacii îndepărtați, turlele, acoperișurile, și vedea singur totul, totul !

— Carlota, Carlota, am crescut !

— Sigur că da, copile ! În curînd ai să fii un mic bărbat !

Și pe femeie o podidiră lacrimile. Ah, oamenii mari ! De ce plîngem acum ? Mami spune că nu-i așa, dar uneori cei mari sînt cam proști.

Din ziua aceea i s-a înfipt bine în minte gîndul s-o vadă pe Sirila. Dorința arzătoare să se simtă curajos. Era o pedeapsă aspră care, dacă și-o impunea, avea să-l prefacă într-o făptură plină de virtuți. Rugăciunile lui, care de multă vreme se sfîrșeau cu cuvintele : „Fă-mă cuminte, ca să nu fiu silit s-o văd pe Sirila ! Amin." se schimbaseră, iar vorbele de la urmă ajunseseră să fie : „Dă-mi putere ca s-o pot vedea pe Sirila și să fiu iar cuminte ! Amin."

La miezul nopții se deștepta tresărind de spaimă, crezînd că Sirila intrase în cameră. În tăcere, își ciulea urechile, așteptînd să se apropie, dar îl dobora somnul. Odată, într-un coșmar, simți că Sirila — în sfîrșit ! — era lîngă el. Amîndoi se aflau într-o fîntînă întunecoasă și n-o putea vedea. Auzea un șuierat întretăiat care se tot apropia încet-încetișor, pînă cînd, deodată, animalul i se încolăci pe trup. Îngheța. Mai întîi i se răsucea pe picioare. Urca, urca într-una aproape de față ! Voia să fie curajos, să suporte chinul, dar groaza era de neînvins, și, pînă la urmă, dădea din mîini și plîngea, alungînd-o.

Mai veni o sîmbătă și tati nu se duse la slujbă. Dormi mai mult ca de obicei și, cînd soarele era sus pe cer, se sculă să facă o baie. Luis se hotărîse. În vreme ce-și făcea lecțiile, îl văzu jucîndu-se cu Anita și-și tot repetă : „O să-i spun, o să-i spun." După ce-și termină treaba, vru să-i vorbească, dar picioarele-i tremurau și buzele păreau că nu-l ascultă cînd să rostească vorbele îngrozitoare. Pe la mijlocul prînzului,

tati îl privi cu atenție, îi trecu mîna prin păr, mîngîindu-l, și întrebă :

— Cum s-a purtat ștrengarul ăsta ?

— Frumos, răspunse mami.

Luis și-a dat seama că-i scapă ultimul prilej. Trebuia să-i spună : „Nu, nu, am fost rău, pedepsește-mă, du-mă la Sirila !“ Își pierduse graiul. Inexplicabil, curajul îi pierise și era gata să izbucnească în plîns. Desertul n-a mai avut nici un gust, l-a ciugulit fără poftă și, cu prima ocazie, i-l dădu lui Enrique, care-l înfulecă surprins de gestul lui.

În loc să coboare în grădină cu frații lui, își urmă părinții în salonaș, unde Carlota servea cafeaua. Se așeză lîngă maică-sa. Vorbeau despre o călătorie în capitală, pe cine vor lua cu ei ? Cuca intră chiar atunci, își îmbrățișă tatăl și-i zise că ar merge și ea ; apoi, văzîndu-și fratele, spuse mirată :

— Ăsta-i bolnav sau a făcut vreo poznă.

Luis o privi indignat și ea-i răspunse cu strîmbături. Mama, care pînă în clipa aceea nu-i dăduse atenție, îl privi scrutător, o rugă pe Cuca să nu-l mai necăjească și-l trase lîngă ea, să se joace cu păru-i cîrlionțat. Celor mari le plăcea să se joace cu părul lui ; ce bine că mami făcea așa, se simțea liniștit și nimeni n-avea să-i mai ceară să se ducă la joacă. Ceștile se goliseră. Avea mai departe un nod în gît. Deodată, tati spuse ceva care-l înviora :

— Ți-aduci aminte de flașneta veche ? Pe unde-o fi ?

Soția lui căzu pe gînduri și-i răspunse, nu prea sigură :

— Cred c-am dăruit-o... Ba nu ! Am pus să fie dusă în pivniță, trebuie să fie acolo.

Pivnița, Sirila ! Vorbește, hai, vorbește !

— O să mă duc s-o caut, Clara mi-a spus că vrea s-o păstreze, că-i stîrnește multe amintiri ; biata Clara ! ar fi trebuit să se mărite.

Uitară apoi de flașnetă ca să-l dojenească pe Enrique, fiindcă o bătuse pe Anita ; numai Luis se tot gîndea că tata va coborî în pivniță...

— Tati... pleci ?

— Mă duc să scriu niște scrisori.

— Și flașneta ?... Nu te duci s-o cauți ?

— E adevărat, o să cobor chiar acum, vrei să vii și tu ?

Dădu din cap că da. Era vlăguit și lac de apă. Se luă după el. Trebuie să merg singur și să nu-mi fie frică. Ce puține trepte avea scara, ce repede se străbătea grădina, ce curînd se ajungea la pivnița veche ! Coborau scara în formă de melc. Mirosea a umezeală. Pășeau pe mijlocul treptelor, fără să se sprijine de pereții care aveau precis pînze de păianjeni. Mai era încă timp să-l ia de mînă și să-i spună : „Nu vreau să mai merg, să plecăm !“ Un pas, altul, trei, patru, cinci trepte. Acum era prea tîrziu, ușile pivniței scîrțîiră, mirosul de umezeală deveni și mai pătrunzător. Tati scăpără un chibrit și aprinse o lumînare pe care i-o dădu s-o țină.

Lipit de el, înaintară oprindu-se în mijlocul încăperii. Îl rugă să ridice sus lumînarea ca să vadă mai bine și se cățără pe niște covoare

vechi făcute sul. Sus, pe nişte cutii, era flaşneta. O luă şi, dintr-o săritură, fu lîngă el.

— Uite-o, să mergem !

Se întoarse într-o parte. Acum sau niciodată. Dacă nu vorbea, n-o să-şi mai afle liniştea şi o să viseze iar urît. Dacă se urnea din loc şi-l urma, o să scape de tabloul acela îngrozitor pe care voise să-şi impună să-l vadă, dar asta nu-i va reda liniştea. Dinţii îi clănţăneau. Tatăl înaintă, iar el rămase nemişcat.

— Tati... ce-i acolo ?

— Unde ?

— Acolo, în fund, unde-i întuneric şi nu se vede.

— O groapă.

— Tati... vrei să mi-o arăţi ?

Bărbatul zîmbi, puse jos falşneta şi făcu cîţiva paşi spre beznă. Luis îl urmă îndeaproape. S-au oprit. La lumina tremurătoare a lumînării putu vedea pereţii verzui de umezeală, cărămizile căzute şi o groapă uriaşă unde se zăreau pietre şi ţărînă.

— Ai văzut acum ?... asta-i tot.

— Şi Sirila ?... unde-i Sirila ?

Tatăl rîse, punîndu-i mîna puternică pe cap.

— Îţi mai aduci încă aminte ?

— Da. Unde-i ?

— Sirila nu există, a fost o minciună pe care-am fost silit s-o scornesc ca voi copiii să fiţi cuminţi. Nici unul din fraţii tăi n-a vrut să-l mai duc la ea a doua oară. Tu eşti primul care vrei s-o vezi ; nu ţi-a fost niciodată frică de

ea ?... Uită-te, bine, să te convingi că nu-i nimic, şi hai să mergem.

Aceiaşi copaci erau în grădină, banca era tot la locul ei, păsările îşi făceau cuibul pe ramuri, fraţii lui alergau cu cercul. La fel ca ieri, ca alaltăieri, dar totul era diferit.

— Tati, atunci toate nu-s adevărate ?... ceeea ce ştiu eu... ceea ce mă gîndesc uneori... ce trebuie să faci ca să ştii ?

— Oh, oh !... Du-te de te joacă cu fraţii tăi. Pe măsură ce-ai să creşti ai să afli tot mai multe, nu cîştigi nimic să le ştii de acum pe toate.

— Tu le ştii pe toate ?

— Hai, ia o bomboană şi du-te să te joci !

După-amiaza i se păru lungă şi supărările fraţilor lui, străine de ce simţea el. Cînd Carlota îl chemă să se spele pe mîini pentru cină, se bucură că ziua se sfîrşise. Voia să meargă la culcare şi să doarmă ore-n şir.

Mami veni să-i aranjeze patul, puse alături încă o cuvertură, dacă avea să-i fie frig, îi făcu semnul crucii şi-l sărută, apoi îl lăsă, spunîndu-i să nu uite de rugăciune.

Stătea în genunchi în pat, privind ţintă peretele, cu mîinile împreunate, cu ochii plini de lacrimi.

— Tatăl Nostru..., şi, cu un strigăt înăbuşit : Nu vreau să mă fac mare ! Amin.

Trifoiul cu patru foi

Eram mic de tot, cred că încă mă îmbrăca mama, cînd m-am dus prima oară la Carmita acasă. Un grilaj de fier înconjura grădina din față, care era îngrijită de un bătrîn cu cîrje. Mama și cu mine, opriți lîngă grilaj, îl văzurăm cum se apropia, căutînd cheia să ne deschidă. Casa, frumos construită, se înălța în fundul grădinii. Fațada avea la parter numeroase ferestre cu cercevele plumbuite. La mijloc, o ușă înaltă de lemn roșcat, cu figuri cioplite și un mic pridvor cu două coloane. În partea de sus, ferestrele erau mai mici, în afară de cea din centru, cu un geam mare, care în clipa aceea era deschis. Adierea făcea să se unduiască perdelele. Nu mai văzusem pînă atunci o casă așa mare și frumoasă.

— Mami, am întrebat trăgînd-o de mînă, de ce-am venit aici ?

Ea îmi făcu semn să nu mai vorbesc și răspunse încet :

— Stăpîna casei vrea să-i cos ceva, pînă îmi spune ce anume să mă aștepți aici, și gata cu joaca !

Bătrînul cu cîrjele făcu un gest, arătînd spre poartă, și dispăru îndată după niște boschete. Mama îmi arătă locul unde trebuia să rămîn și, copleșită de bogăția din jur, înaintă încetișor. Am auzit sunetul clopoțelului. Imediat se ivi o fată cu un șorț lung și, în spatele ei, o doamnă cu o voce plăcută, care o pofti pe mama să intre. Ușa se închise. Clinchetul mi se păruse o melodie veselă. Ce mi-ar mai fi plăcut să trag de mai multe ori de cordonul clopoțelului, s-o aud iar ! Dar gata cu joaca !

Clinchetul clopoțelului îmi răsună mai departe în urechi, ispitindu-mă să nu dau ascultare spuselor mamei. Mă rog, dacă o să întîrzie mult, o să mă duc la ușă și o să trag de cordon, să întreb de ea. Tin, tin, tin... M-am așezat pe gazon, am urmărit fără prea mare chef drumul unei furnici. Traiectoria ei mă făcu să descopăr ceva minunat. La început am crezut că mă înșelam, era oare cu putință ? Un trifoi cu patru foi ! Fără să mă încumet să-l ating, am numărat : una, două, trei, patru. Da ! am rămas cu gura căscată, contemplîndu-l. Doamne, ce bucurie ! O să i-l duc tatei, auzisem spunîndu-se că norocul îl ocolea. L-am rupt cu cea mai mare grijă. Era o minune. Voiam să plec cît mai curînd, ca să strig în gura mare : „Am găsit un trifoi cu patru foi !“ Mare noroc. Tata o să se facă bogat și o să avem o casă cu o grădină la fel de mare ca asta. Am atins ușurel frunzulițele cu un deget, tin, tin, tin, parcă sunau ca un clopoțel. Mă simțeam în al nouălea cer.

Atunci am auzit o voce care mă întrebă :

— De-a ce te joci ?

Vocea venea de sus, mi-am ridicat fața și am văzut la fereastra cea mare o fetiță cu bucle lungi, strînse cu o fundă albă.

— De-a clopoţeii.

Era palidă ca o păpuşă decolorată.

— Nu m-am jucat niciodată de-a clopoţeii, zise cu tristeţe. Cum te cheamă ?

— Alonso, şi pe tine ?

— Carmita. E frumos jocul ăsta ?

— Tare frumos ! Cauţi un trifoi cu patru foi şi atingi frunzuliţele care sună ca nişte clopoţei, tin, tin, tin, ca o melodie, ca cea de la uşa ta. Şi asta-ţi poartă noroc, poţi cere tot ce-ţi pofteşte inima şi ţi se împlineşte. De asta au făcut zînele firele de trifoi cu patru foi.

Mama spune mereu că-s un mincinos, că se cuvenea să-mi mai ţin gura, dar tatei îi plăcea să m-audă, zicea : „Lasă-l, are imaginaţie, nu-s minciuni. Haide, povesteşte, ce s-a mai întîmplat ?"

— Şi unde poţi găsi trifoi cu patru foi ?

Mi-am ascuns instinctiv trifoiul la spate, temîndu-mă să nu mi-l fure, şi-am răspuns :

— Departe, foarte departe. Eu am mers mult pînă să-l găsesc şi e tare greu, tu n-ai găsit niciodată unul ?

Chipul i se adumbri.

— Nu, niciodată. Mi-l împrumuţi... să-l văd... ? Nu ţi-l iau.

— Nu pot, am spus ridicîndu-mă, trebuie să plec, mama o să iasă îndată şi trebuie să ne ducem. Locuim foarte departe.

Ea mă privi nehotărîtă şi apoi intră înăuntru. Nici nu dispăru bine că am şi pornit-o spre grilaj, rugîndu-mă în gînd să iasă mama cît mai curînd. Eram un prost că-i vorbisem de

trifoiul meu, dacă-l pierdeam, bietul tata ! O să trăim mai departe în mizerie şi el o să se spetească muncind. Grăbeşte-te, mamă, haide iute, că pierdem prilejul să ne îmbogăţim dacă mai stăm aici. M-am apucat de gratii, privind în stradă ; cînd o veni oare moşul cu cîrje să ne deschidă ? Am auzit zgomotul unei uşi şi nişte paşi care se apropiau.

— Băiete !... Alonso ! strigă o voce necunoscută. Vino încoace !

Am scuturat gratiile porţii, sperînd s-o deschid, ca s-o pot lua la fugă. Mînuţele mele se trudiră în zadar şi femeia cu şorţ alb mă găsi scuturînd de zor.

— Vino, băiete, spuse zîmbind, hai cu mine !

— Nu, nu pot, trebuie să plec.

Dar mama apăru şi ea şi-mi făcu semn să vin. Am dat fuga să mă agăţ de fusta ei.

— Haide înăuntru, îmi zise, fetiţa vrea să vii.

Am fost silit să le urmez. Mama avea dreptate, vorbeam prea mult. Uşa se închise după noi, cu un pocnet sec. Am dat cu ochii de o doamnă înaltă, frumoasă, la picioarele unei scări mari, care mă privea întinzînd braţele. Haide, salută. M-am împiedicat de mai multe ori pînă să ajung lîngă ea. Mă luă în braţe şi mă sărută. Urcarăm scările, iar mama veni după noi, îngrijorată şi mulţumită. Ce copil frumos ! Ah, trifoiul meu ! Trecurăm apoi printr-un salon mare, cu covoare pe jos ; de tavan atîrnau candelabre uriaşe, oglindind soarele care intra pe fereastră. Alte încăperi, perdele roşii şi iar candelabre. Fetiţa vrea să te vadă ca să vă împrieteniţi. Ah,

trifoiul meu ! Ne oprirăm. Altă slujnică ne deschidea o ușă. Mă lăsă jos și intrarăm într-o odaie unde toate mobilele erau scunde. Pretutindeni se vedeau jucării — răspîndite pe covor și pe scaune — mai ales păpuși ; mai erau însă și mingi, urși, cățeluși și un cal alb ce părea gata să sară din mijlocul acelei expoziții, strigînd parcă : „Îți plac !“ Carmita zîmbi. Era așezată între perne, în scobitura ferestrei mari, de unde-mi vorbise.

Ne puseră să facem cunoștință. I-am dat mîna și m-am așezat alături, strîngîndu-mi fără încetare trifoiul și ascunzîndu-l. Ne lăsară singuri. Ea păru că-mi ghicește gîndul și spuse :

— Ia calul, e foarte frumos.

N-a fost nevoie să-mi spună de două ori, l-am încălecat și l-am mîngîiat, fără să-mi iau ochii de la coama lui.

— Și trifoiul tău ?... mi-l arăți ?... n-o să-i fac nimic. Poți lua toate jucăriile ca să vezi că nu vreau să ți-l fur.

Mîna mea strînse și mai tare firul plăpînd. Toate jucăriile. Oare-și pierdea virtutea de-a aduce noroc dacă-l împrumutam ? Ursul... cîinele ăsta negru... mingile. Carmita ținea deja trifoiul în mîini. Tăticul mă va ierta dacă asta avea să-l lipsească de noroc.

Înainte de a fi apucat să mă uit la toate, mă chemă și-mi întinse trifoiul. L-am luat rușinat și am lăsat calul. Ea ținea în mîini o cutiuță cu flori roșii și albe ; mi-o dădu să pun acolo firul de trifoi și apoi mă întrebă :

— Ne jucăm ? Vrei să fim prieteni ?

După cîteva minute, cu trifoiul odihnindu-se la loc sigur, în buzunarul meu, ne împrieteniserăm. Nu ne-am jucat decît puțin, fiindcă veniră mama și stăpîna casei. Trebuia să plecăm.

— Mami, exclamă Carmita înainte ca noi să ieșim, pot să-i dăruiesc călutul ? Aș vrea tare mult !

Călutul pentru mine ! Mama ei încuviință. Ia aminte, cînd ți se dă ceva, spune : „Nu, mulțumesc“. Nici da, nici nu. M-am uitat la mămica, implorînd-o din ochi, și ea, pe tăcute, mi-a dat voie să-l iau. Nu mai știu de cîte ori am spus : „Mulțumesc mult“. Cînd am ieșit din cameră, stăpîna casei mă sărută de două ori și ne rugă să-i făgăduim că o să mă întorc curînd să mă joc cu fetița ei. Ne însoți pînă la ușă și, chiar cînd dădeam să plecăm, nu m-am putut stăpîni și-am tras de cordon.

De atunci m-am reîntors adesea, în general cu mama, dar cînd trecea mai mult de o săptămînă fără să apărem, venea după mine o trăsură. În cea de a doua vizită, după ce-i povestisem tatei întreaga pățanie, i-am dăruit Carmitei trifoiul. N-am să pot uita fetișoara ei strălucind de bucurie cînd l-a luat ; îl primi de parc-ar fi fost mai presus de toate jucăriile ei. Asta a făcut ca prietenia noastră să fie și mai trainică, de atunci.

Carmita era invalidă. Eu n-am înțeles cuvîntul, era nou, a fost nevoie ca mama să-mi explice ce înseamnă, cerîndu-mi să nu pomenesc niciodată de boală în prezența ei. Din pricina asta pare așa tristă ? Și m-am gîndit ce proastă

împărţeală era pe lume : ea avea nevoie de putere, eu de nişte jucării... Exista vreo cale s-o ajut ? Iubeşte-o, e lucrul cel mai bun care-l poţi face pentru ea.

Trifoiul îmi schimbă soarta, nu însă şi pe cea a tatei, el o ducea mai departe la fel, dar eu am devenit copilul cel mai fericit din lume. Orele pe care le petreceam lîngă fereastra cea mare îmi păreau totdeauna prea scurte. Erau cele mai frumoase din viaţa mea. Ea avea tot atîta, sau chiar mai multă imaginaţie decît mine şi, împreună, am făurit visele cele mai minunate. Cînd o auzeam vorbind, mi se părea că glasul ei venea dintr-o casetă cu muzică. Păpuşile noastre (le socoteam acum şi ale mele) săvîrşeau isprăvi nemaipomenite. Mai tîrziu doña Elia, mama ei, ne cumpără nişte marionete.Aş vrea să-mi amintesc multe din clipele acelea, dar s-au pierdut cu trecerea anilor, îngropate de zile care au făcut să le pălească intensitatea şi tîlcul. Acum pot doar să găsesc calificative cînd vorbesc despre ele, dar nu să le redau. Cînd, uneori, fără nici o strădanie, retrăiesc aceste amintiri de odinioară, mă simt de parcă atunci m-aş descoperi, aflîndu-mi o latură a existenţei pe care am trăit-o în vis.

Carmita era frumoasă, gingaşă ca ceşcuţa cea veche a răposatei bunice, pe care o păstra mama. Trebuia s-o iubesc, şi o adoram ! Într-o zi, hotărîrăm să ne căsătorim şi să avem mulţi copii. Nu vorbeam cu nimeni de asta, era taina noastră, numai cînd eram singuri.

Odată mi-a spus :

— Şi dacă nu creştem mari ? Copiii nu se căsătoresc, nici nu fac copii. Tu crezi c-o să creştem ?

Nu mă gîndisem niciodată la aşa ceva. Să fim mereu copii ! Ce încurcătură ! Deodată, mi-am amintit de ceva care m-a bucurat :

— Eu am văzut o poză a lui tăticu în care era mai mic decît noi. Şi hainele pe care le purtam mai de mult mi-au rămas acum mici... sigur creştem.

Trecură astfel mai multe luni. De Crăciun, la ea acasă a fost o sărbătoare care a întrecut orice mi-am putut închipui. Mi-au făcut daruri, m-au copleşit cu răsfăţ şi m-am simţit de parcă toată petrecerea ar fi fost în cinstea mea. Cînd a venit tata după mine, doña Elia m-a luat într-un ungher şi mi-a dat o casetă mică plină cu monede.

Nu m-am simţit jignit, eram prea mic pentru aşa ceva, dar ştiam că nu trebuie să primeşti niciodată bani dăruiţi.

— Asta nu, doamnă... doar caseta. Nu pot să iau bani.

Mă îmbrăţişă strîns şi zise, aproape plîngînd :

— Dar e o nimica toată !... mă luă în braţe şi mă duse la tata, spunîndu-mi pe drum : Uneori sînt rea, mi-am dorit să n-ai părinţi ca să vii la mine. Ţi-ar plăcea să fiu mama ta ?

O iubeam mult, îmi era tare drag de ea, dar mi-a fost foarte greu să răspund.

— Nu... da, doamnă.

Într-o dimineață de februarie plouase mult, era frig și am rămas în bucătărie, lîngă cuptor. Cu trupul amorțit, n-aveam chef de joacă și stăteam cu ochii la mama care-și vedea de treburi, vorbind cu fata care o ajuta. Curînd după prînz se auziră bătăi în ușă. Era moșul cu cîrje care venise după mine. Carmita era bolnavă și voia să mă duc să-i țin tovărășie.

Într-o clipă mi-am pus paltonul, boneta și-am sărit din piatră în piatră pînă la trăsură.

— Ce boală are? l-am întrebat pe bătrîn.

Dacă a răspuns ceva, nu l-am priceput, am auzit doar un mormăit. I-am văzut chipul zbîrcit, posomorît, și mi-am întors fața spre ferestruică să mă uit la ploaie.

Dădaca mă aștepta cu umbrela în mînă. Mă purtă în fugă prin toată casa, pînă la dormitorul ei. Intrarăm. Doña Elia, așezată la picioarele patului, îmi făcu semn să mă apropii. Carmita dormea, dar se deșteptă cînd mă auzi. Am privit-o îndelung, neștiind ce să fac, îmi venea să plîng că o vedeam așa palidă și atunci ea întinse mîna, mi-o luă pe a mea și zîmbi.

— De-a ce ne jucăm?

— Povestește-mi un basm.

Cred că scornelile mele îi făceau mai bine decît doctoriile. Inventam la povești, una după alta. Doña Elia rîdea. În seara aceea am cinat cu ea, nu voise pînă atunci să ia nimic în gură, dar cu mine a mîncat cu poftă. Eu îi eram alinarea cea mai bună. Se înzdrăveni curînd, dar tot curînd se îmbolnăvi iar. Trăsura venea deseori după mine, petreceam mai toate zilele cu ea. Nu ne plictiseam unul de altul; dacă era bolnavă, o rugam:

— Fă-te bine să ne jucăm la fereastră.

Camera de joacă era încăperea mea preferată, trăiam acolo într-un paradis plin de vise. De la geamurile ferestrei mari văzurăm împreună primăvara sosind, trecînd încă o iarnă și apoi o nouă primăvară. Într-o seară, pe cînd mîncam prăjitură cu căpșuni, îmi spuse:

— Cînd o să fiu mare, o să mă fac balerină și o să am o rochie de culoarea asta, arătă căpșunile și, dintr-o înghițitură, îi dispăru în gură toată prăjitura. Rîdeam amîndoi fiindcă nu putea vorbi. Apoi adăugă: Și tu... ce-o să fii cînd te faci mare?

— Soțul tău.

— Doar atît?... Eu am să fiu balerină și soția ta.

Atunci am comis indiscreția de care știusem să mă feresc pînă în clipa aceea.

— Dar... picioarele tale?

Rămase mută și se făcu albă, atît de albă că m-am speriat. Am simțit cum mi se suia sîngele la cap pînă m-am înroșit ca focul, i-am luat mîna și-am mîngîiat-o, spunîndu-i:

— Nu te îmbolnăvi, Carmita... ai să fii balerină.

— Nu, strigă cu hotărîre și deznădejde, e o minciună. Nu pot să merg, n-am să pot niciodată..., n-am să dansez..., n-am să dansez!

Izbucni în plîns. Uluit, îi mîngîiam părul fără s-o pot liniști. Sînt un animal, mi-am zis, un măgar.

— N-o să mă fac bine, Alonso, plîngea scuturîndu-şi căpşorul, ştiu că n-o să mă fac bine. Ţi-aduci aminte de trifoi ?... ai spus că îţi împlineşte dorinţele... eu... i-am cerut să mă fac bine.

Trifoiul ?... Da, purta noroc, dar...

— Carmita, nu plînge ! am exclamat. Ştiu ce s-a întîmplat, trifoiul nu ţi-a împlinit dorinţa fiindcă l-am cules pentru tata... era al lui, el mi-a spus să ţi-l aduc. O să caut unul pentru tine şi o să-ţi fie de folos. Da, da, Carmita, nu plînge, o să fii balerină ! O să dansăm împreună. Carmita ! am implorat-o eu, nu plînge, o să-ţi caut un trifoi cu patru foi.

Lacrimile i se opriră, în ochi îi licări speranţa.

— Alt trifoi ?... Acela era al tatălui tău ?

— Un trifoi pentru tine, cu patru foi.

— O să mi-l aduci ?

— Îţi jur.

— Da, Alonso, o să dansăm împreună.

Rămaserăm ţinîndu-ne de mînă, privind grădina ; ultimele raze ale soarelui piereau încetişor într-un asfinţit trandafiriu cu pete de aur.

Zilele care urmară după discuţia asta le-am petrecut — aproape tot timpul — cu ochii ţintă în pămînt. Mai întîi am cercetat grădina noastră, palmă de palmă, apoi nişte maidane din apropiere, apoi parcurile. Pe stradă mă opream să scrutez orice petic verde ce-mi ieşea în cale. Timpul de care aveam acum nevoie cînd mă trimetea mama după ceva, se dublă. Băieţilor le ofeream ca răsplată calul meu alb. Darul

acesta era un imbold deajuns de puternic, mulţi căutau cu tot atîta înverşunare ca mine. Pămîntul îşi înghiţise parcă toate firele de trifoi. Cînd veni sîmbăta, m-am apucat iar să caut pe îndelete, cercetînd aceleaşi locuri. Totul în zadar. Dezamăgit, mă întorceam acasă fără să-mi ardă de rîs sau de jucat cu ai mei.

Trăsura veni după mine în trei rînduri. Ce trist suna clopoţelul de la intrare ! Urcam scările încet, fără chef, mereu cu mîinile goale. Mă îmbolnăveam ca şi ea. N-am mai rugat-o să se înzdrăvenească. Cum era s-o fac, cînd eu trebuia să-i aduc leacul ? Cunoscuserăm tristeţea împreună. Niciodată nu mă învinui de întîrziere, nici măcar n-o pomenea, îmi vedea chipul şi găsea răspunsul.

Mama hotărî să mergem o zi la ţară, să căutăm trifoiul. Speranţele mele renăscură vreme de cîteva ceasuri, dar la întoarcere totul era neschimbat. Tristeţea îi cuprinse şi pe ai mei, acum căutau şi ei cu aceeaşi înfrigurare.

L-am găsit peste o lună. Veneam cu mama de la tîrg. Mă făcusem posac, aproape că nu mai vorbeam, tot ce mă interesa, obsesia mea, era trifoiul. Tocmai străbăteam parcul cînd i s-a rupt geanta. Monedele căzură pe jos şi una, ah, ce monedă minunată ! se rostogoli pînă departe şi se lovi de trunchiul unui copac. Am fugit după ea, m-am aplecat, întinzînd braţul s-o iau, dar înainte de a apuca s-o fac, am văzut ceva ce mi se păru rodul unei vrăjitorii : un trifoi cu patru foi ! Nu mai ştiu dacă am rîs

sau am plîns, mai curînd și una și alta. Carmita, frumoasa mea Carmita, ai să fii balerină ! M-am întors într-un suflet la mama, înnebunit.

— Uite, uite, l-am găsit ! Trifoiul, mami, mămico !

Rămase la fel de uimită ca și mine, se uită țintă și ochii i se împăienjeniră de bucurie.

— Pot să mă duc să i-l duc ? am întrebat.

— Du-te, fugi !

Am zburat. Rîdeam, gîndindu-mă la chipul Carmitei cînd l-o vedea. Culoarea avea să-i revină în obraji, petele negre care-i încercuiau în ultima vreme ochii vor pieri peste puțin, mînuțele ei nu vor mai fi atît de vlăguite.

M-am oprit, sufocat. Grilajul era deschis. Moșul, cu fața mai amărîtă ca oricînd, mă privi cu dușmănie. Am străbătut grădina, și într-o clipă am tras de cordon. Ușa se deschise înainte ca sunetul clopoțelului să se stingă. Dădaca mă îmbrățișă, oprindu-mă.

— Mă duc s-o văd pe Carmita, am spus, încercînd să mă eliberez. Am găsit trifoiul !

Îmi luă fața în mîini și, văzînd-o atît de aproape, mi se păru foarte frumoasă, cu chipul ei alb și ochii strălucitori.

— Carmita a plecat, n-ai s-o poți vedea.

Ce tot spunea femeia asta ?... Era nebună ?

— Unde ? mi se puse un nod în gît. Cînd ?

— Oh, a plecat cu tatăl ei, la Guadalajara ! A plecat în mare grabă și n-a putut să te vadă, dar te sărută și mi-a lăsat asta ca s-o păstrezi.

Îmi dădu o casetă mică, cu flori roșii și albe, mă sărută pe frunte.

— Dar atunci, trifoiul !...

Nu înțelegeam. Mă luă de mînă și mă însoți pînă în stradă, mîngîindu-mi într-una părul. Fără Carmita casa părea urîtă, încă și mai urîtă cu vălul acela negru pe care moșul îl agăța la intrare.

Pato

Pato rîvnea la o cutie mare, cu fundă roșie. Bomboane de ciocolată cu o poză cu cireșe. Își numără averea. Zece bănuți dați de locatara de la 7 pentru comision. Cinci de la Conchita pentru treaba cu florile. Douăzeci de la cucoana de la 14. În total : treizeci și cinci de bănuți, și era abia joi !

Își trecuse monedele în repetate rînduri printre degetele micuțe și murdare, de parcă aveau să se înmulțească brusc cu scurgerea aceea neîncetată. Treizeci și cinci de bănuți. Ce bine că avusese vărsat și nu-l primeau încă la școală ! Încă și mai bine că multe servitoare din bloc plecaseră, și toți locatarii aveau nevoie de cineva care să le aducă ba una, ba alta.

Cu capul sprijinit de balustrada de pe coridorul de servici, Patricio contempla cele patru etaje ale clădirii, care șerpuiau pe scări în jos. Scuipă. Așteptă cîteva clipe, pînă auzi zgomotul scuipatului pe dalele de la intrare. Totdeauna îl auzea.

Părul începuse să-i crească pe capul lunguieț. Acum nu mai avea păduchi, dar continua să se scarpine din obicei. Și pe deasupra (îi spusese maică-sa) mai bine își scărpina creștetul decît fața. Dacă îți zmulgi cojițele ai să te faci și mai urît decît ești. Cu găuri ici-colo, ca Tomasa.

Tare mai dorea să-l cheme careva. Poate doamnei de la 4, care era tare nepricepută (toate servitoarele spuneau așa), i se arde iar mîncarea. Îl va trimite în cele din urmă să cumpere conserve. Zece sau cincisprezece bănuți. Asta ar face... treizeci și cinci..., patruzeci..., și cinci..., cincizeci de bănuți ! Sau poate doñei Aleja i se năzărea să-l trimită cu ciorapii la remaiat. Sau lui Celedonio, instalatorul, o să i se termine țigările. Sau poate...

— Patooooo !

Sări în sus. Dar valul brusc de bucurie care-l năpădise se risipi mai înainte de a-și auzi în întregime porecla *. Picioarele i se tîrau alene. Își vîrî amîndouă mîinile în buzunare și, cu fața spre cer, păși fără nici un zor.

Cerul era limpede, de un albastru deschis, fără cea mai mică umbră de nor. Trecu un avion. Pato ar fi vrut să vadă uneori vreo pasăre, dar în cartierul ăsta se vedeau numai avioane.

— Ce-i ?

Mama, aplecată peste rufele de spălat, cu fața nădușită.

— Haide, du-te și vezi dacă taică-tu are nevoie de ceva.

— Ah, chiar acum ?

— Sfrijitule ! Nu fi obraznic, că-ți rup botișorul.

Mă rog, trebuia să se ducă. De data asta își aținti ochii în pămînt și o porni sărind dintr-o parte în alta a coridorului. Tatăl lucra două străzi mai departe, ca zidar. Tatăl lui cel nou.

---

* *Pato*, rățoi (sp.).

Ai o singură mamă, dar taţi nu se ştie cîţi ! În drum (adică dacă făcea un mic ocol) putea trece pe lîngă bombonerie şi vedea iar cutiile alea aşa de frumos colorate. Ah, cutia aia mare, cu cireşe în ciocolată !

Pe scară urca o femeie.

— Bună, Pato.

— Bună ziua, doamnă.

Era de la apartamentul 13. Se zicea că o părăsise bărbatul. Sigur e că nu-l mai trimeteau cu comisioane. Acum se ducea ea şi n-avea servitoare.

Pe stradă era praf. Răzoarele de iarbă dispăruseră pentru că nimeni nu le îngrijea. Odată erau şi flori. Acum nu mai era decît ţărînă uşoară care se împrăştie în toate părţile şi gunoiul aruncat cînd şi cînd.

În colţ stătea Juan. Înainte erau prieteni buni, dar într-o zi mamele lor s-au luat la harţă, cu lovituri şi vorbe de ocară şi, de atunci, se vedeau rar. Lui Juan îi curgea mereu nasul şi se spăla mai puţin ca el.

— Un' te duci ?

— Să fac un comision.

— Vin şi eu ?

Dădu din umeri. Apoi îi făcu semn din cap să-l urmeze.

— Nu te duci la şcoală ?

— Îs bolnav.

— Se ia ?

— Nu, mi-a trecut.

Îşi zornăi monedele ca s-audă şi Juan. Trecură mai multe maşini pînă putură traversa. Juan

era trist. Se smiorcăia. Monedele sunară iar în buzunarul lui Patricio.

Apăruse deja *mango* *. După colţ era o tarabă. Poate îi invită Patricio.

— Uite, îţi dăruiesc bilele astea.

Patricio le luă şi se opri. Două făceau ape, iar a treia părea o agată. Le primi fără nazuri. Lui Juan trebuie să-i fie foame. Se gîndi la dinţii mari şi albi ai prietenului său devorînd din două înghiţituri o plăcintă cu porumb ; avea o dantură uriaşă, se spunea că e un fenomen, că nu-i firesc să aibă atîţia dinţi. Cum de nu avea aşa ceva un copil bogat, unuia bogat nu i-ar fi păsat defel, ar fi avut mai mult loc să-şi îndese bomboane de ciocolată, puteau încăpea dintr-o dată chiar şi şase. Lui îi încăpeau doar trei, deşi n-avusese destule ca să încerce dacă-i încăpeau mai multe.

— O să cumperi ceva de aici ?

— Nu. Vreau să văd. Cutia aia mare, nu-ţi face poftă ? Cea cu cireşe.

— Am mîncat odată din astea, îl asigură Juan, mîndru.

— Nu-i adevărat !

— Ba da ! Pui rămăşag ? Cucoana la care spală mama ne-a dat multe, erau rîncede.

Pentru Pato contemplarea vitrinei era un ritual. Se oprea zilnic în faţa ei cu prima ocazie ce i se ivea şi admira prostit cutia, întrebîndu-se cît o costa oare. Trebuie să fie grozav s-o

* Fruct tropical de culoare galbenă-portocalie, lung de aproximativ 15 cm, de formă ovală, foarte aromat şi savuros.

poți cumpăra. Nu conta că puteau fi rîncede. Sau că n-avea să le mănînce. Important era să intre și să aibă cu ce s-o plătească, și să se plimbe cu ea pe stradă, să-l vadă toți. Cît o costa oare ?

Făcîndu-și curaj, împinse ușa. Auzi zgomotul unor monede de argint pe care tocmai le plătea o cucoană. Un bărbat se uită chiorîș la ei și Juan vru să se întoarcă, dar în loc s-o facă se apropie și mai mult de Pato, luîndu-se după el. Mirosea frumos. Se vindea și vată de zahăr. Erau și niște copii acolo, unuia îi căzu pe jos un biscuit. Juan se căzni să meargă mai departe. Se ciocni de prietenul lui care se oprise.

— Care ?

— Cea mare. Cu funda roșie, din vitrină.

— Cea cu cireșe ?

— Da, răspunseră amîndoi.

Tînăra se duse să vadă prețul. Luă cutia în mîini și se uită pe dos.

— Optsprezece *pesos*. O vreți ?

— Nu. Ne-au trimis doar să întrebăm, și adăugă, vrînd să se asigure : o să vin mai tîrziu după ea.

Acum erau triști amîndoi. Dacă nu cheltuia nimic — absolut nimic — și strîngea mai departe bănuț cu bănuț, lunea viitoare ar avea doi *pesos* sau mai mult. Dar dacă maică-sa vedea banii era nevoit să i-i dea. Era mai bine să-și ia ceva mai ieftin, pentru care i-ar ajunge banii.

— S-o luăm pe aici, arătă Juan.

— Nu. Trebuie s-o iau în partea asta.

Vrea să trecem pe lîngă taraba cu *mango*, se gîndi Pato ; dar nu, turtițele costă mai puțin. El n-are bani niciodată. Nu cumpără niciodată nimic. Dar simți bilele în fundul buzunarului și se gîndi că o să cumpere ceva mai tîrziu.

O luară pe unde spusese el. Jucară fotbal cu pietrele de pe drum. Juan nu-i ieșea din cuvînt. Îi era foame. Ajunseră la zidari. Se amestecară printre ei, răspunzînd netulburați la toate glumele. Taică-su era în fund, umplînd niște găleți cu apă. Înainte de a se duce la el, își vîrîră picioarele în amestecul de var ; pantofii li se făcură albi.

— Zice mama că dacă vrei ceva. Că dacă n-ai nevoie de nimic.

Omul nu-l luă în seamă. Vorbi mai departe cu tovarășii lui. Pato se luă după un cîine și apoi se întoarseră în stradă.

— Ăsta-i cel nou ?

— Da.

— E bun ?

— Nu mă bate ; nici nu-mi vorbește. Îl aud vorbind numai cu mama, cînd sînt în pat. Dar vorbesc în șoaptă.

Merseră mai departe, pe tăcute. Ziua era călduroasă. Pato își simțea stomacul gol. Ceașca de cafea cu apă și bucățica de pîine nu-i ajungeau nicicînd. Înainte de prînz era iar flămînd. Uneori, foamea se prelungea și după-amiaza și se potolea abia cînd adormea, seara tîrziu. Erau însă și zile cînd vreun locatar le dădea cîte ceva, puțină brînză, fasole. Orice. Ieri se terminase cutia de biscuiți pe care i-o dăruise doamna de

la 14. Ei îi erau prieteni. Domnul îi dădea, din cînd în cînd, cîțiva bănuți, chiar dacă nu-l trimitea cu vreun comision. Așa, ca dar de duminică.

Nici unul din părinții lui nu făcuse vreodată așa ceva. Veneau pe înserat, el era adesea beat, se certa cu maică-sa, ajungeau să se bată, iar pînă la urmă se duceau să se culce. Dacă pe el îl bătea cineva, nu-l mai putea îndrăgi. În schimb, maică-sa făcea tocmai pe dos.

Se uită cu coada ochiului la Juan. Avea aerul acela îngrijorat și temător, ca atunci cînd voia ceva și nu se încumeta să ceară. Pato găsea oarecare plăcere în a amîna invitația pînă ce prietenul lui va crede că n-o să i-o mai facă.

Ajunseră acasă. Juan, amărît, rămase de-o parte, văzînd cum Patricio se îndrepta spre intrare.

— La revedere, zise așezîndu-se pe scară.
— La revedere.

Se îndepărtă cîțiva pași. Scotocind prin buzunarele goale, îi păru rău că dăruise bilele și strîmbă dezamăgit din nas.

— Ascultă !

Juan se întoarse iute.

— Ce-i ?

— Mă duc să cumpăr *mango*, nu vrei ?

Pe înserat Pato urcă pe terasă, printre sforile cu rufe întinse la uscat. Buzunarele lui nu mai zornăiau. Îi rămăseseră doar zece bănuți. N-avea să strîngă vreodată nici măcar un *peso*. Cutia, funda roșie... Costa o groază de bani, nu

va izbuti nicicînd să-i adune. Dacă m-ar chema cineva...

Se apropie de balustrada care da spre curtea interioară. Niște copii se jucau acolo. Unul din ei, Christian — copilul de la 9 — povestise că la sfîrșitul săptămînii va pleca la țară cu părinții, în vacanță. Pato nu fusese niciodată la țară. Știa că acolo sînt rîuri, păsări și tot felul de animale.

— Pato !

Strigătul venea de jos. La o fereastră, o femeie îi făcea semne să coboare.

Zbură pe scări, sărind treptele cîte două. Apoi, după ce primi instrucțiunile, se duse după lapte. La întoarcere mai avea alți douăzeci de bănuți. Se căi că și-i cheltuise pe ceilalți. Blestemata de foame !

Orele trecură iute cu toate comisioanele care curgeau unul după altul. Dar cele care urmară îi aduseră doar cîțiva bănuți și, la un moment dat, nu s-a putut abține și și-a cumpărat o înghețată și încă un *mango*. Cînd fălcile lui nu mai avură de lucru, îl mustră iar cugetul. Blestemata de foame !

Se însera cînd domnul de la 14 îl strigă. Cu buzunarele goale, Pato se duse la ușa apartamentului și bătu ușurel. Domnul deschise imediat. Avea oaspeți. Văzu lume multă, bine îmbrăcată, care stătea de vorbă.

— M-ai înțeles ?

— Da.

— Ia să vedem, ce-o să cumperi ?

— O cutie de prăjituri cu migdale și nuci.

— Bine, Pato. Să fii atent la rest ; hîrtia asta e de douăzeci. Să nu te păcălească !

Îi dădu hîrtia pe care el o strînse cu mîinile, fără să-și ia ochii de pe chipul domnului. Cînd i se vorbea, se uita țintă, de parcă înțelegea mai bine mimica decît cuvintele.

— Ai să știi să numeri restul ?

— Sigur că da.

Ușa se închise. Pato rămase în întunericul de pe coridor, strîngîndu-și mîna. O bancnotă de douăzeci ! Simțea un fel de amețeală. Avea în mîini mai mulți bani decît era nevoie să-și cumpere cutia sa de bomboane. Coborî scările. Într-o zi — se gîndise de o mie de ori la asta — va ajunge să strîngă banii.

Ochișorii îi străluceau intens pe fața-i oacheșă. Expresia aceea dusă, insensibilitatea de pe chipul său pieriseră. Viața pulsa acum în fiecare pas, în fiecare gest al lui. Sîngele îi circula năvalnic.

Nu s-a simțit nici o clipă ca un hoț. Nu se gîndea nici că face ceva rău. O ceru. Glasul îi răsună cu mîndrie. Plăti. N-a vrut să-i fie împachetată. Primi restul și se întoarse alene spre ușă.

Pe drum mîngîie celofanul ambalajului de parc-ar fi fost un pisoi. La atingerea aceea gingașă a hîrtiei putea crede că totul era frumos, că maică-sa era drăgăstoasă, că foamea nu mai conta.

Nu conta că nu fusese vreodată la țară, că nu văzuse păsări și nici nu învățase să înoate într-un rîu. Nu-i păsa că alerga toată ziua, urcînd și coborînd scări, ca să cîștige cîțiva bănuți. Nu-i păsa că mama i-i lua. N-avea importanță că perechea de la 14 avea să se supere pe el și n-o să-l mai cheme în veci.

Nu, fiindcă-și văzuse visul cu ochii. Clipa asta va dăinui, chiar dacă totul se va termina peste cîteva minute. Mai tîrziu, își va aminti în fiecare seară de hîrtia aceea, de funda mare, roșie, de cireșele de pe cutie. Asta n-o să poată uita, nimeni n-o să i-o mai ia înapoi. Nimeni nu putea să-i spună : „Nu te gîndi, nu-ți aduce aminte.“

I se părea că puzderie de păsări zboară pe deasupra capului său, că era soare și trupul îi plutea pe apa călduță a unui rîuleț. Era fericit.

Ana și diavolul

Ana uită de tatăl ei, fermecată de dar. Luă în poală mica vietate, mîngîind-o. Afară furtuna nu mai contenea. Fulgerele luminau tot mai des seara întunecată. Acum nu se mai gîndea la tunete. Miau! Ce drăguț era! Și tăticul era drăguț.

Pisoiul îi alunecă de pe fustă și făcu cîțiva pași pe covor, căutînd speriat un loc unde să se ascundă. Dar nu apucă să fugă că ea-l luă iar în brațe.

— Îți place?

— Mult, tăticule!

Se ridică și se duse să i se cațere pe genunchi, fără a înceta să-și mîngîie darul. El îi netezi buclele lungi și, luîndu-i cu grijă fetișoara în mîini, o sărută. Ochii mari ai Anei rîdeau pe chipu-i rotund și alb. Un tunet iscă un sunet aspru. Deschise larg ochii, măriți de spaimă. El crezu că va începe să plîngă sau să țipe. Ana se uită spre ungherele odăii. Era gata să strige „lumină", dar o groază mai adîncă o opri, și atunci își dădu seama că alături se afla el, nu altcineva.

— Lumină... tăticule... aprinde lumina!...

— Haide, fricoasă mică, o s-o aprindem.

O luă în brațe. Fetița își recăpătă rîsul. Îi era bine în brațele acelea care o legănau, în

mers. Îi plăcea căldura de la pieptul lui. Aprinseră lumina.

— Cred că e timpul să mănînci, zise el, uitîndu-se la ceas. S-o căutăm pe Eugenia să-ți aducă cina, da?

— Nu, nu! imploră, aproape cu lacrimi în ochi. O să mănînc cu tine. Nu vreau să rămîn singură, se lipi de el vorbind iute. Bine? mănînc cu tine, mănînc cu tine, da, tăticule?

El se învoi. Nu-i plăcea neliniștea care o cuprindea mereu cînd cerea cîte ceva. Eugenia spunea că, în lipsa lui, era și mai rău, mai ales noaptea. Avea coșmaruri, îi trezea pe toți cu țipetele ei, ieșea din dormitor cu fața scăldată în lacrimi, strigînd: „Lumină, lumină!" Doctorul spusese că nu găsea nimic anormal la ea, că îi va trece cu timpul, dar tot ce povestea Eugenia, descriind desele crize de nervi ale fetiței, era de netăgăduit. Eugenia era exasperată chiar și atunci cînd povestea doar. Noaptea, culcată în pat, aștepta mai mult, pînă ce, deodată, începeau strigătele.

Se așezară iar. Ea tremura ușor.

— Ascultă, Anucha, de ce ți-e frică? Spune-mi, de ce țipi noaptea?

Se uită la el, cu teamă. Pupilele i se dilatară. De ce îi era frică? De noapte, de tot. Ar fi vrut să-i spună, dar se temea că-l supără, se temea că într-o zi el avea să plece pentru totdeauna, și atunci ce-o să se facă? El o lămurea că noaptea era ceva frumos, cu stele, cu lună. Ah, tăticul nu știa! Îi asculta cuvintele cu ochii larg deschiși, de parcă nu-l vedea.

Întrebă numaidecît :

— Şi diavolul ?

— Diavolul ?

— Da, el vine noaptea.

O privi, descumpănit de siguranţa cu care vorbea. Ochii îi luceau straniu.

— Dar, Anucha, tu nu l-ai văzut niciodată pe diavol. Ia spune, l-ai văzut cu adevărat ?

— Nu, răspunse înspăimîntată.

— Atunci de ce ţi-e frică de el ?

— Pentru că e acolo, în beznă. Da, tăticule, ştiu că-i acolo, şi se uită în toate părţile, temîndu-se parcă să nu apară. Pisoiul mieună, căci îl strîngea prea tare, nervoasă.

— Îl sugrumi ! strigă el.

Ana se întristă şi lăsă animalul să fugă. Îşi privi tatăl, neliniştită. El însă nu era supărat, se uita la ea drăgăstos. Atunci slobozi un hohot de rîs, de bucurie.

De ce nu stă mereu cu mine ? se gîndea. De ce mă lasă singură ? Dar nu te las singură, spunea el, o ai pe mătuşa Eugenia, şi pe dădaca ta Claudia, care te iubesc mult. Ah, tata nu înţelegea ! Era într-adevăr singură, Claudia nu rămînea şi peste noapte. Şi atunci se petreceau tot felul de lucruri ciudate şi o cuprindea teama.

Pisoiul se apropie iar, frecîndu-se de ea.

— Tăticule ! exclamă deodată, pot să dorm cu el ?

— Dacă vrei.

— Da, da, luă în braţe micuţul animal şi-l strînse uşurel. Rîse tare, spunîndu-i : să fii cuminte.

Pisoiul scăpă din nou. Fugi spre uşă, oprindu-se la picioarele Eugeniei. Înaltă, tristă, ea îl privea de sus. Rîsul Anei amuţi. Eugenia se aplecă să ia pisoiul.

— Nu-l atinge ! strigă aspru fetiţa, e al meu !

Nu o luă în seamă şi întinse mîna, dar animalul o zgîrie. Scoase un ţipăt înăbuşit şi copila rîse.

— Vezi, Rogelio, vezi ? E rea !

Pisoiul fugi să se ascundă. Tatăl voi s-o certe, dar ea îl privea cu atîta spaimă şi o văzu tremurînd atît de tare că n-a fost în stare, ci şopti doar, răguşit :

— Ana, Anucha, e urît ce faci.

Ea rămase cu gura căscată, uimită de cuvintele lui. Apoi îi sări în braţe şi-l sărută recunoscătoare ; brusc, izbucni în rîs.

Eugenia stăruise ca sufrageria să fie luminată cu lumînări, electricitatea o deranja, spunea că-i face rău la ochi. Ideea nu-i plăcu lui Rogelio, dar o lăsă pe soru-sa să hotărască. Se uita acum la ea, pe deasupra sfeşnicului în care jucau patru luminiţe. Între ei era faţa de masă lungă. Ana plecase. Claudia o dusese la ea în odaie ca s-o culce. Afară ploaia se înteţise. Crengile unor copaci din grădină fuseseră rupte.

Bătaia persistentă a ploii în geamuri era singurul zgomot care se auzea în încăpere, pînă cînd Rogelio zise :

— Eugenia, de ce nu ieşi niciodată din casă ?
Ea îl privi bănuitoare, parcă supărată.

— Cine ţi-a spus ?

— Toată lumea, ştiu că e aşa.

Se enervă. O deranja ca cineva s-o privească lung. I se părea că se află în faţa unei oglinzi şi ea ura oglinzile.

— Din pricina casei, vocea i se auzi nesigură. E atît de mare ! Abia pridídesc să mă ocup de toate, iar zilele trec.

— Dar avem servitori, replică el sever. N-ai de ce să duci tu singură toată povara. Ieşi, plimbă-te, să muncească ei !

— Nu, nu pot !

Începu să-şi plimbe degetele pe faţa de masă, imitînd galopul unui cal, apoi rămase cu ochii ţintă la lumînări şi murmură :

— În afară de asta, e vorba de ea, trebuie să-i port de grijă.

El nu spuse nimic. Ea îşi plimba necontenit degetele pe masă. Apoi, aplecîndu-se, adăugă în şoaptă :

— Ştii ? cred că a moştenit-o pe mama.

Se lăsă o linişte adîncă. Amîndoi fură copleşiţi deodată de nenumărate amintiri amare. Rogelio îşi duse mîinile la cap şi şi le afundă în păr.

— Tu nu crezi ? îl întrebă tulburată. Am văzut-o în unele nopţi şi e întocmai ca ea.

— Nu ! se împotrivi el.

Ceasul bătu de nouă. Cum să accepţi aşa ceva ? Părea cu neputinţă. Doar... nu, Eugenia exagera desigur, Eugenia...

— Dar tu... tu trebuie să ieşi. O să te îmbolnăveşti dacă te închizi mereu în casă să vezi de ea... şi cred că nici n-are nevoie de asta !

— Nu, nu-s eu de vină, eu n-am nimic, ea are, ea ! Înţelege, trebuie să facem ceva. E îngrozitor pentru mine să văd cum, încetul cu încetul, seamănă tot mai mult cu mama, iar noi stăm neputincioşi ! Aş vrea să închid ochii şi să uit de toate, dar nu pot. Uneori mi se pare că văd năluci, mi-amintesc atît de bine de tot ce-a fost ; zilele alea de pe urmă. La început am crezut că Ana e cu desăvîrşire normală, eram convinsă, dar acum...

Cuvintele îi fură curmate de intrarea Claudiei în cameră. Trupu-i greoi se mişca anevoie.

— Fetiţa vrea să mai vină să vă zică iar noapte bună, spuse, scuzîndu-se că i-a întrerupt. O aduc ?

Dar nici unul n-apucă să răspundă că ea şi intrase, cu pisoiul în braţe. Dădu fuga la scaunul pe care stătea tata, ca s-o ia pe genunchi.

— Mai sărută-mă o dată ! îi cuprinse gîtul cu braţele. I-ai spus mătuşii Gena că o să dorm cu pisoiul ?

Auzind-o, Eugenia rămase contrariată, însă n-o arătă. Îi veniră în minte, uitîndu-se la ea, cuvintele lui Rogelio „şi cred că nici n-are nevoie de asta !“ Da, fetiţa părea normală, dar, îşi zise, *pare* numai. Acum vorbea însufleţită cu tatăl ei, povestindu-i ce făcuse pisoiul. Deodată, Eugenia se simţi departe, de parcă s-ar fi aflat într-un loc unde ei n-o puteau ajunge. Îi privi. Amîndoi rîdeau şi Claudia mai în spate,

cu expresia ei de femeie cumsecade, umilă și plină de bunătate. Simțea că durerea de cap avea s-o apuce curînd. Nu se poate, șopti, nu, de vină sînt nervii, a fost o după-masă îngrozitoare. Tunete. Sosirea lui Rogelio. Era obosită, avea nevoie să stea liniștită o zi întreagă, numai așa o să se simtă bine. Și fratele ei, care o tot îndemna să iasă, ce prostie ! De parcă n-ar ști ! Dintr-o dată se înspăimîntă. Ce anume să știe ? Își repetă întrebarea și apoi îl privi, dar el n-avea ochi decît pentru fetiță și rîdeau împreună. *Păreau normali.*

Claudia se plîngea că ploaia nu mai contenea și că trebuia să rămînă și peste noapte. Nu voia să se-aleagă cu un guturai. Eugenia o ascultă cu gîndul aiurea, îi indică de unde să ia așternuturile și în ce cameră să se culce. O văzu ieșind și atunci simți și ea nevoia să se miște, ca și cînd ar fi stat mult în aceeași poziție.

— Haide, zise, sculîndu-se brusc, te duc la culcare.

Se duse și o luă din brațele tatălui. Ana amuțise deodată. Nu se împotrivi. Rogelio rîse împreună cu ea, înainte de a-i da drumul, și-o întrebă, arătînd spre pisoi.

— Ce nume o să-i dai ?

— Nu știu...

Plecară. Aveau de străbătut opt camere pînă să ajungă la cea pe care o ocupa ea. Totul era învăluit în penumbră. Un spirit ciudat de economie o silea pe Eugenia la un consum minim de electricitate. Ana închise ochii să nu vadă umbrele acelea prin care treceau, căci, uneori,

păreau că prind viață și se mișcă, de parc-ar fi monștri din basme. Cu ochii închiși, nu vedea decît o pată neagră și tăcută. Mătușa începu să-i vorbească. Înșira cuvintele iute, dar Ana nu voia s-o asculte, avea să-i fie și mai frică așa, mătușa spunea lucruri îngrozitoare, vorbele ei erau ca umbrele din jur. Stranii. Strînse în brațe pisoiul, să simtă că nu e singură. Deși se străduia să n-o asculte, auzea ce spunea. I se puse un nod în gît. Pot să-l strig pe tata, se gîndi. Dar mătușa se putea supăra și, pe deasupra, tata părea că nu pricepe multe, de ce punea atîtea întrebări ?

— Nu vrei să mă asculți, eh ?

Deschise ochii. Erau deja în camera ei. Mătușa era furioasă. Nu-și mai amintea tot ce-i spusese.

— Bagă de seamă, o amenințase, vrei să dormi cu pisoiul ? Mă rog. Ți-era teamă de diavol. Nu știi că pisica e întruparea diavolului ?... Noaptea... Aha, acum te sperii !... Nu-i da drumul ! Să rămînă cu tine ; cînd o să-ți sting lampa, cînd o să se apropie de tine, o să înceapă să toarcă și asta înseamnă că diavolul e deja acolo. O să vezi !

Stinse lumina și ieși repede, închizînd ușa după ea. Puțin cîte puțin, întunericul adînc prinse să se destrame, pînă cînd odaia rămase în penumbră. Atunci, cu ochii holbați, se strădui să găsească pisoiul care mergea pe podea. Uneori pașii lui ușori se apropiau, apoi îl auzea fugind. Petrecu astfel un răstimp lung, culcată, tremurînd.

Deodată, pe sub ușă se strecură un firicel de lumină. Apoi auzi deslușit pașii greoi ai Claudiei.

— Claudia ! Claudia ! Vino !

Ușa se deschise și dădaca se apropie de ea, privind-o cu tristețe :

— Ce-a pățit fetița ?

Nu putea scoate un cuvînt. Nodul ăsta din gît și stafiile din cameră ! Îi prinse mîinile și i le strînse tare, înfingîndu-și unghiile. Claudia îi mîngîie părul și-i șterse sudoarea. O luă în brațe și-o legănă. Mai încolo, pisoiul o privea, mișcîndu-și coada.

— Pisoiul, dădacă ! izbuti în sfîrșit să spună, pisoiul parcă ar fi diavolul !

— Atunci îl iau de aici !

— Nu, nu ! Mătușa Gena și tata or să se supere pe mine. El mi l-a dăruit, o să plece, n-o să-mi mai aducă niciodată altceva, lacrimile îi șiroiau acum din ochii-i mari, trebuie să dorm cu el !

— Ah ! exclamă, am înțeles. O să dormi cu el și cînd începe să toarcă îi smulgi un fir de păr și dacă pisoiul fuge, înseamnă că diavolul n-o să mai vină. Dar să-i smulgi firul cu putere !

Începu apoi să se joace cu ea și să-i povestească basme de demult, dar știa că Ana n-o asculta și că gîndul îi era numai la pisoi, de la care nu-și mai lua ochii. Cînd plecă, o lăsă mai liniștită și-i făgădui c-o să vină iar, dacă avea nevoie de ceva.

Din nou în întuneric, ochișorii pisoiului, undeva departe, străluceau limpede, bătînd uneori în verde, alteori în galben. Erau două luminițe care o fascinau și care, mai apoi, încetișor, prinseră să se apropie tot mai mult de ea.

În zori, Claudia se trezi speriată. În prima clipă nu putu deslusi zgomotele pe care le auzea. Ploua într-una, tare, dar mai era ceva, ce oare ? Se auzeau hohote de rîs și în mijlocul lor glasul lui Rogelio. Brusc înțelese. Imploră mila cerească și se duse repede în camera fetiței.

Cînd ajunse rămase la ușă. Mai întîi îl văzu pe Rogelio, alb la față ca varul. Ana nu mai era în pat, hainele de pe ea erau ude, se vedea că ieșise în curte.

Vorbea incoerent și iute.

— Acum are nume ! Diavol !

Plîngea și rîdea în același timp, scuturînd frenetic pisoiul mort, care i se legăna în mîini.

— Așa ! Diavolul mi-e prieten, nu mai mi-e frică de el, mătușă Gena, nici de tine, mi-e prieten !

Își sfîșiase hainele și-și mușcase mîinile. Zgîrieturile de pe față vădeau că se luptase cu micuțul animal. Avea întipărită o expresie care o îngrozi pe Claudia, făcînd-o să-i piară graiul.

— Vezi, vezi ? strigă Eugenia triumfătoare. Ea este ! Nu eu, ea e nebună ! Ea este !

Și hohotele amîndorura se amestecară.

Doar cerul știe

Cînd casa se pierdu din vedere, în fața Berthei rămase doar pămîntul uscat pe care măgărușul la galop stîrnea nori de praf și, în spatele ei, copacii și palmierii care creșteau în pîlcuri dese pe cîmpie. Lacrimile o făceau să vadă totul tulbure. Plecaseră de acasă spre San Vicente, fiindcă la ei mama era într-o stare gravă ; trebuia să nască, iar tata nu voia ca ei, copiii, să fie de față. Îl chemase pe Juan José și-i poruncise să-i ducă în sat. Fraților ei nu le prea păsa, dar ea voia să se întoarcă înapoi, să stea cu părinții.

Juan José se întoarse s-o privească. Îi spuse :

— Nu plînge, copilă, n-o să se întîmple nimic rău.

Plînsul ei se înteți. Rafael și Felipe se opriră.

— Ce-ai pățit ? o întreabă Rafael, dîndu-și la o parte o șuviță de păr lins care îi cădea pînă spre ochiul drept.

Dar din gura Berthei nu ieșea altceva decît hohotul sacadat al plînsului.

— Oh, las-o în pace ! strigă Felipe care mergea alături, cu praștia pregătită. Dacă are chef, n-are decît să plîngă.

Indianul mergea tăcut. Singura mîngîiere de care fu în stare a fost să vină lîngă ea și s-o bată afectuos pe spate.

— Haide, copilă...

Tonul în care spusese vorbele astea o mai alină puțin. Își șterse fața cu fusta, fără să-i pese. Frații o luaseră înainte. Atunci întrebă :

— Juanjo, nu-i așa că mama o să moară ?

— Stăpînul din cer n-o să vrea una ca asta, copilă, nici nu mai spune așa ceva.

El îi zicea și acum tot copilă, deși crescuse.

Un lung răstimp nu se auzi altceva decît zgomotul făcut de animal și de pașii lor. Într-un tîrziu, Bertha întrebă iar :

— Juanjo, e însărcinată, nu-i așa ?

El o privi nedumerit și exclamă :

— Ah, copilă, limba asta a mea ! Ai și aflat ? Și-și clătină capul necăjit, căindu-se că n-a luat seama la ce vorbise de față cu ea. Pentru că era isteață. Într-o zi, să tot fi fost cam acum un an și jumătate, au mers la tîrg la San Vicente. Îi ducea pe toți trei, ca acum. Dar în ziua aceea Bertha pășea bucuroasă, zornăindu-și cei treizeci de bănuți pe care-i avea de cheltuială. Vorbeau despre ce aveau să facă și să-și cumpere. Juan José era tot așa de însuflețit ca și ei și se desfăta văzîndu-le expresia de pe chip, ori de cîte ori le repeta ce aveau să găsească la tîrg.

Mai întîi au dat o raită să vadă totul, ca să știe pe ce să-și cheltuiască banii. Apoi, Rafael cumpără niște caramele mari, colorate, iar Felipe un briceag. Amîndoi își mai păstrară atît cît le trebuia să facă un tur în roata norocului. Bertha nu cumpără nimic, se întristase.

— Hai, copilă ! spuse descumpănit Juan José, nu vrei nimic ?

Ea-l luă de mînă și-i arătă o carte veche pe care scria *Basme de Grimm*. El nu înțelese titlul.

— Costă cincizeci de bănuți, se plînse ea.

Văzîndu-i fața, Juan José fu gata să-și sacrifice paharele pe care avea de gînd să le bea și, chiar cînd să-i dea banii, zări taraba cu lozuri de loterie. Atunci o îndemnă cu înflăcărare :

— Joacă, fetițo, cine știe, poate cîștigi !

Bertha se întoarse. Privi spre tarabă.

— Și dacă pierd ?

— Merită să te încumeți. Dacă ai să cîștigi ?

Și cîștigă. Cîștigă de două ori la rînd și averea ei ajunse la șaptezeci și cinci de bănuți. Toți patru rămaseră uimiți și bucuroși, iar surpriza fu și mai mare cînd Bertha spuse, ridicîndu-se :

— Gata, nu mai joc, să mergem să cumpărăm cartea !

Indianul o urmă contrariat.

— Măi, să fie, copilă, de ce nu mai joci ? Norocul nu-i ca sarcina femeii, care ține nouă luni, profită de el !

Cei din apropiere rîseră. Berthei i se păru că deslușește ceva curios în rîsul ăla. Se simți stingherită, dar nu luă în seamă. Cu bănuții rămași cumpărară gogoși și plăcinte de porumb.

Apoi Juan José îi rugă stăruitor să-l aștepte „o clipșoară“ și se vîrî în cîrciuma numită „Gloria“. Îl așteptară, așezați pe jos, lîngă ușa de la intrare.

Bertha exclamă, cu gura plină, cuprinsă de căință :

— Ah, n-am luat nimic pentru tata și mama !

— Eu am o caramea pentru mămica, spuse Rafael, scoțînd-o dintr-un buzunar.

— Și pentru tăticu ?

— Pentru tata nimic, zise Felipe, ridicînd din umeri. Și adăugă cu asprime : nu ajung bănuții pentru rachiu !

Atunci ea-i răspunse că n-o să mai meargă niciodată la vreun tîrg cu el, fiindcă era foarte rău și spunea necuviințe. Apoi îi zise :

— Și acum, gata cu gogoșile !

Se ridică și intră iute în cîrciumă, să-l caute pe Juan José ; îi venea să plîngă din pricina spuselor lui Felipe. Să plîngă, fiindcă era adevărat. Îl văzu la o masă, bînd împreună cu alții. Se duse la el :

— Ce cauți aici ? Asta nu-i un loc pentru fete.

— Ai cheltuit toți banii ?

El se scotoci prin buzunar și scoase patru monede de zece.

— Îmi dai două ?... am nevoie de ele.

I le dădu fără s-o întrebe nimic. Ea plecă în fugă. Pe stradă trecu un bătrîn gras, fumînd trabuc, și ei i se păru că trebuie să fie ceva grozav. Se duse să cumpere cîteva. I le înfășurară în foiță roșie. Patru trabuce a cinci bănuți fiecare. Juan José o aștepta, uitîndu-se în toate părțile.

Era timpul s-o pornească. Osteniți, nu mai conteneau să vorbească despre ce-au văzut, și

să facă planuri pentru la anul. Cînd zăriră casa în depărtare, îl întrebă pe indian :

— Juanjo, ce-i aia o sarcină ?

— Haide, hai, e mai bine să nu vorbești despre așa ceva.

Și cînd fură gata să ajungă, îi spuse :

— Ascultă, copilă. Să n-o întrebi pe mama că-i de rușine... e o vorbă urîtă.

Bineînțeles că n-o întrebă pe mama. Află de la Rosaura. Rosaura era fata domnului care locuia în casa de mai sus. Avea șaisprezece ani (trei mai mult decît ea, acum) și *le știa pe toate*.

Toate amintirile astea îi veneau nedeslușit în minte dintr-odată, împreună cu cuvîntul sarcină. Mama era însărcinată. De dimineață a văzut-o mai palidă și, cu toate că nu spuse nimic, o durea pesemne cumplit, căci își mușca buzele și asuda cînd încă nu era zăduf.

Cîmpia se întindea în zare, purtîndu-i pe un drumeag plin de praf care se strecura printre numeroase pîlcuri de palmieri. Pămîntul era uscat. Juan José spusese, încă de duminica trecută, că înainte de sfîrșitul săptămînii or să înceapă ploile, și iată că era vineri. Era mare nevoie de ploaie. Căldura se întețea pe zi ce trecea.

Bertha băgase de seamă împreună cu maică-sa, cînd mergeau la rîu să spele rufe, că nivelul apei scăzuse. Săptămînile din urmă spălase rufele singură.

Într-o zi, Felipe se oferi s-o ajute. Căuta un motiv să nu stea pe lîngă tata. Lui Felipe nu-i

plăcea să-l vadă, de asta vru s-o însoțească și să-i care coșul.

Spălă rufe în timp ce el mai mult se juca. Pe la prînz întrebă :

— Ce crezi că are mama ?

Se înroși. O surprindea întrebarea, și tonul, și privirea fratelui, fiindcă și el știa.

— Nu știu.

— Nu ?

Se porni pe fluierat, dorind să mai stea de vorbă și ea să-l întrebe ceva ; apoi, văzînd că n-o făcea, schimbă subiectul.

— Ascultă, tu pe cine iubești mai mult, pe mama sau pe tata ?

Ar fi vrut să spună : Mama mă iubește mai mult, dar eu îl îndrăgesc mult pe tata. Spuse însă doar atît :

— Pe amîndoi, pe amîndoi la fel.

— Eu nu. Eu o iubesc mai mult pe mama. E bună ca pîinea caldă.

Iar apoi, coborînd puțin glasul, de parcă s-ar simți stingherit de ce avea să spună, adăugă :

— În afară de asta, tata nu ne iubește, dacă ne-ar iubi am avea mai mulți bani. El nu face niciodată nimic, lenevește întruna și e un bețivan.

— Nu, nu !

— Ba da, așa-i, un bețivan. Asta e !

— Pleacă de aici ! Nu vreau să mă ajuți.

— Mai bine, proasto !

Și o porni la vale, culegînd de pe jos pietricele și aruncîndu-le în crengi. Deodată, lîngă niște copaci din apropiere, ea îl văzu pe tata.

Ochii lor se întîlniră și, dintr-o privire, înțelese că auzise totul. Se îndepărtă brusc. Bertha vru să fugă după el, să-l sărute. Dar rămase locului, de parcă prinsese rădăcini.

Căldura se întețea. Încă o jumătate de oră și vor ajunge la San Vicente. Sudoarea șiroia neîncetat pe gîtul lui Juan José, prelingîndu-i-se pe sub cămașă.

— Juanjo, imploră ea, de ce nu ne întoarcem ? Nu vreau să merg la San Vicente.

— Nici gînd, copilă, stăpînul a poruncit așa.

— Dar tu știi că mama o să moară și tata are nevoie de mine !

Acum era încredințată că trebuia să fie și ea acasă. Era o prostie că ei nu voiau ca ea *să știe* ce se petrecea, cînd de fapt știa, doar încetase să mai fie o fetiță.

— Nu, domnișoară, mergem în sat.

— Tata n-o să se supere, îți făgăduiesc. Și dacă se supără, o să-i spun că-i vina mea, haide, vrei ?

— Nu, mi-a poruncit.

— Dar are nevoie de mine !

Gîndul ăsta o obseda. Tata era slab (ea nu-i spunea niciodată bețiv), tata avea nevoie de dragoste. La început, totul fusese altfel la ei acasă. Aveau bani. Se plimbau adesea, el rîdea și-i cumpără rochițe frumoase. Apoi, lucrurile s-au schimbat. Încetul cu încetul, își dădu seama că el bea. Pe vremea aceea ea mergea la școala primară comunală. Nu se întorcea la prînz și, de multe ori, îl vedea numai dimineața, înainte

de a pleca la școală. El dormea. Școala. Cîțiva ani în oraș. Un oraș.

Ea își petrecea timpul luîndu-se la harță cu Felipe și îngrijindu-l pe Rafael, cînd mama era foarte ocupată. Începuse să fie totul altfel, servitoarele plecară, mobilele se împuținau. Odată, întorcîndu-se de pe stradă, găsi acasă niște hamali care scoteau mobilele din salon. Mama ei plîngea. Apoi, cu vremea, se mai obișnui. Altă dată veniră să ia cărțile și le băgară în cutii mari de carton.

— Tăticule, mie-mi sînt dragi cărțile, cînd o să fiu mare voiam să le citesc.

El se întoarse către ea.

— N-ai nevoie de ele, cu cît citești mai puțin, cu atît ai s-o duci mai bine. Uită de toate astea, ești încă o copilă. Du-te la tine să te joci.

Și o dădu la o parte, ca să-i facă loc omului care căra prima cutie.

Într-o zi, mama îi rugă să mănînce doar o singură chiflă fiecare. Erau la cină. Și în seara aia i se năzări că nu-și dorea nimic mai mult pe lume decît o altă chiflă. De atunci, toate începură să nu mai fie de-ajuns. Nu mai plecau nicăieri. La serbarea de la școală de sfîrșit de an nu s-a putut duce, pentru că n-au avut bani ca să-și facă rochia de carnaval.

Într-o noapte, s-a trezit tremurînd și flămîndă. Stătu multă vreme, foindu-se de pe o parte pe alta în pat, fără a se hotărî să se scoale din pricina podelei reci. În ziua aceea nu avuseseră decît o ceașcă de cafea slabă și supă

de linte. Cînd golul din stomac ajunse de neîndurat, se sculă și se duse la bucătărie.

Cînd deschise ușa care dădea spre sufragerie, de unde se putea vedea salonul, auzi zgomot. Luă aminte cu uimire că lumina era aprinsă. În primele clipe se sperie și vru să-l strige pe tata. Auzi însă tocmai atunci vocea mamei.

— Ia seama !

Călăuzită de instinct, rămase în umbră. De acolo putu vedea conturul ciudat al perechii pe care o alcătuiau părinții. Înaintau anevoie. Maică-sa se străduia să nu cadă împreună cu el. Era prima oară cînd îl vedea beat de-a binelea. Simți că înlăuntrul ei se rupea ceva, lacrimile se porniră să-i curgă pe obraji, în tăcere. Se împiedicară și trupul lui se clătină, ciocnindu-se de perete, unde ea izbuti să-l susțină.

— Dumnezeule ! se plînse femeia. Dumnezeule Doamne !

— Dumnezeu, Dumnezeu ! îngînă el nedeslușit, nu mai cred în El, Beatriz, nu mai cred în El...

Și o ținu tot așa pînă cînd intrară în dormitor. Bertha rămase locului multă vreme. Într-un tîrziu, foarte încet, se întoarse în pat. Nu-i mai era foame. Pentru prima oară mușcă perna să-și înăbușe strigătele. Simți limpede cum lumea ei se îndepărta de Dumnezeu. Plîngea. Plîngea fiindcă totul era minciună, și oare nu-i spuseseră că era urît să minți ? Mai curînd ghicea decît înțelegea că vorbele tatei erau îngrozitoare. Dar îl credea. Bineînțeles că era așa, dacă o spunea el. Tot restul era minciună, minciună,

minciună. De ce nu se pogorîse El cînd ea-i strigase că nu crede în El ? De ce ?

Ar fi suferit dacă cineva i-ar fi spus că Aladin sau Tom Degețelul nu existaseră ; poate ar fi și plîns, dar mai puțin.

Urmară multe zile triste, lacrimi în singurătate, prin unghere întunecoase. Dar, în ciuda dezamăgirii, în fiecare seară se ducea să se așeze pe scara ce da spre grădină. Era iarnă. Treptele erau reci, umede. Înainte ceața îi plăcea. Îi plăcea să vadă cum se lăsa în straturi tot mai groase, cum acoperea totul încet-încet, iar copacii păreau că plutesc în văluri cenușii. Acum însă, ceața o întrista. Nu se aștepta ca Dumnezeu să se pogoare la ea și s-o aline ; totuși nădăjduia.

La cină, mama le spuse că aveau să plece la țară, să trăiască la ferma lor de la cîmpie. Bertha își aduse aminte că părinții stăteau adesea de vorbă despre proprietățile pe care le aveau odinioară. Discutînd, tata ajungea să se supere, și spunea că situația îngrozitoare în care se află țara se datora partidului agrar și jafurilor sale. Acuza guvernul de fărădelegi. Spunea, sus și tare, că Mexicul nu va propăși pînă cînd n-o să-și împrospăteze sîngele, fără atîtea medalii, nici amintiri despre revoluție. Farsă, totul era o farsă, generalii aceia erau niște paiațe ! Țara asta n-are scăpare. Bertha pricepea prea puțin din conversațiile astea. I se întîmpla adesea — de cînd era de-o șchioapă — ca părinții să vorbească de față cu ea despre tot felul de lucruri. Nu observară niciodată tulburarea care

o copleşea, căci nu putea înţelege tot ce auzea.

În seara în care s-a vorbit de plecarea la ţară, tata s-a enervat tare, ocărînd guvernul. Bertha, uitîndu-se la el, se întreba cu spaimă dacă nu cumva era beat. Acum nu-şi mai putea scoate din minte imaginea aceea. Înainte avusese multe amintiri despre el, dar se şterseră toate.

Mama băgase de seamă că se întîmpla ceva cu ea, adesea o privea lung şi o întreba :

— Ce-i cu tine ?... La ce te gîndeşti ?

Nu ştia ce să răspundă, pleca încet capul.

— La nimic.

Cum în zilele acelea mama era atît de prinsă, uita de ea. Cînd erau gata să plece, Felipe se îmbolnăvi de pojar şi călătoria se amînă cu două săptămîni. În aceste două săptămîni, tata a prăpădit toţi banii.

Se îmbătă crunt, făcu un scandal de pomină şi nimeri la închisoare. Mulţumită mătuşii Luisa, care voia să evite scandalul şi să-i ştie cît mai departe cu putinţă, plecară din oraş. Mătuşa plăti amenda şi biletele de drum.

Bertha îşi amintea cu silă de călătoria aceea. Îi fu rău şi vomită tot timpul. Tata şi mama nu-şi vorbeau. A doua zi ajunseră, pe înserat, la ultima fermă care le mai rămăsese, numită „San Salvador“. Juan José, oacheş, supus, fără vîrstă, îi aştepta.

Zilele treceau şi uită de toate. Erau multe lucruri noi, o lume cu desăvîrşire alta. Ceva primitiv — nu sălbatic — domnea în jur. În tremurul frunzelor, mugetul vacilor, susurul rîului şi lătratul cîinilor cînd se apropia cineva. Ea nu

ştiuse că pămîntul era atît de mare pînă nu văzuse cu ochii ei cîmpiile nesfîrşite. Cutreiera aproape zilnic cu Juan José, pe care-l îndrăgi foarte curînd. El îi explica ce fel de copaci erau prin preajmă sau dacă ce se auzea cîntînd era un sturz sau un papagal. Învăţă numele ierburilor, şi la ce erau bune. Şi într-o zi, ajunse să vorbească şi ea despre copaci, cer şi pămînt, ca şi cum ar fi făcut parte din făptura ei ; aşa vorbea indianul.

Treptat, între ea şi maică-sa se înfiripă o înţelegere tainică. Nu ştia precis ce se întîmpla, dar ceva o făcea să simtă că se înţelegeau. Zilele se scurgeau liniştite, era destulă treabă şi mîncare puţină. Aici, tata nu mai bea aşa mult.

Bertha nu-i mai purta pică. Poate că azi îl îndrăgea mai tare, fiindcă-i vedea ochii şi în ei suferinţă, singurătate.

Trecură doi ani. Cunoştea acum toate zgomotele şi cîntecele cîmpiei. Uneori, noaptea, ea şi mama făceau o scurtă plimbare. Odată se aşezară pe iarbă. Era proaspătă, ca o mîngîiere neprihănită.

— Îmi doream pentru tine multe... un oraş... prietene... distracţii. Dac-am fi rămas acolo, nu ţi-aş fi putut însă oferi nimic. Aici tot ce vezi e al tău, natura întreagă, şi ea e a ta. Vezi ce frumoasă e noaptea ? şi doar tu şi cu mine o vedem.

Priveliştile căpătau după vorbele astea şi mai mult farmec sau un tîlc mai adînc. Ea creştea. Se făcuse o fată înaltă, ca un lujer tînăr de porumb.

Într-o noapte de decembrie, ieşi din casă şi merse pînă la împrejmuirea de sîrmă ; nu era frig. Plecase fiindcă tata se puse pe băut de cum se întunecase. Acum faţa lui căpătase expresia aceea de indiferenţă, de prostire, care o mîhnea atît. În toiul nopţii se auzeau mai limpede zvonurile copacilor bătuţi de vînt. Asculta cu luare aminte şi i se părea că, printre cîntecul greierilor, se desluşeau cuvinte. Pretutindeni se zăreau puzderie de licurici şi cerul era aît de împînzit de stele că dădea impresia că se lasă în jos.

O încerca şi bucuria, şi durerea. În noaptea aceea, trupul o vesti că de atunci înainte era femeie. Se minuna de ea însăşi, de corpul ei, de noapte. O năpădi atunci o bucurie molcomă, mulţumirea de a se afla acolo, pe pămîntul acela, sub cerul neasemuit.

Făcu cîţiva paşi. Cerul părea că stă să cadă. Se duse la rîu şi se opri pe mal. Stelele se oglindeau acolo şi apa era de argint curgător. Licuricii dădeau iluzia că sînt stele căzute, dănţuiau ici şi colo, printre copaci, pe cîmpie. De multă vreme iubea priveliştile, pămîntul. Acum simţea că tot ce e prin preajmă o îndrăgeşte.

Îşi aminti atunci de scara casei lor, de grădină. Se văzu pe sine, aşezată pe o treaptă, chemîndu-l pe Dumnezeu. Zîmbi. Frunzele copacilor păreau a fi luminate şi, cînd adierea le clătina, desenau forme capricioase. Merse mai departe. Ajunse la zăplaz, îl trecu şi grăbi pasul. Iarba tînără mirosea a proaspăt. Sus, vîntul mişca aştrii, de parcă şi ei îi însoţeau paşii. În

depărtare, o vacă mugea şi un cîine îi ţinea isonul, lătrînd. O luă la fugă pînă în mijlocul cîmpiei.

Cînd ajunse, se lăsă să cadă. Genunchii ei simţeau glia caldă, plină de viaţă, ca şi corpul ei care renăştea. Vîntul îi flutura rochia şi pletele lungi. Aşa, în noapte, părea că s-a ivit din pămînt, ca o statuie sau un copac.

Cîinele mai lătra, mugetul vacii încetase. Văzduhul îi uscă lacrimile care-i împăienjeneau ochii. Înlăuntrul ei, totul cînta. Iar stelele licăreau, jucau legănate de vîntul care adia în cer şi în fiinţa ei. Simţi dorinţa ca tata să ştie, să vadă frumuseţea acestei nopţi, s-o trăiască. Fugi spre casă.

El o văzu apărînd în prag, îi zîmbi.

În prima clipă ea nu ştiu cum să-i vorbească, se simţea transfigurată, fericită, fără glas.

— Tată, vino aici, afară, vino să vezi !

— Afară ?

— Da, vino !

El se ridică şi se îndreptă şovăielnic spre uşă. Ea-l luă de mînă, îl călăuzi, îl duse pe potecă pînă la zăplaz.

— Ce vrei să-mi arăţi ?

Ea se uita către cer.

— Priveşte, priveşte !

Îşi ridică brusc chipul. Mişcarea îl făcu să se clatine.

— Ce ?

— Nu vezi nimic ? îl întrebă cu înfrigurare.

El nu răspunse, îşi pierdu echilibrul, căzu, începu să verse. Bertha îl văzu, îl simţi departe.

— Sărmanul !

Se ivi clopotnița bisericii din San Vicente. Curînd trecură pe lîngă cele dintîi case care, împrăștiate, făceau ca satul să se întindă în toate părțile. Cîinii lătrau la pașii lor ; cîini costelivi, corcituri, ieșind cîte trei sau patru de prin fiecare curte.

Deodată, ea sări jos de pe măgăruș.

— Juanjo, mă întorc. Ai grijă de frații mei. Vreau să ajung înainte de a muri mama.

El vru s-o oprească.

— Așteaptă !

Dar ea o luase la fugă. Juan José nu încercă s-o ajungă, și el dorea ca ea să plece înapoi. Dacă n-ar fi fost băieții, s-ar fi întors împreună într-un suflet la fermă, să ajungă înainte ca domna Beatriz să moară. O văzu îndepărtîndu-se prin iarbă, ca un lujer tînăr de porumb care a legat rod.

Pustiu

Într-un tîrziu, trupul încetă să se mai zbată și Armando își slăbi strînsoarea. Nu se mai opintea, dar mîinile îi erau încă prinse de gîtul neînsuflețit, de parc-ar fi fost lipite de el. În loc să-i fie frică, se gîndi că avea să pățească, poate, ca eroul acela dintr-un basm pentru copii care nu se mai putuse dezlipi de păpușa unsă cu catran. Se simțea slăbit, nădușit. Trupul alunecă încet pînă căzu pe covor. Care era oare basmul acela ? Rămase mai departe chircit, cu mîinile țepene, privind cadavrul care zăcea între picioarele lui. Urîți mai erau oamenii cînd mureau ! Zîmbi. Făcu cîțiva pași. Tremura. Mirosul pe care-l împrăștia era surprinzător. S-ar fi zis că-și petrecuse toată ziua făcînd o corvoadă istovitoare. Dar nu era ușor să sugrumi pe cineva așa de greoi ca Ledya. La urma urmelor, nici nu era prea multă dezordine în jur. Se spărsese doar un vas de porțelan vechi. La un moment dat încercă o părere de rău pentru pierderea asta, dar ce mai conta !

Se îndreptă spre radio și-l stinse, nu mai era nevoie să facă zgomot, acum era liniște. Simți un junghi puternic în partea de jos a pîntecului. Se duse spre baie, dar se opri la jumătatea drumului și se întoarse ca să dea iar drumul la radio. Prea multă liniște. După cîteva clipe,

prinse un post care transmitea ceva. Făceau reclamă la un magazin de pantofi. Își privi picioarele și se gîndi că trebuia să-și cumpere o pereche, cei pe care-i purta erau uzați. Schimbă postul. Se auzi o melodie spaniolă veselă. Făcu mai tare. Uită că voia să meargă la baie și se îndreptă spre ușa de la intrare.

Mîna i se opri pe clanță fără s-o apese. Se mai uită o dată la Ledya. Cu zece ani în urmă ar fi arătat mai bine — dar acum zece ani încă o mai iubea — ; treaba ar fi fost mai ușoară, pe atunci era subțire, foarte zveltă.

Arată prea cuviincios — se gîndi —, prea îmbrăcată, nu-i genul ei.

Se întoarse lîngă ea și-i desfăcu halatul ca să-i dezgolească picioarele. Sînt un romantic, își zise, strîmbîndu-se disprețuitor în vreme ce o cerceta ; mă rog, ziariștii ar trebui să-mi fie recunoscători, le dau un subiect gras. Ledya avusese stofă bună, era încă frumoasă, ținînd cont de meseria ei. Nu mai era nimic de făcut aici. Se întoarse și plecă.

Pe coridor își aprinse o țigară și coborî încet treptele, fluierînd o temă dintr-un concert de Mozart. N-o să trebuiască să mai urc niciodată scările astea. Era și timpul, în anii din urmă grăsimea de pe burtă îl făcea să urce anevoie. Portarul îl salută atent și el răspunse cu o ușoară mișcare a capului. Cînd străbătu vestibulul, se simți copleșit de o senzație de absență, de pustiu, de parcă n-ar mai exista. De parcă acel curent ușor din jur ar putea trece prin el fără

să întîlnească nici o piedică în trupu-i voluminos. Nu-i plăcu senzația.

Încotro s-o apuce ? La dreapta sau la stînga ? Ori să traverseze ? Și atunci își dădu seama că n-avea unde să se ducă. N-avea nici țeluri nici interese. Nimic. Cu pași șovăielnici, o porni aiurea. Nu mai am ce face — își zise — și acum ce-o să fie ? Ce ?... nimic ?... n-avea importanță !

Trupul îl determină să-și aducă aminte că avea un loc unde să se ducă : la toaletă. Se bucură la gîndul că avea ceva de făcut. Căută o cîrciumă, dar pe trotuarul ăsta nu era nici una. Trecu strada. La colțul următor se vedea firma unui bar. Încetini pasul. Se opri deodată, nu voia să ajungă. Și apoi ?... Pustiul punea iar stăpînire pe el. I se făcu frică.

Se afla în fața ușii turnante. Intra sau nu ? Schiță alene un pas înăuntru și apoi, brusc, se întoarse, îndepărtîndu-se iute.

Se înnoptase ; mergea mai departe, traversînd străzi în șir, fără nici o țintă. Voia să ajungă într-un loc, dar știa că un astfel de loc nu există. Simțea că în curînd peregrinarea lui avea să se sfîrșească și asta-l îngrozea. Vedea cu spaimă cîrciumile ; trecînd pe lîngă ele, se dădea la marginea trotuarului, ca și cînd s-ar fi temut să nu se ivească o mînă care să-l tragă cu putere, împingîndu-l pînă în fața toaletei. Încă nu, încă nu !

Se apropie de el o femeie, oferindu-i-se. O privi posomorît, fără să-i răspundă și fără să se oprească.

Ani de-a rîndul plănuise s-o omoare, să se răzbune, și azi, cînd o făcuse, odată cu crima săvîrșită pierise și el.

Înțelegea animalele care gonesc în căutarea unei vizuini, dar el, ce căuta ? De ce fugea ? De el însuși, de pustiu, de neant ? Era absurd, cum putea fugi dacă era în ea, dacă el era ea ?

Trupul îl zorea, nu se mai putea împotrivi, era prea istovit. În față strălucea o firmă de neon : bar. Se auzea muzică.

Prea mult zgomot, se gîndi. N-o să meargă mai departe. Îl deranjau tramvaiele care treceau în viteză, scîrțîitul lor ascuțit era insuportabil. Intră.

Ușa turnantă se mișcă iar ; ieși. Se opri. Din nou, aceeași întrebare : încotro ? La dreapta sau la stînga ? Ori să traverseze ?

Traversă. Ajunse în mijlocul străzii. Un tramvai se năpusti spre el. Vatmanul îl văzu, crezu că o să se oprească și nu încercă să frîneze.

Amîndoi continuară să meargă.

Întîlnire

Strada. Picioarele i se mișcau iute. Tocurile înalte răsunau ritmic în nesiguranța nopții aproape lipsită de zgomote. Lumea asta de chipuri în umbră n-avea sens. Numai distanța conta. Ce departe era ! Nu era drept ca neliniștea aceea, întrebarea aceea care o chinuise neîncetat vreme de trei zile să trebuiască să se mai măsoare în pași. Și strada, care nu se mai sfîrșea odată !

Nu mai era în stare să gîndească. Era ca un mic animal însuflețit de o muzică interioară crescendo. Teama că n-o să-l poată întîlni, că n-o să vină, și dorința violentă de a-l mai vedea încă o dată se confundau într-o singură senzație. Să meargă.

Acolo, la hotel, celelalte rîseră, ea fusese nevoită să le povestească, era ceva ce nu se putea ascunde, care trebuia strigat.

Flora lăsase să-i scape un rîs isteric, slobozise în gura mare o prietenească înjurătură de mamă și, lovindu-i pîntecul, exclamase :

— Măi să fie ! Nu fi proastă, fato ! Auzi, să te îndrăgostești ! Și încă așa !...

În clipa aceea mai intraseră două femei.

— Ia ghiciți ce s-a întîmplat ! strigă Flora, aplecîndu-se în pat, penitenta asta s-a îndrăgos-

tit... și încă de un oarecare... un tip cu care s-a culcat ieri.

Celelalte izbucniră în rîs. Curînd mai veniră și altele.

— Și cînd te gîndești că nu e nouă în meserie !

— Ce te-a apucat ?

Rîsetele nu conteneau, glumele erau necruțătoare, ca și ele. Laura le auzi de parcă ar fi vorbit nu de ea, ci de cineva de care nu-i păsa. Niciodată nu-și compătimise tovarășele, asta ar fi însemnat să se autocompătimească, dar în clipa aceea o făcu. Rîdeau de ceea ce nu puteau înțelege, ce nu înțeleseseră niciodată. Iar ea putea.

Flora se sculă, pașii ei fură la început nesiguri datorită beției din noaptea trecută.

— Și asta nu-i tot ! spuse. Ce credeți că vrea să facă ?

— Ce ?

— Să nu lucreze pînă n-o să-l vadă iar, peste trei zile.

— Nici o domnișoară n-ar face astfel de sacrificiu. Asta-i dragoste !

— Asta-i altceva !

Apoi vorbiră de altele. Din cînd în cînd reveneau iar, cu vreun comentariu mușcător și rîsete. Laura nu se ridică din pat. Nu simțea nici foamea, nici supărarea. Pentru prima oară în viață ceva o făcea să se regăsească atît de total. Era ca și cum s-ar fi închis în ea însăși, trăind ceva diferit de viața și de lumea din preajmă. Dar închiderea asta era la rîndu-i o deschidere. Alți ochi. O întîlnire, o înțelegere,

nu era vorba numai de el, ci de ceva ce izvora din unirea lor, dragoste sau cum s-o fi numind, ceva etern, nou pentru fiecare ființă.

Clara nu rîse, o făcea doar cînd era lîngă un bărbat. Se apropie și-i zise :

— Flora a îndrugat toate astea fiindcă-i egoistă.

O bătu prietenește pe umăr și se așeză lîngă ea să fumeze. Aprinse radioul și începu să vorbească încet, ca celelalte să n-o audă.

— Ascultă surioară, gîndește-te și tu ; dacă nu afli azi, oricum afli mîine. Nimeni nu m-a ajutat vreodată la restriște, într-un moment hotărîtor. Voiau s-o facă, dar nu trăiau ce trăiam eu, și în felul ăsta nu puteau înțelege. Oricum, nu te lăsa ca alții să te împingă să hotărăști ; viața ta e numai a ta, și peste douăzeci de ani nimănui n-o să-i pese de fel ce-ai făcut tu. Ai să mori, și gata.

Laurei i se păru că în făptura Clarei era ceva de neatins, pe care nimeni n-avea să-l înțeleagă, ceva doar al ei, fără nume, fără formă. Ce oare ?... Se strădui să afle, dar gîndurile o luară razna ; în fața ei era acum un chip care-i zîmbea, iar sub mîngîierea mîinilor ei, pielea aspră, cu barba deasă — care începea să crească — a unui bărbat. Cealaltă realitate îi era străină.

Ce neliniște ceasuri în șir, ce dorință de a retrăi toate clipele acelea ! Trupurile lor, contopindu-se în noapte. Cu el s-a simțit de parc-ar fi fost singurele ființe de pe lume. Cu el aflase ce înseamnă să trăiești. Iar cunoașterea asta îi pricinuia o durere copleșitoare, toată durerea

existenţei. Nu era vorba de plînsete, nici de mustrări de cuget, ci de sentimente, de trăire.

Clara ştia şi ea toate astea, îi spusese doar. Ai să mori, şi gata.

Ce stradă nesfîrşită !

Ultima lui atingere de care-şi mai amintea, în clipa de pe urmă, era o strîngere de mînă. Chiar de-ar rîde toată lumea, cu el fusese altfel. Şi, foarte curînd, degetele acelea se vor împleti iar cu ale ei, şi chipurile lor se vor afla alături. Apoi vor merge în noapte. Împreună.

Ajunse aproape la colţ, pieptul i se înfioră, peste cîteva clipe va putea să-l vadă. Şi, în străfundul cugetului, revărsîndu-şi toată fiinţa în cuvinte, se întrebă :

— Oare a venit ?

Tramvaiul gol

În ziua aceea, ca în oricare alta, nu avea prea multe de făcut. Cum pentru el oraşul îşi pierduse farmecul noutăţii, îl străbătea fără să-l vadă. Mergînd cu paşi mărunţi, cu mîinile în buzunarele impermeabilului, simţea că avea nevoie să fie nebun de-a binelea. Pentru că nu era deajuns doar să te simţi nebun. Da, nebun. Să spargă geamul mare al vreunei vitrine, sau să dea un brînci cuiva în momentul în care se apropie o maşină în viteză. Să o facă şi să se gîndească : mă rog, sînt nebun, nu sînt rău.

Era sătul de sine însuşi, sătul pînă la disperare, dar nu pînă la moarte. Merse astfel aiurea ore în şir. Se întunecă. Atunci se gîndi că trebuia să mănînce ceva ; şi masa, faţa de masă, paharul cu lapte, totul îi părea de parcă n-ar mai fi la fel după o clipă. Pentru că nimic nu se oprea înăuntrul lui. Mai apoi era nedumerit de ceea ce făcea. Uneori îşi dădea seama că mînca, sau că degetele îi închideau nasturii de la haină ; atunci se întreba : de ce ? pentru ce ? Sau cîteodată pe stradă, brusc, se oprea din mers, pentru că n-avea rost să-şi mişte mai departe picioarele. Auzise spunîndu-se că oamenii, toţi aceşti oameni care trec pe lîngă tine cu paşi grăbiţi, că toţi, toţi, au în străfundul lor un resort. O femeie. Vreo femeie pentru care

trăiesc sau își distrug viața. Ce femeie e în străfundul meu ? Există oare ceva în străfundul meu ?

Așa că era mai bine să fie nebun. Dar stătuse pesemne mult timp acolo, în colțul acela de stradă, neclintit. Oamenii se perindau unii după alții. Acum erau mai puțini. Veneau singuri sau în perechi, ori în grupuri, vorbeau puțin, rîdeau. Trecea tramvaiul sau autobuzul pe care-l așteptau, plecau. Mii și mii de oameni făceau acest lucru la mii și mii de colțuri de stradă. Și erau fericiți. Pe trotuarul celălalt, foarte sus, era un disc luminos imens, cu o reclamă de bere. Se aprindea, se stingea. Era supărător să vezi la tot pasul astfel de anunțuri, părea ceva automat, stupid. Și totuși lumea nu se plictisește să aștepte într-un colț și să se poarte ca o reclamă luminoasă. Noaptea. Ziua.

Văzu atunci cum mîna-i căuta în buzunar mărunțișul pentru a aduna cele trei monede pe care le dădu taxatorului în tramvai. Lîngă el era un loc liber. Se așeză. Alături de oameni necunoscuți.

Foarte rar călătorea cu tramvaiul. Zgomotul pe care-l face are ceva apăsător pentru cuget, mai ales noaptea. Încetineala asta, scîrțîitul ăsta al roților, totul îl călca pe nervi.

În clipa aceea putea să înceapă să strige. E amuzant să sperii pe cineva. Poate că femeia din fața lui va leșina. Într-adevăr, nimic nu-l împiedica să se scoale deodată și să se pornească pe urlete și hohote de rîs. Se simțea în stare s-o facă.

Reclamele luminoase dispăruseră. Strada era tot mai întunecată. Doar pe la colțuri, în stații, cîte un stîlp cu fire electrice. Femei și bărbați așteptînd. Tramvaiul se opri. Privi atunci cu luare-aminte geamul pe care-l avea în față și chipul său reflectîndu-se în el. Ochii însă nu i se vedeau, păreau mai curînd niște scobituri negre.

Mă văd la fel ca în visul meu. Apoi se uită la o femeie grasă care urca. Avea o înfățișare ostilă. În fine, după-amiaza asta îi adusese multe. O plimbare solitară cu tot felul de gînduri triste, o stare apăsătoare de amărăciune, multă incertitudine. În mintea sa se certase cu toată lumea, și chiar cu sine însuși. Nimeni nu-l luă în seamă. Rătăci mai departe pe străzi, plictisit de propria-i făptură. Parcurile nu-l interesau, nu se opri în nici unul. Frunzele începeau să cadă de pe ramuri, făcînd pe pămînt un covor plin de goluri. Dar el era copleșit în acest moment de frumusețea vieții risipite în mizerie. Iar visele nu erau nimic altceva decît niște zadarnice avorturi mentale.

Acum, așezat aici, aprinzînd o țigară, își revăzu din nou imaginea.

Dar care vis ? Asta îmi aduce aminte de un vis, da, da, cum era oare ? Ce se petrecea ?

Privi împrejur. Cunoștea oamenii, pe toți. Nu știa cine erau, însă altădată, într-un vis, îi avusese aproape. Mai mult instinctiv decît din amintire începu să înșire : oamenii ăștia, tramvaiul ăsta, noaptea asta. Se petrecea sau s-a petrecut ceva chinuitor. O senzație... Ce fel de

senzație ?.... De groază. Degetele i se înfipseră în palme. Există un moment, în anumite nopți, cînd pare că niciodată nu va mai veni altă zi.

Corpul îi atîrna. Un vis, un coșmar. I se profila înaintea ochilor ca o păpușă caraghioasă, zbuciumată. Avea gîtul uscat, iritat de nicotină.

Tramvaiul se opri. Un bărbat gras care însoțea un copil anormal se pregătea să urce. El știu asta înainte de a se deschide ușa și de a se urca ei. Se opriră lîngă el. Obosise să mai vrea să ghicească ce avea să urmeze. Și nu voia să-l vadă pe copilul ăla care-l tulbura cu zvîrcolirile lui.

În cele din urmă se duseră mai în față. Cîteva persoane de pe locurile dinainte începură să coboare. Ei le ocupară scaunele. Trebuia să-și amintească visul, pentru că în el era ceva important. Deși nedeslușit, voia să-l evite, să scape de el. Dar se știa singur și fără scăpare. Țintuit locului de tot ceea ce făcuse, sau încetase să mai facă în anii pe care-i trăise. Te legi de toate, dar nu poți avea nădejde în nimic.

O stradă se termină întotdeauna într-un colț, într-o stație. Cineva așteaptă acolo. În cîteva stații tramvaiul nu mai opri. Gonea tot mai tare. Nimeni nu mai urcase de mult. Privi în jurul său : scaunele erau aproape goale, trei, cinci persoane. Golul acela pe care-l lăsaseră era atît de apăsător de parcă cei care-l ocupaseră înainte ar fi murit.

Atunci, în grabă, își aminti. Era chiar tramvaiul din visul său. Mergea cu el, ca și acum, ore în șir. Nu cobora pentru că nu avea unde

să se ducă. Tramvaiul se golea treptat. El era hipnotizat, privindu-și chipul în geam. O față schițată doar pe jumătate, aproape fără ochi. Fondul, datorită mișcării, dădea senzația unui vid. Obosi să privească fix, își mișcă fața. Atunci, îngrozit, își dădu seama că nu era nimeni în vagon. Chiar și vatmanul dispăruse. Se ridică și merse de la un capăt la altul, pradă neliniștii, căutînd. Era singur, ca totdeauna, ca toți, dar acum fără nimeni aproape. Tramvaiul gonea, gonea, nimeni nu aștepta. Nu existau stații. Colțuri și iar colțuri de străzi, tot mai întunecate, mai pustii. Se întoarse la locul lui și se așeză. Contemplă geamul, și chipul nu i se mai oglindi în el. Tresări, pipăi sticla. Nimic. Era rece, rece. Colțuri și iar colțuri. Fugi la ușă și o zgîlțîi. Cînd ajunse la capătul străzii, tramvaiul se opri. Ușa se deschise. Înaintea ochilor îi apăru o stradă singuratică, necunoscută, și-i fu frică să coboare. Ușa se închise, tramvaiul își reluă mersul. Acum se oprea la fiecare colț. Se uita descumpănit la scara tramvaiului, la stradă. Nu cobora.

Așa fusese în visul acela. Foarte îndepărtat, dar și-l amintea ca și cînd s-ar fi trezit din el chiar în acea clipă. Îl izbi zgomotul roților, scîrțîitul lor. Mai era doar un singur călător. *Trebuie să cobor înaintea lui !* Dar ceva îl reținea, țintuindu-l pe loc. Curînd, foarte curînd, omul acela avea să coboare. Reuși să se smulgă. Brusc, se repezi către ușă, cerînd să i se deschidă.

— A trecut stația dumneavoastră ? îl întrebă vatmanul.

El îl privi.

— Nu, încă nu. Nu mi-a sosit ceasul. Știți, e nevoie de o femeie, de un resort, știți...

Figura bătrînului vatman nu exprima nimic. Cunoștea multă lume. Era în tura de noapte. Deschise ușa.

Treizeci și două de trepte

Urcatul, încet, ca un animal. Eu, un trup alcătuit din spate chinuit de durere, picioare ostenite, cap greu, gol, pe buze cu gustul unui sărut de curînd. Impregnat în hainele mele, un parfum ieftin.

Cîțiva pași în întuneric, un lacăt de deschis, ușa împinsă, în spatele ei, scheletul meu care se mișcă obosit. Electricitatea plină de umbre.

Parfumul aduce cu sine un chip, iar ca fundal, o pernă. Mă încearcă o ușoară părere de rău. Într-unul din apartamentele de jos cîntă radio. E o operetă de Gershwin. Dar părerea de rău nu e numai pentru femeie. E un sentiment care ne leagă. Muzica crește în intensitate și apoi slăbește, pierzîndu-se într-o tînguire. Într-un anume fel, între mine și femeia asta s-a stabilit o comuniune mai strînsă. Poate a fost privirea aia pe care și-a ațintit-o în tavan, o clipă, pentru a și-o îndrepta imediat spre un ungher. Muzica pare acum necunoscută, stridentă, dulce, amăgitoare.

Așa a fost. Ea caută și un vinovat. Dar n-a vrut să vadă cerul ; simte pesemne că îi e interzis, fiindcă crede în el. Ce melodie stranie !

S-o fi trezit ca mine pe o stradă pustie, dorind zadarnic să descopăr deodată ceva supranatural ? Răspunsul. Poate n-o fi fost chiar atît

de îngrozitor pentru ea. Nu vede cerul. Îl acceptă doar, știe că e acolo.

E cumplit să bați noaptea străzile, una după alta, cu o întrebare în dinții încleștați pe care n-o s-o adresezi nimănui, la care nimeni nu poate răspunde. Și a mai rămas doar un om. Unul singur. Eu, și aici nu-i nici un răspuns. Dar cum ? Cum ? Cînd a început totul ? De ce ?

Au stins probabil radioul de mai multă vreme, nu-l mai aud. Din cînd în cînd, un claxon. Limpede, precis, se profilează o țintă : să dormi. Și chiar și asta o să încerce să dispară. O să mă arunc în luptă, împresurat de amintiri și de gînduri care nu știu de ce sau de unde s-au ivit, iar apoi nu eu am să înving, ci învelișul ăsta chinuit care, fără a fi, sînt totuși eu. Mă văd. Picioarele-mi lungi, păroase, îndoindu-se pe pat.

Puțină căldură datorită păturii, datorită micimii camerei. Poate nici nu mai este, poate e doar o urmă a căldurii de acum cîteva minute. Sărmana. Ea. Acum va avea altul.

Am stins lumina. În beznă, nici o mîngîiere. O muscă îmi bîzîi pe lîngă față și m-am gîndit iar la femeia pe care o lăsasem. O mustrare de cuget pentru ceva care nu știu ce este. Vina e a mea, a ei ? A cui ? Începeam să mă frămînt : pe cine să învinuiesc ?

Ar trebui să mă duc acolo, mi-am zis, să-i ofer găzduire să se odihnească, s-o aduc.

Și-am rîs.

M-am întors de mai multe ori de pe o parte pe alta, străduindu-mă să adorm. Se auzi bătînd

ceasul de la biserica din apropiere. M-am sculat și-am pornit s-o caut.

Cred că s-a bucurat să mă revadă. Ieșea din același hotel. Eram departe unul de altul. Între noi, un grup de oameni. I-am făcut semn să aștepte. Își întipări pe chip un zîmbet în clipa în care dădu din cap, încuviințînd.

Se agăță de brațul meu, spunînd :

— Iarăși ?

— Nu ești obosită ?

Întrebarea o deranjă, drept răspuns ridică din umeri fără chef și zîmbi.

— Vrei, am bîiguit, vrei... am o cameră prin apropiere, poți dormi la mine, vrei ?

Ei îi era totuna, veni, sprijinindu-se de mine, fumînd, fără nici o grabă.

Cele treizeci și două de trepte, în ciuda faptului că eram însoțit, mi se părură la fel. Îmi cercetă camera, curioasă, reuși într-o clipă s-o cunoască mai bine ca mine.

Exclamă, oarecum surprinsă :

— Tu citești cărți !

Am încuviințat. Rămase cu ochii la mine, privindu-mă cu amărăciune, batjocoritor. M-am simțit ridicol, dar nu eram supărat. Nu voia să vorbească, tăcerea se prelungea și, cînd am rupt-o, am făcut-o aproape strigînd :

— Patul e acolo !

— Da, dragă, da, nerăbdător mai ești !

Am stins lumina. Era absurd. Voiam să simt dorința. Dar trupul ăsta, învelișul ăsta, nu se supunea, sau nu era el însuși ? O ghiceam aproape, doar să întind mîna, așteptînd. Am cre-

zut că încordarea care mă cuprinsese avea să dureze, dar a dispărut. În jur totul era liniștit. Apoi, sigur pe mine, i-am vorbit :

— Ascultă, să dormim amîndoi, de asta am venit să te caut ; odihnește-te.

Am stat îndelung de vorbă. Voiam să ne auzim glasurile și să ne încredințăm că sîntem ascultați. Pieriră străzile acelea pustii, singurătatea. Frazele noastre se auzeau separate unele de altele, de parcă fiecare era ultima.

— Tu pe cine dai vina ? am întrebat.

— A ce ?

— A vinei.

Amuți. Mi-a fost teamă că va întreba : ce fel de vină ? După un răstimp destul de lung, murmură :

— Nu crezi în Dumnezeu ?

Nu știu cîte ceasuri trecură pînă am izbutit să adorm. Mi se pare că ultimul lucru pe care mi-l amintesc a fost un sărut pe frunte. Asta s-a întîmplat ieri.

PUDRĂ DE OREZ

Fratelui meu Gustavo

I

O să fie ciudat să dorm în patul unui băiat, se gîndi Camerina Rabasa.

Julia porunci să se primenească cearșafurile și să i se pună una din păturile Perlei, dar asta nu schimbă atmosfera ; pătura trandafirie, cu florile-i liliachii, nu era altceva decît un petic nelalocul lui. Camerina o dădu la o parte dintr-o smucitură și apăru un *poncho* cafeniu cu dungi albe. Așa trebuie să fie camera lui Juan Antonio, își spuse. Cercetă pereții și rămase în picioare, în mijlocul încăperii, cu ochii țintă la stegulețul Universității Georgetown... Numele astea străine, atît de stranii, atît de lungi... Oftă și se gîndi că, chiar în clipa asta, Juan Antonio ofta de dorul ei. Era gata să ofteze iar, însă de pe buze îi scăpă un vaiet din pricina pantofilor care o strîngeau. Avea picioarele umflate, marginile de piele îi intrau în carne ca niște cuțite. Se gîndi că, dac-ar fi ascultat de sfatul Facundei să-și pună pentru călătorie pantofi de pînză, n-ar avea acum picioarele așa umflate. Dar Facunda i-o spusese pe un ton categoric, ca o poruncă. Și n-am de ce s-o ascult ; nu-i decît o servitoare... Își frecă glezna. E proasta circulație — își explică ea — după șase ore în mașină nu se putea aștepta la altceva. Dar mă aflu aici !... Se înfioră. Ce emoție deosebită ! Ceva

asemeni unei amenințări. Era ea, Camerina, cea care deodată, în clipa asta și în pofida stării jalnice de oboseală și durere, putea amenința. Un imbold. Presimțirea unei senzații ce avea să înmugurească... Întocmai ca plantele, la ea acasă, în mai, cu verdele acela care face rău : ceva asemănător...

Și (rîse) ce surpriză pentru Julia dacă ar putea să știe ; dac-ar ajunge să ghicească de ce pornise ea în călătorie... Aranjase în modul cel mai nevinovat să fie invitată, fără ca nimeni să poată avea cea mai mică bănuială. S-a întîmplat în sufrageria de la ea de acasă, în Jalapa. Nepoata ei Julia, cu soțul și cei doi copii, veniseră să-și petreacă acolo sfîrșitul de săptămînă. După cină, vorbiră despre filme și teatre și Camerina profită de ocazie : „Aici nu ies din casă niciodată. De ce nu mă invitați să vin cu voi ?" Își frecă iar glezna și talpa. Zîmbi. Ei se arătară surprinși, în chip plăcut. „Sigur, sigur că da, mătușă ! Dacă tu vrei..." zise Julia și scrută chipurile copiilor și bărbatului ei. Arhitectul încuviință. „Da, Camerina, dacă vrei dumneata." Se auzi îndată vocea limpede și proaspătă a Perlei : „De cînd n-ai mai fost la México, mătușă ? Probabil că de veacuri, fiindcă eu nu-mi amintesc." Camerina răspunse cu un hohot de rîs. Același rîs care acum o încerca iar, pentru că îi păcălise. Lucio zise : „Să vină cu noi chiar mîine, nu, mamă ?" „Nu, săptămîna asta nu, zise Camerina, trebuie să-mi aranjez hainele și să-mi fac bagajele... Mai bine peste cîteva zile... Săptămîna viitoare..." Vorbele astea din urmă le

rosti cu hotărîre, ca nimeni să n-aibă îndoieli că săptămîna viitoare va fi la ei, doarece nu voia să riște ca invitația să fi fost doar de politețe. „Atunci, adăugă, o să veniți să mă luați peste opt zile ?“ „Am să vin eu, mătușă, spuse Lucio. Nu-i așa, tată ? Îmi împrumuți mașina ?“ Totul păruse atît de firesc și de simplu. „Bine, zise arhitectul Morente, dacă mătușa o să petreacă la noi cîteva zile de vacanță, o să venim cu toții după ea.“ „Mai bine ! exclamă Perla și dădu fuga s-o sărute. Nu-i așa, mătușă Camerina ?“ Ea încuviință cu plăcere și observă satisfăcută chipul neclintit al Augustei, care se uita la ea fix.

Duminică după-masa se întoarseră în capitală cu promisiunea că vor reveni după ea. Camerina se încuie la ea în odaie, ca să evite intrarea Augustei, și începu să scrie : „Iubitul meu Juan Antonio, peste o săptămînă o să ne putem vedea.“

Mîine... Mîine o să-l pot vedea, își zise, frecîndu-și mai departe picioarele. „Sună-mă îndată ce ajungi, telefonul meu e...“ spunea răspunsul lui Juan Antonio. Scrisă de mîna lui, fraza cea mai banală căpăta un fel de melodie ; o cadență intimă care o făcea să se sfiască. La început, corespondența lor menținuse un ton de spiritualitate și distanță care, brusc, se prefăcu într-o emoție atît de concretă și apropiată încît Camerina se sperie și hotărî să pună capăt legăturii. Dar n-avu curaj s-o facă. Cerceta cu stupoare realitatea, și această realitate era salonul alungit, mobilele de răchită — în stil vienez — jucăriile de demult, și ea însăși brodînd sau împletind alături de Augusta (cu zece ani mai mare) care făcea trei sau patru împunsături la cusătura ei și ațipea o jumătate de oră. Stăteau acolo amîndouă, cu mai puțină viață în ele decît un cadavru, făcînd „minunății“ cum spuneau mereu femeile care le cumpărau șalurile și fețele de masă. Două moarte, își repeta în sinea ei, cînd Augusta dormita ; cele două surori moarte. Ieșea în vîrful picioarelor din salon și se încuia la ea în cameră, ca să scrie. „Iubitul meu, ce mi-ai spus ieri... e adevărat ? Mă vei face întradevăr să trăiesc ?“

Păși desculță și trase jaluzelele. Treisprezece, șaptesprezece, douăzeci și doi, acesta era telefonul lui. Dacă ar fi fost singură, l-ar fi sunat chiar atunci... Dar nu era : îi auzea pe Perla și pe Lucio rîzînd în salon. Ce tineri sînt !... Cercetă iar pereții. E camera unui bărbat, își zise. Lucio e de-acum bărbat... Îi spuseseră că-i vor da camera lui pentru că era cea mai comodă și avea baia ei. Se apropie de bibliotecă și privi cărțile. Apoi își deschise geamantanul. Într-un colț, sub lenjeria de corp, pipăi teancul de scrisori. Le puse pe pernă și se dezbrăcă.

E ca și cum m-aș culca în patul lui Juan Antonio, își spuse.

Cînd se strecură între cearșafuri o străbătu un fior. Mîngîie îndelung scrisorile și stinse lumina. După cîteva minute odaia se învălui într-o lumină slabă ; nu era ca odaia ei din Jalapa,

care rămînea cufundată în beznă adîncă. Mîine dimineață devreme o să-i telefonez acasă.

O luă iar cu fiori. Nu știu ce-o să ne spunem, nici ce față o să facă atunci cînd o să mă vadă. Își roase unghiile. Sînt atît de grasă...

Plînse nemîngîiată. Deodată, în acea necruțătoare și tainică putere a nopții, i se păru că situația ei e de nesuportat. *Confidențe,* Rubrica de „Relații de societate"... Ceva mai caraghios decît credința în vise. Mai dureros în descoperirea asta era tocmai ridicolul propriei sale făpturi. Nouăzeci și opt de chile scuturîndu-se de plîns. Sînt grasă, monstruos de grasă. E respingător... e... Dar nu-și sfîrși vorba, dintr-o obișnuință născută din rutina de a vorbi singură ; obișnuință în care nu exista nevoia de a termina nici un gînd.

Nu, n-o să-l sun mîine. În ruptul capului... Dar imediat se revoltă. Ba da, o să-i telefonez, de asta am venit.

Își șterse lacrimile cu colțul cearșafului. În zadar se străduia să se simtă sigură ; nici o afirmație nu era în stare s-o liniștească. Se simțea străină de locul acela și orașul imens, cu străzile-i necunoscute, era un dușman uriaș. Trăia acum acea teamă de ceva rău, de primejdie, de care-i vorbise Facunda adesea la Jalapa, cînd i se părea la fel de necunoscută ca interiorul unei cîrciumi sau al unui bordel. Gînduri care existaseră neîncetat la marginea ființei sale și care, pe neașteptate și fără nici un menajament față de pasivitatea și ignoranța ei, îi puteau înrobi cugetul cu de-a sila.

Într-o vreme, ar fi putut striga „tăticule" sau „mămico" și să alunge astfel spaima cea mai îndărătnică. Dar acum „tăticul" și „mămica" nu mai aveau nici o putere ; și-o pierduseră încetul cu încetul sub ochii ei, pînă s-au istovit, s-au îmbolnăvit și au murit.

Mai apoi, puterea a fost ea însăși. Era singură. Era singură, fiindcă Augusta nu era o ființă, era ceva care pe zi ce trece mînca tot mai puțin și dormea tot mai mult. Ceva care, neschimbîndu-se în nici un fel, putea să dureze o veșnicie. Augusta era în stare să înșele moartea, evenimentul acesta neprevăzut (cu toate că, uneori, se lăsa așteptat ani în șir, zi de zi, era mereu neprevăzut, oarecum improvizat) care într-o dimineață, pe cînd curăța coliviile canarilor, o preschimbase pe mama lor într-o moartă. Se uitară îngrozite una la alta, fiind însă sigure înainte de orice dovadă. Canarii cîntau și era lumină din belșug. Țipătul Augustei o zgudui. Căzură amîndouă în genunchi în fața cadavrului, strigînd, plîngînd, și tot așa o ținură mai multe zile.

Amintirea asta era de pe vremea cînd Augusta vorbea ; cu cîțiva ani înainte de ceea ce Camerina și tatăl lor, don Teodoro Rabasa, numeau „îngrozitoarea boală a Augustei"... În amintirea asta îndepărtată exista numai boala mamei. Colicii aceia. *Ceva la ficat,* cum spusese doctorul pînă în ziua morții. Și această moarte provocă boala soțului. Dar don Teodoro Rabasa era zdravăn. *Rezistent ca un cal,* spunea chiar doctorul. Surveni apoi și moartea lui,

care-l însoțise ani de zile, atît de mulți încît părea că se împăcase cu starea aceea.

A durat așa de mult !... Toată perioada lui Rodolfo Gris și încă patru ani după. Din toți acești ani, cei cu Rodolfo fuseseră cei mai frumoși. Chiar și Augusta crezuse așa. Ea o încurajă. Ea o sili să-i împărtășească iubirea și să încuviințeze ca el să vină la don Teodoro, să-i ceară mîna. Și tot Augusta a fost cea care îmblînzi împotrivirea tatălui, ba chiar îl făcu să-și dea consimțămîntul. În zilele cînd era prost dispus, don Teodoro o chinuia pe Camerina bătîndu-și joc de Rodolfo. În acele zile ea se încuia să plîngă. „Cred că e mai bine să termin cu el" îi spunea Augustei. „Nu, răspundea soră-sa. Nu-i nevoie s-ajungi atît de departe. Nu fi proastă. O să-l potolesc eu pe tata." Și-l potolea.

Acum, foarte adesea, în lanțul acesta nesfîrșit de după-amiezi în care ele brodau în salon, Camerina se pornea deodată să rîdă, asaltată de vreo amintire plăcută, spunînd : „Îți amintești, Augusta, cînd..." și repeta povestea sau incidentul fără ca Augusta s-o asculte. Se părea că n-avea glas decît pentru a vorbi despre sculuri, jurubițe, culori și măsuri. „Pentru un copil de un an, ați spus ? întreba o clientă. De ce culoare ?" Dacă îi vorbea însă de altceva, zadarnic aștepta un răspuns. Din pricina asta nu putuse niciodată să-i vorbească de Juan Antonio. Din pricina asta, și fiindcă îi era frică să nu-l piardă, ca pe Rodolfo Gris.

II

E greu să încerci să-ți refaci propria ființă și să-ți revezi cu alți ochi viața trăită de demult, ca să-i afli sensul, și anume : de ce exiști ? de ce ? Uneori, în vreuna din după-mesele frumoase (mai ales cele de toamnă), fără alt zgomot decît cel al apei care cade în fîntînă și al propriilor pași, molcomi, ușori, datorită papucilor, putuse afla sau măcar își putuse închipui ce era ea, ce erau toate lucrurile de pe lume și viața. Simțise prezența unei armonii de neatins, dar sigure, în simplul act de a întinde mîna pentru a culege ultima magnolie de pe arbust și a ridica ramura spre a o contempla mai bine. Era ceva asemănător... Ceva care era așteptat, care îi era apropiat și firesc. Trăind între zidurile acelea care înconjurau casa și grădina, învățase să îndrăgească fiecare frunză, fiecare floare, fiecare zgomot (nu omizile, care o făceau totdeauna să-i fie silă și pe care le dădea jos cu coada unei mături și apoi le strivea), ca făcînd parte din propria-i ființă. Era plăcut să simți așa ceva. Dacă se lăsa frigul, fugea la ea în cameră, își punea pe umeri un șal și ieșea iar să-și vadă florile, copacii, ba chiar și norii. Niște nori care, în ciuda schimbării timpului, păreau că sînt aceiași, că-i aparțin. Asta-i viața, asta înseamnă să trăiești.

Toate astea fuseseră și se sfîrșiseră ; pentru că aici a trăi era pe neașteptate începutul primejdiei și al nesiguranței. Lumina intra în camera lui Lucio și se auzeau zgomotele orașului.

Era o noapte străină de ea ; nu putea identifica sunetele, nici recunoaşte ceea ce era firesc sau nefiresc în fiecare din ele, ca la Jalapa. Asculta : era Augusta (îi recunoştea paşii) care se sculase să-şi aducă un pahar cu apă. În ultimii ani căpătase obiceiul să se trezească la miezul nopţii să bea apă.

Se căzni să înţeleagă ce vorbeau Perla şi Lucio în salon. La urechile ei ajunse un cuvînt întreg, dar se confundă cu altele, înşirîndu-se ca nişte mătănii ; o frază uriaşă, cu neputinţă de descifrat. Apoi — mai aproape —, auzi vocea Juliei cerîndu-le ceva.

— Uitaţi-vă dacă e tras zăvorul.

O voce blîndă şi în acelaşi timp hotărîtă, care nu amintea deloc de vocea acelei „Julia“ de care voise ea să aibă grijă. Julita... Julia... De o mînă o ducea ea, de cealaltă Rodolfo Gris. Ajunseră la o casă părăsită, la marginea oraşului, unde tufele de ricin se străduiau să crească zadarnic.

— N-or să crească niciodată mai mari, sînt îndărătnice ! Dacă unchiu-meu le-ar vedea, ar mai muri o dată, totdeauna ne îngrijeam să nu năpădească buruienile, zise Rodolfo. Îi plăceau numai florile, gloxiniile şi garoafele.

— Dar... ! Asta înseamnă că tu ai locuit aici ! exclamă Camerina. Cînd erai mic ? Nu mi-ai spus.

— Ba ţi-am povestit, afirmă el, încredinţat, mai demult.

— Nu !

El se tulbură.

— Ah, da, Augustei i-am povestit...

Se întoarseră în tăcere, doar Julia vorbea şi rîdea de cine ştie ce.

Ce curios să-şi amintească aici de episodul cu gloxiniile şi garoafele, îşi zise Camerina, desigur că din pricina Juliei. Se întoarse pe jumătate. Obrajii îi erau umezi. Şi-i uscă iute cu mîinile. Apoi aceleaşi mîini pipăiră sub pernă, în căutarea scrisorilor lui Juan Antonio.

O altă noapte, îndepărtată, foarte îndepărtată. Se deschise uşa.

— De ce plîngi ? întrebă don Teodoro Rabasa. Camerina nu răspunse. E adevărat că ai un logodnic ?

Camerina se uită la el, speriată, descumpănită. Don Teodoro îmbătrînise repede. De la moartea soţiei începuse să bea vîrtos vin şi coniac ; avea părul cărunt şi pielea i se zbîrcise, atîrnînd ofilită.

— ...Ai ? strigă.

Ea încuviinţă. Nu învăţase niciodată să-l mintă.

— Adu-l. O să vă dau consimţămîntul.

— Da, tăticule.

Don Teodoro ieşi clătinîndu-se. Atunci intră Augusta.

— I-am povestit, spuse veselă. Ai noroc. Adu-l chiar mîine. Trebuie să profităm.

Timpul, pe atunci, nu era aşa de zorit ca acum ; povestea se închega la răstimpuri, lungi răstimpuri în care părea că nu se întîmplă nimic.

Rodolfo venea în fiecare seară, cînd nu era în călătorie în capitală. Stăteau de vorbă toţi patru în salon. Acelaşi salon alungit de acum, care pe vremea aceea părea că deţine taina liniştii. Ceasuri nesfîrşite, mereu la fel, nici o notă discordantă, nici o grabă. Era într-o epocă în care se putea aştepta ani mulţi, mulţi, fără zor. Atît de molcomă încît, uneori, puteai crede că avea s-o ţină tot aşa la nesfîrşit, ba chiar îţi era teamă de cea mai mică schimbare. Din cauza asta, desigur, nu vorbeau nicicînd de politică şi încercau să evite orice comentariu care i-ar fi făcut să înţeleagă că viaţa avea alt curs, plin de schimbări hotărîtoare. În după-amiezile cînd oraşul întreg fugea în toate părţile şi răsunară împuşcături, ei patru rămaseră neclintiţi, îndărătnici. Don Teodoro nu voia să trăiască în viitor şi folosea conversaţiile pentru a se contopi cu trecutul. Camerina şi Augusta nu doreau altceva decît bucuria de a sta acolo cu Rodolfo : să-i ofere fursecuri, ciocolată, să vorbească de muzică, de versuri. La urma urmelor, să iubească, nu să trăiască în pas cu vremea. Iar Rodolfo le ţinea isonul, măgulit şi supus. Era unicul şi cel din urmă descendent al unei vechi familii din Puebla şi la familia Rabasa afla un fel de cămin şi o plăcută protecţie afectuoasă.

Da ; de la sosirea lui Rodolfo Gris timpul încetă să se mai măsoare. Cu o lună înainte de logodna ei, zilele se măsurau încă după doliul pe care-l ţineau după mama lor. Cinci ani şterşi, în care răposata rămăsese alături de bărbatul şi fiicele ei. Ca nişte mineri neobosiţi, săpînd

mereu în fiecare amintire, preschimbau cuvintele cele mai lipsite de importanţă ale moartei într-o prezicere, în ceva plin de tîlc. Pînă cînd viaţa asta ajunse întocmai ca o mină secătuită, cu lungi galerii pustii, prin care nu trecea nimic şi unde te opreai zadarnic ca să aştepţi ceva nou. Don Teodoro, în beţia lui, era singurul care mai avea încă darul de a evoca alte amintiri, singurul în stare să retrăiască o întîmplare povestită şi răspovestită şi s-o prefacă, în toropeala dată de alcool, în ceva apropiat şi viu. Dar în ele două răbdarea şi sîngele se revoltau. Nu erau copile. Aveau nevoie de lucruri pe care nu le puteau mărturisi, de lumini, de întîlniri. Nici una nu era capabilă să-şi urmeze tatăl în această neîncetată exploatare a trecutului pe care el, fiind mai bătrîn, n-o isprăvise încă. Şi, pe deasupra, mai avea puterea să denatureze după bunu-i plac acest trecut, să-l inventeze, să-l prelungească şi să le mai şi ceară să-l asculte : „Voi nu ştiţi cînd..." „Nu v-am povestit niciodată că..." Limba i se împleticea şi, uneori, în mijlocul unei amintiri inventate, începea să plîngă cu suspine, sau se oprea din povestit ca să cînte ceva, de asemenea inventat. Pentru ele, mersul la biserică şi la piaţă era singura alinare. Într-o zi, Augusta propuse :

— Tată, în loc să plăteşti un om ca să strîngă banii de arendă, am putea s-o facem noi, Camerina şi cu mine, ne-ar prinde bine să mai facem mişcare.

Dar don Teodoro se înfurie și-și vărsă supărarea printr-un hotărît : „Femeile trebuie să stea acasă“.

De aceea sosirea lui Rodolfo Gris a fost surprinzătoare, aproape ireală, căci a rupt o rutină de închisoare. Chiar și pentru don Teodoro se dovedi plăcută, fiindcă avea multe să-i povestească. Și Rodolfo Gris știa să asculte. În serile acelea, Rodolfo nu accepta niciodată mai mult de două păhărele de coniac și părea s-o facă de politețe, nu de plăcere. Uneori, Camerina se sufoca de rîs ; un rîs fără motiv. Se gîndea la groaza care o cuprinsese cînd îi mărturisise tatălui că Rodolfo Gris îi făcea curte (străin de partea locului, stăpîn al mai multor moșii moștenite) și că spaima ei deschisese drum acestei vieți vesele, în care logodnicul se încadrase perfect. Trebuia să rîdă, pentru că era fericită : Rodolfo e un om serios, matur, îndrăgostit.

Apoi, antrenată și ea, rîdea și Augusta. Se uitau una la alta și rîsul devenea mai firesc și mai neîntemeiat.

— Ah, copilele astea ! spunea don Teodoro Rabasa. Uită-te la ele, Rodolfo, rîzi și dumneata de ele, sînt două copile proaste.

— Mărturisiți, le ruga Rodolfo, de ce sînteți așa de vesele ?

Camerina nu putu să-i răspundă, își duse batista la gură ca să-și înăbușe un hohot, și Augusta fu cea care spuse :

— Veselia n-are o explicație, Rodolfo. Nu trebuie să aibă.

III

Un glonte făcu țăndări geamul de la fereastră.

— Mi-e frică, Augusta. Mă ia groaza.

— Nu te apropia. Pesemne e vreun bețivan... O încăierare. Aici n-o să pățim nimic.

— Dar se poate întîmpla orice. După cîte s-au petrecut pe stradă !

Servitoarea intră în fugă. Închise obloanele. Rămaseră în penumbră.

— Să ne rugăm, le spuse.

— Da, o rugăciune.

— Nu pot, eu nu-s în stare, Augusta ! Cum să ne rugăm acum ?

— Îngenunchie ! Roagă-te pentru Rodolfo, să ni-l aducă Dumnezeu înapoi teafăr. Roagă-te și pentru tata. O să-ți fac apoi un ceai de tei. Binecuvîntată Fecioară Maria...

Servitoarea aprinse o candelă. Pe înserat se duse să mai cumpere, și din ziua aceea avu grijă să nu se stingă nicicînd luminile de la micul altar. Trecură astfel două luni ; pînă cînd se întoarse Rodolfo.

La sosirea lui se evitară întrebările și comentariile. Lumea exterioară era fictivă. Totuși, obloanele rămaseră închise și ușile mari ale cerdacului se deschideau numai cînd ieșea sau intra cineva ; nu se mai deschiseră niciodată, ca înainte, de la șapte dimineața, pentru a se închide la căderea nopții. Erau vremuri grele, se ducea lipsă de hrană, dar, din fericire pentru ele, într-un moment de trezie, don Teodoro își ticsise pivnițele cu alimente și cu coniac.

Astăzi, pivnițele astea erau pline de cutii goale și de mobile stricate, fără să mai aibă altă folosire decît să păstreze ce nu era necesar. De mai mulți ani, Camerina nu îndrăznea să mai intre acolo : frigul stătut al pereților și al pămîntului îi îngheța șira spinării și nu mai putea face un pas fără certitudinea că și acest pas o punea în chip primejdios la cheremul unui păianjen — păianjenii aceia mici, negri, veninoși. La intrarea în pivniță hotăra că nu avea motive suficiente să caute ceva înăuntru. Numai gunoaie, nimic folositor, își spunea, dînd înapoi. Își făgăduia vag (dispusă să nu se mai gîndească la treaba asta) s-o trimită într-o zi pe Facunda să facă curățenie.

Lumina din grădină și culorile florilor erau o alinare imediată. Dădea o raită în jurul răzoarelor ca să admire bobocii de trandafir proaspăt răsăriți și stătea de vorbă cu ei cu voce tare. Într-o dimineață, în toiul unei conversații cu o tufă de garoafe, dădu peste ochii Augustei. Camerina se înroși.

— Ce-ți pasă ! Nu sînt nebună. Tu nu vrei să vorbești cu mine.

Soră-sa nu dădu nici cel mai mic semn c-ar asculta, și ea, cu o senzație de înfrîngere, își continuă dialogul, dar în șoaptă.

Mai tîrziu, cînd începu povestea cu Juan Antonio, Camerina se hotărî să doarmă singură și-și mută lucrurile în camera care fusese a tatălui lor. Acolo se simțea scăpată de Augusta și, pe deasupra, avea un birou a cărui cheie o ținea doar ea. În sertarul din mijloc păstră scrisorile. Uneori, secretul ei o apăsa și trebuia să-i strige numele : Juan Antonio, cu buzele în pernă. Un nume ce se sfîrșea ca o mușcătură a unei nemulțumiri care n-avea altă recompensă decît o fericire bezmetică ce consta în plăcerea de a fi un secret, de a-i păcăli pe ceilalți.

Într-o dimineață ascultă un disc cu un cîntec modern, care făcea reclamă la *Palmolive*. La ea în grădină muzica aceea răsturna totul și, în harababura din jur, îi transmitea o emoție ciudată. I se năzări să schițeze cîțiva pași în ritm, dar se inhibă : nu de pudoare, ci de certitudinea urîciunii trupului său. Nu izbutea poate să-și recunoască întru totul starea, dar admitea că era vorba de un început de obezitate.

Chiar acest început, care se făcuse văzut cam de multă vreme, o speriase ; dar sperietura putea spera încă într-o îndreptare din partea naturii, nu se aștepta să progreseze.

În după-amiaza cînd îi mărturisi toate astea Augustei, soră-sa spuse :

— Da, am observat mai demult. Te-ai îngrășat tare.

Nu încăpea nici o îndoială și nici o scuză : era adevărul. Centura se întinsese la maximum și acum se stricase și atîrna, făcînd-o mai grasă, în loc s-o avantajeze.

— Deschide ! strigă Augusta. Mă înăbuș. N-are rost să stăm tot cu ușile închise. Deschide !... Ah, Dumnezeule, vara asta a durat prea mult. Trebuie să se isprăvească. Trebuie... Mai tare, Camerina ! Deschide toate ferestrele... Te rog, mă sufoc... rîse și arătă către tatăl lor. Ar

trebui să mă înec în băutură ca el... Mi-ar face bine.

— Doamne-Dumnezeule ! Nu spune una ca asta.

— Fățarnico ! Proasto !... Așa e bine, așa n-o să crăpăm de căldură... căldura asta ! Toarnă-mi un coniac, toarnă-ți și ție unul... Nu știu ce-i cu mine. Nu știu, își lua capul în mîini și și-l strîngea, e zăpușeala asta scîrboasă care nu mă lasă în pace... Și cînd o să te ia de nevastă Rodolfo ? Au trecut ani mulți de cînd ți-e logodnic, ar cam fi timpul !

— Dar tu ai spus să nu mă mărit cu el, că tata nu și-ar da consimțămîntul.

— Și ce importanță are ce-am spus eu ? De ce mă asculți ? Și el ? izbucni în rîs. N-ai să-mi spui că și el mă ascultă ! Să vorbească tatei, să vină mîine dimineață, cînd domnul nu-i încă beat, și să-i spună că a sosit vremea. Dar repede !

Dădu peste cap paharul și ieși în grădină. Făcu cîțiva pași și se întoarse în salon să-și mai ia un pahar.

— Da, Camerina, te-ai îngrășat, dar e o grăsime cinstită. Nu te necăji !

E ciudată, se gîndi Camerina ; niciodată nu s-a purtat așa cu mine... Căldura-i de vină, probabil.

În anul acela temperatura urcă mult și-i afectă pe toți ; mai ales pe don Teodoro. Camerinei îi părea rău din cauza servitoarelor. Își imagina cum comentau ele la bucătărie, pentru

că îl văzuseră de multe ori în fotoliul lui de răchită, dormind beat.

Dacă n-ar fi fost atît de grasă s-ar fi îngrijorat mai mult pentru tatăl lor, dar acum o putea îngrijora numai fenomenul acela pe care nu izbutea să-l oprească în nici un fel. Nu-i stătea în putință să-și biruie foamea. Cobora la cămară cînd n-o vedea nimeni și bea una sau două cutii de lapte condensat, un lapte grozav, gros și dulce.

Rodolfo îi aduse într-o zi în dar un pisoi de angora, cu părul lung și cu un ochi verde și celălalt albastru. Pisoiul ajunse răsfățatul tuturor și principala companie a Camerinei. Fără nici un motiv, Augusta o lăsase cu toate răspunderile casei. Ieșea în oraș dimineața și după-masa, profitînd de somnul tatălui lor. Se întorcea obosită, roșie la față, și poruncea să i se facă limonadă. Camerina rămînea singură ; pe tatăl lor nu se putea bizui deoarece, dacă era treaz, se închidea să-și scrie *Memoriile* (de care nu voia să vorbească pînă n-avea să le termine), sau se pornea să bea coniac și să vorbească de soția lui. În ultimele săptămîni însă devenise penibil. Le povestea lucruri urîte, adevărate porcării și, într-o noapte, Camerina îi spuse soră-si :

— Ar trebui să-și dea seama că sîntem domnișoare.

Se străduia să nu-l asculte, ba chiar născocise un mod de a se apăra de mărturisirile lui. Îndată ce și le începea, ea se gîndea la altceva : la cheltuielile casei, la Rodolfo, la cutiile de

lapte condensat. Și așa, uneori nici nu-și dădea seama că el terminase de vorbit.

— Astăzi Rodolfo mi-a spus că în curînd o să vorbească tatei, îi povesti într-o noapte Augustei. Știi de ce nu s-a hotărît... ? Fiindcă și-a pierdut multe moșii. A rămas cu puțin. Nu prea înțeleg mare lucru din ce-mi spune el, dar îi e rușine să-i mărturisească tatei că nu mai e așa bogat ca înainte... După toate chestiile astea groaznice care s-au petrecut... Eu îi spun să nu-și facă griji, că eu nu duc lipsă de nimic și că, la urma urmelor, putem locui aici.

— Aici nu !... Nu, nu te supăra. Țin mult la tine... Dar ai nevoie de alt cămin, să-ți facă o casă !

— Într-adevăr... O casă mică, fără luxul acesteia.

— Da, da, orice altceva.

Stinseră lumina. Nici una nu dormea.

— E mai sărac decît ți-a spus ! exclamă Augusta. Nu te-ai uitat la pantofii lui ? Îi poartă rupți de mai bine de o lună.

IV

Camerina se trezi speriată și cu o senzație de vinovăție care spori cînd observă că soarele, în ciuda jaluzelelor, se revărsa în odaia lui Lucio. Probabil e foarte tîrziu și-i era teribil de rușine că Julia o să creadă că dormea totdeauna atîta. E din cauză că am dormit foarte prost..., își zise sculîndu-se. Se duse la baie și, cu precauție, deschise robinetul de la duș ; da, era apă caldă. Potrivi temperatura și intră. E din cauză că n-am dormit..., săpunul îi intră în ochi. O usturime ascuțită și dureroasă care dispăru curînd. Prin perdeaua de apă se uită la faianța verde, în vreme ce-și freca trupul. Mișcările-i erau greoaie. Era puțin surprinsă de baia asta, care n-avea deloc aerul de improvizație și vechime al băii ei de la Jalapa. Era nouă, strălucitoare, apa caldă curgea și totul funcționa cum trebuie. Prosoapele aveau o nuanță cafenie frumoasă, care contrasta plăcut cu pereții. Mai era și o oglindă în care, dacă voia, se putea vedea. Dar... obiceiul... Mi-e greu. Îi părea ceva rușinos să se dea puțin spre stînga ca să se contemple goală în oglinda aceea. De-ar fi fost una mică, din cele în care nu se poate vedea decît fața, iar pentru rest trebuie să te apleci asupră-i de parcă ar fi un lac, și nici așa nu izbutești să vezi mare lucru, atunci nu s-ar fi rușinat. Dar siguranța supărătoare că avea să-i apară tot trupul reflectat o tulbura, căci chiar ochii aceia (ai oglinzii) puteau fi ai lui Juan Antonio. Și atunci să facă doi-trei pași spre oglindă îi părea la fel de grav ca și cînd i-ar face către el. Pentru că în felul ăsta... El o să se uite la mine.

Oglinda se aburise de căldura apei. Închise robinetul, se opări cu ultimele picături de apă fierbinte și se apropie. Mîna-i grăsuță șterse suprafața. Nu se rușină, dar înlăuntrul ei totul se înfiora tulburat. Imaginea propriului trup nu era nouă pentru ea, se știa astfel. Nouă era

senzația de păcat născută din ceva aproape imaginar (nu izbutea să îndrăznească pînă la capăt). Ce este o atingere ? Cum sînt mîinile străine care-ți pipăie carnea ? Pielea-i se înfioră. Și-o frecă energic cu prosopul și fiorii dispărură. Mișcările îi erau mai repezi ca de obicei și în cîteva minute era gata îmbrăcată, în picioare în fața micii oglinzi din dormitor. Aici gesturile-i reveniră la încetineala de totdeauna. Sfîrși prin a-și aplica pe față, de trei ori, pudra ei albă. Se uită la ceas. Era ora la care se întorcea acasă, de la biserică, și o găsea pe Facunda făcînd curățenie pe culoar.

Perla era îmbrăcată într-un costum de lînă, cu pătrățele mici, ajustat ca o mănușă. Camerina se întrebă cum de Julia îi dădea voie fie-si să se îmbrace așa, avînd în vedere că era atît de tînără. Se întrebă apoi (pe cînd le povestea cît de prost dormise) de unde ieșeau trupurile astea ale tinerilor. Un nou model cu linii delicate și în același timp energice, care făceau corpul mai mlădios și mai sprinten. Era în ele o candoare — o candoare primejdioasă ? — gata să provoace. Nu era doar efectul unei mode, era ceva mult mai profund, care-i scăpa și-i inspira teamă.

Unul din gesturile Perlei o făcu să surîdă, răspunzînd la zîmbetul cu care ea o privea, prietenoasă. Zîmbetul Camerinei persistă. Poate-i venea în ajutor. Poate se va oferi cu plăcere s-o însoțească, în secret, la întîlnirea cu Juan Antonio. Se simți deodată legată de ea printr-o undă confidențială și puternică. Perla îi propuse să meargă după cumpărături și ea acceptă imediat. Treisprezece, șaptesprezece, douăzeci și doi, acesta era telefonul lui. Cînd vor fi în oraș va putea să-i povestească și apoi, amîndouă, îi vor da telefon să-i fixeze o întîlnire. Din clipa aceea Perla ajunse să facă parte din secretul ei. Erau prietene bune, care împărtășeau o taină. Departe de tăcerea Augustei, orice situație i se părea credibilă.

— Perla o să intre la Facultatea de Drept la anul, spuse Julia.

— Și ție-ți place ? întrebă Camerina.

— Sigur ! răspunse Perla. Eu am ales-o.

Camerina Rabasa socoti că hotărîrea asta nu-i era necunoscută, își aminti de ea în vreme ce mînca pîine cu marmeladă ; era aceeași dîrzenie a Juliei de atunci cînd, întorcîndu-se de la internat, o înștiință că avea să se mărite cu arhitectul Morente. Trimisese la liceu o fetiță și se întorsese acasă o femeie care-i spunea că se mărită.

— Nu-i cu putință ! Ești doar o copilă.

— A trecut de mult timpul să discutăm dacă mai sînt sau nu o copilă. Înțelege, mătușico : nu vin să-ți cer consimțămîntul... Țin mult la dumneata, ești tare bună... Nu plînge, n-ai nici un motiv. O s-o ducem bine.

Augusta asculta. Camerina se întoarse spre ea, sperînd ajutor.

— Tu ce zici ? o întrebă.

— Nimic ! strigă Julia. Ea n-o să zică nimic. N-are dreptul să spună nici un cuvînt.

O sărută pe Camerina pe obraz și ieși în oraș să cumpere ceva special pentru cină.

— Tu ești de vină... Tu ai făcut-o să fie așa, Augusta... Nu știm nimic despre omul ăsta... nu știm nimic despre ea. Am trimis-o la liceu ca să fie mai fericită. Dacă tu și cu mine am fi avut prietene, dacă am fi primit lume în vizită, n-ar fi trebuit să plece, nici nu l-ar fi cunoscut pe profesorul ăsta de matematică... E atît de copilă ! Tu ești de vină, Augusta.

Soră-sa nu răspunse și ea se duse în grădină să plîngă. Seara, cu puțin înainte ca arhitectul Morente să sosească la cină, îi spuse Juliei :

— Mă pot împotrivi, ești minoră.

— Nu-mi pasă ! Dar n-ai să te împotrivești dacă-ți spun că o să am un copil de la el... Nu-i sigur. Nu. Însă poate fi cînd am să vreau eu. Vezi, mătușică ? N-ai să te împotrivești... Fii drăguță, pentru că i-am vorbit frumos de dumneata. Nu plînge.

Amintindu-și astăzi de toate astea, Camerina nu-și explica lacrimile. Se uită iar la Perla : „Ce-ar crede oare dacă i-aș povesti ?"

— Trebuie să te ducem la teatru, spuse Perla. N-o să-ți fie frică ?

Camerina izbucni în rîs. Trebuia să-i dovedească desigur că erau la fel, că nu se temea de nimic, că-și puteau povesti secretele.

— Nu !... glasul și rîsul îi răsunară tinerești, și adăugă, cu o cochetărie neobișnuită la ea ; sînt o babă.

Mai tîrziu ceasurile deveniră nesfîrșite și istovitoare. Veni un moment în care i se făcu rău ;

o amețeală provocată de mirosul de benzină, de mulțimea de prin magazine, de graba și senzația de sufocare din lifturi, totul condus de autoritatea neobosită a Perlei care o călăuzea ca pe o fetiță, printre mătăsuri, pantofi, parfumuri.

— De ce nu-ți schimbi pudra ? o întrebă.

Camerina își dădu seama că nepoată-sa și fata de la secția de produse cosmetice o cercetau.

— Sînt mulțumită cu cea pe care o folosesc... Sau crezi că nu mă prinde ?

Perla dădu din cap.

— Nu, ai dreptate. Se întoarse spre vînzătoare. Pudră de orez, domnișoară.

Se duseră să bea niște răcoritoare și Camerina simți cînd se așeză cît era de ostenită și cum i se umflaseră picioarele. Avea chef să-și scoată pantofii, dar știa precis că n-o să mai poată să și-i pună la loc. Acum — își zise, pe cînd li se aduceau răcoritoarele — pot profita de răgazul ăsta ca să-i povestesc. Trecură cîteva minute în tăcere. Se părea că Perla îi ghicise intenția și-i dădea prilejul să-și înceapă confidențele, cînd deodată Camerina se pomeni vorbindu-i de grăsimea ei.

— ...Și nu-mi vine nimic de gata. E o adevărată nenorocire, fiindcă e tot mai greu să dai de o croitoreasă bună. Nu se putea opri, vorbea întruna de același lucru ; de un regim pe care l-ar putea ține, de a renunța la ciocolată. Sîntem diferite — se gîndea cu disperare — n-o să mă înțeleagă, nu-i pot povesti... Ar fi poate mai bine să apelez la Julia...

În apropiere era un telefon. Treisprezece, șaptesprezece, douăzeci și doi. Juan Antonio. Putea foarte simplu să se ridice și să spună cît se poate de firesc : „Mă duc să dau un telefon". Perla era atît de liberă, atît de dezinvoltă, că nici măcar n-avea s-o întrebe : „Cui ?" Dar dacă totuși o întreba, trebuia să-i povestească toată istoria și în cazul ăsta ar părea că o face din obligație, fiindcă fusese descoperită. Trebuia să-i spună mai întîi : „Sînt îndrăgostită, Perla ; am un iubit, am venit să-l văd".

— Așteaptă-mă o clipă, spuse Perla. Mă duc la toaletă.

Camerina o văzu îndepărtîndu-se. Se uită spre telefon, chiar în clipa aceea un bărbat ridică receptorul. Cînd o să termine de vorbit, o să dau și eu, își făgădui. Sosise momentul. Era liberă, singură pentru prima dată în viață : mama murise, Rodolfo Gris murise, tata murise, Augusta murise *și ea*. Trebuia să se grăbească, trebuia să profite de timp. Viața era o șansă la îndemîna ei, chiar dacă, de fapt, Augusta *nu* murise. Juan Antonio Ulloa trăia, avea un număr de telefon, își scriseseră o mulțime de scrisori și o aștepta săptămîna asta. Azi.

V

Camerina se așeză în mașină pe bancheta din spate, lîngă Perla, cu o senzație de înfrîngere.

— Vrei să mai mergi undeva, mătușă ? întrebă Lucio.

— Nu, răspunse ea, acasă, e foarte tîrziu.

— Mîine o să vedem niște rochii, zise Perla și o bătu ușor pe mînă.

Ce lașă sînt ! Se gîndi Camerina și începu să-și roadă unghiile. Mașina traversa încet străzile înguste din centru — pline de vehicule și de lume. Puteam să-l sun ; am avut timp să fac numărul înainte de întoarcerea ei... Dar n-o făcuse, rămase pironită pe scaun, dorind ca Perla să revină și s-o scape de situația asta cît mai curînd.

— Plîngi ? o întrebă Perla.

— Nu, e din cauza benzinei, sau a fumului, nu știu ! Nu sînt obișnuită.

Își șterse ochii cu o batistuță brodată de mîna ei și cercetă trecătorii pînă cînd socoti că Perla nu se mai uită la ea. Lucio mări viteza și o întrebă iar :

— Te simți bine ?

— Da... E foarte frumos.

Aruncă o privire spre statuia lui Cuauhtémoc și apoi văzu un bărbat tînăr. Se gîndi la Juan Antonio cu disperare.

Există ceva de netrecut între *asta* și ceea ce crezuse ea, își zise. N-am fost în stare... și vreau... Da, vreau să-l sun de luni de zile, din ziua aceea de pe terasă.

Era luna mai, primăvara răscolitoare : căldura, parfumul, culoarea, totul împresura orașul. Ea putea cuprinde cu privirea, de pe terasă, toată partea dinspre vale. Orașul crescuse : noua clădire a Poștei, locuințele recent construite, mereu mai înalte. Dar progresul nu era încă atît de

mare pentru a reuşi să facă nevăzut orizontul bine cunoscut al dealurilor ; numai o clădire, cea mai apropiată, izbutea să ciuntească acea îndepărtată linie sinuoasă înspre partea unde apunea soarele. Acolo stătea ea, scrutînd zarea ; din cînd în cînd, o muscă se apropia să-i bîzîie lîngă faţă şi o gonea (un zgomot neplăcut, supărător : nu putea suferi insectele, muştele în timpul zilei şi ţînţarii noaptea). Totdeauna se bucurase că neregularitatea capricioasă a terenului pe care se întindea oraşul aşezase casa familiei Rabasa la înălţime faţă de celelalte şi, datorită acestui loc privilegiat, putea vedea cu o anume milă strădania zadarnică a arhitecţilor de a o lipsi de privelişte. Se gîndea că, de aveau să se ridice în continuare construcţiile alea înalte îngrozitoare prin preajmă, Domnul n-o să lase aşa ceva nepedepsit şi o să işte un cutremur ce o să dărîme toate urîţeniile alea, alungînd famiile care locuiau în ele. Persoane necunoscute care nu ştiau cine era ea, cine fusese părintele ei, cum fusese Jalapa înainte. Însă azi nu se mai gîndea la veneticii ăia. Urcase pe terasă în alt scop. Obişnuia să vină aici o dată sau de două ori pe săptămînă ca să spioneze casele din apropiere : se uita preţ de o jumătate de oră prin vecinătate şi cobora apoi să comenteze cu Facunda schimbările, fleacurile, sărăcia, şi să repete nişte cuvinte care ajunseră pînă la ea. Uneori, nevasta tîmplarului o insultase, făcînd-o curioasă. O femeie de rînd, zdravănă, de vreo patruzeci de ani, care spunea vorbe deşucheate şi glumea cu lucrătorii băr-

batului ei. Partea din spate a casei familiei Rabasa şi a tîmplarului erau legate, ceea ce-i oferea Camerinei un post cum nu se poate mai bun de observaţie şi critică.

Dar azi nu putea zări ce se petrecea acolo jos. Privea în depărtare. În sfîrşit, se hotărî şi scoase din buzunarul şorţului revista.

Astă-dimineaţă, ca totdeauna, după ce fusese la slujbă la catedrală, se duse la piaţă să cumpere verdeţuri şi carne. Panta de la catedrală spre piaţă era mai greu de străbătut din pricina soarelui. Elevii de la Liceul Preuniversitar coborau, gălăgioşi şi uşori, spre parc, bucurîndu-se de un ceas de libertate, pe cînd ea urca obosită. Mirosea a primăvară. Tarabele cu ananas erau înţesate : în faţa lor se aflau nişte vitrine mici pline cu bucăţi galbene, zemoase, pe care se aşezau albinele să le sugă. Camerina simţea primăvara asta, explozia asta de culori şi arome, cu spaimă şi invidie.

Fără suflare, se opri în colţ, în faţa chioşcului de ziare. Se gîndise mai demult să cumpere revista aceea ; servitoarea îi povestise că... Era pesemne efectul primăverii, căci se încumetă s-o ceară fără să se ruşineze deloc, de parc-ar fi cumpărat-o în fiecare săptămînă : „Confidenţe". O bagă în geanta-i de pînză de iută (amintire dintr-o călătorie a Perlei la Cuernavaca) şi-şi continuă urcuşul spre piaţa în care primăvara devenea neplăcută, prefăcînd aroma în duhoare : verdeţurile, fructele, peştele, începeau să se strice.

După-amiază, pe cînd Augusta moțăia pe coridor, Camerina urcă pe terasă ca să citească liniștită revista. Cu litere albe pe fond albastru stătea scris : *În mod confidențial*. Citi un paragraf în care o văduvă tînără cu două fetițe cerea sfaturi : un fost seminarist voia s-o ia de nevastă, dar *numai prin cununie civilă*, și ea nu știa ce să facă. Mai jos, atenția i-a fost reținută de un rînd care-i plăcu mult : *Nehotărîtul din Districtul Federal.*

> Sînt tînăr, cu ochii căprui deschis, pielea aproape albă, foarte timid. Aș dori să întîlnesc o doamnă capabilă să mă înțeleagă, căreia să-i scriu. Familia mea vrea să mă căsătoresc cu o verișoară, dar eu n-o iubesc. Cred că pot găsi femeia pe care s-o iubesc dacă o caut, dar nu știu cum să vorbesc cu fetele. N-aș ști ce să-i spun și nici ce să fac. Nehotărîrea mea mă copleșește și uneori vreau să mă omor. Am nevoie de cineva care să mă sfătuiască și să mă îndrăgească.

Camerina a fost adînc mișcată de tînărul *Nehotărît* și aprobă, dînd de mai multe ori din cap și suspinînd, recomandarea de la poșta redacției care-l sfătuia să revină cu mai multe amănunte despre el, apelînd la rubrica *Relații de societate* a aceleiași reviste. Întoarse apoi paginile, una după alta, nerăbdătoare să dea peste rubrica asta. Era acolo o lungă explicație

ce arăta cum trebuie redactat anunțul, cît costa cuvîntul, pentru corespondența din țară, și cît în dolari, pentru cea din străinătate, cît e taxa suplimentară pentru a afla adresa vreunei persoane care dăduse anunț, și multe alte lămuriri pe care le socoti mai puțin importante. Persoanele care dădeau anunț aveau fiecare cîte un număr și Camerina rămase uimită că numărul ce deschidea acest exemplar era 77238. Primul anunț era al unei *divorțate care nădăjduia să-și refacă viața ;* îi urma un *domn din Mexic care locuia în Statele Unite ;* apoi altă femeie : *sînt cultă fără să mă consider erudită... ;* mai departe, un *tînăr norvegian care lucra la un atelier de reparații...* Citi în întregime anunțul 77245, care spunea : „Mă adresez numai unui băiat care întrunește aceste calități : 20 la 25 ani, înalt, frumos, nu contează naționalitatea, ochi verzi (fără a fi obligatoriu). Sînt o domnișoară simpatică, tînjesc după dragoste. Rog pune în scrisoare fotografia. Imediat o vei primi pe a mea. Rubrica de „Confidențe“ îmi știe adresa. A ta, Lolita.“

Lolita îi păru o nerușinată și socoti că era groaznic ca lîngă ceva atît de sincer și frumos ca anunțul tînărului *Nehotărît* să apară porcăria desfrînatei ăsteia care se oferea dinainte.

Jos, în casa tîmplarului, se auzea un cîntec. Voci calde, senzuale. Totul era plin de forță și hotărîre ; lumina — în acest ultim ceas de existență — părea că împrăștie milioane de scîntei. Verdele plantelor strălucea, zumzăiau muștele

și albinele, răsuna zgomot de ciocane, ferăstraie și glasuri, și revista îi tremura în mîini.

— O să-i scriu tînărului acesta ! exclamă cu voce tare.

Se gîndi imediat că spusese o prostie și că niciodată n-o să dea curs la așa ceva. Avea tocmai vîrsta potrivită ca să facă un asemenea caraghioslîc ! Se judecă și se dojeni cu toate cuvintele pe care Augusta (dacă ar fi vorbit) i le-ar fi zis. Sfîrși prin a se ierta pe sine : n-a fost altceva decît o izbucnire trecătoare, o glumă. Zîmbi. Văzu orașul legănîndu-se din cauza căldurii într-un vîrtej de arome și vibrații. Noaptea avea să se lase dintr-o clipă într-alta și, odată cu ea, cerințele se vor potoli.

Jos, parcă iscați din iad, se iviră doi tîmplari despuiați de la brîu în sus : niște trupuri frumoase, bronzate. Ceva la care o domnișoară nu trebuia să se uite. Dar ei nu știau că îi observa. Înaintară, cărînd o bîrnă. Picăturile de sudoare le străluceau pe piele ca niște luceferi. Camerina fu cuprinsă de mînie... E obscen, e scîrbos, e... Dispărură într-un șopron. Le auzea încă vocile, dar nu-i mai vedea și asta i se părea mai groaznic decît orice exces sau nerușinare.

Rămase multă vreme cu ochii țintă la intrarea în șopron, dar se întunecă și oamenii nu mai apărură. Coborî. În casă continua să fie cald. Augusta cosea pe culoar. Camerina se duse la ea în dormitor și scrise prima scrisoare.

VI

La începutul lui noiembrie ceața veni să se lipească la fereastra camerei sale, vestind iarna și umezeala. Pe înserat, frigul îi amorți picioarele. De mai bine de șase luni coresponda cu Juan Antonio și, într-o zi, aveau să se întîlnească. Dar ceața, cu gingășia-i copleșitoare, părea că se împotrivește acestei întîlniri.

— Tu nu mai simți nimic, Augusta ! strigă plină de furie. Nu te mai iubesc. Să mori, să mori înaintea mea !

Augusta o contempla cu ochii ei opaci și Camerina izbucni în plîns, pradă mustrărilor de cuget. Vru să-și ceară iertare, dar Augusta nu se mai uita la ea și cosea. Camerina se duse la bucătărie să-și facă un ceai cu coniac și-o trimise pe Facunda să-i cumpere țigări. Căzu pe gînduri : nu se căia, n-o mai iubea pe Augusta și-i dorea moartea ca să scape de prezența-i de stafie. Reflecția asta o înspăimîntă. Să se gîndească ea la așa ceva, cînd o iubise atîta pe soră-sa ! O dragoste veche, ce-i însoțea primele amintiri și care crescu odată cu ea în fiecare situație grea, mai ales la moartea mamei. Din ziua aceea începu s-o răsfețe și se străduia să-i ghicească gîndurile și să n-o mai lase să muncească.

Astfel se înfiripă o plăcere, o dorință de a o măguli care, cu timpul, se prefăcu într-o obligație inevitabilă, căci Augusta nu se mai ocupă de casă.

Începu pe neaşteptate, ca tot ce e definitiv. Era trecut de miezul nopţii şi, cu cîteva clipe înainte ca Augusta să intre în dormitor, Camerina se trezi speriată, cu presimţirea că avea să se întîmple o nenorocire. Prinse să tremure, fără să ştie care era pricina tulburării ei, şi o văzu intrînd pe Augusta, udă de ploaie.

— Ce ai ? Ce-ai păţit ?

Se sculă într-un suflet, aprinse lampa şi se apropie de soră-sa.

— Augusta, ce-ai păţit ?

Scoase un prosop din dulap şi se puse să-i şteargă părul şi hainele.

— Făţarnico ! strigă Augusta, împingînd-o.

— Eu ? Ce ţi-am făcut eu ?... Ce-i cu tine ? şi izbucni în plîns, descumpănită şi speriată.

— Tu crezi că nu faci nimic rău... S-ar zice că-i aşa, că eşti bună ca pîinea caldă... dar nu-i adevărat !... Prefăcuto !... Ai cîştigat !

Camerina plîngea fără să priceapă : se petrecuse ceva îngrozitor. Poate că Augusta înnebunise.

— Îl chem pe tata...

— Nu ! porunci Augusta. Lasă-l în pace !

N-avu încotro şi se aşeză pe pat la picioare, plîngînd şi ştergîndu-şi lacrimile cu prosopul, pînă cînd somnul o birui şi, fără să facă zgomot, pentru ca Augusta să nu-şi dea seama, se băgă în pat. Înainte de a adormi, o văzu stînd pe jos în mijlocul camerei, palidă, nemişcată.

Tot aşa o găsi cînd se trezi a doua zi.

— Augusta... spuse în şoaptă. De ce nu dormi puţin ?

Augusta nu răspunse şi ea începu să se îmbrace fără s-o slăbească din ochi. Îi făcea frică.

— Îl chem pe tata... spuse, la un pas de uşă. Augusta, mă auzi ?... Am spus că-l chem pe tata...

Nepăsarea absolută a soră-si o impresionă. Se apropie iar de ea, încetişor.

— Surioară... De ce nu-mi vorbeşti ?... Eşti bolnavă ? Augusta, eu nu vreau să cîştig nimic, eu te iubesc mult... Augusta ! o imploră, îndrăznind să-i mîngîie părul neted şi umed. Augusta, sînt eu : Came ! Nu vrei să mănînci ceva ?... Augusta, vorbeşte-mi ! Augusta !

Prinse să ţipe şi fugi după tatăl lor.

Don Teodoro Rabasa mirosea a coniac.

— E o boală... O boală îngrozitoare, trebuie să chemăm doctorul.

Doctorul prescrise medicamente de inimă, spuse că suferise un şoc puternic, că avea nevoie de multă îngrijire, şi plecă fără s-o facă să vorbească.

Camerina petrecu dimineaţa şi după-masa pradă deznădejdii, învîrtindu-se prin casă, cu speranţa că Rodolfo Gris va veni şi-i va fi de ajutor. Dar Rodolfo nu veni în ziua aceea. Mai trecură multe zile pînă cînd apăru, şi n-o făcu de plăcere ; Camerina fu nevoită să-i trimită un mesaj cu servitoarea — Fácunda, o fetiţă care era la ele de o lună —, implorîndu-l să vină s-o vadă şi întrebîndu-l dacă a fost plecat din oraş sau a fost bolnav.

Rodolfo se prezentă foarte grav și, înainte de a-l pofti să ia loc, Camerina îi povești cu lacrimi în ochi ce pățise Augusta.

— O boală îngrozitoare, spuse don Teodoro și-i oferi coniac.

— Și nu vorbește !

— E mută ? întrebă Rodolfo.

— Nu ! Numai nouă, pe Camerina o înecă plînsul. Numai nouă nu ne vorbește... servitoarelor însă da !

Rodolfo se strădui s-o liniștească, își exprimă părerea de rău, făcu mai multe presupuneri privitoare la boală și acceptă toate paharele pe care i le oferi don Teodoro. Sticla se isprăvi repede și don Teodoro, cîntînd, coborî în pivniță după alta.

— Ce păcat ! spuse, fiindcă astăzi, chiar astăzi venisem să-ți cer mîna. Am fost plecat din oraș... Am fost în capitală să aranjez ceva cu niște bani, o sumă pe care urmează s-o primesc curînd ; o să mi-o dea ca despăgubire... M-am întors azi-dimineață și m-am gîndit că, în sfîrșit, a sosit momentul... Dar așa cum stau lucrurile, bănuiesc că n-ai să vrei s-o lași singură acum, nu știi dacă boala asta n-o să se înrăutățească... Nu știi la ce să te aștepți, ai încredere că o să treacă totul cu bine și apoi, deodată... Stai și chibzuiește, nu te grăbi să faci ceva de care mai tîrziu ai putea să te căiești... Bineînțeles că nu toată viața, sărăcuța de tine ! Trebuie să ne gîndim la noi, dar mai putem aștepta... ai să poți... pisicuțo ?

— Da... Da... Ești atît de bun... Și s-a mai întîmplat o nenorocire : cineva a omorît pisoiul, a murit otrăvit sau lovit, cine știe, am dat peste el cînd începuse să miroasă... O nenorocire nu vine niciodată singură : ce-l mai iubea Augusta ! Îi spunea Rodolfito, plină de dragoste.

Rodolfo o mîngîie.

— Sărmana Augusta, o s-o văd altădată... Nu mi se pare potrivit azi. Nu-i așa ?

— Da... Să așteptăm.

Și așteptară. „Boala îngrozitoare“ își urmă cursul. Într-o noapte de decembrie, Augusta o născu pe Julia. Nașterea n-a fost grea, în ciuda vîrstei. Don Teodoro Rabasa păru că nu înțelege împrejurările acestei nașteri. Ramolismentul și alcoolul domoliră prejudecățile, și nimănui nu-i trecu prin cap să se gîndească la „umilință“, „orgoliu călcat în picioare“ sau „necinstire“. El era fericit cu nepoată-sa, ca și Camerina și Rodolfo. Doar maică-si nu-i păsa deloc de ea. Au fost siliți să angajeze o doică ce venea să alăpteze și să îngrijească fetița, întrucît Camerina nu se ocupase în viața ei de un nou-născut și Augusta nu o făcuse niciodată.

Cu acest ultim eveniment petrecut la familia Rabasa luară sfîrșit puținele legături de prietenie care le mai rămăseseră, foarte puține : cîteva femei cu care se salutau la biserică și la piață. Camerina a fost cea care-și dădu seama, pentru că Augusta n-a mai pus piciorul în stradă.

Cu soba cu gaz (dăruită de Julia), bucătăria își pierduse căldura aceea care iarna, datorită

lemnelor, făcea din ea locul unde se strîngeau cu toții. Camerina, tremurînd, își termină ceaiul și-și turnă un pahar de coniac. O auzi pe Augusta tușind. Are bronșită, își spuse, dar nu-mi pasă. Destul m-am îngrijit de ea ani de-a rîndul. Contemplă prin geamurile de la ușă grădina învăluită în ceață. Stăm aici așteptînd să vină moartea și să ne îngroape, nimic altceva nu ni se mai poate întîmpla... Dar eu nu vreau, Juan Antonio, nu vreau nici să mor, nici...

Facunda se întoarse.

— E un frig îngrozitor, zise, nu-i nici țipenie de om pe stradă ; v-am adus țigările. O să mă procopsesc c-un guturai... Cu banii pe care-i aveți, n-ar trebui să stăm aici, bogații se duc la mare, să se bucure de căldură.

— Nu sîntem bogate, spuse Camerina, turnîndu-i coniac.

— Nu sînteți bogate ! Cu rentele pe care le aveți vă puteți duce. Din cîte știu, n-ați fost nevoite să munciți vreodată.

— Țesem.

— Ca să nu faceți ceva mai rău ; de n-ar fi țesutul, amîndouă v-ați petrece ziua făcîndu-vă sînge rău una alteia... Auziți cum tușește, numai ca să ne arate că-i acolo, de parcă n-am ști.

— Taci, Facunda.

Se făcu iar liniște. Camerina își roase unghiile ; n-o ura pe Augusta, pur și simplu n-o mai iubea, și asta pentru că se săturase, obosise, nu fiindcă Julia era fiica lui Rodolfo Gris. Dar toate astea erau atît de îndepărtate, că gravitatea lor nu mai avea nici o importanță. Nu-i mai păsa decît de Juan Antonio, care în ultima scrisoare o întrebase : „Ai fost fericită înainte ?“ Își bău coniacul și aprinse o țigară care o făcu să tușească.

Se închise la ea în cameră și scrise :

Nu pot să spun c-am fost fericită, căci am descoperit că fericirea, dacă există, trebuie să fie ceva pentru care te lupți mult și săvîrșești fapte îngrozitoare. Eu n-am luptat, nici n-am făcut rău. Dimpotrivă, totdeauna am fost bună.

Și cîteva zile mai tîrziu :

Ne-am întîlnit într-un moment în care tot ce mi se pare sigur e moartea și deșertăciunea acestei vieți pe care nu știu de ce am trăit-o. Uneori, cînd îți scriu, nu știu de ce fac și asta.

Da, te iubesc într-adevăr. Mi-o repet și o cred, o simt, dar spune-mi-o tu, repetă-mi-o tu în fiecare rînd din scrisorile tale, cuvintele-ți îmi sună mereu în urechi de parc-ar fi prima oară că mi le-ai spune. Spune-mi că mă iubești. De multe ori, spune-mi-o de mii de ori.

Dacă regret ceva ? Nu, părerile de rău trebuie să fie urmarea unei greșeli. De ce m-aș putea căi ? Poate doar de viața întreagă, de existența mea toată, și de asta nu-mi pasă. Da, te iubesc și nu mă deranjează, „din corectitudine“, cum spui tu, s-o înșel pe soră-mea ; nu-mi pasă c-o fac și uneori îmi place.

Mă bucur că nu știe de existența ta. Apoi îmi închipui că suferă din pricina înșelăciunii ăsteia și mă desfăt, parcă ești mai al meu și te iubesc mai mult.

Mi-am notat telefonul tău. L-am învățat pe dinafară. Peste o săptămînă o să vină nepoata mea Julia să-mi facă o vizită și am să aranjez să mă invite să plec cu ea. E mai bine să ne întîlnim acolo. Nu vreau să vii și să cunoști casa asta, te-ar întrista.

Da, mi-e frică, Juan Antonio, tare frică.

VII

— Vrei s-asculți un vals ? întrebă Lucio.

— Ce vrei tu, spuse Camerina.

— Las-o, întrerupse Julia, mătușa vrea să se odihnească. N-ai dori să te culci ?

— O să mă odihnesc aici, răspunse. Se așeză într-un balansoar de pluș roșu. Pune valsul... Pune ce-ți place ție.

— Eu o să mă culc puțin, spuse Julia, și-i lăsă în salon.

— Muzică neagră, șopti Lucio, făcîndu-i cu ochiul.

Era o melodie lentă, cîntată în... Trebuie să fie engleză ; și lui Juan Antonio i-ar plăcea, probabil.

— Știi ceva ? întrebă Lucio, așezîndu-se lîngă ea. O să mă însor curînd.

Camerina scoase un mic strigăt și-l bătu afectuos pe obraz.

— Să te însori ! Nu spune prostii, ești un copil !

— Nu mai sînt !

Ea își dădu îndată seama că spusese o prostie : nu, Lucio nu mai era un copil, era la vîrsta însurătorii, era doar puțin mai mic ca Juan Antonio. Da — se gîndi — Julia nu se împotrivește, pesemne.

— Am să te ajut, vorbind cu maică-ta. O s-o conving.

— Dar încă nu, mătușă ! exclamă el rîzînd. Nu așa de repede, ea nu știe și n-are de ce să afle pînă cînd nu vine timpul.

— Păi am crezut... Ah, nu mă lua în seamă !... Dar te-ai gîndit bine ?

— Da, să presupunem că mor peste vreo doi ani... Cel puțin aș ști ce-i viața, aș trăi.

— Da, zise ea în șoaptă, așa-i... Da.

Nu se gîndea la Lucio. Se întristase pentru că Juan Antonio putea să fi murit, putea să moară, avea să moară. Clătină din cap. Nici azi, nici mîine, „vreo doi ani"... Camerina nu voia să se gîndească la moarte. Nu voia să-i fie teamă de ea, ca înainte.

Moartea n-are sens. Trebuia să uite și apoi să înceapă să judece, să afle și toate celelalte. Trebuia s-o accepte așa cum era și s-o aștepte în clipa următoare, să numere ceasurile : *să fie cinci, să fie șase*. Se făcea ora cinci și ultima moarte a fost acum cîți ani oare ?... Oftă. Un „ah" prelung îi scăpă de pe buze. Nu contează

numărul zilelor, al anilor. Ultima moarte, ca și cele dinainte, a fost o surpriză urmată de deznădejdea aceea smintită care încearcă, făcînd abstracție de logica faptelor, să săvîrșească o minune. A sperat în ceva supranatural, într-o greșeală colectivă care să-i aducă alinarea, după acel coșmar ce începea, cu o izbucnire dureroasă, să-i invadeze priveghiul. Și atunci cînd moartea lui Rodolfo Gris întîrzie, a tînjit cel mai mult după minune.

Camerina își frecă fruntea. Își corectă memoria. N-a fost ultima moarte ; ultima a fost a tatălui lor. Rodolfo a murit cu patru ani înainte. Și totuși, părea cea de pe urmă. Poate fiindcă unii oameni nu mor cînd le sună ceasul, ci cu mult înainte, iar moartea lor fizică nu e altceva decît o consecință naturală, care provoacă doar o mică suferință ce închide un cerc. Dar moartea neașteptată, hrăpăreață, moartea adevărată, a fost cea a lui Rodolfo.

Se duseseră pe jos pînă la moșia „Los Carriles". Era o dimineață frumoasă, caldă. Camerina își mai aducea încă aminte că mănușile de mătase i se lipeau de piele, datorită căldurii mîinii lui Rodolfo. Orașul se termina în spatele lor și în fața ochilor era o cîmpie verde întinsă, mărginită în depărtare de coline mici care, și mai încolo, se uneau cu niște dealuri înalte și, în sfîrșit, se pierdeau, confundîndu-se cu linia orizontului.

Stăteau acolo amîndoi, cuprinși de o fericire fără presimțiri. Apăru un om care trăgea de frîu un cal. Rodolfo avusese mulți cai, pe vremea cînd fusese bogat.

— Aveam odată unul la fel, îi spuse.

Atunci omul se opri și i-l oferi.

— Călăriți-l dacă vreți, zise. Se numește Carmín.

Camerina s-a dat cîțiva pași înapoi, pînă rămase la umbra unui copac. Văzu cu teamă pielea lucioasă și netedă a armăsarului. Rodolfo Gris se urcă anevoie ; calul se împotrivea, simțind un stăpîn străin și, brusc, o rupse la fugă spre dealuri.

— N-o să pățească nimic ? întrebă ea.

— E călăreț bun, spuse omul.

Totul se petrecu în cîteva clipe : Rodolfo îl stăpîni și îl făcu să se întoarcă ; o întoarcere din ce în ce mai rapidă. La cinci metri de ei, calul se ridică în două picioare și-l trînti la pămînt. Din gîtul Camerinei izbucni un țipăt înăbușit.

Începu să se strîngă lume. Cineva veni cu o trăsură și duseră cadavrul acasă. Augusta era în poartă, foarte palidă, de parc-ar fi aflat deja. Camerina n-a fost niciodată în stare să-și amintească de ceasurile alea. Apoi, ca să afle, o întrebă pe Facunda și ea îi descrise priveghiul și înmormîntarea. Ea nu-și amintea decît de tatăl lor care se tot învîrtea prin salon, vorbind fără șir.

Don Teodoro Rabasa o mai duse așa încă patru ani, pînă în ziua morții. Camerina și Julia tocmai intraseră la el în cameră să-i dăruiască

un buchet de flori, căci în dimineața aceea împlinea optzeci și opt de ani.

O lună mai tîrziu, Camerina o trimise pe Julia la un liceu cu internat.

VIII

Pașii Camerinei nu făcură nici un zgomot pe covorul din salon. Era singură. Julia și Perla își făceau siesta. Lucio și tatăl lui plecaseră în oraș. Libertatea ei era o împrejurare intactă, căreia i se alătură deodată o nepotrivită necesitate concretă. Mîna stîngă ridică receptorul, cealaltă făcu în aer o mișcare greoaie, dar degetele nu izbutiră să atingă discul. Care era numărul lui ?...

— Juan Antonio Ulloa, spuse ea în șoaptă, și repetă : Juan Antonio... numărul lui e șaptesprezece... șaptesprezece...

Nu, nu așa începea. *Sună-mă îndată ce sosești, telefonul meu e...* Își amintea aproape toate rîndurile din scrisorile lui în afară de acesta. Puse receptorul în furcă, își roase unghiile și pîndi ușa de la intrare, neîncrezîndu-se în liniștea care părea imaginară, vinovată.

Trebuie să-mi amintesc. Trebuie să-mi amintesc. Prezentul părea trăit cu multă vreme în urmă și realitatea o repetiție monstruoasă ce nu se mai sfîrșea. Străbătu salonul de la un capăt la altul, își frînse mîinile și se uită stăruitor pe pereți, de parcă ar putea găsi acolo numărul, dar decorațiile moderne și portretele

în culori ale Juliei și Perlei n-o făceau să-și aducă aminte. Exista o singură salvare : să se ducă în camera lui Lucio și să scoată scrisorile. Salvarea asta era însă riscantă, avea certitudinea că, dacă ieșea din cadrul covorului, o să le trezească și atunci n-o să găsească nici curajul să le spună ce avea de gînd să facă, nici alt prilej... Treisprezece, douăzeci și doi și mai ce ?... Doamne, ce ?... Îl știam, îl învățasem pe de rost... Era un număr ușor care începea cu treisprezece, de asta-s foarte sigură, sau poate era șaptesprezece ?... Era un număr aducător de noroc. Am nevoie să merg la toaletă ; n-ar fi trebuit să beau bere, dar Andrés a stăruit atîta... Dacă-i scot pantofii n-or să-mi mai audă pașii, dar apoi n-o să-i mai pot pune...

Merse pe vîrfuri întrebîndu-se ce o să-i spună, unde o să se întîlnească și de ce trebuia ca totul să fie atît de complicat. Deschise ușa de la camera lui Lucio. Julia și Perla se întoarseră, surprinse. Camerina înaintă nedumerită, greoaie, fără să știe ce să spună, cu ochii țintă la scrisorile lui Juan Antonio. I se păru că Perlei îi era rușine.

— Ieși și închide ușa ! îi porunci Julia fiică-si.

Rămaseră amîndouă singure, fără un cuvînt. În sfîrșit, Camerina spuse :

— Mergeam pe vîrfuri să nu vă trezesc. Mi-ai deschis geamantanul.

— Nu l-am deschis. Le-ai lăsat afară. Văzîndu-le, am crezut că sînt ale Perlei, nu m-am gîndit că...

Atunci Camerina izbucni, era ca și cum Augusta ar fi fost de față, gata să-i fure viitorul.

— Tu n-ai ce să-mi interzici ! strigă, luîndu-i cu furie scrisorile. Nimeni nu-mi poate spune nimic, nici să mă certe, sînt liberă și pot face ce poftesc.

Julia o lăsă să-și descarce mînia și să strige. Apoi, cînd o văzu istovită, zise :

— Ascultă, n-o să te cert și n-o să-ți interzic nimic, ce drept aș avea ?... Pricepi ? Vreau să te ajut.

— La fel îmi spunea și Augusta, și n-a fost așa, m-a trădat, m-a înșelat și am iertat-o pentru toate. Dar acum nu... Tu vrei să faci la fel.

— Uită-te la mine, liniștește-te ! Știi prea bine că eu nu sînt ca ea și mai știi că eu te iubesc... Hai să stăm de vorbă, povestește-mi, spune-mi cum...

Ochii Juliei erau limpezi și o priveau plini de dragoste, vederea lor o alina. Simți că pune stăpînire pe ea o liniște adîncă, ce-o făcu să-și amintească de brațele mamei și, pentru cîteva clipe, i se păru că era mică, foarte mică, și că tocmai fusese iertată de ceva... Nu mai voia să se ducă la toaletă. O îmbrățișă, recunoscătoare. Apoi se lăsă să cadă pe pat, își scoase pantofii și se porni să-i povestească totul. Luă mîinile Juliei de parcă prin atingerea asta ar putea stabili o înțelegere mai adîncă, de parcă prinzîndu-se de ele ar putea apuca realitatea, supunînd-o.

Cînd termină, ochii i se făcură mari în așteptarea comentariilor Juliei. Dar Julia nu știa ce

să zică. Îi făceau rău naivitatea și candoarea Camerinei, tot așa cum ar fi supărat-o o rază de lumină prea puternică, de neîndurat. Era cumplit să fii speranța, salvarea cuiva.

— El știe cîți ani ai ? o întrebă, în sfîrșit.

— Știe că sînt o femeie matură.

— Dar nu i-ai spus exact vîrsta ta.

— Nu... N-am crezut că era necesar.

— Cîți ani are ?

— Douăzeci și opt... douăzeci și șase, cam așa ceva.

— E foarte tînăr.

— Nu, Julia ! Tu știi prea bine că acum sînt alte vremuri, o generație care nu se poate măsura în ani... De pildă Lucio, băiatul tău, e la vîrsta cînd se poate căsători și ție nu trebuie să ți se pară nepotrivit. E de datoria ta să consimți, să înțelegi... Mamele uită de anumite lucruri și cred că anii nu trec. Tu n-ai să te împotrivești, nu-i așa ?

— Te referi la Lucio ?

— Da, bineînțeles.

— Nu... n-am să mă împotrivesc... Dar vorbeam de tine și sînt nedumerită, puțin surprinsă — dădu din mîini —, nu știu ce să-ți spun, mătușă. Pur și simplu... Poate ai dreptate, nu putem măsura în ani.

— Atunci mă înțelegi ?

Ea încuviință din cap.

— Mă aprobi ? întrebă Camerina.

— Te înțeleg, răspunse.

— Mai e ceva ce vreau să-ți spun... Ce ți-am povestit e frumos, e dragoste, dar mi-e teamă

că o să se destrame totul, că el o să mă respingă. Eu m-aș putea îmbrăca mai elegant, în pas cu moda. Azi Perla mi-a dat diferite sfaturi și cred că tu m-ai putea ajuta mult ; ești atît de atrăgătoare, atît de zveltă... Trebuia să mă fi îngrijit, să fi ținut vreun regim din astea la care fac reclamă revistele. Am văzut fotografii de femei care slăbesc chiar și cincizeci de chile, iar apoi aduc mulțumiri publice, trimițîndu-și poza ; cred că asta m-a necăjit, nu m-aș fi încumetat să-i trimit fotografia... Dar ar fi trebuit să mă gîndesc că într-o zi... Nu c-aș fi pierdut speranța, dar eram așa de mulțumită, mă simțeam atît de bine la mine acasă, și mi se părea că nu mai era nimic, nimic altceva... A fost o prostie, căci eu judecam luîndu-mă după Augusta, care nu vrea să iasă niciodată în stradă, iar mie îmi place să mă plimb, și să cînt, și să rîd de orice fleac, chiar cu riscul să par proastă ; într-un fel, eram mulțumită, și cînd ești mulțumită crezi că ești fericită. Dar apoi am văzut că eram singură, cu toate că în casă mai erau și Augusta și Facunda. Facunda are copiii ei, se duce să-i vadă în fiecare duminică și lunea îmi povestește ce fac și că i s-a mai născut un nepot — are o droaie — și că au luat tuse măgărească și toate chestiile astea care o preocupă... Iar Augusta, ea te-a avut pe tine, e ceva foarte diferit, ea e ciudată, dar te-a avut... Așa că eu, cînd am citit anunțul lui Juan Antonio, am văzut că-mi lipsea — rîse. Telefonul lui e treisprezece, șaptesprezece, douăzeci și doi, tocmai voisem să-l sun mai înainte și l-am uitat, de asta am venit după scrisorile lui... Pot să-i telefonez acum, cînd știi totul, și să-i aud vocea. Mi-am închipuit adesea cum o fi și cred că e la fel ca a tatei, sau a lui Rodolfo Gris, sau poate seamănă cu cea a unui băiat care lucra la măcelărie. Avea o voce atît de plăcută, că zilnic cumpăram de acolo, numai ca să-l aud, pînă cînd a plecat din oraș, cred că s-a mutat aici, în capitală, iar eu am schimbat măcelăria... Julia, nu știi ce înseamnă să trăiești cum am făcut-o eu, eram ca și moartă, mai rău decît Augusta, de asta cînd ați venit voi m-am gîndit că trebuie să scap, și să trăiesc, iar acum că am făcut pasul ăsta mă ia cu fiori ; dacă el ar ști cum arăt, nu mi-ar fi frică. Crezi că trebuie să i-o spun prin telefon ?... Ca să-l previn, să nu fie luat pe nepregătite... Crezi ? Dar nici nu te-am rugat să mă lași să folosesc telefonul. Îmi dai voie ? Nu-i nimic rău să-l sun de aici.

— Poți să-l folosești cînd vrei. Și acum scuză-mă, mă duc în camera mea.

— Julia ! strigă Camerina înainte ca ea să plece. Cred că... Cred că e mai bine să-l sun mîine. S-ar putea să spună că vine imediat și am ochii atît de iritați... În afară de asta, vreau să-mi cumpăr o centură... Ah, Julia ! Nu i-am mărturisit ce-i mai îngrozitor, el nu știe, n-am îndrăznit să-i spun că sînt grasă.

Julia ieși repede.

IX

Se trezea dintr-un somn greu, smulsă din el de ceva important și de temut. Clipi în întunericul din camera lui Lucio și, înainte de a se deștepta de tot, auzi un murmur. Voci, multe voci care la început n-aveau stăpîn, nici înțeles. Cu cîteva clipe înainte de a se scula, se temu s-o facă, avertizată de o presimțire, de obișnuința de a trăi fără spaime în liniștea de nepătruns de la ea de acasă. Deschise ochii. Își imaginase că cineva stătea lîngă ea, dar nu era nimeni. Camera era închisă și doar un firicel de lumină se filtra prin dreapta jaluzelei. Își aminti imediat că cineva deschisese ușa cu cîteva clipe în urmă, să vadă dacă dormea, o închise la loc cu grijă și spusese : „Doarme". Dar nu putea fi sigură că în realitate lucrurile se petrecuseră așa ; adevărat sau nu, oricum se întîmplase în vis.

Se sufoca, ar fi vrut să se ridice în picioare să respire aerul nopții, dar ceva o sfătuia să nu se miște, să se prefacă adormită. Răsună un hohot de rîs, al Perlei. Camerina vru să doarmă, să n-asculte, strînse din ochi cu aceeași dorință arzătoare cu care un copil de doi ani își acoperă fața sau închide ochii, sperînd să se facă nevăzut pentru cei din jur.

— Nu vă bateți joc, porunci Julia.

Cuvintele ei ajunseră la urechile Camerinei cu o limpezime veninoasă. În aceeași clipă, și chiar fără motiv, se simți în primejdie, sigură că o să i se întîmple ceva rău și că ea însăși era

cauza. Rîsul Perlei se revărsa stăruitor, blocînd orice ieșire, interzicîndu-i să fugă sau să se ferească... De-ar fi un vis !... Nu-i adevărat ce se întîmplă și mă aflu la Jalapa... Dacă-aș auzi chiar acum tusea Augustei, ar fi într-adevăr un vis și nu mi s-ar întîmpla nimic. Augusta, tușește ! Augusta, scapă-mă, nu vreau să fiu aici, nu vreau... Lacrimile îi șiroiau pe obraji. Nimeni n-o putea scăpa. S-o scape de ceva ce nu știa ce este. Se gîndi la Juan Antonio fără să afle nici o alinare, de parc-ar fi fost un străin, de parcă, în primejdia care-o păștea, putea să se încreadă mai curînd în dușmănia Augustei.

— Îți închipui ce spaimă pe bietul băiat !

— Ce față ar face !

Rîsetele se confundară cu însăși vitalitatea zglobie a lui Lucio și a Perlei. Și-i imagină roșii de rîs, cu ochii strălucind.

— Nu fiți proști, nu-i nimic de rîs. Trebuia să-ți ții gura, Perla !

— Și tu ai rîs !

— Am plîns.

— Ai rîs, mamă, jur c-ai rîs, și ia te uită cum mai rîde tata !

— Nu strigați ! imploră Julia. Se poate trezi !

— Nu contează, biata de ea e în stare să ne audă și să nu înțeleagă că-i vorba de ea. Ar trebui s-o îngrijoreze vîrsta, nu chilele ei !

— E o babetă !

— Sărmana băbuță ramolită, draga de ea !

— Tăceți !

— E ceva atît de mișcător și caraghios.

— E ceva ce tu nu înțelegi, Perla.

— Dar să se înfierbînte așa, la vîrsta ei !
— Tu înțelegi și mai puțin, ești bărbat, nu-ți dai seama... Ea e... Oh !... Biata de ea, e așa de bună !
— ...Și foarte bătrînă.
— ...Și foarte grasă.
— Tăceți cu toții, Andrés ! Asta-i lipsă de respect. Nu-i frumos !
— Dar au dreptate, Julia. Mătușa ta le-ar putea fi bunică.
— Ea nu-i în stare să priceapă acum. Înțelegeți odată !
— Mi-ar fi plăcut ca bunică, ție nu ?
Camerina mușcă perna și scoase un țipăt. Voia să fie la ea acasă, singură, și să fugă și să strige pînă la istovire, apoi să se închidă în camera ei și să nu mai vorbească niciodată cu nimeni, ca Augusta. Dinții ei scrîșniră, sfîșiind pînza. Voia să moară, să fie la marginea prăpastiei și să facă pasul hotărîtor, să cadă ; să cadă în hăul veșnic, necuprins, întunecat, unde nu se mai întîmplă nimic, unde nu există voci, nici rîsete, nici numere. Să nu se mai gîndească în veci la cifre, să nu știe că avea șaizeci, șaizeci de ani îngrozitori, caraghioși... Nu ! Nu !
Era înconjurată de o veselie monstruoasă, umilitoare, ceva de mii de ori mai cumplit decît trădarea Augustei, fiindcă o lăsa cu mîinile goale, cu pîntecele, cu ochii în zădărnicie. Și Juan Antonio se afla acolo, rîzînd ; nu-i vedea chipul, nu-l cunoștea, dar era încredințată că rîsul lui era puternic și mușcător... Să se prăbușească în străfund, în liniște !

OH, FRUMOASĂ LUME!

În amintirea lui Fernando Wagner,
maestru neasemuit.

Oh, frumoasă lume !

Era noapte, *Vrei să-ți povestesc de la capăt ?* Lumina unui focar îndepărtat răzbea foarte slab pînă la locul în care Adán vedea drugii negri. *A fost odată un pisoi cu labele de cîrpă.* Apoi auzi zgomotele. În ungherul din dreapta gratiilor, o latrină răspîndea o duhoare groaznică a dezinfectant. *Și avea ochii pe dos.* Podeaua era cenușie. Pe lîngă pereți se înnegrise, iar baza drugilor era mai deschisă. *Vrei să-ți povestesc de la capăt ?* Sînt... Lumina se filtrează printre gratii. Nu știu. Sînt ca de piatră, *cu ochii țintă* la ce-i în jur. Lespezile reci, frigul pătrunzîndu-l prin fiecare por. Îndepărtate, de neînțeles, multe voci. Auzi în apropiere un plînset. Minute albe. Simțea durere. O durere fără un loc precis, care-l făcea să-și simtă iar trupul și *ochii pe dos.* Amintirea unui rîu negru, privit de pe un pod în Pittsburgh : văzu cum cădea în apă un obiect ; suprafața — uleioasă, densă — se mișcă greoi, se formă o undă, altă undă. Visez. Plînsetele mai puternice, mai aproape. Scoase un țipăt. Retrag ce-am spus !... (Ce poate *ființa* omenească ?) Acolo, de unde venea lumina, niște pași, o siluetă nedeslușită. Fără chip, un gardian se opri în fața gratiilor. Ce-ai pățit ? Să

vorbesc. Să rostesc cuvinte cu buzele. Capul meu... Temnicerul dispăru. De ce ? Un ciocan îi lovea craniul. Cu spaimă și uluire își pipăi fața : sprînceana stîngă umflată, pielea îl durea, cînd își atingea firele de păr îl străpungeau junghiuri. Își privi picioarele. Avea numai un pantof, fără șiret : piciorul drept cu șosetă *a fost odată un pisoi ;* scîrbă și milă față de el însuși. Fascinat. Niciodată nu i-a trecut prin cap ceva atît de crud : să aibă un singur pantof. Și cum îl mai durea piciorul desculț ! Corpul îi era străpuns de un cui. Apoi două cuie, care i se înfigeau tot mai adînc. Ce-am făcut ieri ? Acum e noapte într-o celulă. Acum. Înainte un lac și peste el senzația a ceva înspăimîntător. Apoi logica. Nu poate fi nimic extraordinar. Beat. Un bețivan oarecare. O încăierare în vreo cafenea, sau în stradă, și apoi poliția, închisoarea. Dar cum ? Durerea. Mai era ceva în golul acela. Două bare negre desenate de lumină : era noapte. Existența sa se reducea. Pe vecie murdar împuținat desculț și copleșit de durere (de și-ar fi păstrat măcar pantofii !) și de tristețe. Dumnezeule ! Latrina atrăgînd privirea. Dar de ce rîdeau polițiștii ?

Îi era frig. Se întîmplase ceva. Neguri dese cu imagini pe jumătate. *Vrei să-ți povestesc de la capăt ?* Ceva sau cineva scăldat în sînge. *Fîrtate, vin plin de sînge tocmai de la portul Cabra.* Un lac mare de sînge, gros, roșu. Da, îmi amintesc ! Un mort ! Era un mort, nu ? Lipită de bare, fața lui Nilson Block. Îi veni să vomite și se sculă, dar după primul pas totul prinse

să se învîrtească iute și căzu pe spate pe placa de ciment. Frigul îi scutura trupul. Un polițist se uită la el. De ce strigi atît ? spuse. Adán îl privi fără să înțeleagă. Un cuvînt ca să înceapă să vorbească. Omul îl cerceta mai departe. *A fost odată un pisoi cu... Dac-aş putea, băiete, tîrgul ăsta l-aș încheia. Dar eu nu mai sînt cu însumi, nici casa nu mai e a mea...* Capul meu ! *Și labele de cîrpă și labele de cîrpă și labele de cîrpă. Sînge.* Pe ceva sau pe un trup. Se întîmplă ceva. Îl văzu iar pe Nilson. Dar de ce Nilson Block ? Nimic. Ceva *se întîmpla* fără intervenția lui. Se refugie (într-un fel ciudat, nou) în propriul său corp. Mergeau într-o mașină blindată, care stîrnea ecouri. Din cînd în cînd, apărea un mort și apoi Nilson. A fost un vis ? Sînt beat ? Sînt nebun ? Nu știa. Închise ochii, strîngîndu-i cu putere, și-i ținu așa cîteva clipe ; îi deschise brusc. Dar era tot acolo : celula, zgomotul cheilor și scrîșnetul ușii. Scoală-te ! Îl ridicară. Îl țineau de subsuori. Amețeala îl cuprinse iar, de data asta însă putea face cîțiva pași. Corpul lui mergea. El era un obiect. El *nu* era un om. Se apropiau de încăperea de unde se împrăștia lumina. Se vor purta urît cu mine fiindcă n-am decît un pantof. Coridorul se învîrtea. Polițiștii îl țineau strîns, îi făceau rău.

La început a fost plăcut să intre. La cîțiva metri de ușă, era o sobă în care ardeau lemne, făcînd ca totul în jur să pară galben, vesel. Privirile ațintite asupră-i. Merseră spre biroul comisarului. În celălalt capăt era o masă lungă,

goală, la care trei polițiști beau cafea în căni de aluminiu. Adán se sprijini cu amîndouă mîinile pe birou ca să nu cadă. Comisarul deschise un sertar și scoase un pașaport, un portofel și cîteva hîrtii îndoite de mai multe ori, țigări și chibrite. Sînt ale mele — se gîndi Adán. Ceva care ținea de magie. Printre lucrurile pe care i le dădeau înapoi era și șiretul de la pantof. (Sinucigașilor nu le lasă șireturile... am citit asta pe undeva... sinucigașilor.) Ei vorbeau, le vedea gurile deschizîndu-se, rostind iute cuvintele, fără poticneli. Vorbeau despre el și nu-i păsa. Probabil că sînt liber. Își puse totul în buzunare. Pantalonii îi erau sfîșiați tare în două locuri și aveau pete de noroi. O să iau un taxi. Îl prinseră iar de mîini. Cineva deschise ușa care dădea spre stradă și de acolo putu vedea o mașină a poliției. Dar de ce ? Nimeni nu răspunse. Ce-am făcut ? Se uită îngrijorat la comisar. Pleacă ! Afară ! Vîntul era înghețat. Casele, negre ; era noapte, trotuarele inundate de singurătate. Nu recunoaște cartierul. Un oraș imaginar. Cu o îmbrîncitură îl făcură să urce cele trei scări ale vehiculului — carceră ambulantă. Doi polițiști îl urmară și se așezară în fața lui. Rupînd liniștea, mașina porni. Ce-am făcut ? *Monsieur... Monsieur.* Muți. Dînd colțul, mașina se înclină și jantele scîrțîiră pe caldarîm. Prin geamul din față putea vedea străzile. O liniște necruțătoare atîrna deasupra orașului. De-ar rîde cineva, de-ar cînta cineva. Încotro mergem ? Ce-am făcut ? Prin ferestruica din stînga intra încet o ceață deasă care i se pre-

lingea pe față, acoperindu-i-o ca un bandaj. *Vrei să-ți... Precum taurul m-am născut ca să sufăr, Lăsînd o dîră de lacrimi, Precum taurul sînt marcat cu un fier cumplit în coapsă* în cap. Nilson Block. Cineva țipă. Închise ochii. Acum călătorea cu un cadavru. I-l aminti pe Martino ; atelierul lui, ultimul lui tablou. În pictura lui Martino erau două femei lîngă mort. Două femei cufundate în vălurile și în durerea lor, cu ochii uscați, fără lacrimi ; dincolo de durere, într-un loc unde bocetele nu-și mai au rost. Mai era și un copil cu ochii mari, nedumerit, dar atoateștiutor, datorită unei suferințe care-i pătrunsese prin ochii imenși, fără nici un obstacol, cu ușurința nevinovăției. Așa era tabloul lui José Martino ; dar aici mortul sîngera întruna. Mergeau într-o căruță care se zdruncina, făcînd capul cadavrului să penduleze, ca un curios ceas omenesc. Căruța se opri brusc. Trebuie să fug acum, trebuie să scap. Sîngele-i zvîcnea frenetic și i se zbătea, ca o mașinărie stricată, la tîmple : corpul îi era stăpînit de o voință necunoscută. Străină de el. Deodată, pămîntul se surpă. Prin negurile în care se mișca, piciorul i se izbi de ceva solid, dar mai înainte de a fi reușit să-și restabilească echilibrul dădu peste o groapă, apoi peste alta. Lumina îi vătăma ochii. Mergi ! O băltoacă de pe trotuar îi udă piciorul desculț. Portarul se dădu la o parte șchiopătînd, să-l lase să treacă, și mirosul de la pipa lui i se vîrî în nas. Ochii țintă în jos, iar podeaua se clatină, alunecă, se prelinge pe sub el pînă ajunge să șteargă liniile contururilor ce o alcătuiesc : un

alb ca de lapte, ce curge asemeni unui rîu printr-un coridor larg, pînă se împotmolește într-o încăpere unde mobilele și pereții sînt tot albi. Să se așeze pe scaunul acela. O infirmieră se duce să-l cheme pe doctor. Pereții se îndepărtează și se apropie. O să adorm *un fier cumplit.* Întindeți-vă aici. Un om tînăr în halat alb îi arătă unde. Îl ajutară să se miște, să urce. Tavanul. Lampa se leagănă ușor. O să adorm. Din nou durerea în cap, ciocane cuie în fiecare fir de păr un ac. Niște mîini îi descheie pantalonii, îi trag rufăria în sus și în jos de pîntece. Trebuie să fiu bolnav. Mîinile calde ale doctorului, strîngînd, căutînd. *Lăsînd o dîră de lacrimi.* Nu, nu acolo, aici ! Capul meu ! Nu aveți nimic la cap. Mă doare ! Mîinile străine aleargă pe pielea-i tremurătoare. Un termometru ; apoi un disc foarte rece pe piept. Pe undeva e un ceas ; fiecare tic-tac răsună ca o bătaie de clopot. Ochii lui îl căutară lin, pînă dădură de el, acolo, deasupra ușii de la intrare. Patru și douăzeci, dar în ce zi sîntem ? *Monsieur,* ce zi e azi ? Doctorul cerceta termomentul. Suferiți de malarie ? Nu. Nu vă mișcați. Întoarceți-vă. Un carusel fără muzică arată că jignirea nu are limite. Oamenii își pierd conturul, mișcarea îi preface în pete nedeslușite. Se învîrtește se învîrtește se învîrtește. Oare o fi și Dianella aici ? Scoală-te să dansezi. Cum ! Cu doctorul ? O băutură. Ea nu-i Dianella, ea e el fiindcă n-am văzut-o niciodată pe Dianella în alb. Bău cîteva înghițituri. Durerea reveni, îngrozitoare ! În tot capul, și în gîtul pe unde alunecau pastilele... con-

sultul. Plătiți-l. Infirmiera cu chitanța : portofelul era în buzunarul din spate, doar comisarul acela i-l dăduse înapoi. El-Ea-Dianella-doctorul scria ceva. Isprăvi și-i dădu hîrtia. Ce am ? De ce anume sînt bolnav ?... Doctore, așteptați, ascultați-mă !... Ce-am făcut ? *Ce viață-i asta ? Fără casă, fără lucruri moștenite, fără cîini. De-ar avea măcar amintiri !* Polițiștii se apropiară. Prizonier într-un angrenaj care începuse să se învîrtească cine știe de cînd, tic-tac, tic-tac, în capul lui zgomotul se izbea cînd de un perete, cînd de altul, pînă îl năuci. Să mergem ! Și iar îl luară de brațe și-l tîrîră pe coridor. Una din ușile laterale se deschise și ieșiră două infirmiere, împingînd o targă pe roți : trecură pe lîngă el, impregnînd totul în jur cu cloroform. Sub cearșaf, un trup. Se întîmplase ceva. Strada înghețată (eu mutilat), cu o pojghiță subțire de gheață. Îl îmbrînciră să intre în mașină și capul i se lovi de ceva ascuțit. E un coșmar. Căută pe dibuite bancheta neagră înconjurată de pereți negri. Auzi zgomotul motorului care nu voia să pornească, iar pînă la urmă se urni cu o smucitură. Limpezimea reveni prin geam, cu defilarea-i de case pustii. E un coșmar ! Închise ochii, vrînd să doarmă. Mirosul de cloroform îi rămăsese lipit în nas. Nu, nu e vis. Deschise ochii. Nilson. Lacul de sînge, tabloul lui Martino. Unde e mortul ? Doi polițiști : patru ochi desenați pe jumătate. Unde o fi oare băiatul mort ? Acum îl ascultau cu atenție. Mortul... era un mort. Unde ? Fața lui Nilson. Să fie Nilson ? Cine ? *Adică aici vin*

oameni ca să rămînă în viață ? Aș fi crezut mai degrabă că aici se moare. Eu nu știu nimic. Unde mă duceți ? Se uitară unii la alții. Aștept să-mi răspundeți. Se căută prin buzunare și-și scoase țigările. Fumul făcu o perdea, estompînd chipurile polițiștilor. *A fost odată un pisoi, un om tînăr de pe undeva, în care urcă ceva care-l face să vibreze, profită de faptul că nimeni nu te cunoaște*. Scutură din cap, revoltîndu-se. Nu înțeleg. Trase fumul în piept. Trupul i se refăcea prin durere. Țigara-i alunecă pînă-i căzu dintre buze și adormi. Deșteptarea a fost bruscă. Se opriseră. Încremenit de frică, simți pe brațe mîinile polițiștilor, se ridică pentru a evita să-l silească ei : cele trei trepte și intră în același comisariat de unde plecase. Află de la comisar că doctorul recomandase să fie ținut într-un loc încălzit. Sînt bolnav și mi-e frică. Privi încăperea. În spatele biroului era un clasor și o cabină de telefon ; în partea stîngă lemnele ardeau în sobă și, aproape, niște gratii împrejmuiau o celulă mică, într-un ungher : înlăuntrul ei erau două bănci înguste de lemn. În fața biroului, un spațiu gol, de trecere, și mai încolo două mese lungi, cu scaune în jur. Polițiști așezați, vorbind și bînd cafea. Biciclete sprijinite pe peretele din stînga. Și dacă n-o să se termine niciodată ? O să-mi spună acum ? Spaima creștea în el, i se cățăra ca un animal, strîngîndu-l în clești. *Monsieur*... vocea-i tremura... de ce mă aflu aici ? Fruntea comisarului avea pielea ofilită și zbîrcită pe lîngă sprîncenele cărunte ; ochii albaștri iritați de lipsa de somn, nasul

diform şi roşu. Băgaţi-l acolo, spuse. Dar ce-am făcut ? Zadarnic, zadarnic. Îl urmă pe poliţistul — Sfîntul Petru. Îşi trecu repede printre degete cheile, fără a se mai uita la ele, le cunoştea numai atingîndu-le. Gratiile se închiseră în urmă-i, cheia se învîrti de două ori. Se aşeză pe banchetă şi văzu pe peretele din faţă un ceas : stătea să bată ora cinci. Comisarul scria. Ceilalţi beau cafea, rîzînd. Din cînd în cînd, alt poliţist se întorcea de la post şi se alătura grupului, după ce-şi lăsa bicicleta la perete. Ce-am făcut ? Domnule... Domnule. Cineva trecu pe stradă fluierînd, şi fluieratul puse stăpînire pe toate golurile, pe toate umbrele, pe toate urechile. Am cumpărat discul, spuse Issa, ca să dansez cu tine. Se apropie de el un zumzet, se prăbuşi peste el. Albinele îşi scoteau capetele şi şi le retrăgeau iute. Bzzz ! Aproape mereu trei-patru rămîneau în urmă, atunci omul cel gras mişca fagurele ca să iasă, şi le speria cu pălăria. Lui Adán îi era frică. O să mă înţepe. Împărţeau fagurele în mai multe bucăţi. Ceara se lipea de dinţi şi mierea pătrundea în carii. Şi le curăţa cu limba ca să curme senzaţia neplăcută. Din copaci se lăsau bondarii şi bîzîiau. Erau cu miile, cîte unul din fiecare frunză, se lăsau în zbor grăbit, cu zgomote greoaie. Zumzetul creştea tot mai tare. Era singur şi o rupse la fugă să-l ajungă din urmă pe tata. O apucară pe cărarea obişnuită, dar îi duse la un loc necunoscut. Un roi de insecte monstruoase îi zburau jur-împrejurul capului, pînă i se aşezară în urechi. Pe o pajişte stătea o fetiţă pe care n-o

mai văzuse niciodată, jucîndu-se cu o paiaţă din capul căreia ieşeau viermi ; o adormea cîntînd : *A fost odată un pisoi cu labele de cîrpă* şi testicole şi zbucium. Sora lui Adán se ivi de pe altă cărare (amîndoi erau copii) şi-i zise : E idioată din naştere. Se luară amîndoi de mînă şi o rupseră la fugă printre pietre ; în goana aceea un bondar îi căzu lui Adán din ureche, dar celălalt se ţinea agăţat mai departe, bîzîind. La o depărtare de trei metri, focul ardea cu reflexe strălucitoare. Era o sobă veche. Adán îşi duse mîna la ureche să gonească bondarul, dar nu-l găsi. Aprinse o ţigară. Îi era sete. *Încă nu m-am obişnuit cu lumea asta care mi se pare bună. Ce-aş face în alta ?* Uşa dinspre stradă se deschise : trei poliţişti ; unul o ţinu deschisă ca ceilalţi să poată intra cu bicicletele. Atmosfera se răci şi trupul lui Adán începu iar să tremure, de curent. Cînd închiseră uşa, frigul pieri încetul cu încetul şi căldura blîndă se împrăştie pînă în ungherul lui, ca o mîngîiere. Un poliţist stă la taifas frecîndu-şi mîinile şi glumind. Daţi-mi o cafea, mor de frig. Cel mai tînăr dintre ei se apropie de sobă şi-şi întinse palmele către foc. Lumina îi dezvăluia chipul de ţăran sănătos şi făcea să-i joace ochii cenuşii. Deodată, ochii aceia de ţăran îl văzură pe Adán. Îl privi mînat de curiozitate, uimit parcă. Şchiopătînd, Adán se apropie de gratii. Se aflau acum la cîţiva paşi unul de altul. Vreţi să-mi spuneţi de ce mă aflu aici ? Vă rog... eu n-am habar. Poliţistul-ţăran îi indică printr-un semn vag să aştepte şi se întoarse lîngă ceilalţi. Adán

se prinse de gratii și-i cercetă, neliniștit, fără a izbuti să deslușească ce vorbeau. Văzu că-l arătau cu degetul. Polițistul tînăr își ascultă tovarășii, dar în loc să se întoarcă să-i spună și lui ce aflase, se așeză să bea cafea. Din nou bătaia de clopot. Cinci și jumătate. Îi era somn. Se întinse pe bancă, dar cînd își puse capul pe lemn începu să-l doară și mai tare. Exasperat, se așeză iar și-și aprinse altă țigară. La răstimpuri, mintea părea că i se limpezește. Apoi reveneau confuziile, lipsa amintirilor. Nilson Block și căruța cu mortul. Beat beat. De ce m-au dus la spital ? De ce mi-au luat șireturile ? Sinucigașii S-i-n-u-c-i-g-a-ș. *Monsieur !* strigă sculîndu-se înnebunit. Ce-am făcut ? Comisarul își ridică fața, indignat. Taci sau te închidem acolo să te înveți minte ! Dar spuneți-mi ce-am făcut ! Taci !

Ce-am făcut, Dumnezeule, ce ? Să visezi în Paris să mergi la Paris să vii la Paris să trăiești la Paris. Să urmărești istoria și visele : Legea, Justiția, Binele, Răul. Paris, oh, Paris ! Oh, frumoasă lume !

Dragul meu Jim

Pentru Alva Alegria

Cînd m-am întors la hotel, ea stătea lîngă cămin ; mi-a atras privirea mantoul ei lung, de culoarea alunei, cu guler de blană. Ne-am salutat reciproc, cu un zîmbet. Dinții îmi clănțăneau cînd am cerut cheia camerei. Uitasem de frigul din Europa și ieșisem să fac o plimbare pentru prima oară la Amsterdam, dar după cincisprezece minute mi-a fost cu neputință să merg mai departe ; eram înghețat din cap pînă-n picioare. Am făcut atunci cale întoarsă, cu pași șovăielnici, surprins de vîntul acesta de iarnă care amenința să mă prefacă în stană de piatră. Acum, simțindu-mă iar ocrotit de căldura din hotel, am început să respir liniștit, deși nasul continua să-mi fie un sloi de gheață. Pe cînd primeam cheia, am văzut că ușile barului erau închise. Mi-am scos mînușile. Ceasul îmi arăta unsprezece ; dar pentru mine, pentru trupul meu, nu aceasta era ora, ci cu șapte mai puțin ; era patru dimineața în Mexic ; cu alte cuvinte, răstimpul în care dorm cel mai adînc.

Am luat liftul și am străbătut apoi coridorul pînă am ajuns la cameră, tremurînd întruna și frecîndu-mi mîinile ca să mă încălzesc. După multă strădanie, degetele mele țepene izbutiră să descuie ușa.

Fereastra camerei oferea o priveliște străină, deprimantă ; o stradă întunecoasă — cu nume necunoscut mie — pe care se înălțau edificii de o frumusețe melancolică, cu acoperișuri de ardezie și, ca fundal, un cer de un cenușiu infinit. Se prea poate ca în alte împrejurări (vreau să spun : fără singurătate și fără frig) să-mi fi părut o priveliște încîntătoare.

Aveam pe mine puloverul, sacoul și paltonul, dar nu mă puteam opri din tremurat. Oare cînd vor deschide barul ? Cum sosisem de curînd, nu cunoșteam orarele de aici. Avionul Jumbo al companiei KLM aterizase pe aeroportul Schiphol la ora prevăzută, și emoția de a mă afla din nou în Europa, primii mei pași pe pămînt olandez, și apoi drumul în taxi spre centrul orașului — cam douăzeci sau douăzeci și cinci de minute — nu mi-au permis să-mi dau seama de temperatură.

Încălzirea mergea, dar la minimum. Am căutat cheia să-i dau drumul mai tare, dar n-am găsit-o nicăieri, ceea ce m-a făcut să bănuiesc că sistemul se regla din altă parte. N-aveam încotro, trebuia să-mi prelungesc chinul de a mă simți aproape mort, pînă cînd restaurantul avea să-și deschidă porțile de paradis. Pe deasupra, camera mi-era străină : încă nu dormisem în acest pat, nu-mi deschisesem valizele, ci doar servieta, ca să scot niște hîrtii și planul orașului.

Deodată, mi-am amintit de cămin și-am coborît în grabă scările.

Ea era tot acolo. Mi-a zîmbit. A venit lîngă mine și-am crezut că îmi va întinde mîna în semn de salut, dar în loc de asta se apropie și-mi întinse fața, și-am sărutat-o nedumerit. Mă sărută și ea pe obraz. Mă luă de mînă și ne așezarăm amîndoi pe o banchetă, aproape de căldura focului.

— Dragul meu Jim, îmi zise (din primul moment vorbiserăm în engleză) și mă bătu afectuos pe mînă. Ești un sloi de gheață.

Mîna-i era caldă, mi-a făcut nespus de bine s-o simt pe piele și, încetișor, atingerea aceasta se preschimbă într-o mîngîiere care părea că ține cu totul de obișnuință ; ca și cum zilnic făceam la fel. Stătea atît de aproape de mine, că mi-era cu neputință s-o văd bine. În afară de asta, se aplecase înainte și-mi contempla mîna.

— Ce foc frumos, nu-i așa ? șopti cu duioșie. Ca totdeauna pentru noi... mi-a trecut supărarea. Cum ți-am povestit, noaptea mi s-a părut că nu se mai sfîrșește. M-am gîndit de mai multe ori să te trezesc, dar mi-am zis că-i nedrept, dormeai atît de liniștit și de fericit !

— Într-adevăr ? am întrebat cu uimire.

Se dădu înapoi și mă cercetă. Și eu pe ea : părul argintiu îi încadra cu distincție chipul ; ochii căprui erau galeși și foarte tineri, ceea ce dădea un farmec deosebit tenului ei îmbătrînit, ridurilor ascunse de fard. Am avut impresia, după felul în care mă privea, că mă cunoștea ca nimeni altcineva de pe lumea asta. Totul era de un firesc incontestabil. Pe de altă

parte, părea că-mi citește gîndurile, fiindcă îmi spuse :

— Nu-ți face griji, în curînd vor deschide barul. Și eu simt nevoia de un gin.

Se sprijini de spătarul banchetei. Gulerul de blană al mantoului avea aceeași nuanță ca părul ei. Culoarea obrajilor semăna cu cea a unei țărănci. Zîmbi și nu se mai uită la mine : privi îndelung tavanul. Continuă :

— Nu știi cît de mult mă dor despărțirile noastre. Deși totul e răsplătit de imensa plăcere a revederii. Ca acum, în clipa asta... oare nu-i veșnicia ?... Pentru mine este. Fiecare moment pe care-l petrec lîngă tine are altă dimensiune. Sau poate e un timp de necuprins, imposibil de redus la ritmul ceasului... Nu știi ce îngrozitoare mi s-a părut această ultimă despărțire. Au fost dimineți cînd, nu știu prin ce nebunie, am ajuns să cred că anul ăsta n-o să ne întîlnim. Îți amintești de iarna aceea cînd nu ne-am văzut ? Chipul ei se adumbri. Scrisoarea îmi lămurea că trebuia să-ți onorezi niște aranjamente pe care eu, de bună seamă, le-am socotit inventate... Atunci am colindat străzile și toți bărbații luaseră chipul tău. Și treceai întruna pe lîngă mine, de parcă eu n-aș fi existat. Am avut certitudinea acestui fapt : că nu existam. Că eram invizibilă... Nu mă lăsa să-mi mai amintesc ! Spune-mi ceva... Orice ! Zîmbi. De exemplu : ce-ai făcut acum opt zile ? Ce făceai exact la ora asta ?

— Dormeam.

— Mă visai ?

— Poate. Acum am zîmbit eu. Dacă-mi las imaginația slobodă, ceea ce mi se întîmplă des, ajung la convingerea absolută că te visam.

— Dar apoi te-ai trezit... apoi ai luat gustarea... și după asta ?

M-am străduit să-mi amintesc, dar în zadar ; n-aveam nici cea mai mică idee de ce făcusem cu o săptămînă în urmă, așa încît am răspuns :

— Cred că ceea ce fac de obicei. M-am dus la birou. Am verificat probabil facturi, am iscălit cecuri ; poate mi-a sosit un manuscris original și m-am apucat să-l citesc. Săptămîna trecută am primit patru sau cinci... Unul din ele formidabil. O poveste banală în aparență, dar scrisă cu o tehnică extrem de elaborată, sau mai bine zis surprinzătoare. Începe în momentul în care personajul deschide ochii ; se trezește. Și apoi povestirea merge înapoi, clipă de clipă. O folosire uluitoare a timpului. Nu *flash-back*, nu amintiri. Nici vorbă de așa ceva. Ca și cum ceasul ar începe să măsoare timpul înapoi cu aceeași precizie cu care o face mergînd înainte. Grandios, din punct de vedere literar. Cred că o să fie un *best-seller*. Autorul vrea să obțină o bursă ca să se dedice scrisului și am să încerc să-l ajut. Nu-l cunosc personal, am vorbit cu el la telefon în două sau trei rînduri și ne-am înțeles să luăm masa împreună săptămîna asta ; cînd a survenit problema cu călătoria, l-am sunat să mă scuz. Totul a fost atît de neașteptat... Nu știu de ce mă mir ; neprevăzutul a fost totdeauna — am privit-o în ochi — și *este* ceva firesc pentru mine.

— Mă încîntă să-mi vorbești, Jim. Pe lîngă faptul că-mi place vocea ta, simt că fiecare cuvînt pe care-l spui se integrează într-un tot armonios, chiar atunci cînd nu vorbim despre noi înșine. Și eu sînt sclava sau adoratoarea neprevăzutului. O să-ți par proastă, dar totdeauna cred că ceea ce e între noi n-o să se mai repete, și-n clipa următoare trăiesc, sufăr ! siguranța că întîlnirea noastră o să aibă loc, nu știu din ce pricină, mîine. Asta mă face să trăiesc într-un fel de iluzie permanentă.

Ne mîngîiam mîinile. Trupurile noastre se bucurau de căldura puținelor lemne care ardeau. Va veni oare cineva să mai pună altele ?

— Mă interesează ce spuneai despre romanul acela, zise ea. Folosirea timpului. Are parcă legătură cu noi, nu crezi ?... Și, ca și cînd n-ar fi trecut de la o idee la alta, adăugă : Nu te-am întrebat încă de ce-ai ales orașul ăsta. Există pentru noi ceva deosebit la Amsterdam ?... Nu-mi răspunde, vocea și expresia i se îndulciră, totul intră în acele reguli nescrise ale jocului pe care tu și cu mine îl jucăm. Cu toate că exagerez numindu-l *joc*, nu crezi ? Mai vorbește-mi. Ard de nerăbdare să-mi povestești totul.

Își retrase mîinile dintr-ale mele și le vîrî sub gulerul mantoului de blană. Își aținti iar privirea în tavan și asta mi-a permis să-i admir finețea nasului, ceea ce m-a intrigat, căci era, mai curînd decît admirație, o constatare.

— Bine, am început eu, nu-mi aminteam ce înseamnă iarna aici și m-am dus să mă plimb prin oraș. Și n-am rezistat. A trebuit să mă întorc în grabă, cu senzația că urechile aveau să-mi cadă în bucăți. În neliniștea care m-a cuprins mi-au venit în minte povești înfricoșătoare despre Canada și Siberia. Experiențe literare, nu personale... În Mexic iarna este atît de efemeră și, în ultimii ani, ne-a fost parcă mai frig în timpul verii, datorită ploilor, decît iarna.

Îmi luă mîinile și spuse pe un ton mustrător :

— Jim, tu și cu mine vorbind despre timp !... Că e frig, sau că nu e, pare cu desăvîrșire lipsit de sens. Ca să nu spun stupid... Iartă-mă, Jim, ne e dat să trăim împreună atît de puțin, încît nu vreau să irosesc nici o clipă. Vorbește-mi despre ceva mai al tău, mai personal ; vorbește-mi, Jim !

Am privit-o în ochi și i-am spus :

— Nu sînt Jim.

Ignoră cu un calm olimpian afirmația mea.

— Aștept, Jim, dragostea mea, vorbește-mi ! Existăm prin cuvinte și prin iubire. Te implor, Jim, vorbește-mi !

— Care e numele tău ? am întrebat-o.

Izbucni într-un rîs zgomotos. Patru sau cinci persoane se apropiaseră de cămin. Un *lift-boy* mai puse niște lemne pe foc.

— Mereu faci gluma asta, să mă întrebi cum mă cheamă. Rîse din nou cu veselie. Așteptam asta, știi ? O așteptam de mai bine de zece minute. Cum de putem să ne repetăm într-atît ? Și totuși să ne iubim ?... Nu mă lăsa să fac supoziții, nici cercetări. Te rog încă o dată, povestește-mi despre tine !

— Copiii mei sînt bine, cresc, sînt sănătoși, n-am probleme cu ei, iar soția mea, Leonor, lucrează acum cu mine la editură.

— Jim, te rog, am convenit de mulți ani că n-o să vorbim de asta.

— Cum te cheamă ? am repetat.

— Pentru tine și pentru Amsterdam, o să mă numesc Leonor.

N-am avut încotro și am rîs, și ea a profitat ca să mă sărute iar pe obraz. Nu știu de ce în momentul acela m-am gîndit că focul avea ceva solemn. Ca și cum „Leonor" și cu mine am fi săvîrșit ceva sacru, care ne îndreptățea să fim un fel de ființe din altă lume. Sau poate, să împărtășim o taină ce ne făcea să fim mai presus de făpturile acelea — asemănătoare cu noi în aparență — care ne înconjurau. Printre ele am observat o tînără care-și mîngîia cîinele, cu o privire de o infinită tristețe.

„Leonor" spuse, arătînd ceva în spate :

— Ceasul merge, din fericire sau din păcate pentru noi, timpul se măsoară, deschide și închide uși. Barul ne așteaptă.

Am făcut amîndoi cîțiva pași și mi-am dat seama de mai multe lucruri deodată : avea cam un metru șaptezeci, era zveltă și mlădioasă, dar, în pofida sprintenelii cu care se mișca, reieșea clar că avea un început de artrită. Trebuie să insist asupra faptului că totul părea cît se poate de firesc ; cel puțin așa mi se părea *mie*. I-am spus :

— Deoarece pentru Amsterdam te vei numi „Leonor", de ce nu vrei ca pentru Amsterdam, și *pentru tine,* să mă numesc Esteban ?

— Tu și maniile tale ! Ar trebui să mă fi obișnuit. Dar poate că farmecul legăturii noastre constă în asta : că nu ne obișnuim cu anumite schimbări care ar trebui să ni se pară logice. De ce Esteban ? *Ești Jim,* și mi-ar fi foarte complicat să-ți spun într-alt fel, fără să mai vorbim că găsesc neîntemeiată această schimbare. Sau nu-ți place Jim ?

— Ba da, îmi place, „Leonor".

Ginul olandez e minunat, la al doilea pahar eram cuprinși de o astfel de euforie cum n-am mai simțit de ani de zile.

— Și în ziua aceea, aminti Leonor, în care trenul ne ducea spre Florența, cînd n-am putut să facem rost de bilete decît de clasa a treia, minerul de lîngă noi s-a oferit — după coniacul cu care l-ai cinstit — să-ți facă rost de o prostituată, sănătoasă, pentru o sută cincizeci de lire.

— Da, a fost grozav. De puține ori am fost răsplătit pentru gesturile mele cu atîta generozitate. Mi-am dat la o parte paharul și, cu neliniște, sau cu naivitate, am întrebat : Cum știi ce s-a întîmplat atunci ?

— Haide, Jim, eu am avut totdeauna o memorie deosebită ; în schimb, tu o să fii veșnic un uituc.

— Da, e adevărat, uneori socotesc că asta-i un fel de apărare, sau o dorință arzătoare de invulnerabilitate.

Am ciocnit paharele. Zîmbeam amîndoi.

Nu mai știu cîte ginuri am băut. Mă simțeam atît de bine! Era deja tîrziu cînd am hotărît să mergem să mîncăm la un restaurant indonezian pe care ni-l recomandă chelnerul.

Nu mai știu nici dacă temperatura crescuse, dar frigul n-a mai avut, bineînțeles, efect asupra mea. Leonor exclamă :

— Încă nu mi-ai spus de ce ai ales Amsterdamul!

— Pentru că mîine începe aici un Congres Internațional al Editorilor, și eu lucrez într-o editură.

Leonor făcu o mișcare cu brațul, ca un fîlfîit de aripă, și-mi spuse :

— Știi că nu cunoșteam orașul ăsta ? Și e atît de aproape de Londra! Îmi place, are un farmec ce izvorăște mai ales din amabilitatea cu care lumea se poartă cu tine. Aici mă simt la adăpost. La Londra mă cuprinde adesea frica atunci cînd merg singură. Ca și cum în jur ar pluti o primejdie.

— N-am mai fost la Londra de ani de zile, știu că s-a schimbat mult, dar cînd am fost n-am simțit niciodată așa ceva. Te pot asigura însă că în Ciudad de México ai într-adevăr senzația că te afli pe un vulcan. Vezi nemulțumire, sărăcie... strălucirea unor ochi care te țintuiesc plini de ură. Într-o zi, cu mulți ani în urmă, am fost lovit pe neașteptate. Mergeam pe o stradă

din centru, cînd am văzut că venea în fugă spre mine un tînăr ; un băiat de condiție foarte modestă, între șaisprezece și optsprezece ani. Cînd ajunse lîngă mine, îmi trînti un pumn în nas și fugi mai departe. A fost ceva atît de ciudat. În primul rînd, n-am făcut nici cea mai mică încercare să mă apăr, deoarece nu mă așteptam să fiu atacat. Iar apoi, reflectînd la cele întîmplate, am ajuns la concluzia că nu pe mine mă lovise. Băiatul se năpustise, voise să distrugă, cu slabele-i puteri, ceva reprezentat de mine : lumea bine îmbrăcată, care n-a știut *niciodată* ce înseamnă foamea și mizeria. I-am dat dreptate și m-am gîndit că tot orașul ar trebui să fie lovit, zgîlțîit. Nu se poate trăi la nesfîrșit fără să se întîmple nimic într-o țară cu contraste atît de cumplite.

— Am ajuns! exclamă ea cu bucurie. Și mi-am dat seama că nu mă ascultase.

Intrarăm. Liftul ne urcă sus, la restaurant. Era aproape gol, și asta mă făcu să mă îndoiesc de calitatea mîncării. Ocuparăm o masă lîngă o fereastră care ne permitea să vedem un turn și un ansamblu de clădiri armonioase. Lalelele, într-un vas în mijlocul mesei, erau atît de frumoase încît dădeau impresia că nu sînt naturale. Am mîngîiat una.

— Ce frumoase sînt, nu-i așa ?

— Da. Mîngîie și ea o petală, iar apoi mîna ei o înlănțui pe a mea. Și pe mine cum mă găsești ? Mai sînt frumoasă ?

Acum o puteam privi la lumina zilei. Avea un chip straniu. Dulceața privirii sale era infinită, și în infinit nu există timp, nu există

vîrstă... m-am gîndit că era nepoliticos să mai amîn răspunsul.

— Cred că în fiecare clipă ești tot mai frumoasă.

— Da, dar...

Chelnerul se apropie, am mai cerut un gin și l-am rugat să aleagă el meniul. Era un tînăr indonezian cu trăsături colțuroase ; am băgat de seamă că — vreme de cîteva secunde — Leonor îl privi de parcă *el* ar fi fost Jim. Atunci l-am cercetat și mi-am zis că frumusețea se poate exprima într-o mie de feluri. Că pe lumea asta, dacă vrem, putem avea o mie de chipuri. Am simțit o gelozie sfîșietoare și m-am îndoit de existența mea.

Trăsăturile Leonorei se-ntunecară, era speriată. După ce se îndepărtă tînărul, continuă :

— Asta se întîmplă fiindcă ești aici. Cînd nu ești, ies pe străzi să te caut cu presimțirea că mă aștepți la colț. Și nu te găsesc ! Și merg în sus și în jos, pradă siguranței absurde că perseverența mi te va scoate în cale... E îngrozitor dacă durează ore întregi ! Nu vii. Nu ești pe nicăieri. Mă conving atunci că ai încetat să mai exiști demult. Și că, prin îndărătnicia mea, te reîntorci la viață. Nu mă considera nebună. Din nefericire nu sînt, și asta mă face să accept și mai greu că a te reîntîlni este ceva în afara dorințelor noastre, este ceva care, la urma urmelor, *se întîmplă* fără voia noastră... Visez trupul tău, și mîinile mele, ființa mea, mîngîie neantul inventîndu-te. Jim, dragostea mea, adesea mă cuprinde panica la gîndul că data viitoare n-o

să mă mai recunoști, sau eu n-o să te recunosc. Dar apoi — asta se petrece cînd mă trezesc — îți văd limpede chipul, ochii, zîmbetul. Și sînt din nou fericită !

Chelnerul se întoarse : umplu masa cu mîncăruri exotice. Ne-a prevenit că unele sosuri sînt foarte picante și i-am mulțumit. Leonor îi puse mai multe întrebări, interesîndu-se ce era ba una, ba alta, cum trebuia să amestecăm sosurile etc. În acest răstimp, am constatat că mîna mea, cea prinsă ca într-un cleşte, era gata să sîngereze acolo unde se înfipseseră unghiile ei.

M-am gîndit că băusem prea mult, căci altfel ar fi trebuit să mă doară. Mi-a venit în minte și că se repeta ceva știut, trăit o dată și de o mie de ori. Am avut luciditatea să-mi dau seama că tot așa o să ni se mai întîmple cine știe de cîte ori. Am iubit-o pe Leonor ca să mă întorc la viață. Amîndoi ne priveam extaziați. Mîncarea se dovedi excelentă, apoi am băut cafea și vodcă poloneză.

Legănîndu-ne, cu mîna ei vîrîtă în buzunarul paltonului meu, împletindu-ne degetele, contemplam Amsterdamul. Vedeam lumea trecînd, auzeam o limbă de neînțeles pentru amîndoi și eram fericiți.

— Ce facem ? am întrebat cînd am ajuns la o intersecție aglomerată.

— Ce vrei. Știi că trăiesc din hotărîrile tale. Pot să te sărut ?

I-am răspuns :

— Te rog.

Îmi sărută palma și am rămas multă vreme ca prostit, căci mi-am amintit că făcea asta totdeauna, în momentele în care eram mai fericiți. După ce mi-am revenit din uimire, am întrebat-o :

— Ce-ai zice dacă am lua un taxi să vedem orașul ?

— Minunat. Dar nu uita că mîine, sau poimîine, trebuie să ne ducem să vedem Haga și să facem un *tour* prin împrejurimi.

— Leonor, mîine începe congresul.

— Mă rog, n-o să facem nici un plan, ca de obicei. Lucrurile *se vor întîmpla*. Toate lucrurile *acelea* care trebuie să se întîmple de data asta. Să luăm un taxi.

Taximetristul se numea Ralph, lucra serile și o parte din noapte ca să-și plătească studiile și să-și întrețină familia (totul spus într-o engleză aproximativă și plină de haz). Era un tînăr cam de douăzeci și doi de ani, căsătorit de curînd ; mai avea puțin și-și lua licența în Literatura Engleză. Ne mai povesti că proprietarul mașinii era tatăl său și că ținea mult la el. Soția lui era foarte frumoasă ; așteptau primul copil pe la sfîrșitul lui august ; locuiau într-un mic apartament moștenit de la bunică-sa. Toate informațiile astea ni le-a furnizat treptat, cu întreruperi, de-a lungul unui traseu de vreo patru ceasuri. În acest interval ne-a dus la mai multe baruri : de studenți, de marinari, de intelectuali ; în sfîrșit, ce-a considerat el că trebuia să vedem. Și a avut dreptate, ne-am amuzat. Am

amestecat însă bere, gin, whisky, și-am văzut orașul ca prin ceață. Pe la opt seara l-am invitat să ia masa cu noi, iar el a primit încîntat, spunîndu-ne însă că trebuie să se ducă acasă să-și schimbe hainele. Atunci Leonor îl lămuri că o invitam și pe soția lui. Fața i s-a luminat de o fericire fără margini, și se uită la noi de parcă veneam de pe altă planetă. Ajunserăm la el, și cu multă diplomație se scuză că nu ne poftește să intrăm : poate că era cam dezordine, căci Ethel nu știa de vizita noastră. L-am întrerupt :

— Nu-i nevoie de explicații. Preferăm s-așteptăm aici. Dar spune-i lui Ethel să nu întîrzie prea mult.

Ralph răspunse încîntat, înainte de a o lua la fugă :

— Cel mult zece minute.

Rămăsesem singuri. Lumina de pe stradă era slabă. Cartierul era sărac. Leonor mă imploră :

— Adu-ți aminte că nu trebuie să te culci devreme în noaptea asta, fiindcă ești atît de frumos cînd dormi, încît nu îndrăznesc să te trezesc.

În clipa aceea eu tocmai căscam și mi-era un somn îngrozitor, efect vădit al amestecului de băuturi și al faptului că nu dormisem bine în avion de la Ciudad de México la Amsterdam. M-am lăsat pe blana mantoului ei și am simțit o destindere binefăcătoare.

— N-ai grijă, i-am spus somnoros, îți promit să nu dorm la noapte... Dar acum o să ațipesc.

Cînd am deschis ochii, Ethel stătea pe locul din față, lîngă Ralph. Străbăteam din nou ora-

șul. Ne-am oprit pe o stradă foarte luminată. Am coborît.

Pe trotuar, Leonor mi-o prezentă pe Ethel. O tînără frumoasă, degajînd acel mister al femeilor la prima lor sarcină. Nu vorbea englezește, zîmbea și făcea semne ca să comunice cu noi. Am înțeles că-mi spunea că ar trebui să mă culc. I-am răspuns că nu. Că mă simțeam bine. Între timp, Ralph parcă mașina și se întoarse. Am intrat în restaurant și eu am prins viață. Pășeam liniștit. Eram iar domnul care-și reprezenta cu toată cinstea editura la acest Congres Internațional. M-am gîndit că a doua zi, înainte de unsprezece, trebuia să mă prezint la birourile societății cutare, spre a face cunoscut că reprezentam editura cutare, și că aveam să întîlnesc, fără îndoială, pe X și pe Y... Mi-am dat seama atunci că era foarte ciudat că Leonor venise cu mine, fiindcă ea trebuia să rămînă acasă, deoarece copiii... și era lîngă mine. Ne-am apropiat de masa unde un *maître* ne aștepta cu o amabilă urare de bun venit pe figură. Eram gata să-i spun lui Leonor : „Nu credeai una ca asta, nu ?“ Mi-am întors capul ca să-i văd ochii, și m-am simțit din nou descumpănit, de parcă eu nu...

— Ce se întîmplă, Jim ? întrebă ea.

— Nimic..., am răspuns. Nimic. *Se întîmplă* ceea ce trebuie să ni se întîmple *ție* și *mie*. Sau nu-i așa ?

— Ca de obicei. Vocea era aspră și asta mă întristă.

— Asta-i un restaurant bun, spuse Ralph. Ethel încuviință de mai multe ori, dînd din cap,

ca să-și suplinească neputința de comunicare. Încerca să ne explice altceva, iar Ralph sfîrși prin a ne traduce.

— Spune că dacă doriți droguri, sînt ușor de obținut prin apropiere. Și că peste drum, unde se auzea zgomot, era un local de homosexuali și lesbiene. Că e foarte vesel.

— O să mergem mai tîrziu, spuse Leonor. Apoi se duseră amîndouă la toaletă.

Comandarăm whisky. Ralph mă bătu prietenește pe obraz ca să mă trezească, și întrebă :

— De cînd sînteți împreună ?

— De un veac, i-am răspuns.

— Dar dumneavoastră nu sînteți atît de... Vreau să spun că păreți mult mai tînăr.

— Leonor și cu mine n-avem vîrstă.

Mi-amintesc vag că eu am mîncat puțin și că am băut întruna. Apoi ne-am dus la localul de peste drum ; mai tîrziu am cerut insistent să mergem să vedem un film pornografic ; la ieșire, m-am încăpățînat să străbatem strada cu prostituate. Iar apoi, tot din pricina îndărătniciei mele, ne-am dus la un bar înțesat de lume. Muzică foarte zgomotoasă. Pe cînd ne aduceau alte băuturi, mi-am dat seama că itinerarul fusese stupid. Că Leonor și cu mine n-aveam de ce să pierdem timpul. Mă cuprinse teama : că cineva ar putea să mi-o fure. Că totul ar putea avea un sfîrșit nedorit. Am îmbrățișat-o, m-am uitat la ea. Era foarte frumoasă. În clipa aceea am observat că Ethel și Ralph nu mai erau cu noi.

— Să mergem, dragostea mea. Am plătit și am ieșit în stradă. Iartă-mi prostia de a te purta prin tot feluri de locuri.

Ne-am dezbrăcat cu naturalețea obișnuită. Trupul ei cunoscut se lipi de al meu.

— Ești obosit, zise.

— Sînt în urmă cu somnul, i-am răspuns.

— Dar asta-i bine, spuse cuibărindu-se alături... Jim, dragostea mea.

— Leonor...

Ea era tot mai tînără și mai frumoasă, iar eu *tot mai mult Jim.*

Scrisoare de la un nepot

Pentru Jorge Galván P.

Iubită Guillermina :

Mulțumită ție, Irene și cu mine ne înțelegem acum mai bine. În capitală ajunseserăm să nu ne mai suportăm. Ei i se făcea părul măciucă ori de cîte ori eu vorbeam la telefon pentru a explica la milioane de prieteni minunatele comenzi care mă așteptau, cele pe care le disprețuiam fiindcă nu erau pe măsura rangului meu (între noi fie vorba, dragă mătușă, ce rang ?) cît și cele care mă interesau și erau aproape gata să-mi pice în mînă. Ea nu mai putea îndura acest șomaj etern pe care mă gîndesc să-l prelungesc *pînă la moarte,* și nici eu nu mai eram în stare să înghit faptul că tot mîzgălea hîrtii și pînze spunînd, plină de mîndrie : „Uită-te... aici am izbutit într-adevăr să redau efectul, atît în ce privește culoarea, cît și volumul. Vezi ? E un echilibru de netăgăduit, e... deși pare absurd să fiu eu cea care o declar, o operă care va face epocă. Mă aflu într-un moment-cheie, asemeni lui Van Gogh cînd picta floarea-soarelui, sau lui Picasso terminînd cei trei muzicanți, sau lui Boticelli făcînd ultimul retuș la Venus, cea de curînd născută din mare... Știu că tabloul ăsta va ajunge la..." „La gunoi, asta merită, fiindcă e mai prost decît ce-ai făcut înainte."

Din zori și pînă-n noapte la noi soseau întruna prieteni, ceea ce împiedica orice explicație între mine și ea și, cu atît mai mult, orice comunicare. Nu ne lăsau nici să respirăm și, încetul cu încetul, reproșurile, scuzele, certurile, mîngîierile dintre noi trecură pe planul al doilea, pentru că n-aveam niciodată timp de nimic legat de noi ; pentru că ne aflam mereu pe punctul de a servi o băutură sau o ceașcă de cafea cuiva, sau primeam o ceașcă de cafea ori o băutură la cineva acasă.

Pînă cînd ție, mătușă Guillermina, ți s-a năzărit binecuvîntata idee să mori și să ne lași moștenire trei sute de mii de *pesos* bani gheață, și casa asta din Jalapa. Au trecut cîteva săptămîni de cînd locuim în ea : aici am avut din belșug timp să ne certăm (ne-ai auzit probabil pînă acum) ; ne strigăm niște chestii îngrozitoare și ne amenințăm și, pe deasupra, facem și dragoste cum nu se poate mai minunat, așa cum nu ni se mai întîmplase de o groază de vreme. (E mai bine, pentru liniștea ta sufletească, să nu prea fi la curent cu treaba asta din urmă.) Sîntem singuri. Aici e secretul.

Poimîine va fi Crăciunul și dulapurile tale sînt pline de mici surprize care o delectează pe Irene și-o fac să-și treacă timpul, ceasuri în șir. Într-un cufăr am găsit ieslea cu figurinele pe care le păstrai pentru pom, învelite una cîte una, în hîrtie de mătase.

Am reflectat, în memoria ta, la posibilitatea (îndepărtată, nu te entuziasma încă) de a ne face provinciali : acesta poate deveni căminul nostru pe tot restul vieții ; aici putem face copii, ei

ne vor face bunici, și vom alcătui una din acele minunate familii care o îngrozeau totdeauna pe mama (frumoasa ta soră).

Astăzi, cînd ne-am sculat, era foarte frig. Ceața s-a lăsat aproape de pămînt. Irene întinse un *poncho* lîngă dulap și-și puse acolo toate descoperirile. S-a ocupat cu treaba asta toată dimineața. De aici, pe cînd îți scriu, o observ, și în două sau trei rînduri am simțit, mătușă Guillermina, că ești cu noi.

Pentru prima oară de cînd ne-am căsătorit, acum aproape trei ani, am senzația că Irene și cu mine formăm — sau am putea forma — un cămin. E ceva ce se înfiripă din mirosul de camfor care se desprinde din dulapul acela deschis ; din violetele presate peste care am dat într-o carte veche de rugăciuni, unde numele mamei și al meu stau scrise, cu tuș și cu litere frumoase ; din mostrele de broderii cu cruciulițe și din pozele decolorate ale unor rude moarte, ale căror nume nu le știu. Irene a găsit — și mi-o aduce — o păpușă îmbrăcată în stil Pompadour care-mi amintește de ceva : pesemne se află întipărită în vreun ungher al memoriei și pare în stare să-mi reveleze o taină extraordinară. Încerc să mi-o imaginez și hotărăsc că trebuie să fie o scenă în care apare mama, într-una din călătoriile din vacanțele de iarnă, cînd veneam să vă vedem, pe tine și pe străbunicul Fermín, care a trăit ani de zile— înconjurat de răsfățul tău plin de drăgălășenie — în scaunul lui cu rotile. Totuși, străbunicul n-a lăsat nici o urmă aici. Presupun că lucrurile lui

au ajuns pe la alți unchi și mătuși. Păpușa rămîne în fața mea un răstimp îndelungat, în vreme ce mă străduiesc să-mi aduc aminte ceea ce vrea să-mi amintească. Îi ating rochia, pentru a vedea dacă senzația asta mă poate duce în trecut. O mătase foarte fină. Nimic altceva. Știi tu ceva despre ea ? Spune-mi, te rog. Am uitat atîtea lucruri.

Irene îmi pune întrebări la care nu știu să răspund și, ca să nu mă mai bată la cap, îi promit că într-una din zilele următoare o s-o invit pe mătușa Judith (pe care, dacă-mi amintesc bine, n-o prea îndrăgeai) ca să ne povestească întîmplări despre familie care mie îmi sînt necunoscute.

Într-un mod vag, ca ceva de care-mi pasă și nu prea, mă tulbură că n-a rămas nimic de pe urma străbunicului. Mă gîndesc la strănepoții mei virtuali.

Mătușă, aseară i-am promis Irenei că anul viitor o să mă apuc într-adevăr de lucru. În plus, dacă n-aș face-o, ar trebui să începem să cerșim, pentru că picturile ei sînt atît de proaste că n-o să ne aducă în veci vreo para chioară, și renta lăsată de mama valorează tot mai puțin. Iar cei trei sute de mii de *pesos* de la tine o să-i prăpădim în scurtă vreme. Doar mă cunoști. Și cred că bănuiești și cum e Irene. Oare de asta ne-ai lăsat banii ? Căci ai fi putut să ne lași mult mai mult. Deși e urît să ți-o reproșez, nu crezi ? Ar trebui să-ți fim veșnic recunoscători. Și-ți sîntem. Chiar dacă o să ne țină foarte puțin.

Mă amuză gîndul că asta-i o scrisoare — scrisoarea pe care nu ți-am scris-o niciodată în viață, acum pot s-o fac. Moartea dă o măsură mai exactă dragostei, îi îndulcește asperitățile și o scapă de superficialitate : o eliberează de lestul greu al familiei și atunci morții, și cei care-i îndrăgim pe morți, ne putem iubi fără regrete și fără pretenții ; într-un cuvînt, ne putem iubi.

Văd pereții casei tale — ai casei mamei, a străbunicului Fermín (am uitat de ceilalți) — ai casei care este a mea și nu prea este, fiindcă nu m-am născut aici. Ți-aduci însă aminte ? Mi-am petrecut aici multe vacanțe, și chiar un an de școală primară, clasa a patra, cînd m-au trimis deoarece, ziceau, eram cam bolnăvicios. Dar tu și cu mine știam că nu era adevărat, a fost un pretext al *Șobolăniței* ca să mă îndepărteze din preajmă-i și să se poată bucura de amantul evreu (pe cînd tata era la închisoare) fără să-i stric eu plăcerea, cu privirea mea încărcată de reproșuri. Căci evreul ăla nu mi-a fost niciodată simpatic. Dar cred că, dacă mama a fost fericită, eu am fost și mai și.

Orașul ăsta îmi place fiindcă rădăcinile care mă leagă de el sînt adventive. Mama s-a străduit să mă convingă prin toate mijloacele posibile de importanța cordonului meu ombilical din Jalapa, și (după cum mi-a povestit într-o zi) mi-a îngropat buricul aici, în grădină. Bietul meu buric, care de bună seamă servi de talisman după mulți ani, influențîndu-te, mătușă Guillermina, să te hotărăști, pur și simplu din

capriciu, să-mi lași moștenire casa. Poate că și tu speri să mă statornicesc pe meleagurile astea, în mod concret în căminul ăsta care îmi place într-adevăr, ca să-mi petrec niște vacanțe, sau poate...

Mătușă, poate că Irene și cu mine te-am înșelat. Poate că nu merita ca tu să duci acea „luptă titanică" împotriva unor rude mai apropiate decît mine, și uneori îmi spun că, în multe cazuri, chiar mai îndrăgite, ca să-mi lași ce mi-ai lăsat.

Vedem totul cu dragoste de prețuitori. Socotim cîți bani face etc. Nu sînt rău. Sînt sincer. Altminteri nu ți-aș scrie scrisoarea asta. Sînt obiecte de un gust detestabil. Nu mă îndoiesc că multe din ele au fost preferatele mamei. Sînt în genul ei. Obiectele ne stîrnesc amintiri, ne deșteaptă priveliști uitate, unele aproape ne fac să plîngem. Îi povestesc Irenei. Nu tot, pentru că n-ar înțelege prea bine, întrucît ar trebui să dau numele și gradele de rudenie al personajelor. Și într-adevăr, mătușă, nu le știu. Uneori, mă gîndesc că povestea asta cu buricul meu a fost o festă urîtă, cum obișnuia să facă *Șobolănița*; fără intenție rea, dar cu acel simț ascuțit al umorului care în multe privințe părea (la originea sa cea mai îndepărtată) dorință de dreptate.

Îți mai amintești de mama ?... Eu n-o pot face fără să-mi vină să zîmbesc. Dacă ar mai fi trăit, s-ar fi putut ca, și în clipa asta, să fi făcut lucruri care nu mi-ar fi stîrnit... zîmbete. Dar cum a murit la timp, n-am avut prilejul s-o văd cu alți ochi. Trebuie să-ți aduci aminte negreșit cum, datorită reproșabilului fapt că era actriță (reproșabil după mine e că era o actriță *foarte proastă)*, a fost nevoită să trăiască ascunzîndu-se de familie și asta a deprins-o cu o viață nomadă ce nu-i era proprie, dar pe care eu am moștenit-o împreună cu numele ei. Motivul e strigător : încă din amintirile mele dinainte de a mă naște, mama colinda dintr-un loc într-altul. Mă gîndesc la „cariera" ei și ajung la concluzia că niciodată nu și-a iertat că era o actriță mediocră, dar cînd a descoperit asta era prea tîrziu ca să mai îndrepte ceva. A fost oaia neagră a familiei, s-a măritat tot cu o oaie neagră și unicul ei copil, eu, am ieșit cenușiu. Biata mămica, foarte puține lucruri i-au izbutit în viață. Și de aici, după cum mi-a povestit de mai multe ori, a pornit distanțarea de ai săi. Nu pot decît să fac haz de necaz, n-am nici cea mai mică intenție să îndrept ceva.

De la ea, și de bună seamă și de la tata, am moștenit o fobie — mai mult sau mai puțin pasabilă față de familia Malpica : familia ta. Și, ca de obicei, scumpă Guillermina, nu-mi vizitez unchii și verii, iar dacă îi întîlnesc pe stradă mă fac că am orbul găinii sau naiba știe ce altceva, poate memorie proastă. Pe mulți din ei nu i-am văzut niciodată, dar îi recunosc pentru că au același aer ca mama. Cu variații, bineînțeles, dintre care multe, te asigur, nu-i avantajează. Unele specimene se salvează și au o anumită frumusețe care s-ar putea asemui cu cea a mamei sau chiar ar întrece-o. În general

însă, la toți s-a accentuat înfățișarea asta de șobolan alb, înfricoșat, pe care mama și-o lua de obicei cînd, copil mic fiind, voia să mă sperie. N-am cercetat niciodată cu atenție un șobolan alb, dar îmi plac și cred că sînt la fel ca mama. Trebuie să-ți lămuresc, mătușă, că nu mă supără defel complexul lui Oedip. Mi-l cultiv cu grijă, de parcă mi-ar fi trandafirul preferat. De aceea iubesc șobolanii albi, iar pe șobolanii de culoarea șobolanului îi detest.

E limpede că atunci cînd mamei i s-a năzărit să se poreclească pe sine *Șobolănița* s-a gîndit, cu mare invidie, la *Pisicuța Albă*. Biata mea mămică își avea și ea complexele ei, și cel de inferioritate atîrna cel mai greu, dar, cu aceeași străşnicie cu care eu îmi practic oedipismul, ea și-l accepta.

Irene și cu mine sîntem gata să ne petrecem singuri Crăciunul în conacul tău. Mausoleul ăsta, care a suportat fericirea a nenumărate Crăciunuri ce iscau invariabil certuri cumplite (după cum mi-a spus mămica) ; era tocmai momentul ca fiecare să-și vînture rufele murdare și să-i înjure pe ceilalți după pofta inimii. Cu alte cuvinte, un fel de terapie colectivă, dar pe gratis.

Prin niște prieteni din capitală, i-am cunoscut aici pe soții Luis și Eugenia Álvarez. Nu sînt din Jalapa, așa încît nu-i știi, dar îi paște primejdia să se pomenească de Crăciun cu toată familia din Querétaro. De nu se întîmplă una ca asta, ei vor fi singurii noștri invitați. Sînt simpatici și nu se încumetă să ne viziteze fără

să ne înștiințeze mai dinainte, ceea ce e o dovadă de considerație care ne pică tare bine, căci eram sătui pînă în gît de constantele vizite pe nepusă-masă ale prietenilor noștri care, ca și noi, nu prea au mare lucru de făcut și se plictisesc pînă peste poate. Totuși, ne-ar face plăcere ca soții Álvarez să fie mai puțin ceremonioși, și în vreo seară, sau în clipa asta, să ne întrerupă singurătatea, rămînînd pînă în zori. Un pic și ca să nu ne pierdem un obicei atît de sănătos.

A trecut Crăciunul. Totul trece. Figurinele și ieslea ne-au ieșit grozav. Și bradul la fel. Soții Álvarez au venit cam pe la nouă seara și au plecat la șase dimineața. Mătușa Judith ne-a sunat și-a stăruit să ne ducem să sărbătorim prima zi la ea. Firește că n-am acceptat. Scuza a fost sarcina Irenei. Ea se tăvălea de rîs pe covorul tău persan, în vreme ce eu înșiram toate amănuntele respective și, cu vocea tremurînd de neliniște, i-am comunicat că doctorul tocmai mă anunțase că era la un pas de avort. Cînd am ajuns la chestia asta, Irene se zbătea în convulsii și zău că, de-ar fi fost într-adevăr însărcinată, ar fi avortat.

Azi scriu în sufragerie (nu știu de ce-ți mai explic, de bună seamă că știi) dar... E o prostie și că îți scriu, nu ?

Mai bine să vorbim tot de mama. De ce-au botezat-o Aurora ? Nu-mi amintesc ca vreuna din rubedenii să fi avut numele ăsta. Mi-am spus uneori că motivul o fi fost fața ei albă, dar apoi

m-am convins că i-au dat numele ăsta fiindcă în familie nu mai era altul. După socotelile mele, cînd s-a născut ea era nepoata numărul patruzeci și nu știu cît. Prea mult, nu-i așa ?

Aurora... Era foarte frumoasă, și tu o vezi cu aceiași ochi ca mine ? Cred c-a fost mare păcat c-a murit, și mai ales de congestie. Avea gîtlejul prea îngust, ce calică s-a arătat natura ! Presupun că, pe lumea cealaltă, încă nu s-a consolat c-a pierit de ceva așa de comun și plebeu. (Ți-a spus ție ceva despre asta ?) Ei i-ar fi plăcut să moară ca Isadora Duncan. Nu știu de ce n-a izbutit s-o facă ; avea o groază de eșarfe și, fără nici o îndoială, numai pentru scopuri sinucigașe.

S-a întîmplat de ziua ta.

Ca să nu te fac să te simți stingherită, voi trece sub tăcere cîți ani împlineai. Dar cifra mi-o amintesc... Și-mi mai amintesc că mama s-a înecat atît de îngrozitor cu curcan în sos picant, că nici Domnul din cer n-a putut s-o salveze... Mămica... Aurora Malpica, născută la Jalapa... Tăticul : Mario Toledo, născut cine știe unde... Amîndoi morți. Sînt un biet orfan... Mama s-a dedicat scenei după ce s-a căsătorit, cred că Toledo a împins-o un pic s-o facă. Un pic doar. Avea deja vocația, dorința, o pot garanta, din moment ce sînt sînge din sîngele ei. Pe vremea aceea tot ce știa să facă era să danseze — învățase de copilă la studioul domnișoarei profesoare Gracielita Larena — și anume dans spaniol ; a debutat deci ca madrilenă, dansînd flamenco, și cu numele de *Blanca Toledo*. Dar, știi prea bine, cu atît de puțin succes încît, în scurtă vreme, lăsă baltă stilul spaniol și deveni *Babe Collins*, din motive care mi-au părut de neînțeles și scabroase, așa că nu m-am încumetat niciodată să le deslușesc. Se zice că, pe cînd eu aveam șase sau șapte ani, era în epoca ei cea mai bună. Totdeauna i-am spus *beibi*, nu mămico. Mămico i-am spus după ce a murit, cînd nu s-a mai putut ofusca. Fiindcă frumoasa *beibi* n-a avut nicicînd mai mult de douăzeci și trei de ani, iar eu am avut.

În general, am fost străin de viața ei de teatru. Sigur însă că nu era un secret pentru mine, cu toate că mămica încerca să nu vorbească de asta în prezența mea. Cred că a avut totdeauna convingerea ascunsă că a fi actriță însemna o trădare față de mine și față de familia Malpica.

Ieri a fost Anul Nou — ce oraș plicticos ! — nu s-a petrecut decît un singur lucru important : Irene și cu mine ne-am hotărît ca, fie ce-o fi, să ne instalăm aici, să ne întemeiem un cămin și să fim cuminți. Irene și-a pierdut pedanteria aia care o făcea nesuferită. Cu cît îmi dau mai bine seama de asta, cu atît mă conving mai tare că eu eram pricina. Adevăratul snob pedant sînt eu. Bineînțeles că Irene nu s-a lăsat de pictură. Dar acum treaba asta a luat o altă întorsătură. În primul rînd nu-și mai exprimă obișnuitele elogii față de opera ei, nici nu-mi mai cere părerea. Lucrează în acuarelă, și nu mă îndoiesc în nici un fel că tu ai rămîne extaziată contem-

plînd toate colțurile casei tale pictate cu dragostea asta de almanah... Dacă ea îmi citește paginile astea o să le rupă în bucățele, și încă-i va mai rămîne putere să mă blagoslovească rapid cu două lovituri de picior și cu tot atîtea mușcături. Mai bine să rectific : ceea ce face acum nu-i rău, are o duioșie deosebită, ceva din spiritul care se desprinde din Catedralele lui Monet.

Irene a fost aici acum o clipă ; a străbătut tot salonul în pași de dans. Acum cîteva zile și-a cumpărat niște ciorapi de lînă neagră și azi i-a pus pentru prima oară. Voia ca eu să-i observ. Se vede bine. Foarte bine. Aseară, plină de siguranță și cu un aer ștrengăresc, mi-a spus că poate treaba cu sarcina nu-i doar o glumă. Se vede că-i fericită, pentru că e puternică, pentru că știe să fie generoasă și, pe deasupra, e convinsă că nu mă interesează nici o altă femeie, iar asta, mai curînd decît să-i aducă liniște (de care n-are nevoie) o măgulește. Ori de cîte ori văd niște ciorapi negri îmi amintesc de Lupe Vélez în *Reînviere*. Eram foarte mic cînd am văzut filmul ăsta, și nu-mi amintesc decît că Lupe își scoate ciorapii ca să se culce : un bărbat cu barbă o observă de afară, de la fereastră ; intră cu forța în cameră și, nici una, nici două, o violează pe Lupe. Ar trebui să-mi aduc aminte și de alte scene, fiindcă vedeam de mai multe ori toate filmele. În vacanțe trebuia să plec de la internat, prin urmare mămica n-avea încotro și era nevoită să mă accepte și, fiindcă nu era nimeni în casă care să vadă de mine (tăticu era foarte rar pe acolo), cînd ea pleca la teatru mă lăsa la cinema, la *Imperial*. Mă dădea în grija casieriței, doña Cata Perdomo și, dacă nu venea să mă ia înainte de a se termina ultimul film, Catita mă ducea la Tupinamba să beau cafea, sau la ea acasă, după cum stabilise cu *Șobolănița*. Din anii aceștia mi-a rămas întipărită în minte Greta Garbo care-și freacă fața cu zăpadă într-o scenă din *Maria Cristina*, și Hepburn în *Maria Stuart* (sau o fi cumva tocmai invers ?). Pe Hepburn am mai văzut-o în ceva foarte trist, cu un tată pervers și mistic, care o făcea să sufere mult. Îmi vine în minte că, în *vacanțele* acelea pe care mi le petreceam la *Imperial*, ori de cîte ori vedeam filme cu cowboy mă așteptam ca cineva din public să aplaude cînd eroul, cu mare dibăcie și succes, săvîrșea vreo ispravă. Dar nimeni nu aplauda, și asta mă dezamăgea. Consideram că nu-i drept... Mi-amintesc și de Silvia Sidney în *Mary Burns, fugara*, într-o singură scenă : ea fuge în ploaie, nu se știe de ce, și întrebarea m-a urmărit multe nopți în cursul vieții. Uneori, cînd sînt gata s-adorm, se ivește Mary Burns, în maratonu-i fără sfîrșit, cu părul lipit de frunte de ploaie, și mă întreb încotro aleargă. Bănuiesc că n-o să aflu niciodată, și o să rămînă încă o taină, care se adaugă celei a dumnezeirii, și celei a telefoanelor, a căror funcționare nu mi-am putut-o lămuri în veci. Cred că ignoranța e sinonim cu inocența, și de asta am eu nevoie ca să-mi purific cugetul.

În dimineața asta, ziua se arătă strălucitoare — se vede că sîntem la sfîrșit de februarie — nu mai e frig aproape deloc. Irene mă rugă s-o duc pe drumul către Orduña, să picteze puțin. Își pusese pantaloni și o veche cămașă de flanelă de-a mea, în carouri. În două ceasuri — mi-a spus — cu lumina asta, o să fac o lucrare frumoasă și o să le-o dăruiesc soților Álvarez.

Am condus cu o viteză excesivă și deodată am derapat, la o curbă în apropiere de Consolapan. Din fericire, n-am pățit nimic. Am așteptat reproșurile Irenei, dar ea era absentă, străină de întîmplarea asta neplăcută, cu chipul mai frumos ca oricînd, plină de seninătate și duioșie. Își dădu seama că o priveam și-mi zîmbi.

Am parcat mașina acolo unde începea drumul străjuit de magnolii și am ajutat-o să-și dea jos sculele. Le-am pus mai la o parte și-am pornit-o să-mi aleg un loc să mă întind. Am cercetat pajiștea pînă am dat de o porțiune mai mare, unde nu se vedeau nici furnici, nici gunoaie, și-am întins acolo o pătură ca să ațipesc. M-am culcat pe burtă, sprijinit în coate, și m-am uitat la Irene, care o pornise și ea în căutarea unui loc desăvîrșit, de unde ar putea avea perspectiva cea mai bună pentru acuarela ei. Își schimbă locul de atîtea ori, încît am crezut că, pînă la urmă, o să se așeze peste mine sau o să mă roage să mă dau mai la o parte. Așa și făcu, iar eu m-am supus. După cîteva minute stătea dusă pe gînduri, contemplînd priveliștea. Mi-am zis că, pentru a prinde toată forța asta

vegetală excesivă, dar blîndă, care mărginea drumul, făcînd o boltă, trebuia să pictezi în ulei, nu în acuarelă. Mi-ar fi plăcut să fiu pictor, să redau frumusețea care ne înconjura. Magnoliile înalte păreau că ne ocrotesc și ne veghează, dînd o penumbră fermecată care, în clipa aceea — cînd vîntul mișca frunzele — era străpunsă de săgețile soarelui ce scăldau drumul și plantele într-o stranie lumină verde-aurie, reflectată, cu scînteieri ca ale mării, pe mușchiul verde umed de pe rădăcinile ieșite din pămînt ale trunchiurilor groase. Peste petele umede creșteau ferigi gingașe, liane stranii cu frunze țepoase și, icicolo, în locurile mai înalte, orhidee sălbatice... Cînd eram copil, *Șobolănița* mă aduse aici de mai multe ori. Îi cerea șoferului s-o ia înainte și să ne aștepte la intrarea în sat, iar ea și cu mine făceam drumul pe jos : pe parcurs îmi arăta natura și se plîngea că tata nu ne putuse însoți. (Tăticu n-a venit niciodată cu noi la Jalapa ; aici, el nu exista). Și mie mi-ar fi plăcut să vină cu noi, mă gîndeam la închisorile lui și-i doream întinderea asta liniștită de pămînt unde ar fi uitat negreșit de frecventele-i perioade de captivitate. Mămica mi-a spus mereu că nu era hoț, că era cleptoman. De mic copil, drumul spre Orduña a fost pentru mine simbolul fericirii, aici tăticu nu era hoț și nici mămica „actriță"... Nu știu cum, dar la școală s-a aflat că mămica era „saltimbancă" și sigur că asta n-a fost prea plăcut pentru mine în unele împrejurări. Totuși, în altele mi-a folosit ca să-mi întăresc prieteniile, ba chiar ca să obțin

o poziţie de superioritate şi privilegiată faţă de colegi, deoarece presupuneau că ştiu mult mai multe decît ştiam în realitate. Eu eram un copil din lumea bună pentru camarazii mei de la internat şi chiar pentru unii profesori... Anii aceia mi se părură fără sfîrşit ; în schimb, cei de la liceu au trecut foarte iute. Se terminară pe neaşteptate şi sosi momentul în care trebuia să-mi aleg viitorul ; dar nu ştiam, şi nici nu voiam să ştiu, cum avea să-mi fie viaţa. Nu mă interesa să fiu doctor, nici inginer, nici orice altceva din ce mi se oferea, cu atît mai puţin eram tentat să fiu actor sau cleptoman. Îmi plăcea să citesc, să văd filme, să ascult muzică simfonică... Nimic altceva. Soluţia a fost dureroasă. În acelaşi an în care a murit mama, la cîteva luni, a murit şi tata, îl omorîră într-o cîrciumă... Eu am rămas liber, stăpîn pe o rentă pe atunci considerabilă, care mi-a îngăduit să trăiesc pe picior mare şi să nu trebuiască să-mi pun întrebarea : ce-o să mă fac ?...

Lîngă pereţii duraţi de magnolii, portocalii, arborii de cafea, mimozele cu frunzişul des îngustau şi mai mult priveliştea. În liniştea noastră răzbeşte din cînd în cînd murmur de voci ; la fermele din apropiere, pîlcuri de femei şi de bărbaţi se mişcau, arau, strîngeau recolta, poate făceau dragoste. Mi-am culcat bărbia pe braţ şi am calculat că, dacă-mi întindeam mîna, puteam atinge piciorul Irenei, şi mai puteam, dacă mă întindeam şi mai tare, să-i dau un brînci scăunelului şi s-o fac să cadă. Ce bine

şi ce ocrotit mă simţeam stînd aşa ! La îndemîna ei şi a mea. Am întrebat-o :

— Irene, mă iubeşti ?

— Nu. Răspunse cu blîndeţe.

Am închis ochii, fericit. Nu-i văzusem lucrarea, dar eram sigur că folosise nişte nuanţe de verde diferite de cele pe care le-aş fi ales eu şi că, atunci cînd o va termina, drumul spre Orduña va fi oricare altul, frumos, dar nu cel pe care n-am să ajung vreodată să-l plăsmuiesc, căci eu nu sînt pictor.

— Fii binecuvîntată, Irene. Îi spun, mîngîindu-i pantalonul.

— Sînt binecuvîntată, în primul şi în cel de al doilea înţeles al cuvîntului, cînd nu mă întrerupi.

— Care sînt înţelesurile astea ?

— Fericită.

N-o întreb care-i al treilea, dacă o exista — şi trebuie să existe —, sînt sigur că-l ştie. Mă deranjează că învaţă atîtea lucruri, că are o memorie atît de bună pentru nimicuri. Eu aş fi vrut să rîd de ea... Am văzut în depărtare un căruţaş. Se apropia de noi trăgînd un măgar ; după el, două femei cu sarcini de vreascuri pe umeri. Atunci, spre surpriza mea, scumpă Guillermina, Irene îmi spuse ceva ce ţie poate să-ţi fie deja cunoscut :

— Sînt însărcinată.

— Şi te simţi binecuvîntată ? Bineînţeles, mă refer la primul şi la al doilea înţeles al cuvîntului.

— Mă simt binecuvîntată, întregită, în plenitudine. Dar tu ?

— Fericit, deşi într-alt chip... N-aş şti să ţi-l descriu acum.

Înţeleg că e neapărat necesar să mai adaug ceva şi spun :

— Te iubesc şi mai tare şi...

— Şi... ?

— Bănuiesc că acum va trebui într-adevăr să mă apuc să muncesc... Dar ce anume ?

M-am sculat în picioare şi am îmbrăţişat-o. Eram nedumerit, zăpăcit, dar în fond mă simţeam fericit de-a binelea ; din străfundul meu răzbătea o tandreţe nouă pentru soţia mea. Ne-am mîngîiat. Ea părea mulţumită de expresia de pe chipul meu, căci ochii îi oglindeau veselia. Îmi luă mîna şi şi-o puse pe obraz. Căruţaşul şi femeile trecură pe lîngă noi şi ziseră : ziua bună. Iar noi am repetat : ziua bună.

Azi, cincisprezece martie, am fost la masă la mătuşa Judith. Primul lucru pe care-l făcu, după ce ne aşezarăm în salon, a fost să ne aducă o cutie plină cu hăinuţe. Ne spuse că de la Crăciun a început să împletească, şi că ea nu credea în avorturi : copilul nostru avea să vină pe lume teafăr. A rugat-o pe Irene să se ridice în picioare. A cercetat-o din profil, din faţă, din spate, şi exclamă triumfător : „Băiat ! O să cîntărească patru chile“. Se purtă minunat. Surorile Malpica seamănă atît de tare, încît uneori credeam că eram cu tine, alteori cu mama. Desigur, într-unul din momentele pline de candoare ale *Şobolăniţei*. Mi-am închipuit cum aţi arăta, Judith şi cu tine, cu îmbrăcămintea pe care o folosea ea : rochiile decoltate, strălucitoare, acele boa de pene... şi m-am pornit să rîd, amîndouă păreaţi teribil de nostime. Casa mătuşii Judith e ca o copie la indigou după a ta. Presupun că e pecetea bunicii Margot, nu-i aşa ? Masa, îmbelşugată şi foarte bine pregătită, a fost nespus de plăcută. Am mai rămas apoi încă aproape trei ceasuri ; ea îşi aminti anecdote, vorbi de toată familia, şi cred că Irene descurcă în cele din urmă multe din povestirile pe care eu le lăsasem la jumătate. Aproape la sfîrşit, ne lămuri că nu dorise să mai invite nici o altă rudă deoarece ştia că eu nu le înghiţeam. M-am simţit cam ruşinat, şi i-am spus că erau unele care nu-mi displăceau şi că, în general, erau poate foarte simpatice, dar că nu avusesem prilejul s-o constat. Atunci, spre neliniştea mea, Irene zise că avea să organizeze ea o cină pentru toată familia, în păr. Îndată se puseră amîndouă — spre marea plăcere a lui Judith — să numere cîţi invitaţi vor fi. Aşa încît frumoasa mea Guillermina, joia viitoare în casa ta se vor scoate feţele de masă pînă-n pămînt, ca-n vremurile bune.

Azi ne-a sosit o veste minunată. O prietenă de-a noastră, Olga Curtis, care acum locuieşte la Paris, a vîndut acolo patru tablouri ale Irenei, şi o galerie importantă se interesează de pictura ei. Scrisoarea ne-a parvenit împreună cu preţiosul cec de o mie cinci sute de dolari. Minunea ! Salvarea ! N-o să mai fiu nevoit să muncesc ! Ne-a cuprins o fericire neţărmurită.

Imaginația noastră începu să-și dea drumul și ne și vedeam trăind la Paris. Singura noastră îndoială e asta : să se nască aici sau în capitală ? Ne gîndim că, pentru tine, și pentru buricul acela al meu, cel mai potrivit ar fi să se nască aici, și desigur în casa ta, în aceeași cameră în care v-ați născut voi toate. Îți pare bine ?... O să vină pe lume în august, la sfîrșit, prin urmare Crăciunul îl vom petrece la Paris. Ce-o mai rămîne pînă atunci din cei trei sute de mii de *pesos* ai tăi ne vor ajunge pentru biletele de avion și pentru primele cheltuieli de instalare. Iar ce va urma, o să fie pe socoteala marii noastre pictorițe.

Ultimele două săptămîni au fost pline de îndoieli : uneori Irene zice că preferă să trăiască aici, în liniște, și eu o fac să-și schimbe părerea, iar a doua zi eu sînt cel care crede că pentru copil va fi mult mai bine să-și petreacă primii ani în orășelul ăsta, și atunci ea mă convinge că Parisul are mari avantaje, și că acolo copilul va învăța ambele limbi fără probleme. Cu asta ne batem acum capul. Cred că pînă la urmă o să dăm cu banul. Tu ce zici ?

Pe la zece dimineața a început să-i fie rău. Doctorul, mătușa Judith și soții Álvarez sosiră cam în același timp. N-o văzusem niciodată pe Irene suferind. Am dus-o la spital. Seara, a pierdut copilul. Tocmai vin de la ea, am lăsat-o dormind. Am venit să-ți scriu ca să știi. Mă simt... Nu știu cum.

Convalescența a fost anevoioasă. Irene și cu mine aproape nu ne-am vorbit în ultimele trei

săptămîni. Nu fiindcă ne-am fi depărtat unul de altul, dimpotrivă, pentru că n-aveam nevoie de cuvinte. Ne luăm de mînă, și sîntem mai legați ca oricînd...

Adieu, Guillermina, *adieu !* Franța ne așteaptă ! Mergem acolo deoarece copiii sînt aduși de barză sau de la Paris. Te rog, nu fă ca mătușa Judith : nu plînge.

Îți promit, scumpă mătușă, că n-o să-ți vînd niciodată casa ; în cel mai rău caz, și numai dacă o să-mi meargă foarte prost, o s-o ipotechez. Sper ca soții Álvarez să nu te plictisească prea tare, dar sînt singurele persoane de încredere cărora le putem închiria casa mobilată. Nu m-am gîndit la nici o rudă, fiindcă asta ar fi într-adevăr o treabă cu cîntec. Mii de mulțumiri pentru toate. Irene îți trimite toată dragostea ei.

Mario

P.S. : Spune-i *Șobolăniței,* cînd o vezi, că ei am să-i scriu de la Paris.

Portretul Anabellei

Pentru Jorge Rangel Guerra

Peste douăzeci sau treizeci de minute, își repetă Anabella, cu mîna încă pe telefon. Penumbra începea să învăluie dormitorul, fapt binevenit fiindcă în jumătate de oră avea să fie întuneric și nimeni n-ar mai fi putut observa nici dezordinea, nici praful, nici... Jumătate de oră. Doamne ! Dădu fuga la oglindă, dar penumbra nu era un bun judecător. Trebuia să aprindă lumina. Făcu cîțiva pași spre comutator. Îi tremurau degetele, unghiile lungi de pe care oja se jupuise. Chiar în momentul cînd aprinse închise ochii, strîngîndu-i ; apoi, cu încetineală, cu spaimă, îi deschise puțin cîte puțin. Necruțătoare, oglinda o arăta așa cum era : cu părul zburlit, încurcat, cu pielea uscată ; era absolut îngrozitoare. Numai ochii — ochii aceia violeți cîntați de trubaduri, imortalizați în tablouri de pictori — doar ei n-o părăseau ; acum era convinsă că aveau să rămînă frumoși pînă la moarte... Deși erau și mai frumoși dacă își farda pleoapele și își desena cu creionul sprîncenele. Și atunci erau iarăși aceiași ochi cu care se uitase la publicul de la Scala din Milano și-l desfătase.

Noaptea aceea minunată !

Dar trebuia să restaureze restul. Anevoie, începu să-și caute borcănașele cu cosmetice. Și

cu acea plăcere cu care un copil își recuperează jucăriile, și le regăsi unul cîte unul ; lipsea rujul și, după un răstimp îndelung, îl descoperi sub pat, aproape de oala de noapte, plină de cine știe cîte zile...

Dar nimeni nu-și va băga nasul aici. Mîine o s-o deșert. Mîine o să fac curățenie generală...

Mîine e ziua mea de naștere. Mîine va fi petrecerea și totul o să fie minunat și eu îmi voi pune pentru prima oară rochia neagră și... Maică Precistă ! Ce-o să-mi pun pe mine acum ? Dădu fuga la dulap și își inspectă garderoba... lucruri murdare, sau rupte, sau demodate... Dar nu, uite costumul ei *George Sand,* cu o ușoară pată de vărsătură pe reverul de catifea, care cu puțină apă se șterge. Cu pași greoi, lovindu-se de mobilă și de perete, se duse la baie. Chiuveta era plină de ciorapi puși la înmuiat. Ridică dopul și îi puse deoparte. Deschise robinetul, degetele-i măsurară pata care încetase să mai fie albă, devenind neagră și crescînd. Fugi înapoi în dormitor și începu să se fardeze.

Bineînțeles, nici o nepoată nu merită osteneala, n-avea de ce să se grăbească atîta. Dar Mina asta era fata Teresei, singura soră la care ținuse din tot sufletul. Și să călătorești de la Milano pînă în Mexic... o călătorie lungă... o groază de ceasuri...

Cu o zi înainte Mina o sunase anunțînd-o că ajunseseră în oraș și că Franco, soțul ei, mergea la o conferință a hotelierilor la Acapulco, dar că aveau să petreacă trei sau patru zile în Ciudad de México. Atunci, Anabella îi invită la pe-

trecere. Pînă aici totul mersese bine, dar imediat după aceea, Mina sunase să-i spună că colegii lui Franco voiau să plece a doua zi devreme, cu mașina unui prieten, ca să viziteze Taxco. Și-o rugase fierbinte : Nu te deranjează dacă venim să te vedem chiar azi ? Cîteva clipe Anabella rămase mută... Nu, puteți veni... deși casa e într-o stare jalnică, și eu la fel... dacă nu vă supără... (începu să-și șteargă crema și apoi, fără să tremure, își aplică fardul). Nu, important e să trec să te sărut și să ciocnim un pahar pentru aniversare și să-ți dau cadourile pe care ți le-a trimis mama. Și, în afară de asta, nu-ți fă griji, Franco e boem, prietenii noștri din Italia sînt artiști, intelectuali. El te cunoaște, te-a văzut cu mulți ani în urmă, mi-a descris ochii tăi de mii de ori. Și eu nu te cunosc ! Sîntem la tine în jumătate de oră.

Machiajul trebuie să se usuce în zece minute. Între timp, pot să mă îmbrac. Își scoase halatul. Cînd se auzi soneria de la ușă, ea tocmai se contempla în oglindă. Rămase satisfăcută. Poticnindu-se iar pe coridorul întunecos, se duse și le deschise.

Începu să rîdă, un rîs nestăvilit, juvenil, plin de fericire. Mina o îmbrățișă și o sărută de mai multe ori. Pe urmă veni rîndul lui Franco.

— *Avanti per piacere.* *

— În spaniolă, o rugă Franco, Mina și cu mine am stat șase luni la Barcelona și am învățat spaniola șase ani. Nici un pic de italiană.

* Intrați, vă rog (it.).

Anabella închise ușa și rămaseră într-o beznă absolută. Asta îi descumpăni o clipă pe cei doi, dar rîsul Anabellei îi liniști.

— Sînt o pisică, am ochi de pisică și de-aceea pot vedea în beznă, dar am uitat că voi nu puteți... — în timp ce vorbea, aprinse o lampă — Așezați-vă, vă rog, unde doriți...

Mina și Franco, tulburați la vederea dezordinii de necrezut din încăpere, aleseră locul care li se păru cel mai puțin murdar. Amîndoi se simțeau rușinați, în schimb Anabella îi privea mulțumită, zîmbea, rîdea în hohote, îi săruta iarăși.

— Dar ești leit Teresa, și Franco ăsta al tău e frumos. Ce vreți să beți ? Rachiu sau cafea ?

— Cafea.

— Rachiu.

Anabella dispăru pe coridor.

— E o murdărie îngrozitoare, șopti Franco, sînt ani de cînd camera asta n-a mai fost curățată.

Pe măsuță scrumierele se revărsau ; scrumul și chiștoacele căzuseră pe de lături, lîngă pahare cu resturi de diverse băuturi ; în unele pluteau muște înecate ; într-o vază de cristal ciobită, moartea unor crizanteme își răspîndea duhoarea dintr-o apă tulbure, plină de spumă. Cînd Anabella se întoarse cu o sticlă de rachiu în mînă, Franco o întrebă :

— Pot să-ți spun tu ?

— Sigur ! Sîntem în familie.

— Atunci o să ne dai voie să te ajutăm să faci curățenie.

— Da, totul e îngrozitor de murdar ! De două zile zac în pat cu o răceală cumplită și n-am avut timp.

Vorbise liniștită, fără să se simtă ofensată. Franco și Mina începură curățenia. Haosul din bucătărie era încă și mai mare. Nu aveau unde să pună gunoiul, în cazul în care nu se decideau să-l lase să cadă pe jos, dar chiar și aici... era deja destul !... O oră mai tîrziu, bucătăria și salonul aveau un aspect mai puțin deprimant. Se întoarseră la locurile lor. Dintr-un ungher Anabella strigă :

— Caut niște pahare curate. Cele pe care le adusese nu erau. Într-unul din ele pluteau resturi ciudate care-l făcură pe Franco să-i fie silă, dar, din fericire pentru el, Anabella îl servi în cel mai puțin murdar și îl păstră pentru ea pe celălalt. Turnă cu generozitate, ca și cînd ar fi fost apă.

— Cadourile... zise Mina, întinzîndu-i trei cutii atît de curate și împodobite încît păreau a fi nelalocul lor...

— Ziua mea, ziua mea ! striga ca o fetiță.

O mătase cu desene cenușii și liliachii fîlfîi cîteva clipe în mîinile ei. Superbă ! Superbă ! Aruncă pe canapea cutia, alături de celelalte două și îi lămuri :

— Astea o să le desfac mîine. Așa făceam cînd eram mică. Niciodată nu-mi desfăceam toate cadourile în aceeași zi. În felul ăsta îmi prelungeam aniversarea, și așa petrecerea nu se termina ! Erau secrete, secrete minunate, în aceste cutii pe care nu le deschideam ! Noroc !

Dintr-o înghițitură bău mai bine de jumătate de pahar și în continuare începu să fredoneze Madame Butterfly, așa cum face cineva cînd e singur.

Absentă, cu privirea pierdută, încetă să mai fie acolo și se regăsi în casa ei din Milano. Camera cu jucării unde de mici Lucio, ea, Martina și Teresa se jucau și rîdeau. Un spațiu strîmt, da, dar care putea adăposti toate dimensiunile lumii. Acolo s-au înfiripat cele mai frumoase visuri, acolo a început să cînte.

Franco și Mina profitară de ocazie să cerceteze locuința ; mobilele, tablourile, ornamentele erau frumoase, în ciuda prafului și murdăriei care le acopereau. Franco se apropie de o consolă ticsită cu obiecte și poze. O fotografie a Anabellei, tinerică, în rolul lui Susuki ; o figurină olmecă și o fetișoară zîmbitoare ca cele pe care avea să le vadă a doua zi la Muzeul de Antropologie ; apoi o formă falică, lîngă un evantai — franțuzesc, fără nici o îndoială — cu peisaje bucolice, foarte degradat de vreme ; urmau mai multe fotografii cu Anabelle distincte și însoțitori diferiți ; mai erau și cutiuțe lăcuite, bibelouri de porțelan, o sticlă de răcoritoare și un castron de alamă plin cu ouă de onix. Pe pereți atîrnau cruci stranii de diverse mărimi.

— De la indienii *huichol*, zise Anabella văzînd că Franco le privea. O artă incredibilă... odată am avut un amant *huichol*. L-am întîlnit în Alameda. Vindea cruci și coliere, frumos ca nimeni altul și, sub pretextul că-i cumpăr totul,

l-am adus acasă spunîndu-i că nu-mi ajungeau banii. Şi, chiar aici, acolo unde eşti aşezată tu, l-am tras peste mine şi l-am obligat să mă iubească. Se scutură de rîs şi de tuse. Nici nu ştiţi cîte ştrengării am făcut ! De multe nici nu-mi mai amintesc. *Huichol*-ului îi plăcea să-i cînt. Era foarte drăgăstos, foarte tînăr, a trăit cu mine vreo şase sau şapte luni, pînă cînd a venit nevastă-sa şi l-a luat. Nu-mi aduc aminte cine a urmat după el. Dar trebuie să ai mulţi soţi şi amanţi mexicani ca să înţelegi ţara asta. Altfel rămîi la suprafaţă, fără să te afunzi în mistere, în credinţe. Eu n-aş fi înţeles ziua morţilor dacă n-aş fi iubit un indian *tarasco*. Ascultă-mă, Mina, şi tu, Franco ; sînt căsătoriţi de curînd şi...

— Sînteţi, o corectă Franco.

— Băieţaş, în Mexic nu se foloseşte persoana a doua plural... Şi să nu mă corectezi pentru că rişti să nu mai termin niciodată ceea ce vreau să povestesc. Ador să vorbesc, dar cuvintele mă pierd, e ca şi cum ai intra într-un labirint în care nu găseşti ieşirea decît după mii de încercări. Nu ştiu ce voiam să vă spun, dar pentru mine vocea e în esenţă un instrument muzical. Dumnezeu mi-a dat acest dar... Darurile se pierd, ca totul în viaţă, dar zilnic studiez, fac exerciţii... Săptămîna asta n-am putut din cauza tusei, sînt foarte răguşită şi eu sînt mezzo-soprană.

— Mătuşă, vreau să-ţi spun că nu sîntem căsătoriţi de curînd.

— Nu ? Atunci nu ştiu de ce mi s-a părut... Poate pentru că aveţi o mină de oameni fericiţi... Ca şi cînd aţi fi amanţi.

— Adevărul e că ne iubim, în ciuda trecerii anilor, răspunse Mina.

— Cîţi ?

— Aproape şapte.

— Şapte ? O veşnicie, eu n-am putut rezista atîta cu nimeni. Sigur, de vină e temperamentul meu, noi artiştii avem nevoie de reînnoiri, de schimbări, altminteri ne-am trăda vocaţia. Dar tu... E firesc... Pe maică-ta am îndrăgit-o cel mai tare dintre toţi fraţii. Poate pentru că era mai mică decît mine şi nu ne prea certam, în schimb cu Lucio şi cu Martina eram tot timpul în război. Ne hărţuiam pînă şi prin corespondenţă. De asta am încetat să le mai scriu de mulţi ani. Noroc ! La ce bun ? Nu credeţi ? Şi pe urmă, nu-i iubesc, şi eu sînt o femeie care ştie să iubească, în privinţa asta există mii de dovezi. La Teresa, în schimb, ţin mult. Şi ei îi plăcea să mă audă cîntînd, şi celui care îmi iubeşte cîntecul îi împărtăşesc dragostea.

— Eu nu te-am ascultat niciodată, întrerupse Mina, dar Franco da.

— La New York, în *Butterfly*. N-o să uit niciodată ! zise Franco. Stătea mai departe în picioare de-o parte a consolei ; luă poza Anabellei-Susuki, se întoarse cu ea la Mina şi, după ce o şterse cu batista, i-o dădu.

— Da, zise Anabella, la Metropolitan, în 1963. Un răstimp scurt. Soţul meu era atunci un impresar. Izbucni într-o cascadă de rîs zgomotos.

Acum nu-mi mai aduc aminte de numele lui... Ernest, sau Erwinn... sau... O să vă spun imediat. Se uită la Franco și zîmbi : Așa că tu m-ai ascultat, ți-am plăcut și m-ai ținut minte...

— Da, dar asta a fost în 1958, aveam pe atunci zece ani, lămuri Franco.

Dar Anabella nu-l auzi, sau nu vru să-l audă. Mina examina fotografia.

— Aici erai frumoasă, mătușă, nu degeaba nu te-a uitat Franco.

Anabella privi poza și zise :

— Dar asta nu e din New York, e din Milano..., fu gata să zică : din 1938, dar preferă să omită data. Comentă : puțin înainte de dezastru. Cîteva luni mai tîrziu, am părăsit Europa... Și de atunci nu m-am mai înapoiat...

— Ar trebui să te întorci, mama s-ar bucura mult și chiar Martina și Lucio ar plînge de emoție. Știi că pentru noi ești un fel de legendă ? Mătușa care cîntă și care călătorește prin toată lumea, culegînd din plin aplauze și succese. Eu și frații mei, și verii mei, te consideram idolul nostru și te invidiam. Uneori speram că-l vei chema pe vreunul dintre noi ca să-ți țină tovărășie.

Anabella strălucea. Își mai puse rachiu.

— Ce drăguți... Rîșe iar în hohote. Trebuie să-ți mărturisesc că în viață am avut mai multe amoruri decît aplauze. Bărbații mă înnebunesc. Nu mă lăsa singură cu soțul tău că încep să-i fac avansuri. Dar am avut și succes. Anul viitor, în stagiunea de Operă Internațională, voi cînta aici, la Belle Arte... M-au rugat atît ! Dar

pentru un motiv sau altul — mai bine zis pentru un pantalon sau altul ! — n-am cîntat niciodată în Ciudad de México. Vreau să zic cîntat în stil mare, muzică serioasă, căci recitaluri am dat cîteva, sînt destul de cunoscută și apreciată. E o calitate a orașului ăsta, știe să dea marilor artiști locul pe care-l merită. Am pus condiția să cînt numai în *Carmen* de Bizet și, bineînțeles, am cerut să vină să regizeze Zefirelli. Totul e acceptat de aproape doi ani, dar n-au putut să-l aducă și eu cu alt regizor nu sînt de acord. Aici sînt foarte iubită, am o mulțime de prieteni, tot timpul mă invită la plimbare. Noroc ! Țin și conferințe, discuții despre muzică și despre alte subiecte. Rîsul și tusea o sufocară din nou ; de data asta accesul fu mai lung, dar cînd își reveni continuă : Săptămîna trecută am fost la un pension de fetițe bogate. M-a invitat directoarea, fricoasa nu mă cunoștea bine, și după ce m-a prezentat mi-a spus că mă lasă singură cu ele să le vorbesc despre artă. Și cu o voce pițigăiată adăugă : „Dar despre artă cu majuscule, așa cum numai dumneavoastră, Anabella, știți s-o faceți. Ascultați-o bine, fetelor.“ Și eu am început..., din nou accesul de rîs și tuse, să le vorbesc de amor, cu majuscule, le-am povestit cele mai grozave momente ale mele ; la început păreau că nu mă înțeleg. Mă priveau cu ochi strălucitori și nu știau dacă să rîdă sau nu, dar pînă la urmă au rîs ca nebunele. Și eu îi tot dădeam cu aventurile mele, una după alta ; le-am povestit de *huichol*, și de un cubanez extraordinar, și de un zidar care a venit într-o zi

să-mi aranjeze un perete și a terminat prin a-mi aranja altceva. Directoarea s-a întors fără ca noi să ne dăm seama și se porni deodată să țipe ca să mă acopere. Babă sclifosită ! Fandosita ! Cît pe ce să mă scoată în șuturi... Și eu muream de rîs. Le-am strigat : Ciao, fetelor, ciao... Mă distrez, nu mă las copleșită de tristețe, deși am și eu tragediile mele. Cine n-are ? Dar mă descurc, nu mă las, eu am venit pe lume ca să fiu fericită și să-i fac fericiți pe cei care sînt lîngă mine. Nu dai noroc cu mine, Franco ?

Franco își ridică paharul și ciocni cu ea. Zise :

— Pentru succesul tău în Susuki și pentru viitorul tău mare succes în Carmen !

Mina se ridică pentru a pune fotografia la locul ei și începu să se uite și la celelalte poze. Luă una dintre ele. Anabella în brațele unui marinar. Fundalui era un peisaj superb

— Unde-i asta ?

— Adu-mi-o încoace, iubito, nu văd de aici... Ah, e la Acapulco, și de ăsta mi-aduc aminte, îl cheamă Max, olandez, din Rotterdam...

— Uită-te, Franco : Acapulco.

— Frumos ! exclamă Franco.

— Da, ca o păpușică ; avea douăzeci și trei de ani.

— Poimîine o să fim acolo.

— O să mi se pară un vis.

— Era un vis ! Ochii lui, mușchii lui. Habar n-ai ce minunăție. Mă trec fiorii cînd mă gîndesc la el, am o memorie epidermică atît de fidelă ! Și tu, Mina, n-ai moștenit nimic de la mătușa ta ?

— Nu ! Din nefericire, vocea mea nu-i mare lucru, doar cîntece populare.

— Eu mă refeream la celălalt aspect.

— Cum adică ?

— Bărbații, nu mai e nici unul ? și arătă spre Franco.

Mina izbucni în rîs :

— Mi-ajunge. Nu cred că pot iubi pe altul. Ba da, și pe ceilalți doi : fiii mei.

— Doi copii ! Sînteți nebuni ?

— Avem patru, zise Franco.

— Ce grozăvie ! Italienii sînt tot subdezvoltați.

Rîseră toți trei. Mina îl puse pe tînărul din Rotterdam lîngă sticla de răcoritoare. Altă poză, color, îi atrase atenția : o luă. După înfățișarea Anabellei era mult mai recentă ; pe fața ei se vedeau urmele trecerii timpului, dar ochii erau aproape ca ai unei fetițe, frumoși și inocenți, cum se puteau păstra așa ? Dădeau impresia că sufletul Anabellei era de necontaminat, indestructibil, o forță care ar fi putut-o izbăvi de durerea cea mai mare, poate chiar și de singurătate... Alături de ea, un bărbat își lipea obrazul de peruca mătușii. Era un bărbat atrăgător ; Mina nu putea spune chiar „frumos“, dar era în el ceva deosebit, ceva ascuns în ochii aceia negri, niște ochi ce păreau să aibă aceeași taină ca cei ai Anabellei. Nasul și gura erau bine conturate. Avea o frunte largă, frumoasă, și la fel era și părul des și lung. Mina simți o emoție ciudată, străină de ea, pentru că *asta* simțise

numai pentru Franco... cu ani în urmă. Cu poza în mînă se duse la mătușa ei.

— Cine e ăsta ? întrebă.

Anabella luă fotografia. Oftă adînc și păru că se întristează.

— E Pedro, soțul meu.

— Ce e el ?întrebă Mina, luînd din nou poza.

— Muzician, un mare pianist ; dacă există încă genii pe lume, el e unul dintre ele...

— De cînd sînteți căsătoriți ?

— Întreabă-mă mai bine de cînd m-a abandonat !

— De cînd ?

— Din ziua nunții, chiar atunci a plecat la Varșovia. Un mare pianist... I-au dat o bursă, de șase ani.

Franco se apropie și contemplă fotografia. Mina se așeză lîngă Anabella.

— Îl iubești, nu-i așa ?

Anabella dădu din cap afirmativ.

— Și atunci, de ce nu-l urmezi ? Ai bani, zise Franco, poți s-o faci. Eu nu înțeleg iubirile imposibile, cu bani poți face tot ce vrei.

Anabella izbucni în rîs și-și mai puse rachiu.

— Pentru sfîntul meu bărbățel ! închină. Să nu fiți triști pentru mine ; asta s-a petrecut acum doi ani și șapte luni. Acum nu mai vreau să mă gîndesc la el... sau, cînd o fac, mă întorc la vremea dinaintea căsătoriei. Aproape doi ani de dragoste, o dragoste mare, ca și cînd ar fi fost prima... Ce tip ! Ce mod de a mă iubi !

— Mai mult decît ceilalți ? întrebă Franco.

— Mai mult, mult mai mult, nu pot spune c-ar fi fost amantul perfect, am avut și mai buni, chiar și în vremea lui ! Pentru că l-am înșelat de cîteva ori, și poate că o să găsesc încă vreunul care să-i întreacă pe toți. Dar cu Pedro am făcut cea mai mare prostie. M-am îndrăgostit. Și ce se poate face împotriva dragostei ? E ca un drog : dacă te obișnuiești cu el, nu-i poți găsi înlocuitor. Problemele spiritului sînt labirintice, oarbe.

— Dar, întrebă Mina cu ochii tot la fotografie, dacă ați petrecut doi ani atît de fericiți, de ce v-ați mai căsătorit ? Și de ce a plecat chiar în ziua nunții ?

Anabella oftă, îi luă fotografia din mînă și-l sărută lung pe Pedro.

— Ți-am mai zis, ștrengării de-ale spiritului, de-ale sufletului. Pentru prima dată am simțit nevoia să mă stabilesc, ca legătura noastră să nu fie la fel cu cele dinainte. Eu am fixat data căsătoriei și el a acceptat cu plăcere ; nu era în stare să-mi refuze nimic din ce-i ceream. Cînd mi-a zis, după ceremonie, că pleacă în două ore, l-am considerat un ticălos, dar el a susținut că nu știuse de bursă, că aflase cu cîteva zile înainte și că în momentul ăla n-a mai vrut să-mi spună, nici să-și schimbe planurile. Eu știam că făcuse cererea de mult timp și că, bineînțeles, exista posibilitatea ca într-o zi să se ducă în Polonia. A fost una din glumele alea ale destinului. Pe de altă parte, pentru Pedro nunta nu însemna altceva decît o formalitate legală, fără

valoare și fără sens. Dar eu i-o cerusem și el mi-a făcut totdeauna pe plac.

— Și nu ți-a cerut să-l însoțești ? întrebă Mina. Nu-ți scrie ?

— Ba da..., Anabella era acum tristă. Trei sau patru luni mai tîrziu, m-a rugat să mă duc după el. Nu-mi amintesc cuvintele lui, dar cînd am terminat de citit scrisoarea, am înțeles că lui îi era indiferent... Am rămas în corespondență, din cînd în cînd îmi scrie și uneori eu îi răspund. Ce tip ! rîsul, hohotele ei juvenile, ștrengărești și fericite, reveniră, la fel și tusea. Ce tip ! Vreți să-l cunoașteți mai bine ?

— Cum ? întrebă Mina.

— În camera mea am un afiș cu el, gol. Veniți, merită să-l vedeți.

Mina rămase nemișcată, inima îi zvîcnea într-un ritm ciudat, iar mîinile îi erau umede.

— Nu, eu nu. Duceți-vă voi.

Anabella îl luă de mînă pe Franco și-l conduse, moartă de rîs, în dormitorul ei. Mina se sculă în picioare și puse poza lui Pedro la locul ei. Mai era o fotografie a Anabellei singură, în rochie de seară, cu bijuterii. O Anabellă împodobită, gata să intre în scenă. Cei doi se întoarseră.

— Superb, ăsta-i cuvîntul cel mai potrivit, zise Anabella.

— De ce n-ai venit să-l vezi ? o întrebă Franco.

— Cred că astea-s mai interesante ; de exemplu, poza asta. I-o întinse lui Franco. Îmi place cum arăți aici, mătușă. Poți să mi-o faci cadou ?

Anabella se apropie să vadă despre ce fotografie era vorba.

— Sigur că pot să ți-o dau. Dar asta nu e poza mea preferată... Am una în care arăt așa cum sînt, mai bine decît aici, prefer să ți-o dau pe aia ca să le-o arăți lui Lucio, Martinei, și tuturor nepoților aceia pe care nu-i cunosc. Să vadă cum e Anabella, așa cum m-ai văzut tu acum...

Se duse la un capăt al încăperii și din altă consolă, și aceea plină de fleacuri, scoase o fotografie de mărimea unei cărți poștale, cu ramă de argint.

— Asta ! Uite, e din pădurea Chapultepec, mi-a făcut-o Pedro acum vreo patru ani.

Anabella spiritualizată ; ochii mai frumoși și mai blînzi ca niciodată, gura întredeschisă, pe punctul de a vorbi. Iradia tandrețe, așa cum numai o femeie îndrăgostită o poate face. N-avea riduri, n-avea vîrstă, era întruchiparea iubirii.

— Frumoasă, nu ? Martina o să moară de invidie... Poți să le-o arăți și vecinilor, și dacă vrei, poți s-o publici într-un ziar din Milano. Nu m-au mai văzut de atîta vreme ! Haideți, trebuie să mai bem un pahar.

Și-l umplu din nou pe al ei și, în ciuda protestelor lui Franco, îi turnă și lui.

— Ah, dragii mei, trebuie să trăiești, trebuie să iubești, e singura cale să te apropii de veșnicie... Pentru asta le-am povestit aventurile mele fetelor de la liceu ; nu cu intenții rele, nu sînt o corupătoare de minore, dar vreau ca toată lumea să știe, și mai ales fetele astea frumoase, prostuțe, neștiutoare, care nu vor afla poate ni-

ciodată ce e plăcerea. Și numai mii de plăceri, mii !, pot să-ți călăuzească într-o bună zi pașii spre dragoste. Dar totul trebuie făcut cu pasiune, nestăvilit, fără nici o umbră de moralitate ; altfel ai parte doar de o fărîmă, de o biată pomană. Ce fețe făceau ! Ce nebunie ! Ce minunat e să știi că jocul dragostei e veșnic viu !

Își goli paharul și-l umplu iar. Chipul i se tulbura tot mai mult.

— Al dragostei ? Nu vrei să zici mai curînd al plăcerii ? întrebă Franco. Și chiar și plăcerea se termină.

— Nu întotdeauna, e chestie de spirit, de temperament. Eu sînt hotărîtă să mor făcînd dragoste. Nici o suferință nu mă va copleși atîta timp cît sînt capabilă să iubesc !

Își scoase pantofii și-și ridică picioarele pe canapea. Începu din nou să fredoneze Madame Butterfly, uitîndu-se țintă la Franco. Un zîmbet diferit îi apăru pe buze, un zîmbet nou pentru ei, care la început nu-și dădură seama de schimbare.

— Mina... du-te, o rugă Anabella.

— Ce zici ?

Anabella începu să-și descheie nasturii hainei *George Sand*.

— Du-te la bucătărie, mai fă niște cafea...

În loc să asculte, Mina se așeză într-un fotoliu și, uimită, văzu că Anabella se dezbrăca : se sculă în picioare și, fără nici o jenă, își desfăcu pantalonii și îi lăsă să cadă pe covor. Rămase goală. În ciuda vîrstei, trupul îi era frumos.

Franco, în fața ei, o privea zăpăcit. Anabella izbucni în rîs.

— Sînt frumoasă, nu-i așa ? Și chipul tău este, iar corpul trebuie să fie și el, scoate-ți hainele, am nevoie de căldura ta !

Franco se întoarse spre Mina, ca și cînd ea i-ar fi putut spune ce trebuia să facă. Dar neprevăzutul situației îi descumpănise pe amîndoi. Anabella se îndreptă spre el murmurînd :

— Te rog... te rog...

Franco se ridică. Cu voce răgușită îi zise :

— Anabella, ți-ai pierdut mințile, nu știi ce faci...

— Ba știu, întotdeauna am știut ce vreau să fac și-n clipa asta te vreau pe tine. Haide, bucură-te de corpul meu. După o abstinență de mai bine de zece zile, sînt ca și virgină. Parcă te-aș fi așteptat. Da, te așteptam pe tine... Apropie-te...

Încercă să-l îmbrățișeze, dar Franco se dădu înapoi.

— Anabella... Alcoolul ți-a făcut rău. Se uită la soția lui. Mina, te rog...

Mina, cu gura întredeschisă, contempla stupefiată scena.

— Repede, dragostea mea, am nevoie de tine !

Începu să-i dezmierde fața. Mîinile-i tremurătoare îi mîngîiară apoi umerii și pieptul. Murmura vorbe fără șir, zîmbea, mîna ei dreaptă coborî și încercă să-i descheie pantalonii. El se luptă s-o împiedice, se întoarse disperat spre Mina :

— Mina, fă ceva ! Sau nu-ți pasă ?

Mina se îndreptă spre ei.

— Nu te apropia, vrăjitoare neruşinată ! E al meu.

Se iscă o luptă între toţi trei. Anabella rîdea. Mina plîngea :

— Mătuşă..., imploră, mătuşă ! Trebuie să te linişteşti ! Te rog ! Îţi cer ! Dă-i drumul ! Eşti nebună ! Uită-te la mine ! Mătuşă Anabella, sînt eu, Mina, fiica Teresei !

Urmară cîteva secunde de luptă surdă pînă ce izbutiră s-o domine şi o aşezară cu forţa pe canapea. Anabella începu să ţipe şi apoi izbucni în plîns, ca o fetiţă. Mina luă mătasea şi o acoperi cu ea.

Forţîndu-se să fie blîndă, o rugă stăruitor :

— Mătuşă, trebuie să te culci ! Noi plecăm.

Anabella fredonă iarăşi, Mina o sărută pe frunte. Îl luă de mînă pe Franco şi porniră spre uşă cu teama că mătuşa va căuta să le împiedice fuga. Atunci ea le zise cu tristeţe :

— Mina, ai uitat poza mea ! O luă şi se îndreptă spre ei cu paşi înceţi. Mătasea căzu pe covor. Arată-le-o la toţi, astfel mă vor vedea aşa cum m-ai văzut tu. Aţi fost foarte drăguţi că m-aţi vizitat... Mulţumesc...

Rămase în prag, goală, tremurînd, murmurînd :

— Pedro... Pedro... şi, încet-încet, faţa i se transfigură pînă se prefăcu în cea din fotografie.

Cele Trei Cadenţe

Pentru Antonio López Mancera

I

Sister Isabel ne spuse :

— Nici nu ştiţi ce greu e să găseşti un hotel ca lumea în Londra. Credeţi-mă, oraşul ăsta e ca iadul. Amy şi cu mine nu ieşim niciodată singure, sau cînd o facem nu mergem în locuri ca Picadilly Circus ori Trafalgar Square. E periculos ! Toată ţara s-a schimbat. Vă puteţi închipui uimirea mea, şi în multe rînduri neplăcerea, cînd văd schimbarea asta nenorocită.

Dar Beatriz şi cu mine nu puteam observa nici o „schimbare nenorocită" ; vedeam pentru prima dată în viaţă cîmpia engleză. Taxiul ne ducea de la aeroport la Londra. Şi *Sister* Isabel vorbea întruna ; totuşi, îmi făcea plăcere s-o ascult şi, fără nici o îndoială, pentru Beatriz plăcerea era şi mai mare.

— ...Pentru că sîntem în 1961, nu ?... Sînt trei ani şi două luni de cînd mă aflu aici, în patria mea. Deşi, în realitate, patria mea e Irlanda ; m-am născut într-un sat la o oră depărtare de Dublin. Însă de mici părinţii ne-au adus la Londra şi am crescut aici. Totuşi n-am încetat niciodată să fim catolici !

O luă de mînă pe Beatriz şi o întrebă :

— Ce face mama ta ? Aveam atîtea lucruri să vă spun, încît am făcut gafa să nu întreb de ea pînă acum.

— Minunat, răspunse ea, vă transmite multe sărutări, la fel și tata și frații mei.

— Îmi sînt toți atît de dragi !

— Știu, *Sister*, și noi te îndrăgim mult !

— Scuză-mă, Beatriz, dar aici nu trebuie să-mi spui *Sister*. Asta era potrivit acolo, în Mexic... Aici nimeni nu-mi spune așa... Ar fi ciudat. Nu mai repeta, te rog.

— Foarte bine, deși o să-mi fie greu după atîția ani de obișnuință. Cum trebuie să-ți spunem ?

— Isabel pur și simplu.

— De acord, Isabel.

Se întoarse spre mine acum :

— Și mama ta, Felipe, ce mai face ?

— Foarte bine, pentru vîrsta ei, am răspuns, și ea vă trimite sărutări și un cadou.

— Dar eu vorbeam despre hotel... Nu știu de ce am schimbat subiectul... E o nenorocire, vă repet, e groaznic ! Amy și cu mine am bătut mai bine de jumătate din Londra pentru a vă găsi un loc potrivit. În ziua de azi, cum am mai spus-o acum o clipă, orașul ăsta este ca iadul. În orice hotel, oricît de elegant și respectabil ar părea, ajunge să apeși un buton și vine în grabă un *bell-boy* căruia îi poți comanda *orice* fel de băutură. În cel pe care l-am ales pentru voi nu există așa ceva. Absolut nimic. Așa mi-a spus proprietara de mai multe ori. Și i-am dat crezare ; o s-o vedeți, e o femeie amabilă și simpatică, puțin grăsuță, dar cu niște maniere cum nu se poate mai bune. Întotdeauna cu surîsul pe buze... poate că se fardează cam prea tare. Dar, în sfîrșit, micile slăbiciuni omenești... Putem fi cel puțin siguri că nu există alcool, asta vă garantează că n-o să fie scandal și vă veți bucura de multă liniște.

Eu am oftat.

— Cîți ani ați petrecut departe de Anglia ? am întrebat.

— Aproximativ... Ca să spun exact... din 1906 pînă în 1960... cincizeci și patru de ani.

— O viață întreagă, zise Beatriz.

— Cînd am ajuns în Mexic aveam douăzeci și doi... da, aproape o viață întreagă... Anul trecut am vrut să mă întorc. Uneori simt că mi-e tare dor de Mexic. Dar pe urmă stau și mă gîndesc că singura mea familie e Amy, deși ea e mult mai tînără... anul ăsta împlinește șaizeci și... patru sau cinci. Nu-mi amintesc exact. E timpul să avem grijă una de cealaltă.

— Amy nu e măritată ? am întrebat.

— Divorțată. Una din tragediile alea cumplite care se întîmplă mereu și la casele cele mai mari. Noi sîntem atît de catolice ! Dar individul ăla era un monstru. Bea zilnic, sau cam așa ceva, un om imoral... Vă puteți imagina tragedia sărmanei Amy. Și eu la mii de kilometri de ea ; m-am rugat la toți sfinții ca diavolul ăsta să moară. Dar n-a vrut Divina Providență, și Amy n-a avut încotro și a trebuit să divorțeze. Încă nu și-a revenit după lovitura asta. Și de aceea mă simt obligată să n-o părăsesc. Ascultă,

draga mea, ce face Lucila Báez ? Sau n-o chema Lucila ?

Isabel și Beatriz se cufundară într-o puzderie de amintiri pline de nume de foste colege și profesoare, care mie nu-mi spuneau nimic. Peisajul era acum citadin.

— Ah, Felipe, scuză-mă că nu ți-am mulțumit pentru cadoul de care vorbeai. Mama ta e o comoară. O să vedeți, uit multe lucruri. Gîndul și memoria mea sînt ca un cangur care sare dintr-un loc într-altul, de la o idee la alta, fără nici o logică. Cred că putem ajunge la slujba de la douăsprezece. Amy ne așteaptă la hotel. Bineînțeles, să nu vă gîndiți că e un hotel în stil mexican. Aici nu există așa ceva. Nu au baie separată.

— Dar v-am rugat ! am exclamat.

— Cu neputință ! Costă și ochii din cap. Un lux inutil, dacă te gîndești.

— Dar, Isabel, pentru mine asta e foarte important. V-am spus în scrisoare că e esențial, nu-mi surîde ideea unei băi comune.

— Felipe, te afli în Europa, aici lucrurile sînt cu totul altfel. Preponderent pentru noi e ceea ce ține de spirit, nu partea materială.

— Dar pentru mine un closet și o baie reprezintă ceva care ține de spirit în cea mai mare măsură.

Beatriz mă ciupi.

— Nu-l asculta, Isabel. O să ne obișnuim.

— Pe deasupra, Dumnezeule, bine că mi-am amintit ! am plătit și pe zece zile înainte.

Își deschise geanta cît un geamantan și începu s-o cerceteze. Scoase o carte de vizită, o apropie de ochelari, și după ce o citi izbucni într-un rîs ușor.

— Asta, flutură cartonașul, e ceva tare nostim. Lăsați-mă să vă povestesc : la cîteva zile după ce mă instalasem în Londra, m-am dus la biserică. Întrebasem în prealabil și mi s-a spus că cea mai apropiată biserică catolică era la cîteva străzi de casa lui Amy. M-am dus, mi-a plăcut mult. Și am hotărît ca asta să fie biserica *mea*. Pînă cînd după două sau trei săptămîni, o prietenă de-a lui Amy a întrebat-o dacă eu nu eram catolică. Amy i-a răspuns că eram, că irlandezii nu-și schimbă religia. Atunci prietena a ripostat : „Păi se duce toată ziua la biserica episcopală !“ Închipuiți-vă ! Și eu, care credeam că era catolică. Asta e ramoleală. Nu-mi dădusem seama. Într-un fel, am cîștigat ceva din această greșeală. Pastorul e un om minunat. Prietenia noastră durează și azi, cel puțin o dată pe lună ne vedem la o ceașcă de ceai sau la un whisky. Bineînțeles, whisky-ul și-l oferă Amy, perversul ăla de bărbatu-său a obișnuit-o rău. Acum nici măcar nu mai merge la slujbă, cum poruncește Domnul, doar în ocazii deosebite, cum e azi că ați sosit voi.

Continuă să-și inspecteze geanta și, privindu-ne, întrebă :

— Ce caut ?

Beatriz și cu mine am ridicat din umeri și i-am zis că nu știam. Atunci ea se uită în altă parte și strigă :

— Ia uitați-vă, asta e Marble Arch!
Am văzut-o fugar.
— Atunci, am zis eu, sîntem foarte aproape de hotel.
— E la cîteva străzi de aici.
Mergeam pe Oxford Street; șoferul o coti la stînga și, în colțul următor, la dreapta, trecurăm pe o stradă îngustă care ne duse într-o piață micuță unde am văzut un *pub* care se numea *Cele Trei Cadențe.* Mi-a plăcut mult și mi-am promis că, îndată ce-o să pot, o să caut locul ăsta să beau un pahar. La colțul următor — altă cotitură la dreapta — se afla hotelul nostru. Cu cea mai bună intenție din lume am încercat să-l văd frumos, dar a fost zadarnic: era urît, fără să fie, bineînțeles, chiar sordid. În timp ce Isabel dădea ordine șoferului și întreba cît aveam de plătit, eu i-am zis lui Beatriz:
— E cam țicnită, nu?
— Taci. Nici vorbă.
Am plătit taxiul, în timp ce un băiat de la hotel ducea bagajele înăuntru.
— Cît trebuie să dau bacșiș? am întrebat-o pe Isabel.
— Mi-am adus aminte! strigă, plină de veselie, și se porni iar să-și scormonească prin geantă, de unde scoase, ca pe un trofeu, o hîrtie albastră.
— Nota de plată anticipată!... Să intrăm, Amy e probabil exasperată de întîrzierea noastră. Felipe, poți să-mi dai banii acum sau mai tîrziu, cum vrei tu.

În *lobby*-ul hotelului — dacă un coridor îngust se poate numi așa — se aflau două fotolii uzate în stînga, iar în dreapta un birou: pe marginea acestuia, tabloul cu chei atrăgea atenția prin încrustațiile sale deosebite care-i dădeau o noblețe foarte neobișnuită pentru acel loc. Din spatele biroului, o femeie cu chipul plăcut, deși artificial, ne scrută. Recunoscînd-o pe *Sister* Isabel, zîmbi.
— Bine-ați venit! Începusem să-mi fac griji pentru dumneavoastră.
— Sînteți foarte amabilă, am răspuns.
— Trenul a sosit cu mare întîrziere..., explică Isabel.
— Avionul, lămuri soția mea.
— Bineînțeles, doar venim de la aeroport. Uitați-vă la ea, Mrs. Laird, nu e frumoasă? A fost una din elevele mele cele mai bune în Mexic.
Mrs. Laird se uită la Beatriz și răspunse:
— Da, fără nici o îndoială, este.
În timp ce completam rubrica din registru, am auzit cum Isabel întreba de Amy, iar Mrs. Laird îi spunea că e în salon. Isabel o luă de mînă pe soția mea și intrară într-o cameră la stînga, pe lîngă fotoliile vechi. Între timp, Mrs. Laird îi ordonă băiatului să ducă valizele în cameră și mă conduse ea însăși. Culoarul se lărgea și din el se făcea o scară de lemn sculptat, ceea ce mi-a plăcut grozav, deoarece se potrivea cu ideea mea despre o Londră veche, cu clădiri frumoase, pline de fantome. Dar ca-

mera noastră nu era sus, era aproape la capătul culoarului.

Tapetul de hîrtie de pe pereți avea flori și figuri feminine de o frumusețe boticelliană. Atît patul, cît și dulapul, erau vechi și de bun-gust ; masa de toaletă aparținea unui alt stil, mai nou și de o obîrșie mai puțin nobilă. Totul, în general, trebuia să fi fost frumos cu ani în urmă. Bagajul nostru fusese lăsat pe o banchetă. M-a cuprins o deprimare adîncă. Mrs. Laird îmi spuse că toaleta e la capătul coridorului. M-a și dus s-o văd. Deprimarea mea crescu. Baia era, după cum mă informă, la etajul trei.

Cînd ne-am întors în cameră, Beatriz, Isabel și Amy erau acolo. Mrs. Laird ne părăsi.

Amy era plăcută, îți dădea imediat senzația că e o excelentă camaradă. Avea un trup slab și mai ales tînăr. Isabel se uită la ceas și ne zise că trebuia să ne grăbim ca să ajungem la slujbă. Ne lăsară în cameră pe cînd ele făceau rost de taxi.

„În sfîrșit singuri“, Beatriz și cu mine ne uitarăm unul la altul și izbucnirăm în același timp în rîs. Ne îmbrățișarăm. N-aveam nevoie să schimbăm impresii. Amîndoi gîndeam la fel și asta *avea un efect* foarte liniștitor.

— Trebuie să mergem la biserică ?

— Cred că n-avem scăpare. Fă-o pentru ea ; oare nu-i încîntătoare ?

— Așa mi se părea în Mexic, dar aici, în mediul ei, încep să mă cam îndoiesc. Deși poate că greșeala constă în faptul că nu-i mediul ei.

Înainte de a intra în biserică i-am plătit lui Isabel și ea mă lămuri :

— Bineînțeles, micul dejun e inclus. Deși trebuie să vă duceți să-l luați la hotelul de alături.

Beatriz și cu mine picoteam. Ochii ni se închideau și în urechi continua să ne vibreze motorul avionului. A fost o tortură fără sfîrșit de care ea nu mă putea scăpa, căci suferea aceeași caznă. Din cînd în cînd, capetele noastre se loveau unul de altul și ne deșteptam tresărind, ne priveam și ațipeam iar.

Totul are însă un sfîrșit, și slujba aceea nu făcu excepție. Ieșirăm să ne bucurăm de cerul gingaș — soarele gingaș — al Londrei care, chiar dacă nu ne alină pe deplin, deocamdată ne făcu să ne trezim.

— ...Nimic pretențios, o masă rece, frugală.

Beatriz îi răspunse dînd din cap aprobator și, agățată de brațul meu, strîngîndu-mă ca să rămîn treaz, replică :

— Venim cu multă plăcere, Amy. Nu-i așa, iubitule ?

Pesemne că m-am cam încruntat, căci Beatriz le luă de braț pe fostele călugărițe și o porniră, nelăsîndu-mi altă alternativă decît să le urmez.

Micul apartament al lui Amy, la nord de Mayfair, era atît de plăcut încît m-am simțit imediat în largul meu și parcă întinerit. Amy întrebă dacă doream o băutură slabă sau un whisky. Bineînțeles, am ales whisky-ul, dar am stăruit că-l voiam dublu.

— Cu ăsta ai s-adormi ! îmi zise Beatriz.

— Din contră, cu *ăsta* o să mă trezesc, nu-i așa, Amy ?

— Da, e un medicament excelent, răspunse ea.

Isabel se uită la ceas și zise :

— E timpul să mîncăm.

— Sau să luăm micul dejun, i-am zis, dar e tot aia. Important în clipa asta e whisky-ul pe care o să-l beau pentru plăcerea de a fi cu dumneavoastră, în Anglia.

Amy mă luă de mînă și mă duse să văd priveliștea de la fereastra mare a sufrageriei. O pajiște peste care domnea liniștea. Cîțiva copii alergau. Țipau. Rîdeau. În spate, un șir de stejari la umbra cărora se odihneau mai multe familii.

— Duminicile e așa, îmi explică Amy, în timpul săptămînii aproape că nu se văd copii. În fiecare zi, cînd mă întorc de la lucru, îmi place să stau aici ; privesc peisajul pînă se întunecă. De cînd Isabel stă cu mine, mă însoțește. Asta cînd nu primește vizita pastorului *ei*. Amy schiță un zîmbet dulce și îmi strînse mîna cu afecțiune, ceea ce-mi întări acea primă impresie că era o excelentă camaradă.

Înainte de a începe să mîncăm, Amy și cu mine am băut trei whisky-uri pentru plăcerea de a ne fi cunoscut, pentru bucuria de a fi la Londra, pentru plimbările pe care aveam să le facem împreună ; Isabel propuse să toastăm și pentru Mexic, pentru mamele noastre și, în sfîrșit, pentru întreaga umanitate care, la urma urmei, e o singură familie uriașă, înfrățită și unită prin moarte.

La ordinul lui Amy, ne așezarăm la masă.

— Cînd ați ieșit de la călugărițe ? am întrebat-o pe Isabel.

— Cred că era prin o mie nouă sute optsprezece sau nouăsprezece, cam pe aici, am o memorie îngrozitoare care mă trădează de la o zi la alta. Dar e firesc... Au trecut atîția ani... A venit un general și ne-a spus că ori renunțăm la călugărie și transformăm școala într-una laică, ori dacă nu, ne... în sfîrșit, știți dumneavoastră. Și că, dacă nu voiam, ne dădeau posibilitatea să plecăm din țară. Am stat și am chibzuit. Am făcut multe rugăciuni. I-am cerut Domnului să ne lumineze. Și, pînă la urmă, conștiente de faptul că nu haina îl face pe călugăr, am dat jos bonetele și hainele lungi.

— Și v-ați dedat desfrîului, interveni Amy surîzătoare. Nu-i așa, dragă soră... ? Trebuie să știți că sînt foarte geloasă pentru această *etapă revoluționară* pe care a trăit-o Isabel. Nu cred pentru nimic în lume că era reală, sau posibilă, castitatea alături de bărbați ca aceia... o invidiez. Pancho Villa, Zapata. Bărbați cu adevărat.

— Plini de bărbăție ; Isabel zîmbi, *foarte* bărbați.

— Mă rog, am zis, dumneavoastră îi aveți pe Robin Hood și pe Winston Churchill... Nu-mi trecu prin minte alte nume și am simțit că stupiditatea mi-e răsplătită cu o lovitură de picior dată pe ascuns de Beatriz.

— Cîte zile ați petrecut în Canada ? ne întrebă Isabel. Se uită la fosta ei soră de călugărie

şi zise : Eu nu i-am cunoscut personal nici pe Villa, nici pe Zapata.

— Şaisprezece, interveni Beatriz, sînt mai bine de două săptămîni de cînd nu i-am mai văzut pe copii şi nici nu ştim nimic de ei şi, fiind prima dată, e tare greu.

— N-o lăsaţi să continue pe tema asta, că o să ajungem să plîngem, am zis.

— Beatriz a fost întotdeauna o fată foarte sentimentală... Îţi aminteşti de ziua aceea cînd a dispărut prăjitura de... ?

Amy şi cu mine ne uitarăm unul la altul, zîmbirăm.

— Mai bine vino să-mi ajuţi să fac cafeaua, îmi zise.

— Cu plăcere, am urmat-o în bucătăria micuţă.

— Ai o soţie încîntătoare. Isabel a pomenit-o întotdeauna mai des decît pe celelalte. Nici nu ştii ce bine îi face vizita asta. Prezenţa voastră o aduce iar în mijlocul a ceva ce a pierdut... Dă-mi o ţigară, te rog. Cum spuneam adineaori şederea ei în Mexic e *o viaţă de om*. Acum lucrurile merg mai bine, dar cînd s-a întors era foarte greu. Nu mai era nici britanică şi nici mexicană. Poate că n-a fost niciodată.

— Mie mi s-a părut întotdeauna *cu desăvîrşire* englezoaică.

— Iar mie, la întoarcerea ei, *cu desăvîrşire* mexicană. Cred că a rămas dezrădăcinată. Sau, mai bine zis, nu a ajuns să prindă rădăcini în nici unul din cele două locuri. De cînd s-a îndrăgostit de pastor, lucrurile s-au mai îndreptat.

El e un adevărat cavaler. E în extaz datorită lui şi, cînd e cu moralul la pămînt, îi telefonez şi el vine s-o vadă şi familia respiră iar uşurată !... Poate că ceea ce i-a lipsit a fost să-i fi cunoscut personal pe Villa sau pe Zapata.

(Mie mi-a trecut prin cap : adineaori trebuia să fi zis Nelson şi... Morgan !)

— Poate că...

Amy turnă cu multă grijă cafeaua în cele patru ceşcuţe, puse şerveţelele pe tavă şi, tocmai cînd credeam că o s-o ducă în sufragerie, îmi zise :

— E fierbinte. S-aşteptăm o clipă şi, între timp, să ne terminăm băutura. Ele se distrează minunat, ascultă-le cum rîd. Putem să zăbovim aici un ceas şi n-or să-şi dea deloc seama.

Amy şi cu mine ciocnirăm paharele.

— Ţi-ar plăcea un brandy ? mă întrebă.

— Nu, prefer tot din ăsta.

— Ce-ai vrea să faci după-amiază ? Vreau să spun, ce doreşti *cu-adevărat* să faci, fiindcă, dacă o lăsăm pe Isabel să hotărască, o să ne ducă, fără nici o îndoială, la Catedrala Saint Paul.

— Asta-i prea mult pentru mine ! Nu cred că-s în stare să suport.

— Atunci gîndeşte-te la ceva repede, ca să ne facem planurile înaintea ei.

M-am gîndit. Ce oare ?

— La două străzi de hotel am văzut un *pub* care mi-a atras atenţia, se cheamă *Cele Trei Cadenţe*... Cred că mi-ar plăcea să merg acolo şi să mai beau vreo două pahare.

— Oh, cerule ! Nu-i cu putință ! Cu-adevărat *Cele Trei Cadențe ?*

— Da, de ce ?

— Pentru că ăsta era *pub*-ul unde mă ducea Fred, *pub-ul nostru*. Mergeam de trei-patru ori pe săptămînă. Presupun că Isabel ți-a povestit că el bea pe atunci — bea și acum — mult. E un tip extraordinar, păcat că nu puteți să-l cunoașteți, fiindcă e în Italia, în vacanță cu noua lui soție, o fată destul de simpatică, ne înțelegem grozav.

— Deci continuați să vă vedeți...

— Da, ne-am obișnuit foarte mult unul cu celălalt. Divorțul ne-a apropiat și mai tare. Înainte mă înșela cu multe. Acum, numai cu Eva, nevastă-sa, ceea ce e un cîștig. Nu sînt geloasă, ar fi absurd ; Fred avea nevoie de o soție tînără, eu nu mai sînt, și asta ne-a făcut să ne tot ținem de certuri zadarnice care s-au terminat, slavă Domnului, odată cu divorțul.

— De fiecare dată îmi pari mai minunată.

— La fel zicea și Fred. Și eu sînt de aceeași părere, atîta timp cît pot să stau cu el — cu ei — cînd am chef. Și ne distrăm nemaipomenit ! ...Bineînțeles, asta o îngrozește pe draga de Isabel.

— Îmi închipui.

— La fel ca și *Cele Trei Cadențe...*

— Ne-ar mai plăcea și să cunoaștem Soho.

— Da, dar asta o lăsăm pentru altă dată. Deși e o idee bună. Acum, cînd ne întoarcem la ele, eu o să te întreb ce vrei să faci, și tu spui că vrei să cunoști Soho. Isabel o să strige ca din

gură de șarpe, o să te prevină că-i primejdios, o să spună că în ruptul capului, că-i un loc stăpînit de diavol și atunci tu, candid, propui *Cele Trei Cadențe*. Isabel n-o să fie în stare să refuze și asta. Acum hai să le ducem cafeaua.

M-am bucurat s-o văd pe Beatriz prăpădindu-se de rîs cu Isabel. Într-adevăr, nu-și dădură seama de întîrzierea noastră.

Amy lăsă cafeaua pe o măsuță din salon.

— Beatriz, vrei un cherry ?... Ea încuviință. Isabel, vrei și tu ?

— Pentru ocazia asta memorabilă, vreau.

Amy nu mă întrebă ce voiam, îmi mai turnă niște whisky și se așeză, iar apoi, întorcîndu-se spre mine și Beatriz, ne întrebă cu inocență :

— Ce vreți să faceți după cafeaua asta ?

Am răspuns grăbit :

— Beatriz și cu mine vrem să cunoaștem Soho !

Interiorul *pub*-ului *Cele Trei Cadențe* era la fel sau chiar mai plăcut decît exteriorul. Le lăsarăm pe cele două la o masă, iar Amy mă însoți la bar, să comandăm băuturile. Cînd ne așezarăm și noi lîngă ele, m-am felicitat pentru alegere. Aveai impresia că toți clienții se cunoșteau între ei și, pe deasupra, că frecventau locul ăsta de veacuri. La o masă vecină, o bătrînică ridică paharul, închinînd cu mine. Făcusem cunoștință la bar și acum îi spunea ceva celui care o însoțea și închină și el cu grupul nostru.

— Sînt drăguți... zise Beatriz.

— ...Dar îţi repet, pensia nu-mi serveşte la nimic, noroc că Amy e proprietara apartamentului şi nu-mi dă voie să-mi plătesc în întregime întreţinerea, altfel n-aş mai fi avut încotro şi-ar fi trebuit să mă duc într-un azil de bătrîni. Dar sora asta a mea e o comoară.

— Asta aşa-i, întări Beatriz.

— Şi eu zic la fel şi propun să închinăm pentru ea.

Amy luă un aer foarte mulţumit şi zise :

— Bine, pentru eroină...

— Dar e adevărat, continuă Isabel, dacă n-ar fi fost ea, aş fi murit de tristeţe... de fapt, fără nici o îndoială, pentru mine lumea s-a sfîrşit în... 1934... Da, treizeci şi patru.

Isabel ne lăsă o impresie ciudată : de absenţă, de senilitate... Parcă nu mai era cu noi. Era cine ştie unde. Ne lămuri curînd :

— Cornelio Basurto era numele locotenentului.

Amy, Beatriz şi cu mine ne privirăm fără să ne dumirim. Din fericire, Isabel continuă :

— Îl însoţi pe general încă de la prima sa vizită la liceu. Dar era atît de... diferit... de fin... Se ruşina că era în subordinea bădăranului ăla... trebuie să-ţi mărturisesc, Amy, generalul mi-a făcut curte..., acum ni se adresă nouă, e foarte curios că am ajuns să povestesc lucrurile astea tocmai azi... poate e prezenţa lui Beatriz şi a ta, Felipe... nu ţi-am vorbit niciodată de Cornelio, nu-i aşa ?

— Generalul ? întrebă Amy.

— Nu, locotenetul Basurto.

— Niciodată, iubită soră.

— Perechea asta de tineri m-a tulburat... sau m-a dus cu gîndul înapoi la timpuri pierdute... inexistente... moarte... Amy, azi am fost la biserică ?

Toţi trei o privirăm neliniştiţi. Ea continuă :

— Pe generalul ăla nenorocit l-am trimis la plimbare. Ce credea, că eu eram una din alea !... Dar peste cîteva luni m-a invitat la Palatul Naţional, la sărbătoarea de 15 septembrie, şi dacă m-am dus, n-a fost pentru el, am făcut-o pentru locotenent.

Fără zgomot, fără să se abţină, Isabel plîngea.

— Nu e obişnuită să bea, ne explică Amy în şoaptă. Dar, chiar de-ar fi făcut-o strigînd, Isabel nu şi-ar fi dat seama.

Cînd plecarăm, se opri un taxi şi Amy o băgă pe Isabel înăuntru. Ne sugeră să urcăm şi noi, să ne lase la hotel.

— Nu-i nevoie, i-am spus, sărutîndu-i mîna. Sîntem la două străzi de hotel, o să ne facă bine să mergem pe jos.

— Crezi că Isabel o să-şi revină ? o întrebă Beatriz pe Amy.

— Mîine o să se simtă perfect. Mai mult, nu cred că o să-şi mai aducă aminte de nimic. Prinde bine să te îmbeţi din cînd în cînd. Mulţumită vouă, dragilor, sînteţi nişte îngeri !

Taxiul plecă. Am luat-o pe Beatriz de umeri şi am pornit. Londra, în mod curios, nu ne părea un oraş străin. Ne simţeam ca acasă.

Mergeam în același ritm, liniștiți, poate cam somnoroși și obosiți, dar cu o siguranță în noi înșine pe care n-o mai simțiserăm de mult.
Cînd am ajuns la ușa hotelului, un om ieși în fugă. Mrs. Laird ne scrută bănuitoare pînă ne recunoscu și exclamă plină de încîntare :
— Ah, dumneavoastră sînteți ! Iată cheia !
În salon cineva se uita la televizor. Merserăm pînă la ușa noastră. O deschiserăm. Apoi o închiserăm. Am zis :
— Nu-mi place deloc. Mîine ne mutăm.
— Și eu gîndesc la fel, iubitule. Nu-mi place. Dar n-am primit nici o scrisoare de la copii în șaisprezece zile. Trebuie să așteptăm aici pînă sosește una... și, pe urmă, am plătit deja pentru mai bine de o săptămînă.
Resemnați, ne-am sărutat și am început să ne dezbrăcăm. Oboseala ne biruia. Înainte de a adormi am auzit două uși trîntite... Pe cineva alergînd... O voce ascuțită care înjura... Nu era atîta liniște cum ne spusese...

II

La șase după-amiaza intrarăm la *Cele Trei Cadențe* și ocuparăm aceeași masă ca prima dată. Masa asta mai că era a noastră (a lui Beatriz și a mea), o ocupaserăm timp de o lună și jumătate.
Isabel și Amy ne-au însoțit toată ziua să facem ultimele cumpărături și să ne luăm rămas-bun de la oraș. Ne-am delectat cu o mîncare

excelentă într-un restaurant de pe strada Baker, și masa asta a pecetluit dragostea noastră pentru Anglia și ne-a făcut să-i mulțumim (lui Dumnezeu, de bună-seamă) pentru că nu ni se întîmplase nimic rău și pentru că în mai puțin de patru ore plecam în Elveția.
— Sînt sigură că Fred v-ar fi îndrăgit pe amîndoi. Va trebui să mai veniți. *Trebuie* să-l cunoașteți. O să vă înțelegeți cu el la fel de bine ca și cu mine. Poate chiar mai bine.
— Asta ar fi imposibil, Amy, cred că ne-ar fi foarte greu să mai îndrăgim pe cineva așa cum te îndrăgim pe tine. Deși, bineînțeles, nu avem nici cea mai mică îndoială că Fred ne va fi și el foarte simpatic.
— *Eu* am dubiile mele, zise Isabel.
— Ea n-o să-l poată înțelege niciodată, spuse Amy și-i dădu o palmă afectuoasă fostei ei sore de călugărie. Cred că nici pe mine nu mă înțelege prea bine.
— Oh, Amy, dacă nu te-aș înțelege !... Ce ne-am face ?... Mai ales în lumea asta în care oamenii bătrîni sînt tot mai puțini. Și în scurt timp o să fie și mai rău, o lume de tineri. Îmi dau seama de asta de la o zi la alta. Rareori văd pe stradă persoane mai în vîrstă ca mine... și foarte puține de vîrsta mea, sau ceva mai tinere, bătrînețea e o etapă a umanității pe cale de dispariție.
Amy întrebă :
— Și în ce etapă crezi că mă plasez eu ?

— Nu în tinerețe, răspunse Isabel, dar, bineînțeles, diferența dintre noi e de aproape zece ani.

— E mai mare de zece ani. Sînt cu treisprezece ani mai mică decît tine. Și Amy izbucni în rîs, ca și cînd ceea ce spusese era foarte spiritual.

Ciocnirăm toți patru între noi și închinarăm cu mai mulți vecini ; pe cîțiva îi cunoșteam chiar pe nume. Asta păru s-o irite puțin pe Isabel. Se gîndi bine și apoi, cu acea severitate de profesoară care a prins un elev cu o greșeală, ne zise :

— Cine sînt ?... Se pare că voi cunoașteți în Londra mai multă lume decît mine.

— Frumoasa mea Isabel, i-am zis sărutîndu-i mîna, adevărul e că sînt — sîntem — foarte comunicativi... Acum, că nu ne mai poți reproșa purtarea, îți mărturisesc că am venit în localul ăsta zilnic... Dacă vrei, îți pot povesti destule despre viața celor din jur.

— Nu, nu cred că m-ar intersa să știu ceva despre ei. N-o să-i mai văd niciodată.

— Acum că sîntem puși pe mărturisiri, zise Beatriz, trebuie să-ți spunem că am mai săvîrșit multe alte păcate... Am fost în Soho.

— Nu se poate ! Adevărat ?

— Adevărat, i-am răspuns și am vrut să-i sărut mîna, căci simțeam o afecțiune tot mai mare pentru ea și pentru Amy și fiindcă mă gîndeam că n-o să ne mai vedem poate niciodată.

— Dar... sper că n-ați văzut nici una din scîrboșeniile alea de *strip-tease*... ori ați văzut ?

— *Strip-tease* și tot ce vă puteți imagina.

— Cerule, Beatriz ! Ce-o să zică mama ta ?

— Mai bine, zise Amy, nu-i mai povestiți totul lui Isabel, o să se sperie și poate să-i provoace un atac.

— Să mă sperie pe mine ? Aici, la Londra ? Nu, asta acolo, în Mexic... și... În fond, cred că nu m-am speriat. E ceva ce n-am povestit nimănui, niciodată. Noaptea asta o s-o fac. Dar înainte, Amy și Felipe să mai aducă de băut.

Amy și cu mine am ascultat-o. Am comandat băuturile la bar. Pe cînd ni le aduceau, i-am zis :

— Amy, a fost minunat să te cunosc... Cred că atunci cînd vor trece anii, singurul lucru de care ne vom aminti limpede va fi prezența ta și a Isabelei... Tate Gallery, British Museum, Big-Ben, Westminster Abbey... astea-s prin cărți, pe ilustrate, aparțin lumii întregi, oricărui turist care vine aici. Dar voi două sînteți... *ale noastre*... Sînteți numai ale lui Beatriz și ale mele.

— Glumești. Trebuie să fi fost multe alte lucruri mai importante ca noi, izbucni în rîs și mă sărută pe obraz. Bătrînele astea două !... A mai fost ceva, negreșit.

M-am gîndit și am zis :

— Da, știi ce-a fost ? Să descopăr deodată că mă aflam pe mormîntul lui Dickens. Cred că

asta m-a impresionat cel mai tare din toată călătoria. Nu ştii. Aproape că m-a podidit plînsul. Îl iubesc pe Dickens.

— Mai mult decît pe Shakespeare ?

— Cît despre asta... Nu există *mai mult, sau mai puţin*. Iubeşti. Din fericire, avem capacitatea de a iubi de multe ori, multe fiinţe, cu aceeaşi intensitate. Şi cred că această capacitate de a iubi e unica ce ne poate justifica toate meschinăriile. Mă înţelegi ?

— Sigur, şi sînt de aceeaşi părere. Dacă n-aş mai fi fost în stare să iubesc, m-aş fi sinucis... Îl iubesc pe Fred. Te iubesc pe tine, şi pe Beatriz, şi pe Isabel, şi iubesc viaţa.

Acum am sărutat-o eu. Luarăm paharele şi ne întoarserăm la masă. Isabel a fost prima care trase o duşcă. Ne cercetă. Cu voce calmă, începu să vorbească :

— Amintirea mă face să mă gîndesc, înainte de toate, la frig ; un frig care mi se lipea de picioare şi se urca pînă la inimă. Era prima oară în viaţa mea cînd ieşeam singură, noaptea, după ora zece. Maşina mă aştepta la cîţiva paşi. Un jandarm a deschis portiera şi m-am bucurat nespus să descopăr că înăuntru era locotenetul Basurto. „Generalul mi-a cerut să vin să vă însoţesc, scuzaţi-mă că n-am coborît. Rana de la picior mi s-a deschis ieri, mi-e foarte greu să merg. Mă iertaţi ?“ Am răspuns că da. Prezenţa lui îmi alungase teama şi făcuse loc unei delicioase senzaţii de... plăcere.

Maşina ne duse la Palatul Naţional pe un drum necunoscut pentru mine. Trecuseră mulţi

ani de cînd plecasem de la călugăriţe şi ieşeam destul de des să mă plimb cu vreo elevă de-a mea sau cu un grup ; dar asta o făcusem întotdeauna ziua şi fără să schimbăm locurile obişnuite : Paseo de la Reforma, Avenida Juárez, Madero, Villa de Guadalupe, şi Pădurea Chapultepec. Restul oraşului era pentru mine un mister care nu mă interesa. De teamă, credeam că puteam fi omorîtă cu lovituri de cuţit... În noaptea aceea, locotenentul Basurto mă făcea să mă simt la adăpost şi foarte fericită !... Era un om frumos... Cornelio... Cornelio Basurto.

Cînd ne-am dat jos din maşină, am dat iar de frigul cu care trupul meu nu se obişnuise. Rochia scurtă mă făcea să mă ruşinez, mă stingherea, îmi dădea senzaţia că merg goală. Mai ales la ora aceea, în noaptea aceea. Răzbeau pînă la noi zgomotele mulţimii din Zócalo. Am auzit exploziile focurilor de artificii şi m-a cuprins panica. Cred c-aş fi rupt-o la fugă dacă locotenentul nu m-ar fi ţinut de braţ. Şoferul îi dădu un baston să poată merge, şi el, cu o duioşie neobişnuită pentru un militar, îmi zise, aproape la ureche : „Cred că dumneavoastră sînteţi cea care mă va îndruma şi-mi va purta de grijă în loc să fiu eu cel care vă călăuzeşte şi vă protejează.“ Voiam să-i spun : „Sînteţi minunat“. Dar, în primul rînd, n-am zis niciodată aşa ceva unui bărbat, dacă aş fi făcut-o m-aş fi simţit ca o prostituată. N-am făcut altceva decît să-i zîmbesc şi m-am străduit cu iscusinţă ca mîna care-mi ţinea braţul să mi se lipească de trup. A fost o adevărată desfătare !

Primul meu păcat carnal. Frigul dispăru. Mă invadă o căldură densă, mă cotropi. Mă făcu să mă simt altă femeie. Am mulţumit Domnului că eram singură cu el. E foarte păgîn ce spun, dar nici o împărtăşanie nu mi-a adus o bucurie atît de absolută. Ei bine, cu mîna aceea caldă lipită de trupul meu, mulţumeam lui Dumnezeu pentru că se născuse ; pentru că mă înzestra cu harul de a-l iubi, chiar dacă era prin această atingere... lumească. Dumnezeu era acolo. Mă însoţea.

Amy izbucni în rîs şi zise :

— Asta-i nemaipomenit ! Isabel, scumpă Isabel, nimeni n-o să te creadă că în clipele alea te gîndeai la Dumnezeu. Dumnezeu era locotenentul, nu ?

Isabel păli.

— Amy, dacă vrei să mă întrerupi, dacă mai deschizi o dată gura, o să uit că am fost surori şi o să plec din Londra cu ei. Am crezut că eşti în stare să mă înţelegi.

Amy, cu ţigara între degete, o privi tulburată.

— Scuză-mă, murmură.

— Continuă, te rog, am rugat-o stăruitor.

După o lungă tăcere o făcu :

— ...Am intrat în palat... era multă lume, uniforme peste tot. Cornelio şi cu mine am urcat scara, cu o încetineală care aş fi vrut să ţină o veşnicie. Pînă atunci mă visasem de multe ori urcînd scara aceea alături de el. Şi speram să nu se mai sfîrşească, să urcăm întruna, să nu ne întîlnim cu generalul care mi-a întins mîna, mi-a sărutat-o, şi apoi i-a zis lui Cornelio : „Mulţumesc, locotenente".

În noaptea aceea m-au prezentat lui Calles. Fără Cornelio lîngă mine, mă cuprinse iar teama, care acum era de-a dreptul groază. După salutul oficial adresat Preşedintelui, generalul mă conduse la un capăt al salonului, îmi admiră rochia, ochii şi picioarele şi zise că noi englezoaicele avem un farmec special pentru bărbaţii mexicani. Că ei ştiau cum să scoată frigul din noi. Rîdea fără încetare. Era respingător. Cineva — poate alt general — se apropie şi-i spuse ceva la ureche. Generalul *meu* se schimbă la faţă şi, scuzîndu-se, se îndepărtă cîţiva paşi. Alţi militari se apropiară de el. Am început să tremur şi să spun o rugăciune... generalul se înapoie şi mă rugă să-l iert, că trebuia să plece imediat, dar că locotenentul Basurto mă va conduce înapoi la liceu...

Cînd m-am urcat în maşina generalului, Cornelio era deja în spate şi se scuză : „Iertaţi-mă încă o dată pentru această repetată lipsă de curtoazie, dar mîine mă internez în spital să mă operez". „Îmi pare rău... sper... că o să vă faceţi bine curînd, că n-o să păţiţi nimic. O să mă rog astă-noapte lui Dumnezeu." Cornelio îmi mulţumi, surîse ; făcu un comentariu pe care nu mi-l amintesc şi apoi, cu gingăşie, de parcă s-ar fi mişcat prin apă, mîna lui se apropie de a mea şi, nu numai că mi-o atinse, ci mi-o strînse cu forţă. L-am lăsat. Nu m-am mişcat. Consimţămîntul e un semn de complicitate şi de fericire. Apoi el începu să-mi

mîngîie pielea. I-am răspuns plimbîndu-mi degetul mare rămas liber pe mîna lui. N-am mai spus nimic tot restul drumului. Dar simţeam — şi cred că şi el — că ne sărutaserăm, că legătura noastră era ca o contopire eternă.

La porţile liceului el îmi zise în şoaptă, ca şi cînd ar fi vrut ca şoferul să nu ne audă : „Isabel, pot să vă scriu ? Poate că după spital va trebui să mă duc în provincie ; nu ştiu cînd voi putea să vă revăd. Dar aş vrea să vă scriu, dacă nu vă deranjează.“ N-am putut să spun nimic ; pur şi simplu am încuviinţat tot ce mi-a zis el. Mîinile noastre erau mai departe înlănţuite şi, cînd şoferul deschise portiera să cobor, a trebuit să fac un mare efort să nu-l sărut, să nu-l rog să mă ia cu el oriunde o fi. Pe urmă au venit zile foarte grele ; ceas de ceas aşteptam scrisoarea lui, veşti de la el... şi n-a venit nici una. Singurul la care puteam apela pentru a afla cîte ceva era generalul şi, bineînţeles, asta mi-era imposibil ; totuşi a fost primul care mi-a spus ceva despre el, după aproape trei luni de tăcere.

La sfîrşitul lui decembrie, generalul îmi anunţă vizita printr-un mesager. Cum v-am mai spus, îl detestam, dar m-am bucurat mult că mi-a dat un semn de viaţă, fiindcă asta însemna, într-un fel sau altul, că locotenentul Basurto se întorcea în viaţa mea. Generalul, în culmea bunei educaţii, mi-a sărutat mîna cînd ne-am văzut. „Dumneavoastră spuneţi Christmas la Crăciun, nu-i aşa ?“ „Da, ăsta e cuvîntul.“ Sala de festivităţi a liceului era îngheţată. Eu tre-

muram, nu din cauza asta, ci pentru că nu puteam întreba de Cornelio. Generalul mă lămuri că în ţară tulburările nu încetaseră şi că era nevoie să meargă dintr-un loc în altul pentru a dezvălui conspiraţii şi a omorî duşmani ai Revoluţiei, care voiau victoria cu intenţii ascunse şi tot felul de tertipuri. Dar Legea era el. O lege dreaptă, rapidă, care stîrpea relele fără complicaţiile nenumărate ale judecăţilor. Mi-a zis că voia să mă invite să petrec Crăciunul cu el, căci era foarte singur, fiindcă soţia lui plecase la Morelia să-şi vadă bunicul. Şi, întîmplător... „care e rudă şi cu locotenentul Basurto, pe care dumneavoastră îl cunoaşteţi. Bine că mi-am adus aminte ! M-a rugat să vă transmit salutări.“ Cu mare precauţie, şi cu intenţia fermă să nu mă trădez prin voce, l-am întrebat : „Locotenentul e cel care a venit cu dumneavoastră cînd ne-am cunoscut ?“ „Da, chiar acela, care a venit în noaptea de 15 să vă ia.“ „Acum îmi amintesc.“ Şi cu dibăcie şi o prefăcătorie de necrezut, am adăugat : „Avea o infirmitate la picior, nu ?“ „Exact, săracul a fost gata să moară. Din fericire n-a făcut cangrenă. Dar acum şi-a revenit ; o să ne însoţească şi el de Crăciun. E unul din cei mai destoinici şi credincioşi aghiotanţi ai mei.“

N-am fost surprinsă, *ştiam* că el era în maşină. Ne-am zîmbit şi mîinile noastre, lacome, s-au căutat în penumbră, s-au atins şi au început dialogul lor de regăsire. „N-am putut să comunic cu tine.“ „Ştiu. Nu-mi explica nimic.“

Cînd am ajuns la casa generalului, era atît de beat încît a trebuit să facă eforturi ca să mă recunoască. Mă prezentă prietenelor sale : un grup de prostituate, și ele bete. Una din ele, Magda, spre norocul meu, era atît de tînără și de frumoasă, încît acapară gesturile ridicole ale generalului toată noaptea. Săracele femei ! Aveam pentru ele un sentiment de milă, dar ele nu-l aveau pentru mine, mă considerau de teapa lor și mă priveau cu neîncredere din cauza condiției mele de străină — ochi albaștri, blondă. În noaptea aceea le-am iubit, le-am înțeles, am fost gata să-l iubesc și pe general, căci Cornelio era lîngă mine și, din cînd în cînd, degetele noastre se sărutau, își vorbeau neîncetat, își făgăduiau o mulțime de lucruri... Pe tînăra Magda am mai întîlnit-o și-n alte rînduri, mai tîrziu, și ea și-a dat seama din primul moment că locotenentul Basurto și cu mine eram îndrăgostiți.

Din motive care n-au depins de mine, din cauze la fel de străine de voința lui Cornelio, nu ne-am mai văzut pînă cînd, întîmplător, ne-am întîlnit în mai, cîteva clipe, pe Avenida Juárez, cînd eu ieșeam dintr-un magazin cu trei eleve. Apoi a trecut un an și jumătate fără să ne vedem. Generalul îl trimitea mereu dintr-un loc în altul, cu promisiunea de a-l avansa în scurt timp, și veșnic cu rugămintea fierbinte că numai în el se putea încrede.

De Crăciunul anului 1933, am fost invitată de Magda la general acasă. Anii (anii mei), obișnuința, totul mă făcea să cred că situația mea era absurdă, dar m-am dus cu plăcere, cu toate că nu era în mașină Cornelio. Important era că mă întorceam încă o dată în lumea *lui*. Magda m-a sărutat de bunvenit. Generalul m-a recunoscut imediat de data asta, și spre groaza mea îmi dedică toate elogiile și atențiile sale. Dar Magda era foarte iscusită și izbuti să mă scape și să mă ducă în dormitorul ei. „El o să sosească în curînd, îmi zise, știe că ești aici. Te iubește."

O să vi se pară probabil o prostie, dar am preferat să fie Magda cea care mi-o spune, și nu Cornelio personal. Dacă mi-ar fi spus-o Cornelio... Nu știu, zău că nu știu, ce s-ar fi întîmplat. Așa, m-am simțit foarte fericită și am acceptat fără sfială și fără tulburare.

Nu știu nici cum m-am purtat, nici ce față am făcut Cornelio și cu mine cînd ne-am văzut din nou ; dar sînt sigură, într-adevăr sigură, de privirea plină de ură cu care ne-a învăluit generalul pe amîndoi.

Apoi...

Apoi, tot cu ajutorul Magdei, Cornelio a venit la liceu să mă vadă. Magda m-a vizitat personal în dimineața aceea și mi-a zis că, dacă voiam, trebuia să plecăm în Statele Unite sau în vreo altă țară cît mai curînd. Eu tremuram, copleșită de panică, dar n-am înlăturat această posibilitate ; și cînd, la șapte seara, așa cum convenisem, Cornelio a bătut la ușă, am fugit să-i deschid.

Au fost patru sau șase împușcături. Corpul lui căzu la picioarele mele. Servitoarele începură să strige și să alerge ; elevele veniră buluc pînă la ușă. Eu eram o statuie, el, un mort.

Asta-i tot, poate trebuia să ți-o fi povestit mai înainte, dragă Amy, dar pentru că n-am putut... Nu știu cum de-am fost în stare s-o povestesc azi.

Cină la Dorrius

Pentru Eduardo Sáenz

În ultima sa noapte petrecută în Europa, David se hotărî să cineze la Dorrius. Restaurantul era ticsit. Singura masă liberă era cea din fața lui, lipită de un perete de sticlă ce dădea în stradă. Tînărul chelner — cu un zîmbet infantil, plin de curtoazie — îl așteptă să se așeze pe scaun. David comandă un gin și începu să citească meniul. Nu era greu de ales : mai întîi supă de langustă și vin de Porto, iar apoi țipar. Se uită în jur : locul era plăcut și primitor. La masa vecină — la dreapta sa — doi bătrîni ciocneau paharele. La stînga, altă pereche, tot în vîrstă, își bea ultimele înghițituri de coniac. În general, clienții erau oameni adulți, așezați, în ciuda faptului că vocile, laolaltă, formau un cor zgomotos, fără să fie chiar strident.

Chelnerul — voinic, de vreo treizeci de ani — aduse ginul și notă comanda. Încerca să fie amabil și-l întrebă dacă locuia în Amsterdam. Nu. Dar dumneavoastră veniți des aici. Nu. E prima oară. Curios, sînt sigur că v-am mai văzut de multe ori.

În timp ce fuma și-și bea ginul, observă că masa liberă era acum ocupată de cinci fete, tinere și frumoase. Se uită cu luare-aminte la ele ; lucrul cel mai izbitor la prima vedere, era tinerețea și frumusețea lor.

După o săptămînă și jumătate de plimbări și de muncă, David se desfăta în singurătate de răgazul acesta. Cîteva ore de trîndăveală, numai ale lui. Simțea, pe deasupra, bucuria dinaintea uneia și mai mari, întoarcerea acasă. Bagajul era făcut. Lua cu el toate comisioanele, și în plus, cadouri neașteptate. Acum, privind fetele, se gîndi că asta făcea parte din odihna lui și că le va povesti copiilor ce frumoase erau. Putea vedea patru dintre ele, a cincea stătea cu spatele la el și părea să fie vioara întîi, fiindcă celelalte i se adresau mereu. Purta o rochie de catifea violetă, cu umerii și spatele gol. Era singura îmbrăcată îndrăzneț ; celelalte, dimpotrivă, păreau niște copile.

David își aminti de munca lui și, satisfăcut, se simți mîndru de el însuși. Își dusese la bun sfîrșit toate sarcinile și soluționase toate problemele care-i fuseseră încredințate.

Prima surpriză a fost rîsul. Un rîs sinistru și care, în mod vădit, părea nepotrivit în atmosfera plăcută și caldă de la Dorrius. Simți un fior care-l făcu să-i vină în minte îndepărtate amintiri din copilărie — uitate. Rîsul continuă și devenea tot mai dezagreabil. Se întoarse la dreapta și la stînga, și în sfîrșit își dădu seama că cea care rîdea era fata cu rochie violetă. Rîsul — plînset, țipăt, veselie, groază ? — se înteți, ajungînd să-i scuture tot trupul. Celelalte patru, molipsite, începură să-i țină isonul. Și pe neașteptate tăcură, de parcă un consemn le-ar fi silit să amuțească.

Le cercetă mai atent și constată că semănau foarte mult : nasul, cu variații neînsemnate, era același. Apoi, examinînd gura, ochii, fruntea, asemănarea se adînci pînă cînd i se păru că e aceeași persoană reflectată în oglinzi diferite. Cele patru erau frumoase, deși poate cea mai frumoasă era aceea pe care n-o putea vedea. Așa își închipuia datorită perfecțiunii umerilor și a spatelui. Dintre cele pe care le contempla, cea mai atrăgătoare purta o bluză albastră ; bluza, aproape bărbătească, avea broderii cu fir roșu și auriu. Părea, de asemenea, cea mai inteligentă și că ea conducea conversația. Atîta lume vorbea în același timp încît n-a reușit să audă nimic din ce ziceau, în ciuda apropierii. Un cor confuz în diverse limbi ; se gîndi amuzat că putea să vorbească tare, ba chiar să țipe, și nimeni nu și-ar fi dat seama.

Începu să le socotească vîrsta. Cea mai mică, într-o rochie trandafirie, avea vreo treisprezece ani ; cea mai mare dintre cele patru ale căror chipuri le privea părea să fie fata cu bluza albastră, de vreo cincisprezece sau șaisprezece.

Chelnerul, cu figura lui matură, ostenit de munca de peste zi, îi aduse încă un gin, și cînd să se retragă aproape se ciocni cu un bărbat care se îndrepta spre masa fetelor.

Din întîmplare auzi că le întreba într-o engleză vădit americană :

— Ce-ați comandat ?

— Ce te interesează pe tine ? răspunse cea cu rochie violetă și, cînd fata se întoarse spre bărbatul acela, David putu să-i vadă profilul

și să constate că era cea mai frumoasă și cea mai mare dintre ele. Era singura care era puțin fardată. La ea, trăsăturile celor patru (fără nici o îndoială) surori se rafinaseră, se înnobilaseră.

Ignorînd-o, bărbatul puse aceeași întrebare chelnerului, și acesta îl informă respectuos și cu lux de amănunte. Bărbatul făcu niște grimase dezaprobatoare și sfîrși prin a alege un meniu pe gustul său.

— De ce trebuie să te amesteci tu în toate ? Eu una sînt sătulă !

— Știu eu ce-i mai bine pentru voi.

— Dar e ziua mea ! Cred că am dreptul.

— Iubito, tăticul știe mai bine, nu crezi ?

Își sprijini mîna pe umărul gol al fetei și ea se întoarse mînioasă, gata să-l muște. Dar el își retrase brațul cu repeziciune, fără să pară surprins de atitudinea ei.

David se simți rușinat de rolul său de observator ; mai mult, avu senzația că spionează. Dar nu se putea abține. Pe deasupra, avea impresia că asista la o reprezentație teatrală. Așezat în primul rînd. Tatăl a fost pesemne frumos în tinerețe, mai păstra încă urmele acestei frumuseți pe chipu-i pe care se ghiceau aceleași trăsături ca ale fetelor. Dar vîrsta-i diminuase, ori ascunsese grația, lăsînd doar o părere. Era corpolent, îmbrăcat elegant, dar avea ceva deconcertant : părea un robot. Le mai adresă două sau trei fraze și se retrase. David îl urmări cu ochii și îl văzu așezîndu-se lîngă o femeie cu trăsături colțuroase și aspre. Îi însoțea o pereche de bătrîni.

Își întoarse privirea la masa din față. Capetele celor cinci se apropiaseră unul de altul și, după ce șușotiră, izbucniră în rîsete. Acum însă, toate aveau același ton răutăcios.

Corul de voci le acoperi din nou. Chelnerul, care părea istovit, îi servi supa. Îl întrebă dacă dorea vin, dar el optă pentru încă un gin. Omul se retrase cu pași înceți. Supa, de culoarea coralului, scotea aburi.

Hotărî — cînd începu iar să le cerceteze — să le cheme pe fiecare după culoarea rochiilor : Violeta, Roza, Verde, Albastra și Portocalia. Trecătorii se opreau să privească grupul de fete. Dacă erau cîte doi, făceau și comentarii. Cei care mergeau singuri își țintuiau privirile asupra lor și apoi își vedeau de drum. Erau trecători ciudați, ca și cînd ar fi provenit din epoci diferite ; unii puteau fi personaje ale lui Dickens, alții din Faulkner, cîțiva din Rilke și mulți păreau din Sartre. David zîmbi. O reprezentație teatrală, iar geamul din fund, un ecran de cinema. Două spectacole într-unul singur. Mai ales bărbații se opreau, atrași de bună seamă de frumusețea Violetei ; multe femei treceau indiferente, pradă singurătății sau amărăciunii.

Înghițind ultima lingură de supă, văzu că afară se oprise un automobil. Strada era foarte luminată, într-atît încît se putea desluși cu claritate perechea din mașină. Un bărbat și o femeie. Văzu cum fețele lor (pe *ecran)* se contopeau într-o sărutare prelungă. Seninătatea și ridurile fine de pe chipul chelnerului îl tulburară ; aveau ceva neplăcut. Țiparul, într-un sos verde, arăta grozav.

A doua surpriză a fost Albastra.

Tatăl se întoarse la masă, le ceru să înceteze cu rîsul și, cu o pasivitate ce părea de neînțeles avînd în vedere scena dinainte, ele se supuseră. De asemenea le ordonă să-și bea coca-cola, dar Albastra, singura care nu-și putuse stăpîni rîsul de tot, scuipă băutura pe fața de masă.

— Peter ! Nu ești în stare să te porți ca un om mare ?

Brusc, ca și cînd un fulger ar fi iluminat interiorul restaurantului, prevenindu-l, David își dădu seama că putea auzi iar limpede conversația vecinilor săi. Corul își reduse volumul, se stinse ca în tragediile grecești.

Violeta răspunse cu o voce ascuțită și agresivă :

— Dacă tu nu poți s-o faci, de ce te aștepți s-o facă el ?

— Bine, bine, zise tatăl pe un ton mieros. Uit că sînteți încă foarte tineri.

— Eu nu sînt atît de tînără, răspunse Violeta cu o asprime plină de ură. Am împlinit azi optsprezece ani.

Se sculă în picioare — era foarte înaltă — și dădu impresia că voia să plece. Dar tăticul o obligă să se așeze din nou. Ea scoase un geamăt, desigur de durere, și se conformă cu blîndețe.

Efortul de a o așeza la loc schimonosise trăsăturile tatălul, dar ca prin minune i se îndulciră și, cu o duioșie de nebănuit la el, răspunse :

— Știu, iubito, ăsta-i motivul pentru care ne aflăm cu toții în Europa. Ca să te sărbătorim.

Ăsta-i doar începutul, o să mai cunoașteți încă multe altele. Londra, Paris, Roma... Mami și cu mine am plănuit itinerarul și totul o să meargă strună, o să ne distrăm de minune.

Convins, tatăl se întoarse la masa lui.

Pe *ecran* perechea ajunsese un singur trup, o siluetă care făcea mișcări stranii : luptă, dragoste, cine știe ce.

Mai sorbi o înghițitură din pahar. Deci Albastra era băiat. Acum, că știa, părea limpede. În ciuda părului lung — la modă — masculinitatea lui era vizibilă ; chiar dacă Peter se afla în etapa aceea delicată și dificilă de nedefinire.

Chelnerul care servea grupul lor le aduse farfuriile.

Cei cinci începură să mănînce : fără nici o eleganță, dar asta la tineri nu este de neiertat ; voracitatea lor avea însă ceva înfiorător. Fiecare se concentrase asupra mîncării și o devora în chip bestial, cu niște gesturi și zgomote care-i aduseră iar în minte lui David cuvîntul *sinistru*.

Foloseau mîinile de parcă ar fi fost gheare. Albastru fu primul care termină și, cu o agilitate de felină, fură din farfuria Rozei o bucată de carne pe care o înghiți într-o clipă. Roza scoase un fel de mîrîit, se aplecă și-și întinse mîna stîngă peste restul porției, gata s-o apere împotriva unui alt atac ; unghiile-i lungi nu erau o podoabă. Aceeași atitudine adoptară și celelalte. Se pîndeau între ei în așteptarea atacului. Atitudinea asta îi unea mai mult decît asemănarea trăsăturilor. David simți că țiparul îi ră-

mînea în gît. Cu mare efort, biruindu-şi sila, izbuti să-l înghită.

A treia surpriză a fost că în maşină nu erau două, ci trei persoane. Dar acum nu-şi mai putea pierde cumpătul. Se afla dinaintea unui *spectacol*. Un trecător cu faţa tristă (personaj al lui Zola) zăbovi pe *ecran*. David îl recunoscu: era Abatele Mouret. Apoi dispăru, pe nesimţite aproape. El se gîndi că, în fond, ceea ce ni se întîmplă, sau ceea ce vedem, are o semnificaţie pe care, uneori, ne e dat s-o descoperim din prima clipă ; dar alteori tîlcul este ascuns, acoperit cu un văl de întîmplare sau de incoerenţă. Ceva asemănător se petrecea aici, în noaptea asta. Deodată, din cine ştie ce motive stranii, se convinse că *spectacolul* era legat direct de el. Nimic nu e întîmplător. El, David, nu alesese să cineze la Dorrius. Ceva — ce oare ? — îl adusese fără şovăială aici, mai presus sau în afară de voinţa lui. Şi atunci, în consecinţă, admise că el însuşi făcea parte din *spectacol*. Adevăraţii spectatori, publicul, erau trecătorii. Dar care era atunci rolul lui ? În ce moment şi pentru ce motiv avea să intervină ? Care era tirada lui ?

Termină de mîncat. Chelnerul, cu o încetineală nefirească, se apropie să ia farfuria şi el îi ceru cafea şi încă un gin. Trebuia să fie pregătit pentru propria sa „intrare în scenă". Cei trei care stătuseră în maşină ieşiră. Erau tineri şi păreau foarte veseli. Hohote de rîs le scuturau trupurile. După cîteva minute, sau secunde, David n-a putut preciza niciodată, veselia lor

pieri şi-o porniră pe stradă, făcîndu-se nevăzuţi.

Cînd *celălalt* rîs se auzi iar, se convinse că trebuia să fugă din locul ăsta. Se uită la ceas şi socoti că încă mai exista o posibilitate de scăpare. Dar îi fu imposibil să se scoale de pe scaun. Doar braţele şi le mai putea mişca, manevrîndu-le după plac, restul făpturii lui nu-i mai aparţinea.

Chelnerul se întoarse cu ginul şi cafeaua. El ceru nota de plată şi, nedumerit, văzu că chelnerul era un bătrîn care se îndepărta, tîrîndu-şi şovăielnic picioarele, şi lăsîndu-l de izbelişte.

Simţi că nişte forţe stranii încercau să-l lichideze. Nu aveau să rămînă urme din el, nici din trecerea lui prin lumea asta. Dar, cum să distrugi soarele ? Ori florile ? Cum ?... Privi localul : era plăcut şi primitor. La masa vecină — la dreapta sa — doi bătrîni ciocneau paharele. La stînga, altă pereche, tot în vîrstă, îşi bea ultimele înghiţituri de coniac.

Chelnerul stătea acolo cu nota de plată în mîna-i tremurătoare. David plăti şi se sculă în picioare. A fost o mare uşurare. Putea să meargă. Luă din cuier paltonul şi fularul şi ieşi în stradă unde-l întîmpină un vînt îngheţat.

Ca să se întoarcă la hotel trebuia s-o ia la dreapta, dar, simţindu-se liber şi fără probleme, se hotărî să facă la stînga cîţiva paşi şi să se uite, ca un trecător oarecare, înăuntru la Dorius.

Ajunse la *ecran :* se uită. Restaurantul era în penumbră. Singurul care mai rămăsese înăuntru era el însuşi. „Intrase în scenă."

Mă așteaptă în Egipt

Pentru Don Ángel Bárcenas

...Voiai să smulgi rubinul de pe mînerul spadei mele ? Picioarele-mi sînt țintuite în acest piedestal și nu mă pot mișca. — Mă așteaptă în Egipt, răspunse rîndunica.

OSCAR WILDE, *Prințul fericit.*

Rodrigo Mier împlini cincizeci de ani miercuri, 12 septembrie, 1973 ; în acea zi, la nouă dimineața, depuse o ofrandă florală pe mormîntul părinților săi. (Ezequiel Mier Prado 1896—1935. Alma Rodríguez Mier 1900—1951). Vînzoleala orașului, lipsită de respect, ajungea pînă la singurătatea mormîntului — îl împiedica să se concentreze asupra morților săi ; ca și cum ei ar fi sfîrșit prin a fi doar numele lor. Nici o amintire. Insistentele claxoane pretindeau, cu îndărătnicie și scandal, să rupă ambuteiajul de la întretăierea bulevardului Cuauhtémoc cu Baja California, pentru a-și putea continua goana spre destinațiile lor, îndepărtate sau apropiate. Rodrigo vru să se roage, dar nu-i veni în minte nici o rugăciune. Contemplă cu gura căscată orhideele în diferite tonuri de liliachiu, portocaliul și azurul păsărilor paradisului, garoafele albe care împodobeau mormîntul. Cu pași lenți plecă din cimitir și avu imediat surpriza să găsească un taxi care-l duse la o cafenea de pe Paseo de la Reforma, aproape de

Agenția de Voiaj. Cînd dădu să-și așeze șervețelul, se gîndi : Trebuia s-o invit pe Catalina... sau pe Raquel. La urma urmelor, asta-i o zi de excepție... Poate le invit diseară...

Viața lui Rodrigo avusese puține evenimente hotărîtoare, sau importante. Nu știa deci cum să le înfrunte sau, mai bine zis, nu știa cum să se bucure de ele. Astăzi era o zi deosebită, așteptată de veacuri, și minutele se scurgeau cu aceeași monotonă indiferență ca de obicei. Deși nu întru totul, căci nu era firesc să ia micul dejun într-un astfel de loc, în cursul săptămînii, la ora aceea. Zece și cinci. Dar cum era ziua lui de naștere, directorul bibliotecii îi dăduse ziua liberă. Zîmbi, o bucurie timidă își făcu loc în adîncul său... *Mă așteaptă în Egipt...* Sosise momentul ! Iarna aceasta care se apropia n-o va mai petrece în Mexic ; în acest an nu va mai muri, ca în toți ceilalți ; ca rîndunica lui Wilde. Deși periodicele morți ale lui Rodrigo Mier nu aveau nici înțelesul, nici poezia păsării îndrăgostite din *Prințul fericit.* Murise pe nesimțite aproape treizeci de ani ; fără să ajute și fără să salveze pe nimeni pentru că pe maică-sa n-a putut-o salva ; și rămînerea sa— amînarea jinduitei călătorii — nu se datora faptului că i-ar fi ieșit în cale dragostea și că, în cinstea ei, ar fi acceptat amînarea și deci repetata moarte. Iubirea nu-l atinsese. Pentru că relațiile sale cu Catalina și Raquel nu erau asta. Deși *asta* avea tandrețea sa ; o căldură care, vreme de cîteva clipe sau o noapte, te face să ai parte de ceva mai puțin strict și limitat decît propriu-ți trup.

Asta, fără nici o îndoială, era o treaptă spre fericire. Savură duioșia în același timp cu marmelada de ananas. Cercetă cafeneaua și avu impresia că atmosfera era tristă ; se simți contrariat, el dorea ca tot ce e în preajmă să fie o prelungire a acestei fericiri lăuntrice care sporea... Însă ceva... ceva îl ocolea. Majoritatea clienților erau cufundați în cititul ziarelor. Și el avea unul. Îl deschise. *Allende s-a sinucis ; a refuzat să demisioneze după lovitura de stat militară. Stupefacție în America Latină și valuri de proteste în Europa. O juntă militară anticomunistă guvernează. Cronologia loviturii militare. În șase ore și douăzeci de minute s-a săvîrșit răsturnarea de la putere.* Aflase încă de ieri, de la radio și de la televizor ; dar, în clipa asta... Nu !... Îl va citi mai tîrziu. În fond, azi va fi o zi lungă, și după ce voi lua și voi semna hîrtiile la agenția de voiaj, nu mai am nimic de făcut pînă la trei după-masa. Edmundo și Rami îi pregătiseră, ca de obicei, o masă de sărbătoare pentru ziua lui.

Hoinărind pe Paseo își dădu seama că fluiera. Trebuie să pară caraghios ca un om de vîrsta lui făcea așa ceva. Împinse ușa de sticlă și se îndreptă spre biroul domnișoarei Escamilla, care îi surîse prietenoasă.

— Bună ziua, domnule Mier, vocea-i sună mai veselă ca oricînd, sînteți punctualitatea personificată. Ați spus : „Pe doisprezece septembrie la 10 : 30". Și... iată-vă, la fix, ca o mașină ! Cred că niciodată nu am avut un călător atît de exact... Sînteți așa în toate privințele ?

— Ce bine ar fi ! Rodrigo zîmbi. De-ar fi așa, aș fi făcut călătoria asta de mulți ani. Prin urmare nu sînt punctual.

Pentru prima oară am să fiu.

Domnișoara Escamilla — care azi se îmbrăcase cu un taior negru și o bluză de mătase albă toată numai volane — părea mai distinsă ca în alte dăți. Cu eficiența sa rutinată revăzu hîrtiile și-i înmînă filele pe care trebuia să le semneze.

— Plecarea dumneavoastră e pe 16 decembrie. Nu vă mai spun ceea ce se spune de obicei : „Să fiți cu o oră înainte..." Știu că dumneavoastră veți fi la timp.

Rodrigo îi dădu în bani gheață suma prevăzută pentru avans. Toate celelalte erau gata aranjate : garant era Edmundo Paredes, singurul lui prieten.

— Asta ar trebui s-o depuneți la Casă, dar... o s-o fac eu pentru dumneavoastră. Între timp, semnați foile de schimb, aici, vă rog. Vă aduc chitanța imediat.

— Mulțumesc... și Rodrigo începu din nou să fluiere, fără să-și dea seama. O melodie care îi venea în minte ori de cîte ori era mulțumit ; ceva ce fusese în vogă cu douăzeci și ceva de ani în urmă.

— Bine... Poftiți chitanța... biletul dumneavoastră. Totul este în ordine și, dacă nu mai aveți nevoie de altă informație, vă spun la revedere. Vă doresc o călătorie plăcută.

El simți că o prăpastie începea să-i despartă. Imploră :

— Domnișoară Escamilla, ați accepta să cinați cu mine diseară ?

Ea surîse și clătină din cap.

— Mii de mulțumiri, dar e imposibil, am o întîlnire.

— Mă rog. N-am încotro... Poate o să mai am nevoie de vreo informație și vin iar să vă deranjez.

— Nu-i nici un deranj, vă asigur.

Pentru prima oară în cele aproape trei luni de cînd se cunoscuseră, își strînseră mîna.

— La revedere.

— La revedere... Iertați-mă, domnule Mier, pot să vă pun o întrebare ? Curiozitate femeiască. El încuviință. De ce ați ales tocmai ziua de azi pentru a încheia formalitățile, cu atîta vreme înainte de călătoria dumneavoastră ?

Cu o mare satisfacție, răspunse :

— O promisiune față de mine însumi... Azi e ziua mea de naștere.

— Ah ! Felicitări... Regret sincer că nu vă pot însoți diseară... însă dacă doriți, ar putea rămîne pe vineri sau săptămîna viitoare.

Rodrigo era din nou lîngă ea ; spuse neliniștit :

— Vineri. La ce oră ?

— La opt, puteți să treceți să mă luați de aici. De acord ?

— De acord. Atunci se înroși și lămuri, stingherit : Dar n-am mașină, nu vă deranjează ?

Ea izbucni în rîs.

— Bineînțeles că nu. Am eu și îmi va face plăcere să vă duc, nu vă deranjează ?

— Nu... plăcerea o să fie de partea mea... Și, iertați-mă, care e prenumele dumneavoastră ?

— Elsa... Din nou își dădură mîna.

O porni fericit, cu intenția de a ajunge pe jos pînă la pădurea Chapultépec. O zi de naștere minunată : în buzunar avea biletul de călătorie în Europa : Amsterdam — Londra — Paris — Madrid — Roma — Veneția — Viena — Bruxelles — Amsterdam — Mexic. Nu călătorea în *tour*, putea să stea cît voia în fiecare oraș... Nouăzeci de zile de plimbare, sau mai multe, dacă dorea și-i ajungeau banii. Drăguța domnișoară Escamilla (Elsa... ce frumos !) va cina cu el vineri. Fără îndoială masa pregătită de Rami va fi grozavă. Și, diseară, o va invita la cină pe Catalina sau pe Raquel. Își repetă în minte itinerariul...

Ajunse aproape de zăbrelele Castelului și, călcînd pe frunzele uscate, pierzîndu-se în umbra cocotierilor, se afundă în pădure în căutarea unui loc liniștit. De copil — și de multe ori de tînăr — dorise să se întindă pe pajiștile din Chapultépec, dar ceva îl reținuse. Astăzi însă, o va face. Înaintă cîțiva pași, dar, cînd era mai sigur că nu era nimeni în jur, descoperea o pereche și o pornea descumpănit în altă direcție. Hotărî să fluiere pentru a-și anunța prezența și a nu întrerupe intimitatea îndrăgostiților care-l priveau chiorîș, de parc-ar fi fost un spion. După ce merse mult, ajunse într-o poiană ; în depărtare cîțiva copii se jucau, dîndu-se în leagăne, supravegheați de mamele lor sau de servitoare. Aici nu se simțea un intrus.

Căută un loc și se întinse. Soarele se filtra prin coroanele arborilor : îi cădea pe chip, îi rănea ochii. Își schimbă poziția și rămase cu fața spre copiii îndepărtați ; rîsetele lor răzbeau, vesele și unduitoare, pînă la el și-i aminteau, într-un fel aparte, de rîsul Raquelei.

Cîtva timp după moartea mamei sale, Rodrigo plecă din casa pe care o aveau cu chirie în Atzcapotzalco, și se duse să locuiască în cartierul Juárez, într-un mic apartament dintr-un bloc care era proprietatea tatălui lui Edmundo, la capătul străzii Hamburg. Fațada era modestă, și pe dinăuntru coridoarele nu erau prea curate, dar apartamentul era plăcut și, cu puținele mobile pe care le păstrase de la părinți, îl transformă într-un loc primitor, unde se simțea în largul lui și nu atît de singur. Avea atunci douăzeci și opt de ani, și moartea mamei sale — care agonizase zece ani în cursul cărora el i-a dedicat tot timpul — îl lăsă în aer. În această perioadă, în afara lucrului la bibliotecă, unicul său contact cu realitatea era prin Edmundo și familia acestuia ; o veche prietenie moștenită de la părinții ambilor.

Se obișnui în așa măsură cu singurătatea, cu faptul că nu vedea lumea din jur, încît i se păru ciudat că, într-o seară, își aținti privirea cu o curiozitate atît de mare asupra unei femei care cobora scara pe cînd el urca. Poate se întîlniseră tot așa de sute de ori în cei doi ani de cînd locuia aici. Ea îi aruncă o ocheadă rapidă — aproape un surîs — poate cu puțină ironie. Apoi, întîlnirile se îndesiră și începură să se

salute : bună ziua sau noapte bună. Prin femeia care îi făcea curat, află că se numea Catalina și că era cameristă într-un hotel de lux. Era văduvă, avea o fată. De cîteva ori o întîlni însoțită de cîte un bărbat.

La un Crăciun se întoarse noaptea tîrziu, pe jumătate beat. La mijlocul scării, așezată pe o treaptă, Catalina plîngea. El o întrebă dacă i se întîmplase ceva, dacă o putea ajuta... simți o milă adîncă pentru ea și se așeză alături, scoase batista și-i șterse lacrimile. Catalina zîmbi. Rodrigo o pofti să vină la el... Începînd de atunci, vizitele acelea deveniră frecvente și, de fiecare dată, tot mai plăcute.

Într-o zi ea îi spuse :

— Știi... nu că aș fi interesată, nici că aș fi o tîrfă, dar dacă m-ai putea ajuta cu ceva... ceva, nu mult și asta numai cînd poți... fiindcă am o leafă nenorocită. Trebuie să-mi cresc fata și nu mai sînt atît de tînără. Cu ani în urmă, nu trebuia să cer. Îmi dădeau, și încă destul...

— Trebuia să-mi fi spus mai demult... ia asta, n-am acum mai mult.

Îi dădu o hîrtie de douăzeci de *pesos*.

Legătura dintre ei, care nu păru niciodată prea trainică, ținu totuși, iar cu anii ajunse un obicei. Se simțea mulțumit, nu trebuia să-și facă probleme cu privire la relațiile lor, nici să-și făurească planuri. Din nou intervenise rutina și, cu toate că cea de acum era foarte diferită de constanta preocupare de a se îngriji de necesitățile și greutățile mamei sale, care îl obligau să alerge pe neașteptate ba după medic,

ba după preot — ceea ce deveni tot o obișnuință —, această nouă rutină sfîrși însă prin a fi plăcută. Lunile și joile, după ora zece seara, o chema pe Catalina.

El locuia la primul etaj, la apartamentul B, iar al ei, F, era situat exact deasupra, la etajul următor. De la balcon la balcon întinseră o sîrmă la capetele căreia puseseră o cutie de conserve ce le servea de clopot, și astfel, cînd el avea nevoie de ea, trăgea de sîrmă. Sau, cînd ea avea vreun motiv să-l cheme de urgență, trăgea de trei ori de sîrmă, și el răspundea, exprimîndu-și acordul ca ea să coboare. Se obișnuiseră. Se cunoșteau la fel de bine ca o pereche obișnuită, în pofida faptului că între ei se stabilise foarte clar — de ambele părți — că nu urmăreau o căsătorie oficiată de un judecător sau un preot. Cînd se îmbolnăveau se îngrijeau unul pe celălalt și se alintau.

Într-o noapte, după patru sau cinci ani de cînd erau împreună, ea îl întrebă :

— Nu aspiri la nimic ?

Pe el îl apucă rîsul. Era luna mai. O căldură insuportabilă făcea ca atmosfera să fie densă și respirația dificilă. Răzbăteau pînă la ei ecourile orașului. Fără a înceta să rîdă, răspunse :

— Niciodată nu mi-am închipuit că ai gîndi...

— Care va să zică mă crezi tot așa de proastă cum mă consider eu însămi.

Rîsul lui Rodrigo nu mai contenea.

— Nu, Catalina, n-aș putea să te socotesc proastă, în nici un caz. Doar dacă m-aș considera eu prost. Dar... cum aproape niciodată

nu-mi pui întrebări... Da, am aspirații. Există ceva care mă obsedează, ceva ce nu-mi pot scoate din cap nici ziua, nici noaptea : Vreau să merg în Europa... Faci bine că rîzi, bate-ți joc cît poftești, dar eu o să mă duc în Europa.

— Mă iei ?...

— Da, pe tine, pe fata ta, și pe amanții tăi. Dar, de bună seamă, numai pe cei de vinerea și de duminica. Ceilalți sînt detestabili.

— Mă insulți ! Crezi că fiecare om care este lîngă mine..., începu să plîngă cu sughițuri. Și nu... mulți sînt din familie, veri, nepoți, unchi.

— Ce promiscuitate ! Nu ți-e rușine ?

— Răule ! M-am săturat de tine ! Leacurile tale, ceișorul tău, răsfățul tău... Din partea mea, poți să te duci în iad sau la dracu'-n praznic.

— Dar, Cata !... Cata, vino ! spuse fără a se opri din rîs, amuzat de supărarea ei.

Trînti ușa de se cutremură casa, și el rămase în pat ; surîzător, gîndind. Louvre, Victoria din Samothrace, Venus, Mona Lisa, frizele lui Boticelli, Sena și vagabonzii soioși. Spania lui Galdós — Cervantes — Lope — Valle Inclán — García Lorca — Miguel Hernández — Quevedo — Clarín — Unamuno — etc., toate astea întinate de blestematul de Franco. Odihnească-se în pace ! Te rog, Dumnezeul meu, te rog, să meargă în cer !...Să ne lase infernul și înlocuitorul lui, pămîntul, curate. Nu cerem mult, Doamne, fii milostiv cu noi ne-păcătoșii : acei ce dorim moartea dictatorilor pentru că sînt sîngeroși, femeia aproapelui fiindcă-i de neatins,

pîinea cea de toate zilele pentru că sîntem înfometați.

O minge îi ajunse aproape pînă la nas.

Companii din S.U.A. se și gîndesc să revină în Chile. Unele ezită din cauza tulburărilor.

Rodrigo zîmbi.

Manifestație de tineret în fața Misiunii Chiliene.

O copilă de șase sau opt ani fugea după minge.

Grupări la Londra, Paris și Roma au condamnat lovitura de stat.

Rodrigo făcu vînt mingii cu mîinile și fetița îi mulțumi cu un zîmbet.

Doar 250 de carabinieri au rămas credincioși ; iminentă ruptură de raporturi cu Cuba.

Pădurea Chapultépec răspîndea liniște și răcoare.

Washington-ul nu a vorbit. Covoare de brocart 79,00 dolari metrul pătrat.

Rodrigo se așeză și zvîrli ziarul departe.

Un copil, înfometat și speriat, îi trecu prin față fără să ceară de pomană. — David Copperfield... Și mergea într-acolo, îndepărtîndu-se în căutarea mătușii sale — îndepărtîndu-se de această scîrbă de omenire înrăită de la un veac la altul.

Este ziua *noastră* de naștere, tu și cu mine sîntem astăzi alături, Rodrigo, ca de puține ori. Ne unește — ca aproape întotdeauna — fericirea sau panica ; știm, împărtășim convingerea că ceea ce a fost în Chile se poate întîmpla și aici ; e înspăimîntător să gîndești că acest calm

fictiv, da, nu mă întrerupe, acest calm care cîteodată e distrus cu furie (și refăcut mai mult prin inerție și teroare decît prin voință), ar putea să dispară definitiv. Rodrigo, deșteaptă-te, nu rămîne pe margine ca de obicei. Am văzut cum crește orașul și ticăloșia ; am simțit foamea și mizeria care ne înconjoară din toate părțile. Ai văzut moartea bestială acel băiat — de doisprezece sau paisprezece ani ? — pe care polițiștii l-au omorît cu lovituri de picior. I-ai urmărit de la fereastră, din întunecimea apartamentului tău comod. Niciodată nu te-ai iertat pentru asta. Niciodată n-o vom uita. Ar fi trebuit măcar să strigi, să-i înjuri de mamă. Am fi fost liniștiți. Nu te gîndești la asta ? Avem cincizeci de ani. Rodrigo, în țara asta sînt mii de oameni ca noi. Fă-o ! O să-ți fie greu, dar trebuie. Nu crezi ? Ți-o spun pentru că eu sînt tu și există ceva care ne leagă de toți ceilalți. Deși, o știu din experiență, ne e foarte greu să ne unim.

Neliniștit, se ridică în picioare și începu să meargă cu mîinile în buzunare. Dar ce să facă ? Și aceeași întrebare se repetă de nenumărate ori la masă la Rami și Edmundo, tot închinînd la pahare și în toiul discuțiilor, care reveneau iară și iară la asasinarea lui Allende. Un clopot invizibil bate a moarte. De la un pol la altul ne acoperă josnicia. Omul și-a făcut din acest pămînt nu sălașul, ci mormîntul, cloaca. Repetă întrebarea și noaptea, în fața Catalinei și Raquelei care nu-l înțeleg, și care, pentru prima oară, îl văd beat.

— Și deodată descoperi că ești bătrîn și că n-ai făcut nimic în întreaga ta existență. Ai putea dumneata, Elsa, să-mi spui ce rost are viața ?

— Dumneata ai iubit. Asta-i important. A-ți îngriji mama în felul în care ai făcut-o, dedicîndu-i zece ani din viață, asta înseamnă mult. Te admir pentru că eu nu sînt în stare de un sacrificiu atît de mare.

— Dar asta s-a petrecut de atîta amar de vreme ! Pe atunci își avea rostul : s-o iubesc, să-i dau curaj, s-o ocrotesc, s-o fac să rîdă. Da, toate astea erau importante. Dar apoi busola mea s-a oprit și-am rămas încremenit : inutil.

Chelnerul le servi desertul. Elsa zise :

— Rodrigo, dumneata ești un om bun, altfel nu ai spune ceea ce spui.

— Recunosc că sînt un om bun, dar servește oare la ceva să fii așa în vremurile astea ? Și cred că niciodată nu a servit.

Elsa Escamilla clătină capul și răspunse :

— Lumea întreagă trăiește o etapă foarte grea. Aș dori, zău, să-ți pot spune ceva care să te ajute să-ți alungi tristețea asta din ochi. Însă, ți-o repet, e ceva care nu-i doar al nostru. Cîteodată simt că am rămas cu toții fără valori... Dar nu-mi place să mă gîndesc la lucrurile astea și consider că este neapărat necesar să fii optimist, iar ca femeie cred că ceva ne poate izbăvi : dragostea.

— Dragostea... repetă el ca un ecou.

— Nu există o femeie în viața dumitale ?

— Două.

Elsa rîse :

— Dumneata ești complicat... și sincer.

— Însă nu este dragoste.

Într-o noapte el îi zise Catalinei :

— Raquel se face mai frumoasă pe zi ce trece !

— Da... îl privi fix. Sînt ani de zile de cînd toți bărbații o remarcă. Și, știi ceva ? Acum sînt prea bătrînă pentru treburile astea, n-ai vrea mai bine să coboare ea ?

— Dar... Dar...

— Nu face pe nevinovatul. Am văzut că o privești la fel ca oricare altul.

— Dar e fata ta !

— Și ce-i cu asta ? Este firesc să mă ajute și, în afară de asta, nu te vede cu ochi răi.

La început schimbarea a fost însemnată. Pentru prima oară simți că se apropie iubirea. Însă Raquel fu foarte clară în această privință :

— Nici gelozie, nici prostii. Am pentru tine... un pic de afecțiune. Și o fac cu plăcere pentru tine și pentru maică-mea. Dar nimic mai mult, înțelegi ? Niciodată să nu-ți treacă prin minte să-mi ceri vreo explicație.

— Am înțeles.

Elsa adăugă :

— Atunci caut-o, dragostea există încă.

— La vîrsta mea ?

— Mulți bărbați se căsătoresc pentru prima oară la o vîrstă înaintată și ajung să fie fericiți, de ce n-ai face și dumneata la fel ? Călătoria în Europa e o ocazie. Nu te-ai gîndit la asta ?

Nu, Rodrigo se gîndise la muzee, străzi, rîuri ; la pictori, muzicieni, scriitori și, mai ales, la personaje literare. Îi vorbi îndelung domnișoarei Escamilla despre toate astea.

Elsa îl întrerupse :

— Vorbești englezește ?

— Traduc fără probleme. Tatăl lui Edmundo — garantul meu — mi-a plătit orele de engleză vreme de mai mulți ani, și asta mi-a folosit ca să-mi fac rost de niște venituri în plus care mi-au picat tare bine. Dar o vorbesc puțin, n-am avut niciodată multe ocazii s-o practic. De ce ?

— Pentru că mi-a trecut prin minte că dumneata ai putea fi un minunat ghid pentru turiști. Am putea inventa un *„Tour“ Literar*. Gîndește-te la asta. După această călătorie vei mai face multe altele, și fără să te coste, dimpotrivă, ai putea chiar să ajungi bogat. Te voi prezenta unor prieteni pe care i-ar interesa ideea asta. Dar acum nu mă inviți la dans ?

În noaptea aceea el îi vorbi Raquelei despre Elsa Escamilla pînă la trei dimineața ; bineînțeles, Raquel adormi mult mai înainte.

De atunci, în adîncul sufletului său începu o etapă de neliniște ; pe zi ce trecea îi era tot mai clar că-l cuprinsese un zbucium ciudat care, asemeni picăturii chinezești, îi distrugea spiritul clipă de clipă, neîncetat.

Nixon a cedat procurorului cazul Watergate și Ruckelhaus ; A demisionat ministrul Richardson.

Rutina era aceeași : în ceea ce privește munca, dimineața și după-amiaza în bibliotecă, și

traducerile sporadice ; lunile și joile, noaptea, cu Raquel sau Catalina; mesele de sîmbătă, cu Rami și Edmundo. Unica noutate era prietenia cu Elsa pe care o vedea tot mai des, și la fiecare întîlnire se închega tot mai mult și cu entuziasm sporit proiectul acelui *„Tour“ Literar*. Lîngă ea totul părea *să renască,* deși era poate mai corect să spună că totul *se năștea ;* fiindcă prin ea își dădea seama, intens, că lumea și existența au rădăcini mai vitale, mai vibrante și înduioșătoare decît cele literare.

Archibald Cox cere înregistrările.

A început marea ofensivă.

Algeria și Arabia Saudită întrerup exportul de petrol către S.U.A. Prima interzice să se furnizeze Olandei.

Cîteodată, îndreptîndu-se spre casă — cu vîntul rece care-i amorțea trupul — își uita de realitate și se reîntorcea, ca un naufragiat, la Galdós, sau la Dostoievski. Dar, îndărătnică, realitatea îl aducea înapoi la această cenușie incertitudine care călătorește în ceața deasă ce acoperă, ca un lințoliu premonitoriu, tot orașul.

Edmundo îi zicea adesea :

— Ai pățit ceva ?

Noi avocați pentru Nixon.

Raquel :

— Rodi, nu ești bolnav ?

Elsa :

— Rodrigo, ești tot mai nervos, ce ai ? te plictisesc ?

Situație haotică a flotelor comerciale. În 15 zile pot să rămînă imobilizate din lipsă de car-

burant. Camera Maritimă Internațională : 21 de vase cisternă japoneze, paralizate ; navigație încetă de vase englezești. Iluminare redusă în Italia și Franța ; Venezuela scumpește și mai mult petrolul.

Catalina :

— S-a întîmplat ceva. Nu știu ce, dar te văd îngrijorat. Pot să te ajut ?

Nu. Cine poate s-o facă ? Unde este Dumnezeu ? *In no place. So what ?* *

Nixon este împuternicit să ordone bombardamente, dacă Vietnamul de Nord atacă.

Zilele se scurgeau vertiginos, fără a-i da prilejul să examineze cataloagele, nici fișierele bibliotecii.

America Latină nu va putea să satisfacă cererea de petrol a S.U.A. : O.N.U.

Ceva nu-i în regulă, își zise în noaptea în care-și aminti că-și băgase toate hîrtiile de pe birou, fără să se uite dacă le așeza la locul cuvenit. Și nu era emoția apropiatei călătorii. Nu. *Lipsesc alimente în Europa ; înghețare de prețuri și salarii. Iarnă grea.* Mergea pe străzi tumultuoase unde oamenii treceau prostește de veseli și încărcați de pachete. *Pregătiri ale apărării lui Nixon.* Încercă să ia metroul, dar era atîta îmbulzeală că renunță. Și iar strada și podoabele astea false de Crăciun, luminițele astea stupide care se aprind și se sting ca un simbol vital al valorilor acestei lumi. *Toate Partidele și Sindicatele din Uruguay scoase în afara legii.* Îi veneau în minte cîntece obscene, ceva

* Nicăieri. Și ce-i cu asta ? (engl.).

din furioasa și imprecisa neliniște a adolescentului. Acest zbucium al vîrstei de paisprezece sau cincisprezece ani care pare să nu aibă nici început, nici motiv. *Junta chiliană va plăti firmei Kennecott o indemnizație de 3750 de milioane de dolari.* Acum, memoria îl purta adesea la perioada studenției, sau spre episoade și mai îndepărtate din copilărie care, pe neașteptate, îl torturau prin lipsa lor de sens. *Preoții deținuți în Zamora cer ajutor episcopilor : șase zile de greva foamei.* De parcă totul, Rodrigo, totul ni s-ar întîmpla încă o dată și fără să știm de ce : Îți amintești de ziua aceea... Băiatul ăla, Carlos, care avea încăpățînata intenție de a-ți lipi murdăria aia ? La școala primară, cînd reparau clădirea și tu te-ai cățărat pe scîndurile înclinate și ai ajuns sus de tot, ca un șobolan hăituit ; hotărît să scapi și să te aperi ; ca și cum această murdărie ar fi fost ciuma sau jignirea supremă, sau distrugerea propriei tale făpturi. Iar el, micul monstru, răutăciosul, ticălosul de Carlos — sau poate îl chema altfel, însă tot monstru era, omenesc și destructiv — s-a luat după tine. Tu — tu și cu mine — am ajuns la ultimul colț al terasei. Nu puteam fugi mai departe. Atunci amîndoi am luat cărămida în mîna dreaptă și l-am avertizat : „Dacă te apropii mai mult, îți crăp capul". Și i-am trăznit una peste bot de i-au căzut vreo doi dinți. Atunci, mica reptilă își duse mîna la gură și, simțind sîngele, se porni să urle și să se zvîrcolească. Se aruncă pe jos și țipă ca din gură de șarpe. Iar tu și cu mine, cuprinși ca întotdeauna

de o lașitate milostivă, am dat fuga să-l prindem înainte de a se prăvăli în gol. În ciuda faptului că eram convinși că totul era o farsă care se va termina foarte prost pentru noi, fiindcă directorul și mai mulți profesori ne strigau de jos frenetic și amenințător. Și am rămas, tu și cu mine, cu cheful acela de asemenea frenetic de a le slobozi un scuipat ; un scuipat care ar fi putut să le cadă chiar pe bot și să-i facă să simtă cît de mult îi disprețuiam fiindcă erau neomenoși și răi. Îți amintești ?

Catalina și Raquel isprăviră de spălat vasele și se așezară lîngă el în săliță. Rodrigo lăsă de o parte cartea pe care o citea. Raquel își sprijini fața de umărul lui. Cata zise :

— De ce nu ne iei în Europa ?

El se sperie și răspunse brusc :

— Pentru că... este imposibil !

— Nimic nu este imposibil, zise Raquel mîngîindu-l, tu însuți mi-ai zis-o de mii de ori. Ne iei, nu ?

Catalina se apropie și ea, se așeză pe covor și-l bătu ușurel cu palma pe genunchi. Se rugă stăruitor :

— Zi că da, dragule, o să petrecem grozav și, fiind toți trei împreună, o să ne priască și mai mult.

Enervat, explică :

— Dar nu am bani ! Cu această călătorie mă îndatorez pe trei ani ! Schimbă tonul. Vă jur, dacă aș fi bogat, v-aș lua, o meritați.

— Știi..., zise Catalina, eu am niște mici economii... Trei mii de *pesos*. I-am strîns pentru că vreau să-mi schimb dantura, să am dinți frumoși.

El îi mîngîie părul și îi zise cu duioșie :

— Cata iubită, asta nu servește la nimic. Însă, îți repet, eu v-aș lua încîntat dacă aș avea cu ce. Mi s-a oferit o slujbă la întoarcere ; poate că accept : mi s-a spus că pot chiar să devin bogat, și atunci sigur că vă voi lua.

Cînd să plece, Catalina îi zise :

— Ascultă, dacă acești trei mii de *pesos* îți sînt de folos... contează că ți-i dau. La urma urmelor, surîsul meu poate să aștepte.

— Cata, murmură Rodrigo și se apropie să-i dea o sărutare. Ești nemaipomenită !

Pescarii de ton din S.U.A. blochează creditele pentru Mexic.

Mustangul roșu al Elsei se afundă pe străzile din El Pedregal.

— Noaptea asta o să cunoști doi bancheri, cîțiva politicieni importanți și mai mulți magnați ai industriei. Sînt oameni încîntători ! Unii dintre ei sînt la curent cu planul nostru și li se pare o idee grozavă.

Rodrigo se simțea stînjenit și zise :

— Știi, Elsa, nu știu dacă mă interesează proiectul sau nu, am niște îndoieli foarte neplăcute. Poate nu sînt potrivit.

— Oh, Rodrigo ! Ești încîntător de modest. Ești foarte potrivit. Eu sînt convinsă și am un mare fler la afaceri. Am fost de vreo șase ori

în Europa și îți jur că nu știu nici a mia parte din ceea ce știi tu. Va fi un adevărat succes !

Prăbușire la bursa din Europa. Liga Arabă informează că cele 18 țări ale lumii islamice își vor retrage depozitele bancare din Occident, pentru a le plasa în bănci arabe. Experți monetari calculează că numai Arabia Saudită are 9 000 milioane de dolari (112 500 milioane de pesos) în băncile din Europa și Statele Unite.

Opri mașina în fața unui portal imens. Claxonă de mai multe ori și porțile glisante se deschiseră. Înaintară pe o alee străjuită de grădini splendide care, în pofida iernii, aveau flori. La capăt, strălucind de lumină, se vedea vila.

Milioane de muncitori și funcționari încetează lucrul în Franța. Transportul a funcționat 50%...

Elsa parcă automobilul și el coborî grăbit ca s-o ajute să iasă. Merseră pe o cărare de piatră roșie. Patru sau cinci chiparoși enormi erau încărcați cu lampioane colorate.

— Nu crezi, zise Rodrigo zeflemitor, că este excesiv ?

— Nu arată rău... ajunseseră la piciorul scării, ea se opri să-l cerceteze și-l rugă : Îndreaptă-ți cravata... Nu, în cealaltă parte. Nu. Mai bine lasă-mă pe mine.

1 900 de condamnați în Chile, 78 la moarte, declară Junta.

„O Forță Sinistră" a șters înregistrarea : Generalul Haig.

Cu un whisky în mînă, Rodrigo răspundea dezinteresat unei doamne tapetate cu smaralde.

— O muncă încîntătoare ! Și exotică ! Într-o bibliotecă... Ce interesant !

— Mă rog, uneori cam plictisitor, dar e plăcut.

— Probabil că este. Eu nici nu-mi pot imagina ! Sînteți primul bibliotecar pe care îl cunosc în viața mea. Elsa se apropie de ei și doamna Smaralde îi spuse fascinată : Ce prieten interesant și ce ocupație rară !

Elsa surîse și zise :

— Biblioteconomia este pasionantă, fără nici o îndoială. Ne scuzați ? Trebuie să-l prezint pe domnul Mier altor persoane.

Luptă aeriană deasupra Suezului. Armata întîia egipteană iese din Cairo.

— Chiar mîine, spuse bărbatul cu ac la cravată, cînd își luau rămas bun, am putea vorbi mai pe larg despre aceasta. Dar e o idee de aur ! Vă aștept la club între două și trei după-amiaza. Vă place fazanul ?

Este sechestrat administratorul de la „ESSO" în Argentina.

În mașină, Rodrigo zise :

— Eu credeam că mîine o să mîncăm tu și cu mine singuri, am contramandat chiar și masa cu soții Paredes.

— O să mîncăm împreună ! Și, pe deasupra, ține cont că tipul ăsta este grozav de important, mai-mai că aș îndrăzni să zic că e un fel de „Sesam, deschide-te !".

După o lungă tăcere el zise :

— Nu este foarte tîrziu, am putea să mergem să dansăm, vrei ?

— Ești admirabil, dar mi-e imposibil, gîndește-te că mîine trebuie să mă scol foarte devreme. Am o groază de lucruri de făcut. Și amintește-ți : miercuri mîncăm la restaurantul Lacului cu Președintele Consiliului de...

— Dar miercuri eu am multă treabă !

— Nu, dragule, ceea ce interesează este viitoarea ta slujbă.

Rodrigo, Rodrigo, trebuie să ne unim încă o dată, eu mă simt pe zi ce trece mai singur și fără rost. Cîteodată, în mare taină, îmi vine un chef nebun să distrug ce-i în jur. Să fac țăndări aceste înșelătoare podoabe de Crăciun. Să mă omor, însă, cum să-ți explic ? Să mă fac bucățele. Trebuie să fi avut spirit anarhist. Vezi, Rodrigo, tot ce ne înconjoară... Găsești vreo soluție ? Elsa e de fiecare dată mai frumoasă și mai apropiată... Și în privința asta sînt de acord. Deci așa, ne-am îndrăgostit, nu ?

Dezastrul începe la 11 noaptea la Guadalajara.

Speculă de combustibil în Europa. A fost descoperită în Suedia, Italia și Norvegia.

Cincisprezece litri pe săptămînă pentru automobiliști în Olanda.

Corespondentul Inter Press Service-ului, arestat la Montevideo.

Partidul Comunist Brazilian, desființat, se asigură la Rio.

De la episcopi la popor : Înțelepciunea vine din Cer.

Marele scriitor argentinian, Jorge Luis Borges, se află în Mexic ; declară : *„Am renunțat la milostivirile cerului. Mi-e frică să cred în Dumnezeu pentru că noi oamenii credem mereu în Dumnezeu mai mult din autocompasiune decît din altceva. O pasiune, orice fel de pasiune, ne lipsește de viziunea eternității.“*

Era luni. Cînd Raquel termină de pregătit cina, strigă :

— Gata ! Cheam-o pe mama înainte de a se răci.

Rodrigo ieși pe balcon. Era un frig îndrăcit. Trase de sîrmă și Catalina răspunse aproape imediat. Intră în dormitor tremurînd, traversă salonul și îi deschise ușa. Catalina ținea un teanc de rufe proaspăt călcate.

— Ce-s astea ?

— Rufele tale curate, sîmbătă ți le-am luat fără să-ți dai seama. Mi-a fost teamă că dacă le duci la spălătorie n-o să ți le facă la timp.

În timp ce vorbea, se duse în dormitor ; lăsă totul pe o comodă. Continuă :

— Uite..., îi arătă trei perechi de șosete din lînă, ți le-am cumpărat, Raquel și cu mine, ca să nu răcești. Dar nu ne mulțumi, e un mod de a te obliga să ne aduci un cadou frumos.

— Grăbiți-vă ! strigă Raquel.

Pe cînd mîncau, Rodrigo remarcă starea de nervi a Catalinei : rîdea mereu și fără rost. Raquel zise :

— Hai, mamă, e mai bine să-i spui odată.

— Ce să-mi spună ? întrebă el.

— Bine... Urma să fie o surpriză, dar e mai bine s-o știi. Ți-am pregătit o masă de despărțire pentru sîmbăta viitoare... Invităm numai pe cine vrei tu.

Rodrigo zîmbi, își întinse brațele și, luîndu-le pe amîndouă de mînă, zise :

— Ați făcut foarte bine că mi-ați spus. Sîmbetele iau totdeauna masa cu familia Paredes, dar o să le spun că am un aranjament, că mai bine să mă invite vineri... Mii de mulțumiri !

Ieșind de la restaurantul Lacului, Rodrigo, o rugă stăruitor :

— Mergem să ne plimbăm o clipă, vrei ?

Elsa se învoi. Îl luă de braț și începură să meargă încet.

Deodată, el se opri și întrebă :

— Elsa, cînd vom fi singuri ? Ai stabilit deja alt program pentru mîine și iar o să fim înconjurați de oameni care nu mă interesează.

— Dragul meu prieten, nu mă crede nedreaptă. Toate le fac pentru tine. Și... ca să te răsplătesc, sîmbăta viitoare vom lua masa la mine, singuri.

Rodrigo se simți omul cel mai fericit din lume : era prima oară cînd Elsa îl invita la ea acasă. O casă mare și frumoasă în San Ángel, pe care o cunoștea numai de dinafară.

Era joi. După multe chinuri și remușcări, Rodrigo se încumetă să le spună.

— Dar i-am invitat pe toți ! strigă disperată Catalina.

— Și ne-am cumpărat rochii noi. E prima oară că te sărbătorim, zise Raquel furioasă.

Rodrigo, neliniștit, repetă :

— Este pentru noua slujbă, v-am mai povestit, o să ne fie bine la toți trei, zău. Trebuie să

iau masa cu cîțiva politicieni foarte importanți, niște bancheri și mai mulți magnați ai industriei.

Raquel porunci autoritară :

— Ia mai taci ! După părerea mea, ești încurcat cu ticăloasa asta. Și dintr-o lovitură trînti jos portretul Elsei, care de o săptămînă, trona deasupra bibliotecii. Și știi ceva ? Asta nu-i domnișoară nici pe departe... dar e treaba ta !

— Este splendidă casa ta, te simți ca într-o altă epocă, într-o altă țară.

— Dar e teribil de scump de întreținut ! Totul era aproape în ruină. I-am adus îmbunătățiri zi de zi, pe bucățele. Acum, că o să fim bogați, o s-o restaurez în întregime și o să fie un palat. E de la jumătatea secolului al XVIII-lea.

În salon, șemineul era aprins.

— De obicei folosesc soba cu petrol, dar azi, în cinstea ta, am cerut să aprindă șemineul.

— Mulțumesc. Este așa de frumos focul... Te face să visezi... Întotdeauna mi-am dorit să am unul.

— Îl vei avea. Și acum să zicem : La mulți ani ! Închin mai întîi cu urarea să petreci un Crăciun frumos.

— Va fi, și știi de ce ? pentru că mă voi gîndi la tine tot timpul. Ce păcat că nu poți să mă însoțești !

Băură mai multe pahare, dar conversația era întreruptă necontenit de telefoanele pe care le tot primea Elsa. În sufragerie, închinară pentru fiecare din orașele pe care urma să le viziteze,

și fiecare nume aducea cu sine o grămadă de lecturi și dorințe arzătoare pe care, fără să știe de ce, Rodrigo nu mai voia acum să le repete. Spusese aceleași lucruri de atîtea ori, ca un magnetofon, în ultimele zile, că acum începeau să se piardă valoarea lor și iluzia sa. Ceva în genul ăsta îi spuse Elsei.

— Nu. Nu-i vorba de asta. Nu ți-ai pierdut nici un interes. Ce se întîmplă cu tine e că știi că mîine vei traversa Atlanticul și că apoi, după cîteva ore, toate visele tale vor începe să se împlinească.

Odată terminată masa, reveniră în salon. De data asta Rodrigo nu se așeză în fotoliu, ci luă loc în mijlocul sofalei, foarte aproape de ea. Atunci își dădu seama că era prima oară cînd se bucurau de intimitatea aceea.

— Dorești un coniac? El încuviință. Și eu.

— Trebuie să te obișnuiești să fii un amfitrion desăvîrșit, așa că servește tu. Știi unde sînt băuturile. Folosește pahare mari... Acelea... Adu mai bine sticla aici, așa nu va trebui să te ridici de fiecare dată. Mai avem de închinat pentru multe. Să închinăm acum, știi pentru ce?

— Pentru Anul Nou, nu?

— Nu. Pentru plăcerea de a te fi cunoscut și pentru *„Tour“*-ul nostru.

Fericirea îl copleșea pe Rodrigo, cînd Elsa se ridică să aprindă lămpile. Reveni alături și el își petrecu brațul peste umerii ei, o strînse ușor și zise:

— Eu am de închinat pentru două lucruri. Mai întîi, pentru rîndunica lui Wilde.

— Rîndunica lui Wilde?

— Da, cea din *Prințul fericit*... nu-ți amintești?

— Da, da, bineînțeles.

— Cred că îi datorez în mare parte dorința de a călători. Poate pentru că, asemeni ei, nu ajungeam niciodată să fac călătoria. Totuși, la venirea primăverii, îmi renășteau speranțele și certitudinea că această călătorie se va realiza. Noroc, pentru Oscar Wilde.

— Noroc! Amîndoi băură dintr-o înghițitură. Rodrigo umplu din nou paharele.

— Următorul meu toast este cel mai important! Pentru tine, pentru fericirea de a te fi întîlnit! Noroc!

Băură iar paharele și Rodrigo își petrecu din nou brațul peste umerii ei și o trase spre sine.

— Elsa, adorată Elsa, te-ai mărita cu mine?

Elsa se ridică în picioare. Aruncă două lemne în șemineu. Inima lui Rodrigo bătea să-i spargă pieptul.

Elsa se așeză din nou lîngă el, îi luă mîna și zîmbi cu mare blîndețe.

— Rodrigo, îți mulțumesc mult. O femeie se simte întotdeauna măgulită cînd e cerută în căsătorie. Mai ales cînd o face un om ca tine. Însă nu ți-ai dat seama? Sîntem lumi diferite, incompatibile. Tu îmi placi, îți port o afecțiune deosebită, și cred că pentru tot restul vieții. Dar nu dragoste. Mă înțelegi?

— Îmi dau seama, te înțeleg. Incompatibilitatea înseamnă banii. Dar tu mi-ai zis că mă voi îmbogăți! M-ai convins! Am făcut tot ceea

ce mi-ai cerut! Dacă n-ar fi fost să-mi schimb viaţa, nu ţi-aş propune să ne căsătorim. Eu nu doresc pentru tine, Elsa, viaţa alături de un paria bibliotecar... Eu... Ce prost sînt! Am crezut că...

— Iartă-mă, Rodrigo, trebuie să mă ierţi, pentru că, fără îndoială şi mai ales fără voia mea, te-am înşelat. Eu credeam că e foarte clar că între noi nu este şi nici nu va fi dragoste.

— Dar eu speram... Ne-am văzut atîta în ultimele săptămîni...

— Rodrigo, să uităm totul. Tu n-ai spus nimic, eu n-am auzit nimic. Sîntem doi prieteni buni şi ne aşteaptă un viitor strălucit. Uite, aici am o listă amănunţită cu toate persoanele pe care trebuie să le vezi în călătoria ta: nume, adresă, telefon... Nu te întrista! Nu-mi place! Vreau să fii fericit şi bogat.

— Sînt două lucruri diferite... Spune-mi, pot să am vreo speranţă cînd mă întorc?

— Rodrigo, nu fi copil! O să-ţi dau o sărutare şi promite-mi că n-o să mai vorbim despre asta.

Îi luă faţa şi-l sărută pe gură.

Rodrigo o împiedică să se retragă şi o sărută de mai multe ori.

— Gata! impuse ea. N-avem de ce să stricăm totul. Îşi privi ceasul. Este foarte tîrziu.

— Dar!... Nu cinăm împreună? Eu mă gîndisem să te duc să dansăm, să nu dormim toată noaptea, să fiu cu tine... şi să te iubesc.

— Nu, Rodrigo, eu am alte obligaţii...

Rodrigo rămase stană de piatră.

Ea îl privi un răstimp îndelungat, nemişcarea lui începu s-o sîcîie, apoi o îngrijoră. Îl sărută pe obraz. Îi strînse mîinile, repetîndu-i numele. În sfîrşit, el reacţionă.

— Ce?

— Ţi-am spus de o sută de ori că vreau să vin mîine să te conduc. Dar nu-mi răspunzi. Mă asculţi? El încuviinţă. Te deranjează dacă vin să te duc la aeroport?

— Nu-ţi stric planurile de duminică?

Elsa îi sărută mîinile.

— Rodrigo, nu pot să te iubesc...

— Da, mi-ai mai spus-o. Iartă-mă. Da, mi-ar face plăcere să vii să mă conduci.

Se ridicară în picioare, Elsa luă hîrtia cu notiţele şi-i zise:

— Nu uita asta. E foarte important. O împături şi i-o puse în buzunarul sacoului. Îl conduse pînă la uşă, îi dădu un sărut de rămas bun şi închise.

Rodrigo rămase în picioare pe trotuar timp îndelungat. Apoi, încet, coborî spre Piaţa San Jacinto. Se aşeză pe o bancă şi începu să tremure. Îi era frică. Ar fi dorit ca cineva să-i zică: Nu pleca. Rămîi, te rog. Şi ar fi rămas bucuros. Dar această cerere i-ar fi putut-o face doar Elsa, şi Elsa nu iubeşte. Da, îi era foarte frică. Nu era însă frica de a călători, era ceva mai mult. Am făcut din viaţă o aiureală... O fi vreun bar pe-aproape?

Dacă ar fi existat cea mai mică posibilitate să le găsească acasă pe Raquel sau Catalina, ar fi alergat să le caute, dar ştia că nu erau. Voia să

plîngă. Ar fi stupid s-o facă. Ce mi se întîmplă ? Era frig, foarte frig. Se sculă și merse ca un automat pînă ajunse la un restaurant german unde venise adesea împreună cu Rami și Edmundo. Ceru un whisky. Îl bău dintr-o înghițitură și ieși grăbit. Cu pași mari coborî pînă ajunse la bulevardul Insurgentes.

Auzi strigăte și văzu că lumea se mișca în chip ciudat. Îl striveau. Strigau insulte. Confuzia sporea și el nu izbutea să înțeleagă ce o isca. Deodată, își dădu seama că plecase din restaurant fără să plătească băutura. Niciodată nu i se mai întîmplase așa ceva, se simțea rușinat, dar și un pic atacat. Nu se justifica atîta tapaj. Se întoarse pentru a explica că a fost foarte distrat, că el nu era un borfaș. Dar nici proprietarul restaurantului, nici clienții, nici vreun polițist nu veneau după el.

Atunci înțelese că se petrecea altceva.

Cineva strigă :

— Dați-vă la o parte, domnule !

Și cineva, dintr-o lovitură, îl lipi de perete. În fața lui prinse să se desfășoare ceva straniu și neprevăzut. Un grup de zece sau cincisprezece tineri se certau între ei cu o furie dezlănțuită. Se loveau cu picioarele. Loviturile peste fețe făceau un sunet înfiorător. Din multe guri curgea sînge. Cineva nimerise tocmai în testiculele adversarului. Strigătele de durere nu păreau reale. Dintr-o clipă într-alta lumea înnebuni. Toți fugeau în diferite direcții. Automobilele intraseră în ambuteiaj. Claxoanele sunau frenetice. Frenetic loveau și tinerii care, ca furnicile înfuriate, țîșneau din toate părțile. Din autobuze se auzeau țipete, lovituri de baston, teroare. Își aminti cuprins de panică de masacrul din 1968 : brutala represiune masivă a forțelor armate împotriva unei mulțimi inerte. Și în 1971, sîngeroasa Joie Verde în care falșii studenți, *Șoimii*, provocară incidente ca să se ajungă la alt măcel.

Disperat, începu să fugă. Se împiedică de cineva, se clătină și se prăbuși la pămînt. *Mă așteaptă în Egipt*. Cineva îl călcă pe mînă. Se ridică în picioare cu greutate. Era ca și cum porțile iadului s-ar fi deschis pe neașteptate.

Pămîntul nu mai are distanțe, omul care îl locuiește este același pe oricare paralelă. Sîntem o imensă și coruptă familie de scorpioni. Într-o vreme, America a fost pămîntul făgăduinței. În 1973 făgăduința nu există. Nu există țară fără racile, fără ură, fără mizerie. Mai ales în această Americă Latină martiră a tuturor colonizărilor și guvernanților trădători.

Este monstruos, Rodrigo, că se petrec astfel de lucruri. Dar, Rodrigo, este și bine că afli. Că le vezi cu proprii tăi ochi : violența este pîinea noastră cea de toate zilele. Lumea asta e o porcărie. Aici și în oricare oraș ți s-ar năzări. Toți sîntem sătui. Am dori altceva. Însă, Rodrigo, în lume sînt milioane — dacă ne unim — milioane de ființe ca noi ! Poate că jumătatea moartă. Poate toți. Dar merită. Nu-i cu putință să dăinuiască doar nemernicia ! Trebuie să mai fie ceva !

Își șterse genunchiul cu apă oxigenată și apoi puse merthiolat. Își ținu îndelung mîna sub robinetul cu apă caldă. Era umflată și unghiile începeau să se învinețească. Își privi apartamentul și valizele : totul pregătit pentru călătorie. Ce să facă ?... Rîndunica a făcut bine, Prințul i-a arătat cum și unde să salveze victimele din orașul său. Ce să facă ? Trase de sîrmă de mai multe ori. După multă vreme primi răspuns. Dădu fuga la ușă. Raquel coborî — foarte dichisită — și rămase pe coridor ; întrebă nerăbdătoare :

— Ce ?

— Și Catalina ?

— A plecat să se plimbe. Pe bună dreptate, nu crezi ? Visase atîta să te sărbătorească. Ce vrei ?

— Trebuie să plecăm, Raquel, trebuie să plecăm cît mai curînd !

— Adevărat ? Jură-mi-o pe Dumnezeul cel sfînt. Ne iei în Europa ?

— Mai departe.

— La Xochimilco, nu ? Ascultă, dragă, eu nu-ți port pică, dar pe bătrîna a durut-o mult atitudinea ta. Cred că-i bine s-o întinzi o vreme. Poate că la întoarcerea ta o să ne facă chiar plăcere să te revedem. Acum nu mă mai plictisi ! E sîmbătă și am și eu o combinație.

Rodrigo o opri. O imploră :

— Nu ieși afară, totul e haos. Lumea e un iad.

— Tu și literatura ta scrîntită ! Te-am salutat !

Rămase singur și, după ce privi multă vreme cu groază scările, încuie. Se învîrti de mai multe ori prin apartament, fără să știe ce să facă, și sfîrși prin a se băga în pat. Fereastra rămăsese deschisă, frigul intra nemilos. Mîna stîngă îi ardea, restul corpului era înghețat, dîrdîia. Era atît de frig, că după două ceasuri nu-l mai simți. Apoi îi veni ideea că s-a pietrificat, fiindcă nu mai tremura. Camera era în beznă.

Ivirea zorilor, înceată și cenușie, invadă dormitorul fără ca el să-și poată da seama, deși avea ochii deschiși.

Ziarele de duminică 16 decembrie au informat :

„Tulburări, tîlhării, încăierări și împușcături s-au produs ieri, înainte, în timpul și după meciul de fotbal american dintre Universitatea și Politehnica : O tînără a murit cu capul sfărîmat de o rachetă ; au fost o sută de răniți, împușcați, înjunghiați, loviți cu sticle și pietre ; mai multe autobuze au fost sechestrate, numeroase automobile stricate și sute de geamuri sparte la magazine și case particulare.“

Elsa Escamilla așteptă, zadarnic, pentru prima oară în viața ei. Punctualul domn Mier nu veni la aeroport.

GUSTĂTORUL DE CIUPERCI

Pentru Emilio Corballido

1

Eu, Emma, mi-aduc cel mai bine aminte de venirea lui Gaspar. Frații mei, Sebastián și Lucila, au păstrat o imagine ștearsă, ca unul din acele incidente cărora nu li se dă - la timpul potrivit - cuvenita importanță și, de aceea, nu rămîn întipărite cu precizie în memorie.

Veni într-un amurg cu nuanțe de un cafeniu închis, și copitele cailor iscară un zgomot neobișnuit pe caldarîmul curții. Noi trei ne-am părăsit pe dată jocul și-am dat fuga — într-un iureș de rîsete și strigăte — la intrare. Eu, cu siguranța (neîntemeiată pe ceva petrecut înainte) că de la vînătoarea asta ne aduceau ceva deosebit. Nu știu dacă mi-a fost frică sau dacă m-a cuprins o mare fericire din pricina acestei surprize posibile — dar simțeam bucuria aceea care izbucnește, amestecată cu temeri, ca și cînd s-ar putea defini, mai curînd decît ca o desfătare apropiată, ca o primejdie tainică. Lucila, care mi-o luase înainte, se opri încremenită, și neclintirea ei bruscă mă impresionă de parcă s-ar fi întîmplat pe neașteptate ceva al cărui tîlc n-avea să mi se deslușească nici în ziua aceea, nici peste ani. Sebastián, care venea după mine, mă întrecu și el și, la cîțiva pași dincolo

de Lucila, se opri, deși mai puțin țeapăn. Numai eu am fugit mai departe, pînă era să mă ciocnesc de calul tatei.

2

Everardo, tatăl nostru, avea pe atunci peste patruzeci de ani ; era foarte voinic, și frumos, și crud ca leopardul, ca Toy, mascota lui. Cînd mă lua în brațe mă simțeam ca într-un vis despre mine însămi, sau ca o pasăre. Uneori ne ridica pe toți trei, pe rînd, și cu un singur braț, dintr-o dată, ne arunca în sus, de parcă zburam. Ne plăcea ca jocul ăsta să aibă loc în grădină, fiindcă acolo ni se părea că puteam atinge coroana copacilor fără nici o primejdie. În salon însă jocul ne îngrozea și țipam. Nu pretind, bineînțeles, că memoria mea ar fi atît de bună pentru a putea preciza toate episoadele din epoca aceea, în care timpul era așa de lung încît aveam impresia că zilele se sfîrșeau și începeau de mii de ori, fără noapte între ele. Am uitat multe, iar acum, cînd scriu, mi se pare că totul se învîrtea în jurul lui Gaspar, și că cele întîmplate înainte de seara aceea nu mi s-au putut întipări în minte. Uneori, vreun cîntec mă face să mă reîntorc pe nesimțite la o copilărie și mai îndepărtată, atît de nedeslușită încît n-am siguranța că-mi aparține. Mi se întîmplă destul de des să nu știu precis ce-i al meu și ce nu. Și din pricina asta pot îndura exactitatea a tot ce mi-e străin, și de neatins. A îndura mi-a fost întot-

deauna mai comod și mai ușor. Bucuria îmi impune o strădanie pe care, cu vremea, o socotesc de prisos. De aceea nu m-am luptat, de mică, pentru multe lucruri care ar fi trebuit, poate, să-mi stîrnească gelozie și pasiune. De pildă, nu m-am încăpățînat să mă războiesc cu Lucila și Sebastián pentru dragostea tatălui nostru, concurența lor nu mă ispitea, și cu atît mai puțin mă simțeam atrasă de dragostea fără rivalitate pentru mama. Nu m-am născut să fiu o luptătoare și am acceptat totul cu o blîndețe care, de n-ar fi fost ascunsă de dispreț, ar fi putut trece drept prostie. Prin rîndurile astea pot lăsa impresia că nu mi-am iubit părinții, și asta n-ar fi adevărat, i-am iubit cu dragostea cuvenită și la timpul potrivit.

3

Ochii tatălui nostru erau veseli și, uneori, cînd și-i ațintea asupră-mi, îmi transmiteau și mie veselia. Așa se întîmplă în seara aceea. Mă privi țintă în ochi cîteva clipe și apoi îmi făcu semn să văd ce ducea în brațe. Atunci l-am văzut : învelit cu pelerina tatălui nostru, Gaspar mă cerceta, senin, de parcă s-ar fi aflat exact în locul unde ar fi trebuit să fie. Era un copil cu ochii negri și părul creț. Cineva se apropie de tata să i-l ia din brațe și, pe cînd trecea dintr-o pelerină într-alta, am văzut în fugă că era gol. Tata descălecă dintr-o săritură, mă sărută pe frunte, mă prinse cu amîndouă mîinile și mă

întrebă : „Îți place... ?“ Am încuviințat. „Ți-l dăruiesc.“ „Cum se cheamă ?“ „O să-i zicem Gaspar.“

Lucila și Sebastián își reluară fuga întreruptă și ajunseră lîngă noi.

— Ce-ai omorît ? întrebă Sebastián.

— Un mistreț grozav, o să-l vezi.

— Cine-i acela ? întrebă Lucila.

— Nu știu cine e.

Gaspar, mi-am repetat eu, ca unul din regii magi. Lucila îi dădea zor mai departe cu întrebări la care tata nu răspunse. Explicația, amplă și amănunțită, i-a fost dată mamei, singura care nu o ceru.

4

Mama era așezată în fața oglinzii de la toaletă. Cît e ziua de lungă, la orice oră, dacă aveai nevoie de ea , dădeai fuga s-o cauți lîngă oglindă. Și, uneori, chiar dacă n-aveam nevoie de ea, mă duceam s-o contemplu, să văd ce minunăție de pieptănătură a mai reușit să-și facă, pentru că fantezia îi era nemărginită. Fiecare pieptănătură nouă — cred că nu le repeta nicicînd — părea s-o prefacă într-altă femeie. În seara aceea (toți trei îl urmarăm pe tata) ne surprinsese iar : părul îi era ca fumul, volute de fum care se pierdeau în infinit. Nu părea o ființă omenească, era opera unui creator a cărui imaginație întrecea realitatea și nebunia. Anevoie te puteai convinge că era tot ea. Mîinile-i se odihneau cu gingășie pe marmora toaletei, și cu ochi strălu-

citori și satisfăcuți se cerceta în oglindă. Și în oglindă, fără să-și întoarcă fața, ne văzu intrînd. Așa cum ni se întîmpla adesea, frații mei și cu mine am rămas atît de uluiți de minunăția noii sale pieptănături, încît nu ne-am încumetat să ne apropiem prea mult. Glasul tatei destrămă oarecum vraja aceea, pe cînd povestea...

5

...După cum știi, cunosc atît de bine tot ținutul, că aș putea să-l străbat în beznă, pe noaptea cea mai întunecoasă, fără lună, fără stele, fără luceafăr, ajungînd în orice loc aș vrea. Nu-i colț care să-mi fie necunoscut în toată cîmpia, și nici în rovinele unde m-am coborît în atîtea rînduri, îmboldit mereu de speranța să găsesc o nouă floare minunată pe care să ți-o dăruiesc ; și nici munții abrupți nu-mi sînt străini în explorările mele. I-am urcat de mii de ori, prin locuri diferite, pe poteci neumblate pe care eu însumi le-am croit, să mă bucur de plăcerea de a mă simți pe culme, contemplînd în zare marea. Împărăția mea se termină acolo...

Ajunserăm într-o poiană care ne-a surprins, nu fiindcă mi-ar fi fost necunoscută, ci datorită luminii neasemuite ce o scălda, și care nu părea a proveni de la soare. Am poruncit să ne oprim și m-am dat jos primul de pe cal. În jur domnea o liniște desăvîrșită. Am așezat pușca pe un trunchi și a alunecat. Căzînd la pămînt, s-a descărcat și, deodată, ca și cînd împușcătura

ar fi rupt o vrajă, puzderie de culori prinseră viață și, prefăcute în stol frenetic, își luară zborul spre cer, printre croncănituri și triluri. Erau atît de multe, că preț de cîteva clipe cerul încetă să se mai vadă. Mi-am dat seama de groaza tovarășilor mei ; eu, dimpotrivă, am simțit o uimire nemărginită. Ei își închiseră ochii și-și acoperiră chipul, ca și cum s-ar fi temut că păsările aveau să-i orbească. În schimb, eu i-am deschis și mai tare, ca să nu pierd nimic din spectacolul acela unic, de o frumusețe pe care n-o pot numi altfel decît demoniacă. Atunci cînd păsările dispărură, am văzut că în fața noastră se făcea o viroagă ce ducea spre o rîpă necunoscută mie, unde nuanțele de verde ale plantelor erau atît de proaspete și de vii, încît păreau acvatice. Pe măsură ce coboram, aveam tot mai tare senzația că pătrundeam într-o lume submarină, în care frunzele nu erau frunze, ci smaralde sau alte minunății. De jur-împrejurul nostru se ridica o catedrală vegetală. Uriașe ferigi gotice se înălțau către cerul atît de îndepărtat că părea invizibil, iedera și lichenii izvodeau ornamente, religioase, mitice, falice. Precizia aceea omenească, ce inspira parcă teamă, îi făcu pe însoțitorii mei să încremenească. Am înaintat de unul singur pe întinderea de o culoare neasemuită, cum numai mlaștina înșelătoare o poate avea. Dar pașii mei erau tot așa de siguri ca și aici și, mergînd mai departe pe pămîntul acela de catifea, am luat aminte că din el se iveau mii de ciuperci, speciile cele mai rare și mai ispititoare din cîte ți-ai putea imagina. Iar în mijlocul rîpei, contemplîndu-mă su-

rîzător, stătea el : mă aştepta. L-am luat în braţe şi l-am adus... Mi s-a năzărit să-l cheme Gaspar...

— Ca unul din cei trei magi, am spus eu.

Tata rîse, cuprins de veselie şi, pe neaşteptate, rîsul îi amuţi. Tocmai văzuse capul mamei şi exclamă, fascinat :

— Cît eşti de frumoasă !

— Cît de inutilă ! răspunse ea, de parc-ar fi acelaşi lucru.

6

Ura lui Sebastián se născu chiar în seara aceea. Ca totdeauna vara, cina se servi pe terasă. Cînd sosirăm noi trei, singurul care se afla acolo era omul care făcea pe gustătorul de ciuperci, aşezat pe prima treaptă a scării ce dă spre grădină. Ne privi cu ochii trişti, ca ochii tuturor gustătorilor de ciuperci. Pentru noi, el era un obiect sau o mobilă în plus ; nu-l salutarăm. Ne îndreptarăm spre balustradă şi, de acolo, în tăcere, admirarăm noaptea. În altă împrejurare aş fi rîs ori aş fi spus ceva despre licurici. Dar în seara aceea nu. Răzbătea pînă la noi un parfum greu de fructe şi flori văratice ; văzduhul, cleios şi dens ca mierea, ne lipea hainele de trup, şi acel ceva, care pînă ieri ne făcuse să simţim o fericire cotropitoare, ne cufunda acum într-o senzaţie nedesluşită şi amară. Toate astea (deşi fraţii mei încă nu-şi dădeau seama) se datorau venirii lui.

Auzirăm paşii tatei care se apropia şi ne-am întors să-l întîmpinăm. Gaspar venea prins de mîna lui. Îl îmbrăcaseră cu haine de-ale lui Sebastián, şi-i erau strîmte. Stînd în picioare, era mai înalt decît fratele meu. Tata ne-a făcut cunoştinţă cu el în ordinea vîrstei : Lucila, Sebastián, Emma. Mama sosi lîngă noi, pe neobservate ; Gaspar i-a fost prezentat şi ei, şi-l cercetă cu o stăruinţă şi o duioşie pe care nu ni le dăruise vreodată nici unuia din copiii ei. Doña Elvira, mereu zgîrcită cu alintările, îi mîngîie chipul cu o gingăşie osebită. Mă săgetă o durere stranie, dar l-am privit pe Sebastián şi atunci am simţit durerea lui, cu o intensitate mai mare decît pe a mea. Pe ascuns (şi am fost singura care am observat) fratele meu s-a dat un pas înapoi şi şi-a şters o lacrimă, unica lacrimă pe care i-am văzut-o vreodată.

Gustătorul de ciuperci scoase un vaiet uşor. Un servitor se apropie de tata, cu tava cu băuturi. El luă un pahar şi-l oferi mamei. Prietenii începură să sosească, eleganţi şi veseli. Se formară trei sau patru grupuri şi rîsetele înăbuşeau vaietele tot mai dese ale gustătorului de ciuperci. Nouă ni s-a servit suc de *anona*. Servitorii porniră să se perinde ca de obicei cu castroane pline cu sparanghel fraged, miez de anghinarie, măsline umplute cu hamsii, tartine cu ouă de furnică... Gaspar nu ne întrebă nimic : ne zîmbea şi accepta totul de parc-ar fi trăit mereu pe lîngă noi. Nu ştiu de ce, dar ne pomenirăm deodată rîzînd toţi patru. Lucila propuse să ne lăsăm paharele şi să ne ducem în

grădină să prindem licurici. Gustătorul de ciuperci, cu mușchii înțepeniți de durere, se tăvălea pe lespezi. Sărirăm peste trupul lui și coborîrăm zoriți treptele. Sebastián ne întrecu la fugă și prinse cel dintîi un licurici. Cînd ne apropiarăm de el să-l lăudăm pentru ispravă, fața i se lumină și, cu un zîmbet deosebit, strînse trupșorul gîzei, îl aruncă în lături și-o porni în goană înapoi, spre terasă. Ne încercarăm și noi norocul, dar insectele fugiră și, învinși, ne hotărîrăm să facem cale-întoarsă. Înainte de a urca scara, Lucila ne porunci : — Să nu-i spuneți că n-am prins nici unul, o să se împăuneze și mai tare.

Dar Sebastián nu ne puse nici o întrebare, ne privi cu o strîmbătură batjocoritoare. Știa că victoria era doar a lui.

7

Leșul gustătorului de ciuperci nu fusese încă luat. Sărirăm peste el și ne repezirăm, însetați, să ne căutăm paharele. Atunci Gaspar se apropie de mine și întrebă :

— Ce-a pățit ? Cine-i omul ăsta ?

Lucila îi explică :

— Era gustătorul de ciuperci. Cele de azi sînt otrăvitoare, rîse, sînt din cele care creșteau acolo unde te-a găsit tata.

În clipa aceea doi servitori ridicară leșul și dispărură cu el în desișul întunecat al grădinii. Veni o femeie să curețe vărsătura de pe

marmora de pe jos. Părinții noștri, cu mîinile înlănțuite, se apropiară de scară.

— Everardo, în noaptea asta n-o să avem ciuperci, spuse Elvira.

— Ce păcat, răspunse el, păreau așa de gustoase...

8

Muzicanții începură să cînte și Veneția — cu canalele, palatele, poezia ei — ne împresură, prin muzica lui Vivaldi. Băuturile și castroanele treceau din mînă în mînă. Gaspar luă o tartină cu ouă de furnică și mi-o oferi. Am primit-o încîntată. Lucila întrebă iute :

— Mie nu-mi oferi ?

Gaspar mai luă una și i-o întinse la fel de politicos.

— Nu mai vreau ! strigă ea. Arunc-o !

Gaspar o duse la gură și-o înghiți. Se priviră amîndoi sfidător și în cele din urmă Lucila își mușcă buza de jos, obiceiul ei veșnic cînd era furioasă. Sebastián se apropie de noi și la rîndu-i îl întrebă pe Gaspar :

— Nu-mi oferi și mie ?

Gaspar încuviință. Luă altă tartină și i-o dădu politicos.

Sebastián o lăsă să cadă pe jos ; zise :

— O să trebuiască să înveți să oferi fără să atingi mîncarea cu degetele.

— Dacă e nevoie, o să învăț, răspunse Gaspar și, sigur pe el, dintr-o privire, porunci unui servitor să ridice tartina.

Înfrîngerea fraților mei nu-mi făcu plăcere. Am vrut să-l umilesc pe venetic, dar ceva mă opri...

9

Rîsetele se întețiseră și erau tot mai zgomotoase. Muzicanții, netulburați, cîntau mai departe, străini de public. Cînd terminară, în liniștea scurtă care învălui terasa, se auzi răgetul lui Toy. Lucila se lipi de mine, înfricoșată. Eu am căutat-o pe mama cu privirea, căci știam că leopardul o îngrozea. De data asta însă nu simți spaima obișnuită, pentru că de bună-seamă nu auzise fiara. Ea și Everardo stăteau singuri, cu spatele la noi, în capătul din stînga al terasei. După răgetul lui Toy răsună rîsul vesel al tatei, și muzicanții trecură la altă bucată de Vivaldi. Brațul lui Everardo se sprijinea pe spatele dezgolit al Elvirei. Niciodată nu-i văzusem astfel. Ochii îmi rămaseră țintă la ea, și-am văzut cum mîna lui îi mîngîia spatele și ceafa. Degetele i se întinseră și încercară să urce pentru a atinge părul Elvirei, dar se opriră la jumătatea drumului, ca și cum un zid nevăzut ar fi împiedicat mîngîierea. Venele mîinilor i se umflară de sforțarea de a învinge obstacolul acela; dar nu izbuti, și mîna-i căzu, tremurătoare. Acum stăteau amîndoi în profil: se uitau unul la altul răpiți, într-un fel nou, neobișnuit. Chipurile li se apropiară. Șopteau ceva. Mama slobozi deodată un strigăt de bucurie sălbatică. Se întoarse brusc către noi și-și duse tulburată mîna la gură. Toată lumea o privea. Dar ea nu ne vedea. Nu-și dădu seama de nimic. Ochii ei păreau de foc și ardeau doar pentru sine, din străfunduri tainice, de unde contempla ceva tot atît de desprins de realitatea aceea a copiilor și a invitaților ei, pe cît e marea de străină de luminile vapoarelor ce-i brăzdează apele, în toiul nopții. Nu văzusem nicicînd ceva asemănător: nu știam ce este, ce poate fi iubirea.

Totul dură pesemne cîteva clipe, care mie mi se părură, și încă îmi par, veacuri. M-am apropiat și am întrebat:

— Ce așteptăm ca să ne așezăm la masă?

— Mistrețul, răspunse tata; ți-e foame?

— Tare.

Un „oh!“ colectiv cuprinse întreaga terasă. Doi bucătari duceau o tipsie uriașă pe care aburea, aurit și îmbietor, mistrețul. Botul îi era întredeschis, dinții strălucitori...

În noaptea aceea, pentru întîia oară locul meu a fost între Sebastián și Gaspar. În noaptea aceea, și tot pentru prima oară, am privit spectacolul iubirii. Nu știam că rîsul unei femei poate preface lumea. Nu știam că un bărbat poate uita de tot ce-l înconjoară, văzînd-o numai pe femeia iubită, de parcă n-ar mai exista nimeni și nimic. Nu cred că ei se iubiseră înainte. Aveau trei copii, într-adevăr, dar asta

e altceva. Știu de atunci că dragostea e un miracol unic, și că nu toți ajung să-l trăiască. Nu-i așa, Gaspar ?

10

În zori, mă trezi șuierul vîntului. Am deschis ochii. Ferestrele se zgîlțîiau, prin crăpături se strecura un frig înghețat și răzbea un bocet de agonie ce nu era iscat de furtună ; îl mai auzisem și-n alte rînduri, mai cu seamă zilele trecute, și știu că e o prevestire ; un straniu alfabet Morse criptografic, a cărui cheie, sînt sigură, o voi putea descifra înainte de a muri. În zorii acelei zile — eram doar o copilă — mă îngrozi. Am intuit că era un mesaj ce ne sosea de hăt departe ; nu din codrii ori din munții din jur, nici de mai jos, dinspre marea cu uraganele ei, care ne învăluie zile în șir într-o ceață deasă. Era ceva și mai depărtat, provenind dintr-o pădure pierdută care răzbătea pînă la noi fără opreliști. Pădurea aceea care sălășluiește înlăuntrul nostru, fiind legați de ea prin corzi ciudate, care se pornesc să vibreze la un diapazon rău prevestitor și monoton. Cu o intensitate îndărătnică, de mormînt.

11

Fericirea nu se întipărește, nu lasă cicatrice, este ca albia acelor pîraie cristaline, împrăștiind sclipiri magice, și însuflețite de o melodie

duioasă ca un gungurit, care — se spune — alină durerile și întărește sufletul. Așa au fost anii ce au urmat venirii lui Gaspar. Ne deprinserăm cu el și el cu noi, și cu gustătorii de ciuperci, care, an după an — vara — mureau. A fost o lună în care pieriră nouă. Tata spuse furios că aveam ghinion și dispoziția lui n-a fost prea blîndă în toată perioada aceea. Nu fusese nicicînd zgîrcit — mai degrabă dimpotrivă —, dar ajunsese la exasperare cînd nu mai avu încotro și trebui să mărească simbria gustătorilor, deoarece nimeni de prin satele vecine nu mai accepta slujba, și deci se văzu silit să angajeze oameni din sate de la douăzeci sau treizeci de leghe depărtare. Uneori erau tineri, aproape niște copii, dar de obicei munca asta era făcută de un bărbat în toată firea sau de un om bătrîn, pentru care viața însemna foarte puțin, sau atît de mult încît erau gata să și-o jertfească pentru ca ai lor să aibă din ce trăi. Everardo le plătea acestora cu prisosință. Se întîmpla adesea ca viitoarele văduve sau urmașii direcți să capete simbria dinainte.

12

Și în zorii altei zile— ce însemnă sfîrșitul acestui răgaz de-a lungul căruia mi s-a încheiat copilăria — mă trezi iar urletul vîntului. Groaza, aceleași presimțiri, stăruința semnelor care vesteau moartea. Dar acum crescusem ; nu mă mai copleși panica. M-am sculat și, fără grabă, am început să mă gătesc. Știam că sînt frumoa-

să în rochia de voal galben cu buchețele de flori liliachii. De aceea mi-am pus-o. Și — de parcă n-am fi fost în zori, ci în toiul zilei, după-amiaza sau seara — am coborît cu pași molcomi. Am străbătut în tăcere penumbra saloanelor, am înaintat de-a lungul galeriei și am deschis fără zgomot ușa de sticlă ce da spre terasă. Respiram aerul proaspăt, înzestrat cu acea puritate de care te poți desfăta cînd, o dată istovite tăria și șuierul vîntului, lumea pare neprihănită.

Era foarte devreme. Nu se sculase încă nici un servitor. Grădina părea pustiită : nu-mi puteam crede ochilor. Furtuna rupsese frunzișul des al magnoliilor și al fagilor puternici, se înverșunase împotriva stejarilor seculari și, în lupta aceea, doborîse aproape toți pomii roditori.

Pe pămîntul încă plin de bălți, crengile schilodite stăteau mărturie a năvalei neîndurătoare și, în brațele acelea ieri încă vii și primitoare, piuiau acum, pe moarte, păsări mici, golașe, ai căror părinți zburătăceau pe lîngă mine, fără a înțelege pustiirea din jur, care strica rînduiala și le văduvea puii de cuibul durat cu atîta dragoste. Dar cîntecele nu erau numai de jale, se deslușea în ele și uimirea, ba poate chiar și bucuria tainică de a vedea că în natură toate puteau fi la fel de pieritoare.

Am uitat repede de păsări și în cuget îmi reveni veșnica mea obsesie : Gaspar. M-am străduit să culeg de pe acel sumbru cîmp de luptă tot ce mi se părea că i-ar putea plăcea lui. Dar furtuna se dezlănțuise cu atîta furie încît n-am găsit decît o singură orhidee neatinsă.

13

M-am înfundat în grădină. Puțin mai tîrziu am dat de Gaspar, scăldat într-o lumină aurie. De parcă s-ar fi întors iar la obîrșie, de parc-ar fi fost o ființă înzestrată cu harul de a renaște, gol și răspîndind lumină ca un soare.

Țineam orhideea cu amîndouă mîinile. M-am apropiat de el și i-am oferit-o. Înainte de a o primi, mă sărută pe frunte, apoi se înclină, sărută floarea, o luă și mi-o prinse în păr. Zîmbea. Îmi spuse :

— Ce frumoasă ești ! Și pe tine te-a purificat furtuna.

Mă îmbrățișă și o pornirăm spre eleșteu. Ajunși acolo, ne contemplarăm amîndoi în apă. Am avut atunci senzația că eram pîndiți din locuri diferite ; și n-a fost nevoie să întorc capul pentru a afla că iscoadele — în ascunzători separate, poate fără a ști una de cealaltă — erau mama și Lucila.

L-am luat pe Gaspar de mînă și i-am spus în șoaptă :

— Hai să-l vedem pe Toy.

Nu știu dacă scornesc acum, ori dacă am știut dinainte — în clipa aceea — că leopardul își rupsese lanțul. Cuprinsă de o fericire pe care am păstrat-o doar pentru mine, am scos un țipăt ce părea de spaimă.

— Toy a scăpat !

Srigătul meu a fost deajuns de puternic ca iscoadele să-l audă. Puteam fi sigură, deci, că amîndouă aveau să fugă, îngrozite, spre casă.

Gaspar și cu mine rămaserăm singuri și ne întinserăm pe iarbă.

După o vreme, Toy, blînd și drăgăstos, se apropie de noi și se porni să ne lingă fețele. Pe bot mai avea încă niște pene de pasăre și urme de sînge. Ne-am jucat cu el. Apoi, cuminte, ne lăsă să-l legăm. Gaspar și cu mine ne sărutarăm. Ne întoarserăm acasă pe poteci diferite.

14

Patima aprigă stîrnită în Everardo și Elvira în noaptea aceea în care Gaspar intrase în viața noastră dură, cu o forță ce părea neistovită. La început, Everardo nu-și întrerupea cursul obișnuit : supravegherea zilnică a moșiilor, plimbările prin orașele din apropiere, iar vînătorile își continuară ritmul firesc. Dar adesea ei doi nu coborau să cineze cu noi. Și începură să călătorească împreună (ceea ce nu făcuseră vreodată înainte). Călătoriile astea țineau două-trei săptămîni, sau două-trei luni, și pe răstimpul lor nu ne sosea nici o veste de la ei. Asta ne-a îngăduit să trăim într-o libertate fără precedent. Dascălii — de gramatică, matematică, istorie și muzică — pînă atunci atenți la respectarea orelor de studiu și plini de zel în a ne face să pricepem ce ni se părea mai greu, își pierdură destoinicia și punctualitatea. Se îmbolnăveau adesea și ne cereau permisiunea să lipsească zile în șir. Iar noi le dădeam încuviințarea cu mare bucurie. Orele se țineau în bibliotecă și, încetul cu încetul, Sebastián și Lucila, chiar atunci cînd dascălii erau de față, încetară să mai vină și uitară cu desăvîrșire de instruirea lor. Mumai Gaspar și cu mine stăruiam. Sebastián intrase într-o nouă fază a vieții. Vocea i se schimbă, deveni aspră ca a tatălui nostru. Îi plăcea să înoate, să călărească în goană, să facă multă mișcare și să practice scrima. Voia să fie voinic și de neînvins și, cînd spunea asta, părea că-l sfidează pe Gaspar. Lucila, în schimb, moșteni patima mamei pentru oglinzi, parfumuri, haine și podoabe. Negustori fără număr soseau zi de zi la porțile noastre și cuferele lor aveau negreșit ceva nou ce stîrnea încîntarea Lucilei, care cumpăra fără noimă și fără a se tîrgui.

Biblioteca era locul preferat al lui Gaspar, și din pricina asta era locul unde stăteam și eu ceasuri la rînd. Iarna, ne apropiam de căldura căminului și ne petreceam timpul, cufundați în lectură, fără un cuvînt. Din cînd în cînd, el lăsa cartea, ca să mai pună lemne pe foc, iar eu profitam de ocazie spre a-i zîmbi.

15

Călătoriile părinților durară mai mulți ani și era vădit că Everardo se întorcea de fiecare dată mai îmbătrînit. Brusc, părul îi încărunți și i se rări ; robustețea i se topea și curînd se îmbolnăvi. Pentru Elvira, în schimb, timpul stătea pe loc. Frumusețea, pieptănăturile ei pline de fantezie, plăcerea de a se îmbrăca elegant

și cu lucruri din cele mai alese, erau tot aceleași.

Pentru Gaspar și pentru mine a fost un sacrilegiu că într-o dimineață ea intră în bibliotecă și-și trase un jilț lîngă noi, în fața căminului. Luă o carte și se strădui să citească, dar peste puțină vreme o lăsă și începu să ne tot întrerupă. Orice era pentru ea un pretext să ne povestească vreo întîmplare, sau să ne descrie cîte un oraș mare, sau peripețiile din ultima călătorie.

Iar apoi ni se alăturară și Lucila și Sebastián, făcînd astfel să se destrame vraja aceea aproape mistică ce stăpînea înainte în bibliotecă. Pînă și Everardo, în zilele cînd era mai întremat, se alătură grupului. Servitorii căpătară obiceiul să poftească tot acolo musafirii care veneau în vizită. Era noul loc de adunare, și regina Elvira schimbă ornamentele sobre, puse să se mai aducă alte jilțuri și măsuțe, și înlocui tablourile.

Din fericire, primăvara făcu să se restabilească vechile obiceiuri și diminețile ceilalți se strîngeau, ca totdeauna, pe terasă și în grădină. Și, cum soseau prieteni din țări străine sau din orașe depărtate, uitară de noi pentru o vreme.

16

În seara aceea am coborît la cină cu aceeași rochie galbenă pe care mi-o pusesem în zori. M-am bucurat să văd că veniseră vreo zece prieteni, căci astfel Lucila — sau mama — nu

vor mai putea face comentarii răutăcioase. Amîndouă se uitară la mine cu o privire înghețată, aproape... amenințătoare. În schimb Gaspar mă contemplă cu aceeași duioșie cu care mă privise în zori.

Tata, care se mai întremase în săptămînile din urmă, îmi spuse cînd m-am apropiat să-l sărut :

— Ce frumoasă ești !

— Pesemne e efectul furtunii, comentă sarcastic Lucila.

— Așa-i, fără nici o îndoială, i-am răspuns.

Asta a făcut ca în toată seara, de la început pînă la sfîrșit, să se vorbească de furtună. În clipa în care trebuia să ne ocupăm locurile obișnuite, mama spuse :

— Cred că e timpul să facem unele schimbări. Tu, Emma, ai să te așezi începînd de azi lîngă tatăl tău. Văd cu plăcere că apropierea ta îi priește mai mult decît medicamentele.

Iar ea se așeză pe scaunul meu : alătături de Gaspar.

Răgetul lui Toy răzbătu deslușit pînă la noi.

17

Din seara aceea Elvira puse stăpînire pe Gaspar. Trebuia s-o însoțească în cavalcadele ei, în vizitele pe la vecini, la petrecerile la care tata nu voia să meargă. Mă distram de minune văzînd că Lucila nu-i lăsa mînă liberă și scornea mereu cîte un pretext ca să li se alăture.

Așa cum am mai spus, rivalitatea mă lasă rece. Îmi preferam rolul de observatoare a acestui duel mut și fățarnic în care se înfruntau Elvira și Lucila.

Fără să ne fi înțeles dinainte, locul nostru de întîlnire era lîngă Toy, căruia de multă vreme îi aduceam mîncare, ajutată de Gaspar.

Cam pe atunci tata începu să se poarte ciudat. Într-o zi, un argat veni în goană pînă la mine, cu chipul alb ca ceara de groază, strigîndu-mi :

— Stăpînul a dat drumul leopardului !

Lucila și Sebastián erau cu mine. Ea izbucni în plîns. Calmă, i-am spus :

— Intră în casă și previn-o pe mama. Nu ieșiți pînă nu mă întorc eu.

Țipînd și gemînd isteric, o rupse la fugă. Sebastián zise :

— Așteaptă, merg să-mi aduc pușca.

— Nu ! Nu-i nevoie. Lasă-mă să mă ocup eu, l-am rugat, dar ar fi mai bine să nu vii și tu.

El se întoarse furios către mine și strigă :

— Să nu-mi poruncești tu mie ! Știu eu ce trebuie să fac.

Și o porni în goană spre casă. Disperată, i-am spus argatului :

— Domnul Gaspar o fi în bibliotecă, spune-i să vină repede după mine, trebuie să-l găsim pe Toy înaintea lui Sebastián.

Am alergat ca o nebună și, îndată ce am intrat în pădure, l-am strigat tulburată. El îmi răspunse cu un răget, de la mare depărtare. Mi s-a luat o piatră de pe suflet și-am dat fuga

într-acolo. Tata și Gaspar erau cu el. Mă copleși bucuria.

— Haideți să-l legăm, am spus, luîndu-l de lanț, Sebastián vrea să-l omoare. Tată, trebuie să-l împiedici !

Atunci mi-am dat seama că nu se simțea bine. Avea privirea rătăcită și de pe buze i se prelingeau bale lungi și strălucitoare, care-i umezeau cămașa. Dar mă înțelese și, încuviințînd din cap, o porni după noi. Ajungînd la locul unde era cușca lui Toy, îl văzurăm pe Sebastián, cu pușca pregătită să tragă. Ne porunci :

— Plecați de lîngă el !

Tata se înfurie cumplit și strigă :

— Nenorocitule, prost ce ești ! Toy e al meu ! Nimeni nu se poate atinge de ceea ce-mi aparține. Eu sînt stăpîn peste toate, singurul care pot omorî sau distruge ce poftesc. În casa asta nu-i decît un bărbat : *Eu*. Tu n-ai nici o putere, sau dacă vrei s-o ai, dacă vrei să poruncești și să fii stăpînul ființelor și lucrurilor din preajma ta, trebuie să pleci de aici. Lasă arma jos !... Dă-i-o lui Gaspar. Și acum, întoarce-te acasă. O să vorbesc cu tine mai tîrziu.

18

Everardo îi făcu lui Sebastián oferte generoase și felurite ; dintre toate, el preferă o casă în capitală. Și în noaptea aceea, după plecarea musafirilor, rămaserăm ceasuri întregi, discu-

tînd și făurind planuri legate de viitorul lui Sebastián. În mod curios, în răstimpul acesta păru că fusese dat uitării incidentul datorită căruia avea să trăiască singur de acum înainte. Superficialitatea și vanitatea Elvirei îndreptară discuția pe făgașul mondenităților : începu prin a hotărî în ce cartier trebuia să-și cumpere casa (un mic palat demn de el) ; în ce stil avea să o decoreze ; făcu recomandări despre familiile cu care se cuvenea să se poarte cu deosebită curtoazie, și despre cele care nu meritau să fie poftite nici măcar la o ceașcă de ceai ; avea să alcătuiască o listă cu magazinele de vază, precizînd și ce trebuia să-și cumpere din fiecare. Lucila era entuziasmată, căci i se deschidea — și ei — o ușă pentru a cunoaște lumea aceea în care nu-și pusese încă piciorul. Sebastián însuși se bucură ca un copil, întrevăzînd viitorul acela de aur care-l aștepta cu brațele deschise. Gaspar se retrase pe furiș și eu am fost singura care am băgat de seamă. Cred că și pe mine mă încînta tabloul ademenitor zugrăvit de Elvira, care descria orele plăcute din cafenelele de pe marile bulevarde, teatrele, restaurantele, moda, sindrofiile și chiar muzeele. Din cînd în cînd, Elvira și Everardo — captivați de o amintire comună — se îndepărtau de noi, rîzînd și comentînd diferite întîmplări, fericite sau tragice, în care era vorba de mistere, morți subite și enigmatice, vînturîndu-se nume și locuri necunoscute nouă, și care ne trezeau curiozitatea și ...La sfîrșit, s-a ajuns la concluzia că era nevoie de cel puțin o săptămînă pentru a face pre-

gătirile de drum, timp în care Everardo avea să-și trimită vreun om de încredere să înceapă formalitățile, anevoioase și sîcîitoare, cu care Sebastián nu era obișnuit.

Cînd eram pe punctul să ne retragem, Lucila întrebă :

— Și ce veți face cu fiara ?

Întrebarea ei deschise o breșă în efemera înțelegere de care ne bucurasem atunci pentru întîia oară.

— Cred că cel mai bine ar fi s-o omorîți. Everardo, iubitule, atît de puține lucruri te-am rugat eu... Făgăduiește-mi că mîine...

— Nu ! Niciodată !

— Dar, dragostea mea, e o primejdie. Îmi răpește liniștea și somnul, n-ai auzit cum rage noaptea ? Sar din pat îngrozită și mă simt singură, fără nici o apărare, la cheremul colților acestei fiare blestemate.

Everardo izbucni în rîs și-i spuse :

— Cînd ai să te simți așa, vino în alcovul meu. Am să-ți alung eu spaima, și acum gata, nici un cuvînt în plus despre asta !

— Dar tu... dormi buștean.

— Trezește-mă ! Scutură-mă !

19

Scrisorile lui Sebastián erau entuziaste. Descoperea lumea ; se bucura de ea. Lucila profită și ea de ocazie pentru a călători, căci stăruia, plîngîndu-se că uneori nu mai putea în-

dura absența fratelui drag. Și cred că nu se prefăcea. Totdeauna s-au iubit mult. Ajunsese deci un obicei să plece la el pentru mai multe săptămîni.

Elvira socoti atunci că i-a venit rîndul.

Era respingător ! N-aş fi crezut vreodată că se putea înjosi pînă într-atît. Îl urmărea pe Gaspar zi și noapte, cînd erau singuri sau cu alții de față. Din fericire, starea tatei se înrăutățise și nu-și dădea seama de nerușinarea ei. Nu mai părăsea patul zile în șir și, cînd se strîngeau cu toții (cu permisiunea doctorului cobora la prînz sau la cină), în toiul conversației capul îi cădea într-o parte și se cufunda într-un somn adînc, de care Elvira profita, mîngîindu-l pe Gaspar, sau șoptindu-i ceva la ureche, fără să-i pese că eu eram de față. Dragostea mea pentru ea se sfîrșise. Îmi făcea milă și o disprețuiam. Ori de cîte ori se străduia să fie mai seducătoare, era mai detestabilă.

Într-o zi, fără urmă de rușine, îi spuse cu mine de față că ușa dormitorului ei era totdeauna deschisă pentru el. M-am gîndit atunci că nu se mai putea continua așa, că trebuia neapărat să găsesc o soluție.

A fost o binecuvîntare pentru mine că Everardo hotărî să treacă mai multe sarcini în seama lui Gaspar. Astfel, încetul cu încetul, a trebuit să se îngrijească de afacerile tatei, să viziteze moșii, să revizuiască socoteli, să supravegheze recoltele... Era, de aceea, ceasuri și zile întregi, în afara primejdiei pe care o reprezenta mama.

20

Toy îmbătrînea. Mișcările lui nu mai aveau nici agilitatea, nici iuțeala de odinioară. Și firea i se schimbă, deveni irascibil și, adesea, încerca să-i atace pe argați. Îl iubeam pe Toy — îl mai iubesc și astăzi ; a iubi animalele, chiar și pe cele mai sălbatice, poate aduce omul în stare să simtă afecțiunea cea mai adîncă și nemărginită. Poți îndrăgi un animal fără rezerve și cu convingerea că dragostea îți va fi totdeauna răsplătită —. Din pricina asta am suferit atît pe atunci, neînțelegînd purtarea lui Toy : dorința asta crudă să omoare argații. Voiam să-l conving — cu mîngîieri, cu vorbe — că n-aveau gînduri rele și că trebuia să se poarte cu ei ca și cu mine. Pînă cînd, într-o zi, am descoperit ce stîrnea furia lui Toy.

Adesea, în timpul nopții, răgea îngrozitor, exasperant, cum nu făcuse niciodată înainte. Mă trezeam. Neliniștită, pradă unui zbucium neistovit, îi ascultam răgetele, aproape niște scîncete... Într-o noapte, am priceput ce se întîmpla și am coborît.

Pe măsură ce mă apropiam, mînia mea sporea.

Era adevărat : Javier, un argat, îl biciuia pe Toy. Cînd mă văzu, rămase îngrozit și se dădu cîțiva pași înapoi, șoptind :

— E poruncă de la cucoana... trebuie să ne supunem... Iertare, stăpînă dragă, noi vă iubim pe dumneavoastră, dar trebuie să-i dăm ei ascultare.

Omul, în genunchi, se apropie de mine implorînd :

— Iertare... iertare.

Îmi întinse biciul, l-am luat și, cu o înverșunare ce mă împiedică să dorm mai multe nopți, l-am biciuit pînă căzu fără cunoștință.

21

Smintelile tatei, la început sporadice, se îndeseau. Își pierdea noțiunea timpului și i se întîmpla des să-l dezlege pe Toy. Odată, leopardul smulse dintr-o mușcătură mîna fiului unei bucătărese. A fost o tragedie înspăimîntătoare și mama aproape înnebuni de groază cînd i se povesti. De atunci încolo, veghea mea se dublă. Nu mai aveam liniște. La orice oră, aveam impresia că Toy era iar liber și că înainta, greoi și sîngeros, spre prada lui. Trebuia să-i păzesc pe amîndoi : pe Toy și pe tata, să nu săvîrșească vreo greșeală.

Pe Everardo îl întoarse iar boala, inima îl lăsa, și-l obligară să stea la pat.

A doua victimă a lui Toy a fost mama. Gaspar și cu mine îi găsirăm cadavrul. Colții lui fără greș îi sfîșiară gîtlejul, iar ghearele îi brăzdară adînc sînii frumoși.

S-a întîmplat pe terasă, într-o seară. Cînd l-am încunoștințat pe tata, păru că nu înțelege vestea.

22

Doliul o aduse înapoi pe Lucila. Veni și Sebastián, dar el plecă după cîteva zile de la înmormîntare, și atunci îl văzurăm pentru ultima dată. Luă cu el toate bijuteriile mamei și plecă în străinătate cu vaporul. Înainte, își vîndu micul palat și proprietățile pe care i le lăsă Elvira moștenire.

Lucila îl urî pentru fuga aceea care o silea să rămînă în căminul familiei, dacă se putea numi astfel casa noastră.

Doctorul care-l îngrijea pe Everardo era un fel de vrăjitor, căci aproape imediat după înmormîntare îl făcu să revină la viață și, în primăvara următoare, era un om teafăr, care pe zi ce trecea își recăpăta vigoarea și zîmbetul. Prietenii se întoarseră, și din nou salonul și sufrageria fură martorii petrecerilor vesele și ospețelor de pomină. Terasa ce dădea spre grădină nu se mai folosi pentru sărbători.

Nu mă îndoiesc că Lucila avea nevoie de ajutor. De mică a tot căutat să fie răsfățată — deși, bineînțeles, nu de mine. Și nevoia asta de dragoste a făcut-o să-și însutească atențiile și drăgălășeniile față de tata. Pînă la urmă ajunseră nedespărțiți ; păreau că se bucură împreună de toate și că se înțeleg printr-un limbaj doar al lor, care pe mine mă excludea. Lucila se strădui și ea, întocmai ca mama, să-l ademenească pe Gaspar. Ce smintită ! Oare nu și-a dat seama, încă din prima zi, că Gaspar era al meu ? Everardo mi-l dăruise mie, și a fost, negreșit cel

mai frumos dar pe care l-am primit în toată viaţa mea.
Gaspar mă iubea şi eu îl iubeam. Dar ne temeam să mai ştie cineva. Toţi bănuiau oarecum. Însă nimeni nu ne văzuse vreodată iubindu-ne.

23

Gustătorii de ciuperci se perindau unul după altul, dar erau tot mai scumpi şi, în deosebi, tot mai rari.
Într-o dimineaţă, Lucila, mieroasă, îi spuse lui Everardo de faţă cu mine :
— Sînt groaznic de scumpi şi noi nu mai sîntem aşa de bogaţi ca odinioară. De ce nu-l pui pe Gaspar gustător ? Ai cheltuit cu el o groază de bani şi doar nu-i din familie, n-are nimic comun cu noi... se cuvine să-şi plătească datoria faţă de tine.
Am simţit că mă prefac în stană de piatră. Şi am urît-o pe Lucila ca pe nimeni în viaţă.
Tata, nedumerit, zise :
— Gaspar ?... Gustător de ciuperci ?
— Da. Putem prelua noi sarcinile lui. Sau eu singură, n-am nevoie de el.
— Dar Gaspar..., murmură Everardo, nefiind în stare să accepte propunerea.
— Asta-i ce merită. Hai, tată, aşa o să faci dreptate !
— Ce spui ?... Ce dreptate ?
— Să răzbuni moartea mamei.

M-am îngălbenit şi am cerut prosteşte zeilor ca Toy să năvălească în clipa aceea şi s-o omoare. Dar zeii nu ştiu atît de bine ca mine să desfacă încuietoarea complicată de la lanţul lui Toy. Fără să mă pot stăpîni, m-am ridicat în picioare şi am strigat :
— Nu-i el de vină !
— Eşti sigură, iubită soră ?
— Nu sînt sigură. *Nimic* nu e sigur, căci nu ne e dat să ne aflăm soarta. De-ar fi cu putinţă aşa ceva, am putea-o schimba după dorinţa noastră. Şi nu putem. Soarta se împlineşte, fie că o dorim, fie împotriva noastră înşine.
Lucila mîngîie faţa tatei şi-l imploră :
— Fă-o, e spre binele tău !

24

Gaspar era aşezat, ca toţi gustătorii de ciuperci, pe prima treaptă a scării ce da în grădină. Terasa începuse să fie iar folosită, după cum hotărîse Lucila, care acum era stăpîna ce poruncea şi făcea ce poftea cu casa şi cu banii.
M-am aşezat lîngă el şi i-am spus :
— *Bolletus Satanas.*
Îmi răspunse, pe gînduri :
— Mai bine vreo ciupercă din familia amanitelor. Sînt mai obişnuite şi nu trezesc... teamă.
Amintindu-mi de ce citiserăm împreună, ca în vis, i-am răspuns :
— Cea verde e într-adevăr mortală... Cu toate că n-am mai văzut nici una de o veşnicie.

— Dar, spuse el cu un zîmbet cenuşiu, a plouat atîta anul acesta ! Peste tot apar speciile cele mai rare ; ca florile primăvara.

— Da, într-adevăr, ieri, pe cînd călăream, am zărit, cam la două leghe de stînci, una purpurie.

— Satanas ?

— Aproape sigur.

Auzirăm rîsul Lucilei şi-am rupt-o la fugă spre grădină, temîndu-mă să nu mă vadă careva. Am rămas în beznă un răstimp destul de lung iar apoi, cu băgare de seamă, m-am dus în bucătărie fără să mă vadă servitoarele, şi-am ieşit în coridorul interior, ajungînd iar pe terasă. Am simţit neîntîrziat privirea scrutătoare cu care mă cerceta soră-mea şi, fără să-i observ pe musafiri, m-am îndreptat spre ea zîmbitoare, exclamînd :

— Ştiam că în rochia asta ai să pari o zeiţă ! Dar e mult mai mult ! Întrece orice închipuire. Lucila, e atît de plăcut să te văd aşa frumoasă, că nu te pot invidia.

Am sărutat-o şi, la rîndu-i, mă sărută. Era fericită cu laudele mele şi, cu strădania aceea de a o sluji ca o roabă pe care i-o arătam de mai multe zile, am întrebat-o dacă puteam face ceva pentru ea. Mi-a spus că nu. Un servitor se apropie de noi. Am acceptat băutura şi ne-am alăturat unui grup care, ca şi mine, se porni s-o laude. Pe cînd răspundea cu cuvintele-i prosteşti şi fără rost, am profitat să-l observ pe Gaspar ; avea ochii la fel de trişti ca orice gustător de ciuperci. Mi-a venit să plîng... şi dacă avea să moară ? Ştiam amîndoi că, la urma urmelor,

cea mai cunoscută specie putea fi otrăvitoare ; totul depindea de pămîntul din care se hrănise şi cine oare putea şti aşa ceva ? Nimeni. De asta existau gustătorii de ciuperci.

25

Pretendenţii Lucilei se înmulţiră, dar ea cocheta cu toţi, fără să se uite la nimeni în mod special. Cred că aştepta să moară Gaspar. M-am apropiat de ea şi am luat-o mai la o parte.

— Uită-te la el, i-am spus. Îi e frică, întocmai ca celorlalţi. Îmi face silă, nicicînd nu mi-am închipuit c-ar fi laş.

Lucila mă privi şi, tulburată de vorbele mele, comentă :

— Dar... nu-l iubeşti ?

— Lucila, draga mea ! Eu îl iubesc numai pe Toy. Bărbaţii îmi par respingători ; nu vreau să mă mărit. Visez doar ca tu să-mi îngădui să trăiesc lîngă tine, pînă la moarte. Uneori, ştii, mă simt bolnavă...

— Eşti ciudată, Emma. Nici eu nici Sebastián nu te înţelegem.

— E firesc. Credeaţi, sau speraţi, să fiu ca voi. Dar... nu sînt. Nu pot nici să iubesc, nici să urăsc. Şi nici n-am să fiu vreodată aşa frumoasă ca tine...

Everardo se apropie de noi. Îi zîmbirăm şi apoi, luîndu-l fiecare de braţ, ca să îndeplinim ritualul obişnuit, ne-am dus să-l vedem pe gustătorul de ciuperci. Tata îl întrebă :

— Nu simţi nici o durere ?
— Nici una. Au fost delicioase.
Şi Gaspar ne-a făcut cu ochiul.
Muzicanţii cîntau.
Dinspre livezi, dinspre păduri, de la munte şi de la mare, răzbătea pînă la noi un parfum neprihănit.

26

— Sînt îngrozită. Cred că te supraveghează sau o vor face curînd. Am să fac ceva ! Nu ştiu ce... Pot... dar... vei dispune de cel mult cinci minute.
— Mi-e de-ajuns.
Abia am plecat de lîngă el şi, imediat, mi-am dat seama că Everardo şi Lucila erau cu ochii pe noi. Am simţit că mi se taie picioarele.
— Ce tot faceţi voi doi aici ? întrebă Everardo.
— Totdeauna am stat aici împreună, tată ; de mici, pe mine şi pe Gaspar ne leagă dragostea pentru citit.
— Şi de ce eşti aşa palidă ? vru să ştie Lucila.
— Se vede ?... Ţi-am spus acum cîteva zile, nu mă simt bine. Dorm prost noaptea şi am... dureri... în tot trupul... de parcă n-aş mai avea mult de trăit.
I-am convins. Lucila se apropie, îmi înlănţui mijlocul cu braţul şi mă duse spre dormitor. Tremuram. Eram îngheţată. Vedeam în faţa

mea, de parcă erau aievea, frumoasele ciuperci purpurii pe care Gaspar le mîncase... acum cîteva ore.

27

Cînd am coborît scara, m-am cercetat în oglinda din vestibul. Parcă eram moartă. O servitoare se apropie de mine şi-mi spuse în şoaptă, prefăcîndu-se că-mi scutură sau netezeşte rochia :
— De cînd a mîncat îl supraveghează. Stăpînul i-a poruncit lui Javier să nu-l scape din ochi.
Am murmurat, pierită :
— Mulţumesc...
Primul lucru pe care l-am făcut cînd am intrat pe terasă a fost să mă uit la el : era la fel de palid ca mine. Privirile noastre se întîlniră vreme de două secunde. Lucila şi un grup de prieteni veniră lîngă mine. Sora mea spuse, drăgăstoasă :
— Biata fetiţă, nu se simte bine ! De ce-ai coborît ?
— Cred că sus mi-e mai rău. Aici am cel puţin mîngîierea că sînt cu voi toţi. M-am apropiat de ea. Îmi face bine să stau lîngă tine, mă simt ocrotită. Cred că boala mea e din pricina fricii, m-am făcut o fricoasă. Vreau să beau un pahar !
Cineva se duse repede şi-mi aduse unul.

— Ești foarte palidă... și înghețată, îmi zise Lucila, atingîndu-mi fața.

— Iartă-mă, nu vreau să-ți faci griji.

Vivaldi, ca în prima seară cînd Gaspar se jucă împreună cu noi ! Am retrăit seara aceea cu nuanțe de cafeniu închis. Am revăzut-o pe Lucila neclintită, ca o stană de piatră. Și-am înțeles că nu greșisem atunci cînd spusesem că soarta nu poate fi schimbată.

Paharul îmi căzu din mîini. Am auzit-o pe Lucila strigînd :

— Javier... !

Mi-am pierdut cunoștința. Cu ochii închiși deslușeam zgomote vagi, sfaturi. Nu știu cine m-a luat în brațe. Mă întinseră pe o sofa în salon. Am auzit glasul lui Everardo :

— Ce-i ?... Ce i s-a întîmplat ?

Cineva îmi lua pulsul. Am simțit chipul tatei foarte aproape de al meu. Mă sărută pe frunte și saliva mi se prelinse pînă la tîmplă. Mi-am închipuit ochii lui lăcrămoși, plini de duioșie. Și atunci, îngrozită de ce fusesem în stare să fac, am leșinat de-a binelea.

28

Cînd am deschis ochii, am văzut că Lucila, tata și mulți dintre musafiri erau jur-împrejurul meu. Am zîmbit și i-am implorat :

— Vă rog... să cînte muzica ! Mă simt mai bine. N-am prea mîncat în ultimele zile. Lucila,

am rugat-o fierbinte, condu-i tu, o să vin și eu în cîteva minute.

O servitoare rămase lîngă mine. Mîna-i greoaie și aspră îmi mîngîia fruntea și, cu vocea aceea dulce de dădacă și cu dragostea blîndă pe care nu mi-a arătat-o niciodată Elvira, îmi spunea :

— Fetițo... fetiță frumoasă...

Vivaldi. Vivaldi, Vivaldi ! Respiram anevoie, simțeam povara timpului : minutele veșnice care cădeau ca niște lespezi pe pieptul meu. Eram zăpăcită, înnebunită. Trebuia să mă ridic în picioare.

Cu pași repezi am ajuns pe terasă. Tata și Lucila se luminară la față cînd m-au văzut. Toată lumea îmi punea întrebări la care eu răspundeam de zor, rîzînd. Am cerut alt pahar și m-am așezat la masă. La stînga mea, Everardo, afectuos, mă ciupi de obraz :

— Trebuie să mănînci bine.

— Așa am să fac. Acum mi-a trecut de tot.

M-am uitat la Lucila, căutîndu-i privirea și, cînd ochii ni s-au întîlnit, am rugat-o :

— Poate să stea Gaspar lîngă mine ?... Te rog... E un capriciu. Nu știu ce mi-a venit !...

— Dacă vrei !

M-am sculat și m-am dus după el. L-am luat de mînă. Eram amîndoi sloiuri de gheață. Pe drum l-am putut întreba :

— Ai avut timp ?

— Da.

29

A fost petrecerea cea mai veselă de mulți ani. N-am mîncat din toate felurile, ci numai supă, și am mai cerut încă o dată. Dorința mea a fost încuviințată de comeseni : supa avea să-mi facă bine. Simțeam nevoia să mă încălzesc. Întrucît mîinile noastre nu se puteau înlănțui, nici măcar apropia, comunicam cu Gaspar atingîndu-ne genunchii. Amîndoi tremuram, dar ei... ce veseli mai erau ! I-am invidiat chiar !

De obicei, ospețele nu se prelungeau peste unsprezece noaptea. Dar noaptea asta era deosebită. La cererea mea — și nimeni nu se încumetă să-mi refuze ceva —, musafirii mai rămaseră. Se dansă pînă la trei dimineața. Băură zdravăn. Mă reconforta să-i văd atît de fericiți.

Larma se înteți și au fost clipe ce păreau nebunești. Muzicanții erau și ei veseli. Servitorii, în ușile bucătăriei, beau mulțumiți și hohoteau zgomotos.

Totul ar fi fost minunat dacă n-aș fi auzit scîncetul lui Toy. Dar nu m-am ridicat. Nu puteam întrerupe de două ori petrecerea. Soarta. Gaspar și cu mine am știut în același timp că Toy murea. Viața lui se sfîrșise. Musafirii începură să caște.

30

Cînd liniștea puse stăpînire pe întreaga casă, m-am dus îngrozită, cu picioarele goale, în camera lui Gaspar, am intrat și i-am spus :

— În noaptea asta trebuie să fim împreună. Vino la mine în dormitor !

Îmbrățișați, tremurînd, adormirăm cînd în odaie se strecurau cele dintîi raze ale soarelui.

31

Bolletus Satanas. Una din speciile cele mai otrăvitoare din cîte există. Dacă se vomită în primele două ore de cînd au fost mîncate, este posibil să te salvezi ; de nu, moartea este inevitabilă. Primele simptome sînt : o stare de euforie intensă (a se vedea asemănarea cu *Ciupercile halucinogene, Op. cit.*, p. 23, Vol. IV) ; apoi o mare destindere, paliditate, dorința de a dormi...

32

N-am purtat doliu. Durerea mi-era atît de adîncă încît n-aș fi îndurat singurătatea claustrată, straiele cernite, rugăciunile nesfîrșite. Nunta noastră a fost simplă. Invitați puțini : supraviețuitorii. Cei care nu participaseră la cina aducătoare de moarte, care a întristat tot ținutul. A plouat atît de mult în săptămînile din urmă, că mormintele lor s-au acoperit de frumoase ciuperci stranii : albastre, galbene, purpurii.

Reflexul razelor soarelui cădea drept în ochii lui Gaspar, şi jocul luminii în pupilele sale îi făcea mimetici. Acum, el cerceta totul cu o linişte atît de mare, atît de neîntreruptă, că ar fi putut — de-ar fi dorit-o — să fie veşnicia. Dar veşnicia e ceva... mai ingrat şi mai îndelung.

Într-o noapte, pe furtună, dispăru. Nu ştiu cum. Nu mai pot măsura nici timpul, nici spaţiul. Caut să desluşesc, ori de cîte ori mă trezesc — la prînz sau în toiul nopţii — un simbol, o lumină care să mă ducă la el. Dar nu se pogoară nici o lumină. Mă gîndesc la ciuperci şi-l caut zadarnic printre ele. Pe zi ce trece, universul îmi pare tot mai întunecos. Cred că în curînd o să se abată asupră-mi bezna cea de nepătruns.

CUPRINS

Lector : DIANA ANCA RADU
Tehnoredactor : VICTOR MAȘEK

★

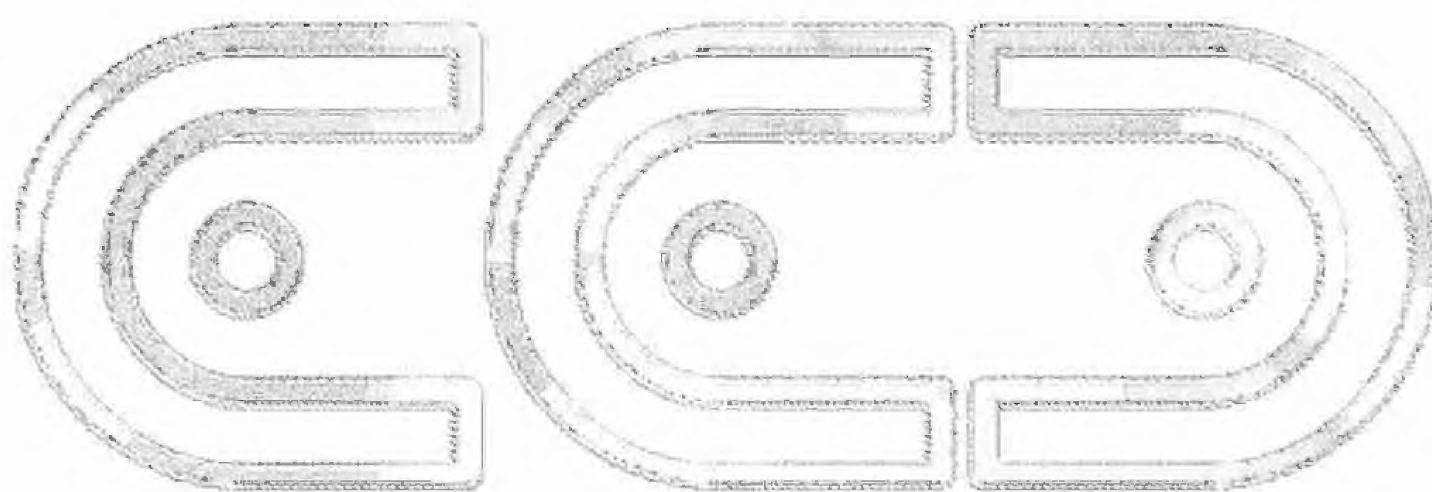
Coli de tipar : 10,5
Bun de tipar la 7.06.1989.

★

Tipărit sub cd. 5092-989 la
ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ
BACĂU
Str. Mioriței nr. 27

Scanare și prelucrare digitală

de

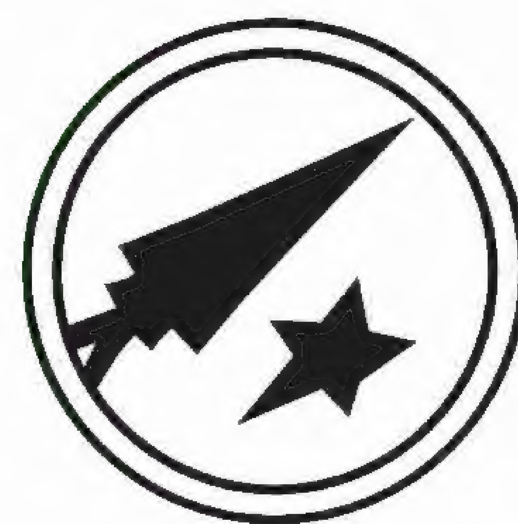

Anonim

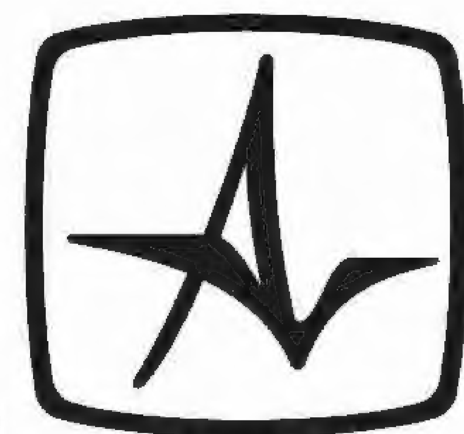
și

CAT Graur

Antwerpen

2024

